

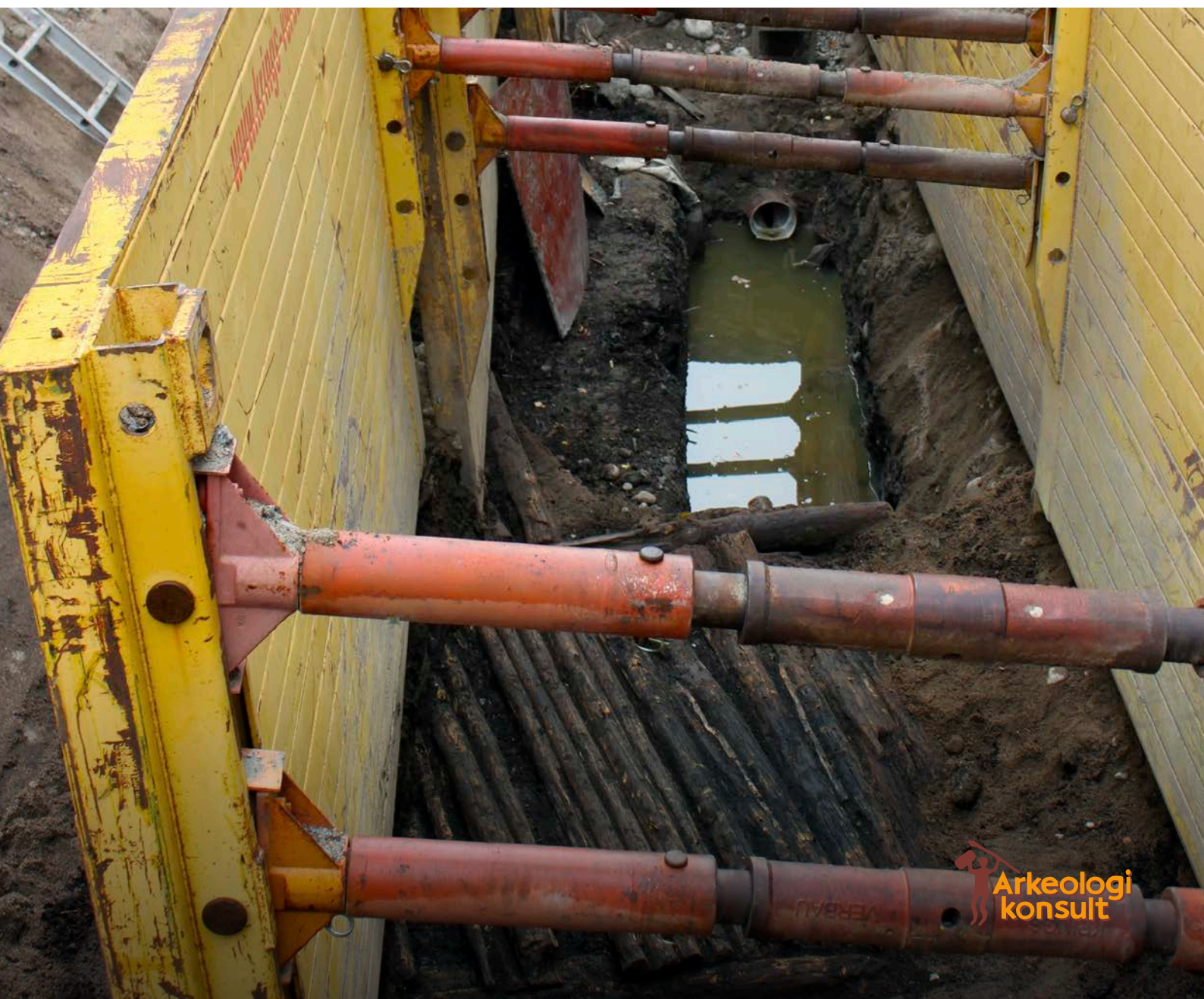
FRAGMENT AV EN STAD

– LÄMNINGAR FRÅN MEDELTID TILL
HISTORISK TID PÅ TORGGATAN OCH
ERIKSGATAN I CENTRALA ENKÖPING

ARKEOLOGISK SCHAKTNINGSÖVERVAKNING INOM ENKÖPINGS
MEDELTIDA STADSLAGER L1943:2149, FASTIGHET ENKÖPING 18:1,
ENKÖPINGS SOCKEN OCH KOMMUN, UPPSALA LÄN

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3233

ELIN EVERTSSON MED BIDRAG AV STEFAN GUSTAFSSON

FRAGMENT AV EN STAD

– LÄMNINGAR FRÅN MEDELTID TILL
HISTORISK TID PÅ TORGGATAN OCH
ERIKSGATAN I CENTRALA ENKÖPING

ARKEOLOGISK SCHAKTNINGSÖVERVAKNING INOM ENKÖPINGS
MEDELTIDA STADSLAGER L1943:2149, FASTIGHET ENKÖPING 18:1,
ENKÖPINGS SOCKEN OCH KOMMUN, UPPSALA LÄN

ELIN EVERTSSON MED BIDRAG AV STEFAN GUSTAFSSON

Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3233

ARKEOLOGIKONSULT
Karins väg 5
194 61 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41
www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD:

Framsida: Ett medeltida trägolv syns i schaktet (hus 26). Foto från norväst.

Baksida: En tolkning, baserad på de bebyggelse lämningar som framkommit på Torggatan, av hur bebyggelsen en gång kan ha sett ut. Illustration Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet

Terrängkartan: Lantmäteriet (CC0)

TRYCK: LaserTryck.se AB, Stockholm 2022

© Arkeologikonsult 2022

ISBN TRYCK: 978-91-987746-4-1

ISBN PDF: 978-91-987746-5-8

Svanmärkt trycksak
541-826 LaserTryck.se

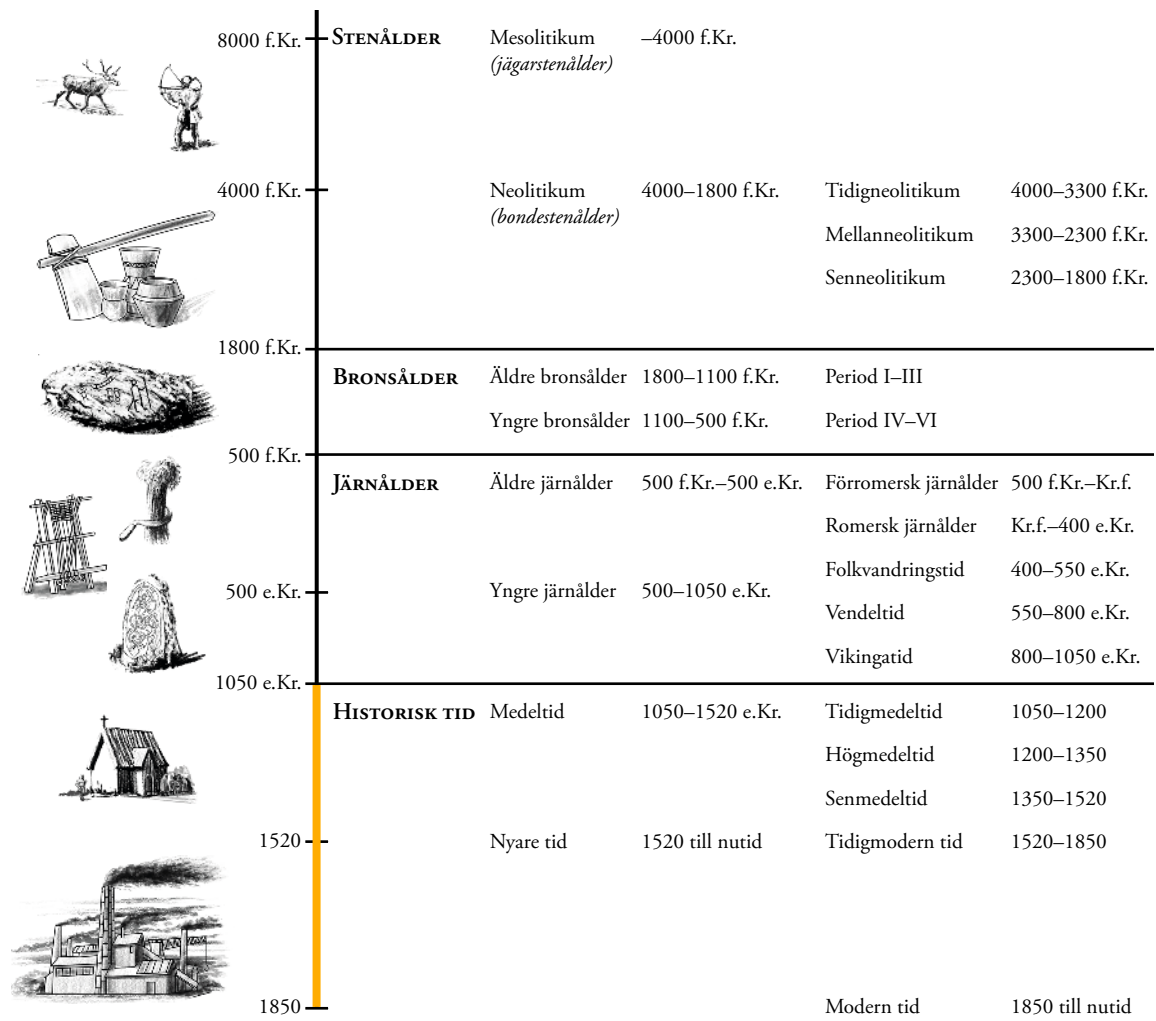
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

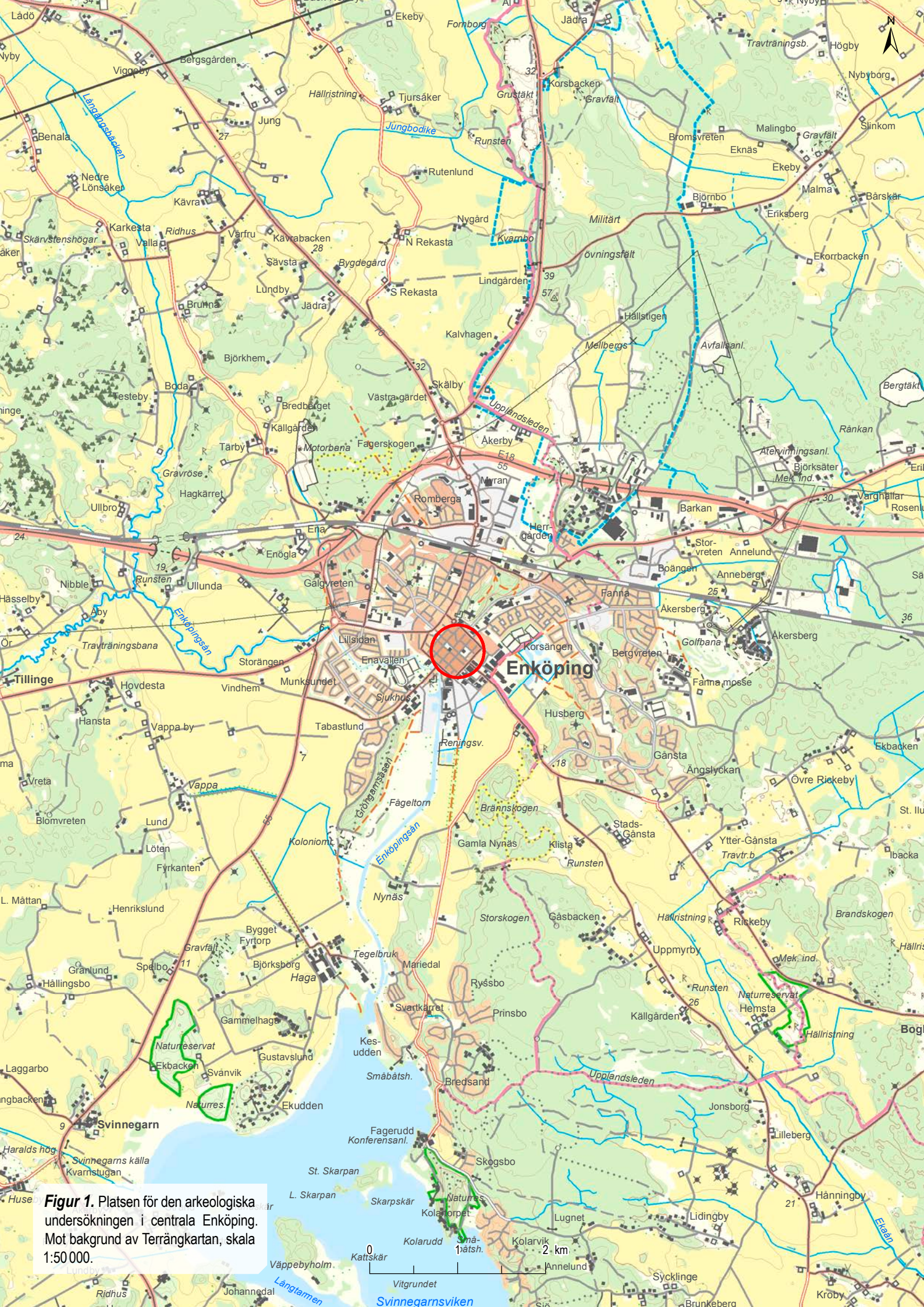
Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed sv>

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	7
INLEDNING	9
KULTURHISTORISK BAKGRUND.....	11
Tidigare undersökningar	12
Projektets förutsättningar.....	14
Metod och genomförande.....	15
UNDERSÖKNINGSRESULTAT	19
Aktuella lämningstyper	20
Skede 1: från cirka 1050 till 1200-talets mitt	22
Skede 2: perioden från 1200-talets mitt till 1300-talets slut.....	46
Skede 3: 1400-tal till 1600-tal.....	102
Skede 4: 1700-tal till modern tid	108
FYND.....	113
Läder.....	116
Keramik	118
SPÅR AV VÄXTER I STADENS AVFALL.....	121
Miljön före staden	122
Avfallshantering och renhållning.....	122
Fyra latriner två hushåll	123
Odling i smått och stort.....	125
UTVÄRDERING	129

REFERENSER	131
Litteratur	131
Digitala källor	133
Kartor	133
Muntliga meddelanden	133
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	135
BILAGOR.....	137
Bilaga 1. Kontexter.....	139
Bilaga 2. Fynd.....	161
Bilaga 3. Osteologisk analys	169
Bilaga 4. Bestämning av kammar	211
Bilaga 5. Samtliga dateringar	217
Bilaga 6. ¹⁴ C-analys.....	221
Bilaga 7. Dendrokronologisk analys	225
Bilaga 8. Keramikanalys	229
Bilaga 9. Läderanalys.....	239
Bilaga 10. Textilanalys.....	253
Bilaga 11. Konservering	257

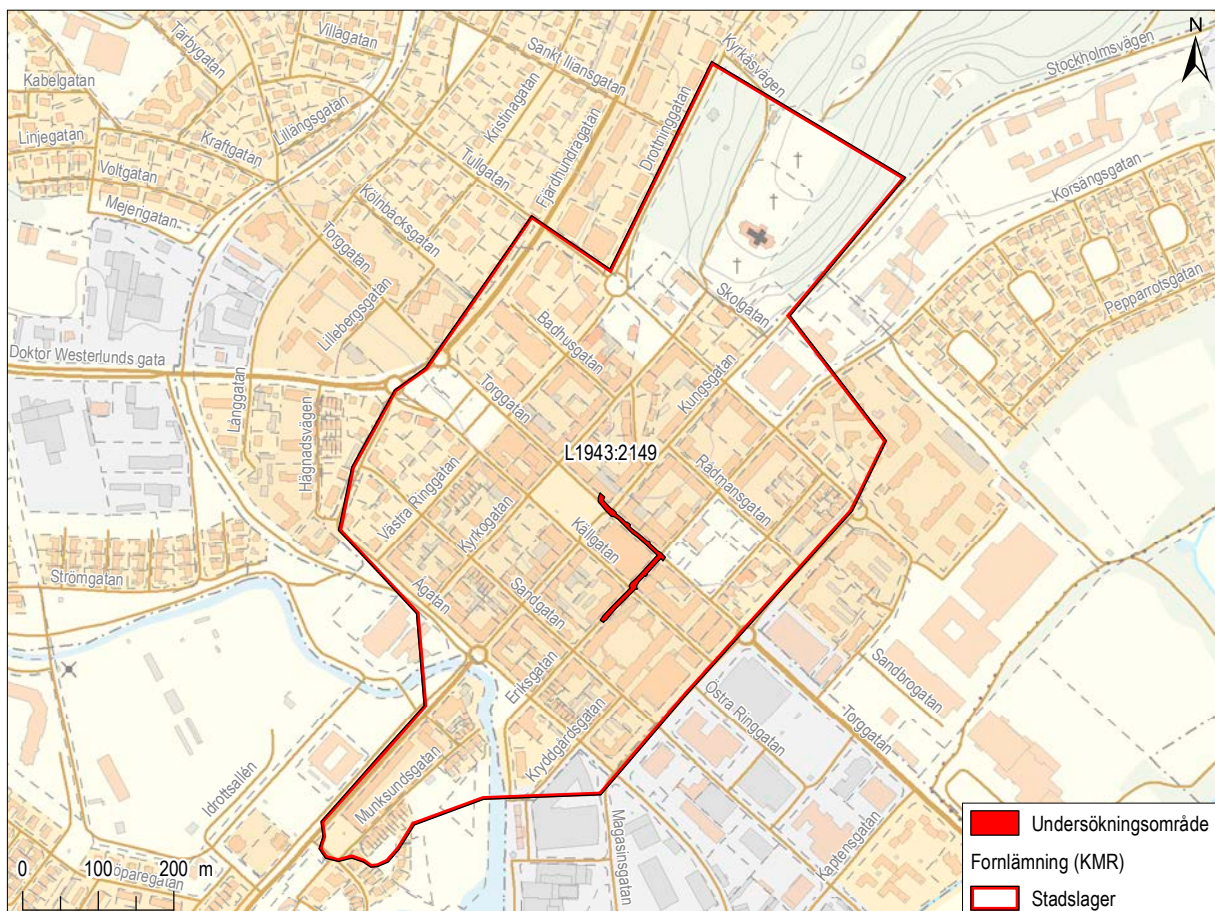
Figur 1. Platsen för den arkeologiska undersökningen i centrala Enköping. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Från och med våren 2019 fram till vintern 2020 genomförde Arkeologikonsult en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning på Torggatan och Eriksgatan i centrala Enköping då en äldre avloppsledning skulle bytas ut (figur 1 och 2). Då den nya ledningen skulle dras i befintliga schakt och till en början förväntades inte några arkeologiska lämningar, men det

visade sig snart att det fanns såväl välbevarade träkonstruktioner som tjocka kulturlager vilka berördes av schaktningsarbetet.

Sammanlagt grävdes en yta på cirka 1 400 m² och till ett djup av 2–3,5 meter, med lämningar från tidig medeltid till modern tid. Merparten av de arkeologiska lämningarna var medeltida.

Figur 2. Undersökningsområdet inom Enköpings stadslager L1943:2149. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:10 000.

Figur 3. Tråkonstruktioner i schaktkanten invid Stora torget. Foto från norr.

INLEDNING

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-2558-2018) utfört en arkeologisk schaktningsövervakning i samband med arbeten på Torggatan och Eriksgatan i centrala Enköping. Undersökningen utfördes under 2019 och 2020 och bekostades av Enköpings kommun. Anledningen till schaktningsarbetet var att en äldre avloppsledning skulle bytas ut. Eftersom ledningarna skulle dras i befintliga schakt förväntades till en början inte några arkeologiska lämningar. Men med hänsyn till att schaktningsarbetet skulle beröra Enköpings medeltida stadslager (L1043:2149) som är en lagskyddad fornlämning

beslutades ändå om att en arkeologisk undersökning skulle utföras i form av en schaktningsövervakning.

Avloppsledningen som skulle bytas ut låg i ett redan befintligt schakt. Men det visade sig att det gamla rörschaktet inte hade grävts mer än ungefär 40 cm brett, precis så att rörledningen fick plats. Det hade också grävts utan slänt till ett stort djup. Det var därmed inte möjligt att med nutida säkerhetsregler enbart gräva i det befintliga schaktet, vilket medförde att schaktningsarbetet kom att bli mer omfattande och i högre grad beröra fornlämningen än vad man från början trott.

KULTURHISTORISK BAKGRUND

Under medeltiden var Enköping, som låg på gränsen mellan Trögds och Åsunda härad, centralort i Fjärdhundraland. Fjärdhundraland var tillsammans med Attundaland och Tiundaland ett av de tre så kallade folkland som senare kom att bilda landskapet Uppland.

Stadens läge på en sluttning nedanför Enköpingsåsen, som under medeltiden låg intill en vik i Mälaren, har ansetts som viktigt för Enköpings uppkomst. Platsen var en naturlig knutpunkt mellan land- och vattenväg och gav därmed upphov till en lämplig omlastnings- och handelsplats (Ljung 1963). Även stadens köpingenamn indikerar att en handelsplats funnits på platsen redan under yngre järnålder eller tidig medeltid, även om de skriftliga källor som nämner marknader i Enköping är från betydligt senare tid (Lagerstedt 2019, s. 41).

Strandförskjutningen har varit omfattande under de senaste tusen åren och påverkat det medeltida stadsområdet i hög grad. Den tidigmedeltida strandlinjen torde ha gått nära det som idag är Stora torget. Under de kommande århundradena har stranden förskjutits alltmer åt sydväst till att idag helt ha förlorat kontakten med både den medeltida och dagens stadsområde.

Enköpings närliggande landskap karaktäriseras av flacka slättbygder inom Åsunds härad åt söder och väster, som idag består av vidsträckta åkerlandskap. Områdena har länge varit lämpade för jordbruk och det äldre kartmaterialet visar på en omkringliggande landsbygd med relativt stora byar med mycket åkermark. Mäljarstrandens flacka och under historisk tid fuktiga områden hade även omfattande ängsmarker, som lämpat sig väl för ängsbruk och boskapsskötsel. Norr om den medeltida staden, längs åsen, fanns ett stort skogsområde som tillhörde Trögds häradsallmanning, och åt öster återfinns samma härads jordbrukslandskap med stora byar, med motsvarande åkerbruk och boskapsskötsel (Lagerstedt 2019, s. 15).

Stadens kyrkliga centrum med Vårfrukyrkan, S:t Ilian och S:t Olof låg i norra utkanten upp mot den topografiskt dominerande Enköpingsåsen. Sannolikt fanns även ett hospital i denna del av staden, tidigast omnämnt 1278. I stadens andra ände, utanför den egentliga stadskärnan etablerades ett franciskanerkonvent omkring år 1250 på Tryggön (senare Klosterön). Enköping var under tidig medeltid i kyrkligt hänseende mycket betydelsefullt, jämförbart med Östra Aros och nästan i paritet med Sigtuna (Öhlund & Kjellberg 2010, s. 8).

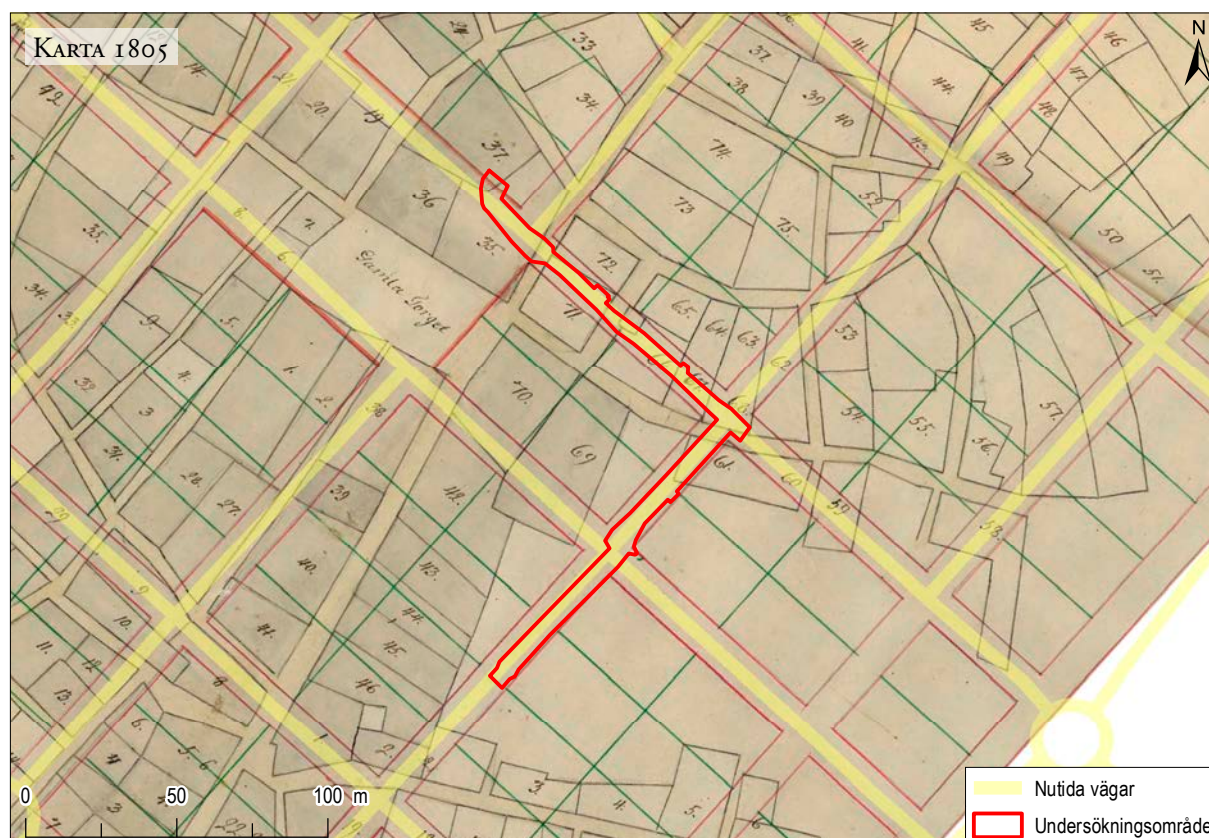
Den norra delen av schaktet på Torggatan gick invid dagens Stora torget. På kartan från 1800-talet som i stort förefaller representera den medeltida stadsbilden kallas torget för Gamla torget (figur 5). Vi kan därmed anta att det funnits ett torg på den här platsen under lång tid. Gatunätet norr om torget följer den naturliga topografin vid enköpingsåsen, det gäller särskilt den gata som går i en hästskoform längs foten av åsryggen. Denna har föreslagits som en tidig marknadsgata (Lagerstedt 2019, s 42). Det verkar som att tomterna i staden så som vi kunnat se det inom kvarteret Fältskären är anlagda i riktning mot denna gata, likt andra medeltida städer som till exempel Sigtuna. Den medeltida stadsbilden bestod i stort fram till sekelskiftet 1800, då man lade om gatunätet i samband med återuppbyggnaden efter branden år 1784 (Gustafsson 1979, s. 8).

Tidigare undersökningar

Den första arkeologiska undersökningen i Enköping utfördes vid Klostret så tidigt som år 1876 (Gustafsson 1979). Undersökningar i större skala av

Enköpings medeltida stadslager påbörjades däremot först cirka hundra år senare med de första undersökningarna inom kvarteret Traktören åren 1975–76 och följdes kommande år av storskaliga undersökningar inom kvarteret Vävaren (figur 6). Men redan vid 1920-talets slut började arkeologiska undersökningar äga rum löpande i staden, initialt berörande de kyrkliga lämningarna Klostret, S:t Ilian och Vårfrukyrkan för att sedan utföras i samband med byggprojekt i stadens kvarter och gator (Ölund m.fl. 2010).

Fram till dags dato har två sammanställningar av samtliga arkeologiska insatser inom Enköpings stadslager (tidigare RAÄ-nr Enköping 26:1–2, nu L1943:2149) gjorts. Den första var inom projektet *Den tidiga urbaniseringsprocessens konsekvenser för nutida planering*, mer känd som Medeltidsstaden. Projektet *Medeltidsstaden* hade uppdraget att ”kartlägga och beskriva den stadsarkeologiska situationen och dess konsekvenser för den fysiska planeringen” av 76 medeltida städer i nuvarande Sverige och Finland (Andersson 1990). Den tolfte rapporten inom projektet tillägnades Enköping, där alla arkeologiska insatser fram till slutet av 1970-talet listades (Gustafsson 1979). Den andra

Figur 5. Det gamla gatunätets sträckning tillsammans med dagens vägnät (Fastighetskartan, urval vägar). Skala 1:2500.

Figur 6. Några av de tidigare undersökningar som gjorts i området på en tomkart från Medeltidsstaden (Gustafsson 1979). Skala 1:7 000.

sammanställningen utfördes ungefär tjugo år senare, då Upplandsmuseet fick uppdraget att sammanställa ett stadsGIS över staden. I stadsGIS:et sammanställdes samtliga arkeologiska insatser som utförts i staden, där informationen från Stadsarkeologiskt Register infördes och kompletterades (Kjellberg & Ölund 2010). Sedan den senaste sammanställningen gjordes har ett antal större arkeologiska undersökningar utförts inom stadslaget. Trots över hundra arkeologiska insatser under närmare ett och ett halvt sekel, var de ytmässigt arkeologiskt undersökta ytorna i Enköping fram till nyligen begränsade. Ytorna har dock expanderat betydligt under de senaste åren.

Omkring Torggatan och Eriksgatan (och Stora torget)

Eriksgatan och Torggatan ligger mitt i centrala Enköping, och runtomkring har ett flertal undersökningar gjorts under senare tid, såväl schaktningsövervakningar som större undersökningar.

Inom kvarteret Apotekaren som gränsar till Torggatan gjordes en undersökning där timrade byggnader, kavelbroar och risbäddslager påträffades. Det finns även noteringar om en grusbänk och gata upptecknade (Gustafsson 1979).

Vid en schaktningsövervakning på Torggatan påträffades medeltida kulturlager och träkonstruktioner i korsningen Eriksgatan/Torggatan. Lämningarna utgjordes bland annat av byggnadsrester såsom ler- och trägolv vilka tolkades som medeltida (Carlsson 1996).

I en arkeologisk undersökning i kvarteret Hökaren påträffades ingen bebyggelse som kunde dateras tidigare än år 1800 och omregleringen av Enköpings stadsplan. Lämningarna visade snarare på att området nyttjats för andra ändamål som odling i stadens utkant. Dessutom kunde den medeltida strandlinjen påvisas inom undersökningsområdet (Lagerstedt 2014).

Inom kvarteret Fältskären har det genom åren genomförts tre separata förundersökningar (Bergold & Grälls 1994; Kjellberg & Syse 2007; Ölund & Kjellberg 2012). Förundersökningarna följdes av en stor undersökning som pågick under 2013 och 2014 (Lagerstedt 2019). Undersökningen av kvarteret Fältskären kunde belysa hur själva urbaniseringsprocessen gått till och på så vis bidra till en ny bild av stadens historia och tillkomst. Denna process kunde följas i flera steg från andra hälften av 1000-talet fram till utläggningen av en reglerad stadsplan ett halvt sekel senare. År 2018 kompletterades de tidigare undersökningarna från kvarteret Fältskären då ytterligare en yta togs upp på Kammakartorget i anslutning till det tidigare undersökningsområdet. I och med det kunde hus och anläggningar som tidigare bara kunnat delundersökas nu dokumenteras i större omfattning och kompletterade kunskapen om Enköpings tidiga historia och urbanisering som var resultatet av undersökningen inom kvarteret Fältskären (Lagerstedt & Sarén Lundahl 2021).

En stor arkeologisk undersökning inom kvarteret Traktören vid Stora torget utfördes under 2018 av Statens historiska museer och Upplandsmuseet. Trots senare tiders åverkan på de arkeologiska lämningarna fanns det här mer sammanhängande spår av stadens senmedeltida och tidigmoderna tid, än vad som på grund av storskalig urschaktning fanns inom kvarteret Fältskären. Däremot indikerar de tidigaste lämningarna att det då strandnära läget varit alltför sankt för bebyggelse vid tidpunkten för Enköpings tillkomst (Bäck (RED), manuskript).

En schaktningsövervakning utfördes i samband med provborrning runt omkring den så kallade Pausgallerian i kvarteret Bagaren (Gustafsson & Låås 2019). Undersökningen indikerade bebyggelse och övriga lämningar från Enköpings äldsta skeden till tidigmodern tid, vilket sedan kunde bekräftas ytterligare vid de aktuella schaktningsövervakningarna på Torggatan och Eriksgatan.

Vi kan sammantaget konstatera att det vid de arkeologiska undersökningar som genomförts i centrala Enköping ofta har framkommit lämningar efter medeltida kulturlager och välbevarade konstruktioner.

Projektets förutsättningar

Länsstyrelsens beslut att undersökningen skulle utföras som en schaktningsövervakning hade flera orsaker. En orsak var att det på grund av schaktens djup var nödvändigt att i stor utsträckning använda en spontlåda för att garantera säkerheten. I och med behovet av en spontlåda måste schaktet grävas i sektioner om cirka 2 x 8 meter (två lådor i rad), vilka måste grävas i botten och fyllas igen innan de kunde flyttas (figur 7). Utöver detta var det ett flertal befintliga ledningar (el, fiber, fjärrvärme, vatten med mera) som löpte i schaktet i olika riktningar och på olika nivåer. Dessa kunde inte flyttas eller lämnas hängande någon längre tid utan risk för att de skulle komma till skada.

Det var även nödvändigt att hela tiden se till så att räddningstjänsten hade tillgång till bostadshuset som kantar Torggatan. För brandsäkerhetens skull var en stegbil tvungen att hela tiden ha fri räckvidd till bostadshusens fönster. Det var således nödvändigt att lägga igen de färdigundersökta delarna av schaktet i samma takt som nya ytor togs upp. Det öppna schaktet kunde inte vara längre än cirka 20 meter.

Det var också nödvändigt att ta hänsyn till de geologiska förutsättningarna i marken för att förebygga risk för ras och skred. Undergrunden, den orörda marken under jordlagren, bestod här av blöt lera. Vid schaktningsarbetet var det därför nödvändigt att se till att trycket på marken inte förändrades så pass mycket att risk för lerskred skulle uppstå.

Figur 7. En dag på Torggatan i oktober 2019. På bilden ser vi hus 26 under undersökning nere i spontlådan. Foto från nordväst.

På vissa ställen var det så tätt med recenta ledningar att det var omöjligt att använda spontlådan. Där det var möjligt genomfördes arbetet i stället med en så flack slänt som möjligt. Detta resulterade i en betydligt mindre yta att undersöka i de nedre delarna av schaktet än som var fallet med spontlådan. Vid några tillfällen var det inte säkert att gå ner i schaktet i de djupare delarna, då främst i området i korsningen Torggatan/Kungsgatan där spontlåda inte kunde användas. Lämningarna längst ner i schaktet fick där dokumenteras översiktligt från schaktkanten. I schaktet som grävdes i den sydvästra delen av Eriks-gatan behövdes inte spontlådan då lagertjockleken här inte var lika stor och schakten därmed inte behövde grävas lika djupt.

Metod och genomförande

Ursprungligen gällde arbetsföretaget nya ledningsdragningar i redan i befintliga schakt. Schakten skulle dock grävas mycket djupa, 3,5–4,0 meter under befintlig gatunivå, och berörde därför en större yta

än de smala stråk där de befintliga rören låg. Arbetet visade sig även till stor del beröra arkeologiska lämningar inom Enköpings medeltida stadslager (L1943:2149). Så snart detta blev uppenbart meddelades länsstyrelsen om de nya förhållandena men det beslutades ändå att arbetet skulle fortgå som en schaktningsövervakning.

Lämningarna dokumenterades i plan, fotograferades, beskrevs och mättes in med RTK-GPS (med förlängd stång) eller ritades i plan. Vissa lämningar var dock inte möjliga att dokumentera mer än översiktligt på grund av de orsaker som beskrevs ovan. Inmätningarna bearbetades i Arkeologikonsults GIS-baserade program SiteWorks samt i ArcMap. Jordprover till en arkeobotanisk analys samlades in från vad som bedömdes som relevanta lager. Det samma gällde det osteologiska materialet, när det gällde ben från utfyllnadslagren gjordes emellertid ett urval i fält. Ett stort antal dendrokronologiska prover samlades in från träkonstruktionerna och ett urval av dessa analyserades.

Då en stor del av lagerkontexterna utgjordes av utfyllnadslager som till sin natur är omrörda massor redan då de deponeras bedömdes det inte meningsfullt att lägga alltför mycket tid på att undersöka dem för hand under det här projektet. De grävdes alltså i huvudsak med maskinstöd. Avsatta lager och lager i anslutning till konstruktioner handgrävdes däremot i högre grad.

Vid dokumentationen av kontexterna användes en standardiserad begreppsapparat för att skapa enhetlighet i dokumentationen. Uppdelningen grundar sig på en första indelning i lager, nedgrävning eller konstruktion. Konstruktioner delades in efter material i sten, trä- eller tegelkonstruktioner. Lager klassades som brukningslager, konstruktionslager eller destruktionslager och definierades sedan efter lagertyp (figur 8).

De stratigrafiska förhållandena i schaktet dokumenterades fortlöpande i en övergripande matris. På vissa ställen kunde en konstruktion sträcka sig mellan två spontlådor, men kunde inte undersökas i sin

helhet vid ett tillfälle utan i stället i två omgångar alltefter spontlådan flyttades (se ovan under Projektets förutsättningar). I dessa fall fick arbetsmatrisen och dokumentationen av de stratigrafiska förhållandena stor betydelse för att sammanfoga lämningarna i efterhand. De kronologiska sekvenserna åskådliggörs genom gruppmatriser i kapitlet *Undersökningsresultat*. Lämningarna tolkades sedan utifrån kontexter som lagts samman till grupper av handlingar (konstruktion, brukning eller destruktion) vilket i sin tur utgör underlag för den kronologiska indelningen i övergripande skeden.

Indelningen i kronologiska skeden bygger även på en kombination av dendrokronologiska dateringar, dateringar från fynd, ¹⁴C-analys och stratigrafiska förhållanden. Det har varit nödvändigt att ta hänsyn till att en stor del av det daterade fyndmaterialet kommer från utfyllnadslager som ofta var påverkade av recenta störningar, som kan ha medfört att fynd kan ha dragits med genom lagren och sedan påträffas i en kontext där de ursprungligen inte hört hemma.

Klassificering	Definition	Tillkomst	Depositionstyp
Brukningslager	Avfallslager	Tillkommer t.ex. då sopor slängs ut på en tomt efter att ett golv har städats.	Sekundär deposition, omlagrat men med tolkad härkomst
	Hantverksspill	Tillkommer i samband med hantverk.	Primär deposition
	Golvlager	Bildas på golvet i ett hus där föremål tappas, matrester slängs eller hantverksavfall avsätts i samband med utförandet.	Primär deposition
	Tramphorisont	Som golvlager men utomhus där människor rör sig frekvent.	Primär deposition
	Odlinglager	Bearbetning av jord i samband med odling.	Primär deposition
	Brandlager	Tillkommer vid matlagning, uppvärmning eller i samband med hantverksaktivitet.	Primär deposition
Konstruktionslager	Utfyllnadslager	Tillkommer t.ex. vid utfyllnad av svackor för att skapa en jämn yta, alternativt utfyllnad vid strandkant/fuktig mark för att skapa ny mark.	Tertiär deposition, omlagrat utan känd källa
	Utjämningslager	Tillkommer för att skapa en jämn yta inför byggandet av exempelvis ett hus, eller anläggandet av en gårdsplan.	Tertiär deposition, omlagrat utan känd källa
	Bärlager	Tillkommer som underlag för någon form av stående konstruktion. Exempelvis risbädd samt sand- eller gruslager.	Primär deposition
	Sättmaterial	Tillkommer som underlag till en stenläggning, vanligen i form av sättsand.	Primär deposition
	Byggnationslager	Bildas t.ex. i samband med att ett hus byggs. Kan innehålla träflis och huggspån när ett hus timrats eller kalkbruk och tegelfragment då ett hus murats osv.	Primär deposition
	Golv	Tillkommer vid husbyggnation, till exempel ett lergolv.	Primär deposition
Destruktionslager	Brandlager	Bildas vid brand i t.ex. hus	Primär deposition
	Rasering	Bildas till exempel när ett hus raserats. Har huset brunnit så kan delar av det återfinnas in situ. Raseringslager är ofta omrörda och har spritts ut i utjämnande syfte.	Primär deposition
Icke-antropogent lager	Svämlager	Tidvisa översvämningar i strandkant.	Ej deponerat
	Vegetationslager	Ursprunglig markhorisont.	Ej deponerat

Figur 8. Klassificering av lagertyper.

Förmedling

I och med projektets förutsättningar med djupa schakt skedde ingen förmedling på plats under fältarbetets gång. Däremot publicerades tre artiklar i Enköpingsposten (22 augusti och 7 november 2019 och 21 augusti 2020) samt ett flertal inlägg i sociala medier på Arkeologikonsults sida på Facebook (@arkeologikonsult) och Instagram (#arkeologikonsult).

Analys

Jordprover från relevanta kontexter samlades in i samråd med arkeobotaniker för vidare analys (se kapitel *Spår av växter i stadens avfall* sida 121). Analysen har sedan till viss del byggt vidare på resultaten från de tidigare undersökningarna i kvarteret Fältskären och Kammakartorget, och är inte begränsad till undersökningen på Torggatan och Eriksgatan utan behandlar snarare Enköping i stort. Den arkeobotaniska analysen gjordes av Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult.

Den osteologiska analysen av djurbensmaterialet gjordes av Tove Björk, Arkeologikonsult (bilaga 3). Den sammanlagda vikten för det analyserade benmaterialet uppgår till drygt 42 kg.

Två ¹⁴C-analyser gjordes på makrofossilt material, trä från ett golvlager (1106) samt djurhår från fyllningen i en latrintunna (1082). Endast provet från golvlagret gav ett resultat (bilaga 6).

Ett tjugotal prover från träkonstruktioner kunde sändas in för dendrokronologisk analys, av dessa gav ungefär hälften ett resultat. De resterande var antingen i för dåligt skick eller saknade tillräckligt mängd årsringar för att analys skulle kunna göras. Den dendrokronologiska analysen gjordes av Anton Hansson och Hans Lindersson, Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Kvar-tärgeologiska avd. Lunds universitet (bilaga 7).

Keramikmaterialet analyserades av Mathias Bäck, Arkeologerna (bilaga 8). Lädermaterialet analyserades av Henrik Summanen och Sofia Berg, Historiska skor. Analysen inkluderade även hantverksspill och läderrester (bilaga 9). Kammarna analyserades av Michel Carlsson (bilaga 4), Arkeologikonsult. Två mindre textilfragment analyserades av Amica Sundström och Maria Neijman, Historical Textiles (bilaga 10).

Figur 9. Vy över schaktet med hus 4 i förgrunden. Foto från nordöst.

UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Resultaten kommer redovisas i fyra huvudskeden: *skede 1* från cirka 1050 fram till 1250, *skede 2* 1250 till 1300-talets slut, *skede 3* 1400 tal – 1600-tal och *skede 4* 1700-tal – 1800-tal. Med skede avses en sammanhängande period där området brukats utan större förändringar. Skiljen mellan skedena har utgjorts av områden med markarbeten i form av tjocka utfyllnadslager, eller spår efter de stadsbränder som skett. Indelningen i skeden är grov på grund av svårigheten att göra mer detaljerade indelningar över större delar av området. Att göra indelningar per varje lodrät stratigrafisk sekvens skulle inte vara meningsfullt, fokus har i stället varit på att fånga upp de större övergripande skedena i området.

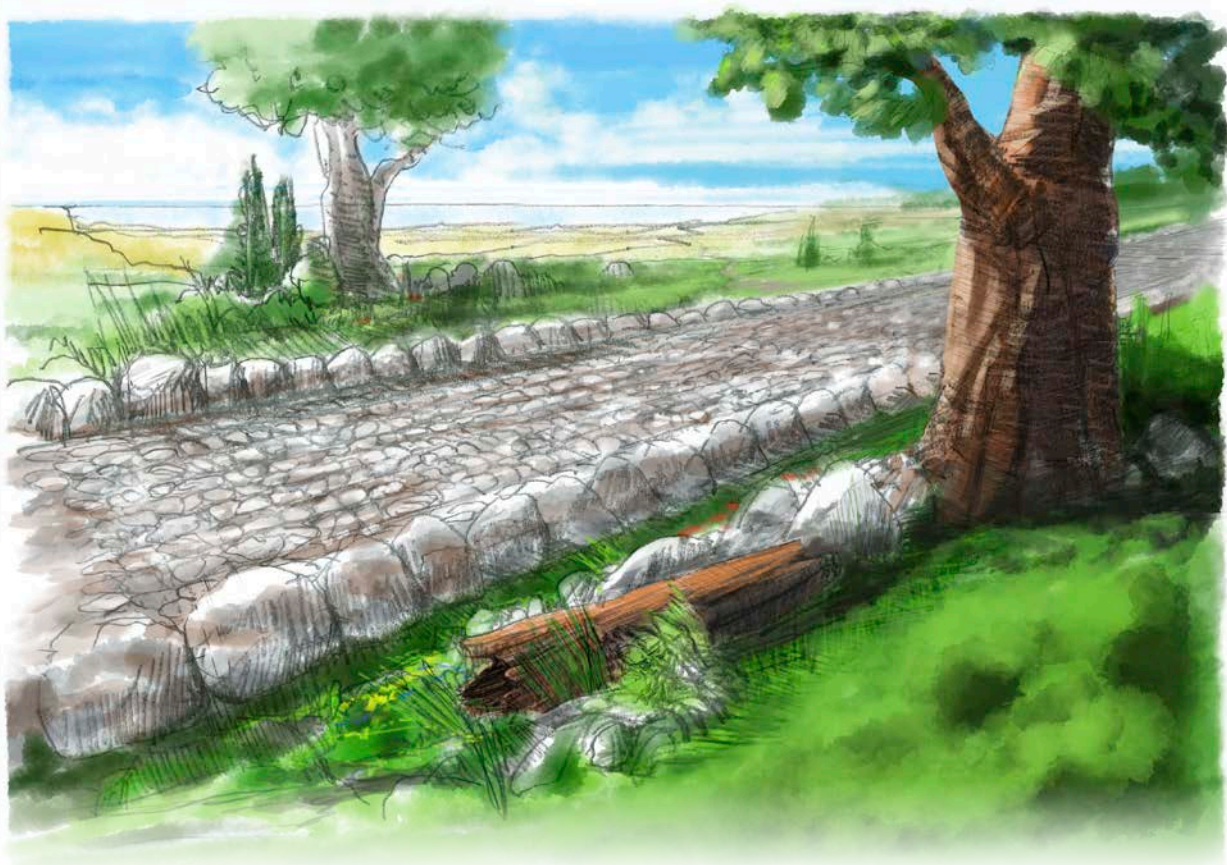
Ytorna i väggkorsningarna (Torggatan/Kungsgatan, Torggatan/Eriksgatan, Eriksgatan/Källgatan) var generellt mycket störda av recenta rödrågningar då de är knutpunkter för ledningsserviser från olika håll. Här var det även till stor del urschaktat sedan tidigare.

Stratigrafiska lodräta sekvenser (spontlåda för spontlåda) kunde observeras i schaktet men det var svårare att följa lager i plan, särskilt som de på många ställen även var söndergrävda sen tidigare. På flera ställen

kunde undersökta konstruktioner även observeras i nästföljande spontlåda och de kunde på så vis fogas ihop. Tjocka lager med huggspån, träflis och dynga separerade i vissa fall olika nivåer av konstruktioner, men det var inte möjligt att med säkerhet göra någon närmare indelning baserat på detta då lagren inte gått att följa i plan över några större ytor.

Mycket av det som kom fram vid undersökningen var tydliga lämningar efter byggnader men var antingen så pass störda av rörledning eller fanns bara som en liten del inom schaktets utbredning. Det var i dessa fall inte möjligt att avgöra vilken typ av byggnad eller konstruktion de härrör ifrån eller hur denna kan ha sett ut. Detta gäller främst de lämningar som fanns högre upp på Torggatan i höjd med Stora torget, där mängden recenta störningar var stor. Mer välbevarade huslämningar fanns däremot längre söderut på Torggatan. Bebyggelsen verkar förhålla sig till den föreslagna U-formade marknadsgatan tillhörande den äldre stadsplanen som kan ses på kartan från 1800-talet.

Fynden redovisas översiktligt i varje skedesbeskrivning, lädermaterialet och keramikfynden och textilfragment finns dessutom mer utförligt beskrivna i fyndkapitlet (kapitel *Fynd* sida 113).

Figur 10. Så här kan en stenlagd gata sett ut då den var i bruk. Illustration: Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Aktuella lämningstyper

Återkommande lämningar i det medeltida stads- lagret är rester av bebyggelse och vägar. Lämningar efter gator och gränder fanns i form av stenlagda kullerstengator (figur 10), kavelbroar i trä och flätverkshägnader. Stenläggningarna bestod av rundade stenar satta i lager av sand, ofta kantade av större stenar. Då olika tomtägare ansvarade för underhållet av olika sektioner av en och samma gata kunde det se olika ut på olika avsnitt. Tomtgränserna markerades ofta genom en tvärgående rad större stenar.

En kavelbro är en träkonstruktion bestående av längsgående stockar (underliggare) på vilka man lagt plankor, kluvna stockar eller hela störor tvärs över (figur 11). Ofta var virket återbrukat från andra konstruktioner. Var marken ojämn, mjuk eller sank kunde man först grunda konstruktionen genom att fylla upp med sten, och/eller tjocka bäddar av till exempel granris för att stadga upp under kavelbron. Kavelbroar som använts under en längre tid har ofta byggts på med ny träbeläggning efterhand. Ofta finns även störor (käppar med spetsade

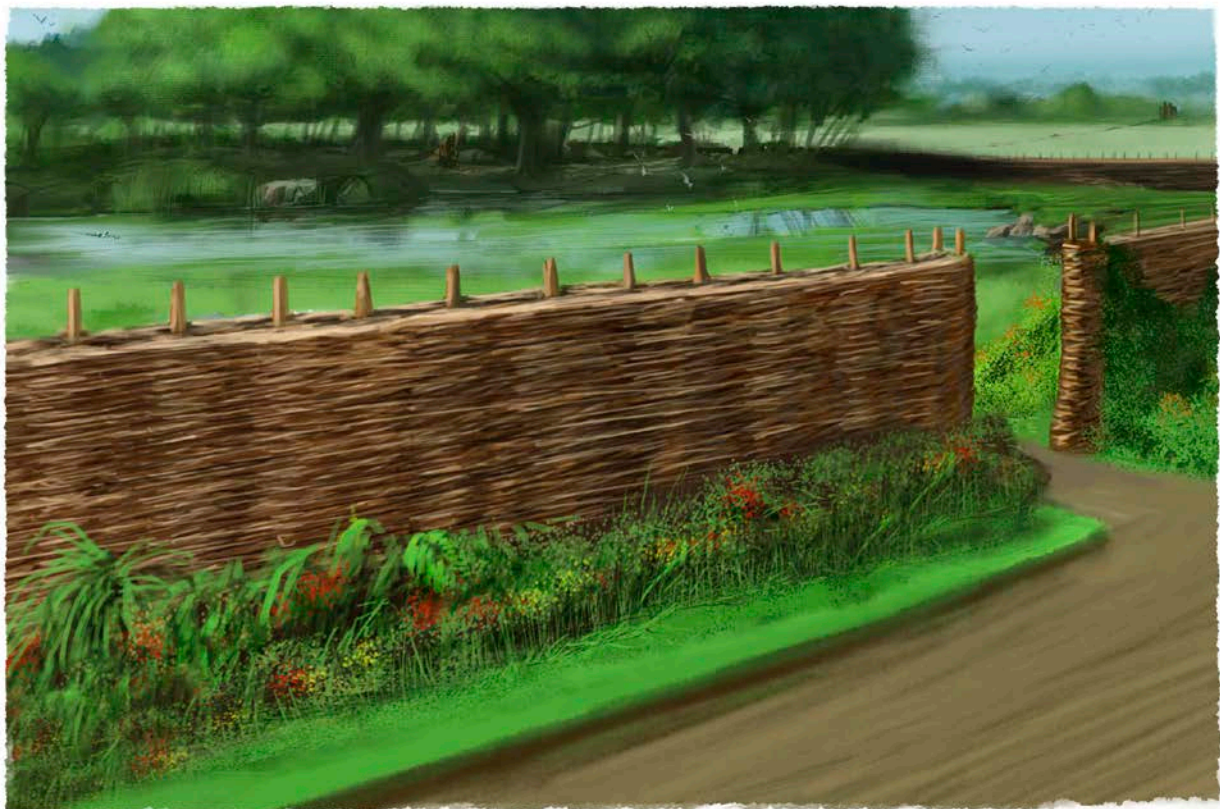
ändar) nedkörda i marken på sidan av kavelbron för att hjälpa till att hålla den på plats.

Flätverkshägnader användes i alla möjliga sammanhang, som innerväggar, staket eller bingar av olika slag (figur 12). Konstruktionen utgjordes av en rad med störor, mellan vilka man flätat vidjor. En fågata var en sträcka väg på vilken man drev boskap. För att djuren inte skulle trampa sönder och äta upp odlingar sattes flätverksstaket upp längs sidorna av vägen. Ofta syns lämningarna efter dessa endast som rader av störhål i marken. Ibland återbrukades även sektioner av flätverkshägnader som underlag på gångstråk genom att man helt enkelt la ned dem på de områden där underlaget behöver förbättras.

De vanligaste lämningarna efter hus kommer från dess golv, då väggarna vanligtvis är rivna och träet har återbrukats i andra konstruktioner. Golven har konstruerats genom att man lagt ut ett lager med lera inne i husen eller genom en konstruktion med träplankor. Träplankorna vilar ofta på något slags underlag, som tvärgående stockar (underliggare).

Figur 11. Här ser vi hur en kavelbro kan ha sett ut då den användes. Illustration: Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Figur 12. En tolkning av hur en flätverkshägnad kan ha sett ut. Illustration: Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Skede 1: från cirka 1050 till 1200-talets mitt

Under tidig medeltid nådde Mälarens vatten betydligt längre upp än vad det gör idag. Strandkanten gick i då nästan i höjd med Stora torget och sträckte sig ned mot kvarteret Fältskären vilket vi kunde se vid undersökningarna 2014 (Lagerstedt 2019, s. 92). Där Eriksgatan går idag var marken sank i mot norr för att övergå i sjöbotten längre söderut. Avsaknaden av lämningar och fynd från området på Eriksgatan från det äldsta skedet visar att marken vid

den tiden inte var byggbar. Lämningarna från skede 1 påträffades på Torggatan och utgjordes av hus, byggelslämningar och gator (figur 13 och 15).

Markarbeten

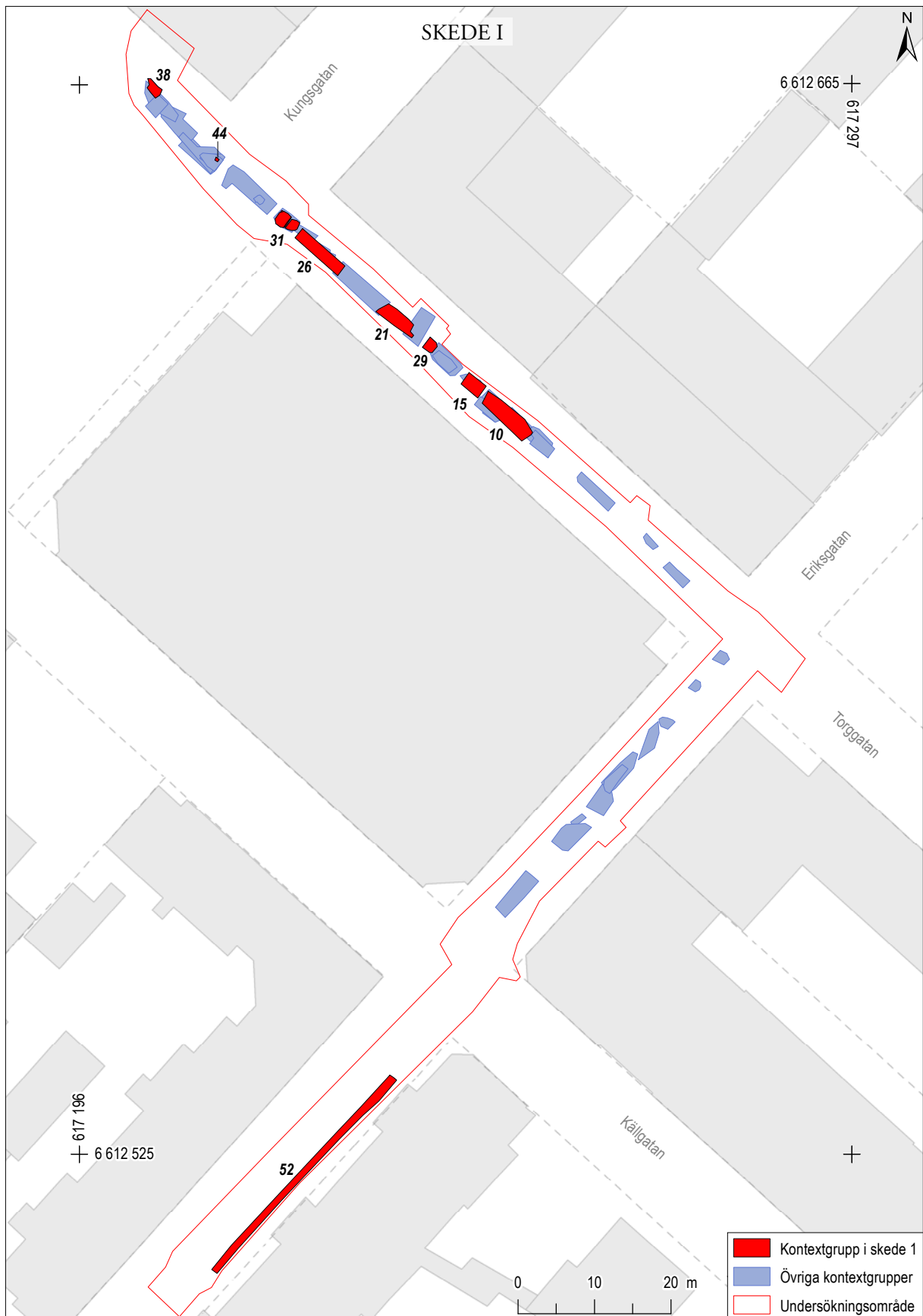
Då staden börjar expandera under sent 1000-tal och tidigt 1100-tal gjorde man stora ansträngningar för att vinna mark i den sankta strandzonen genom att lägga ner lager av stenpackningar och risbäddar samt tjocka lager av dynga, avfall, träflis och bark (figur 14). Ett liknande förfarande observerades även i

Grupp	Läge	Tolkning	Beskrivning	Datering
10	Torggatan	Hus med trägol och flätverksvägg	Träkonstruktion med plankor och flätverk samt tramlager och brukningslager	-
15	Torggatan	Hus med lergolv	Lergolv med nedsänkt trätunna och träränna, samt brukningslager	-
21	Torggatan	Flätverk	Hägnad eller fägata	-
26	Torggatan	Hus	Hus med trägol	Dendro: 1158/59, 1205/06 Keramik: 1100–1250, 1250–1350 Sko: 1075–1150
29	Torggatan	Flätverk	Hägnad/ kätte	-
31	Torggatan	Gata	Flera nivåer av kavelbroar och stenläggning	Dendro: 1204–1209 Keramik: 1240–1300
38	Torggatan	Byggnadslämningar	Oklar funktion	-
44	Torggatan	Byggnadslämningar	Rest av lergolv och träsyll	-
52	Eriksgatan	Strandkanten	Vattenavsatta lager	-

Figur 13. En översikt över de kontextgrupper som tillhör skede 1.

Figur 14. Lagerprofil på Eriksgatan som visar ett av de tjocka utfyllnadslagren med risbädd i botten. Foto från sydöst.

Figur 15. Kontextgrupper i skede 1. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval linjer och bebyggelse), skala 1:750.

Åkroken i Nyköping, samt i kvarteret Fältskären där bark och träflis fungerat som armering i utfyllnads-lagren (Nordström & Lindeblad 2016; Gustafsson & Lagerstedt 2018).

Marken mot torget och stadens centrum sluttar uppåt, så det faller sig naturligt att mark mer lämpad för bebyggelse fanns där. Förekomsten av markförbättringar i form av risbäddar, stenpackning och dyng- och träflislager visar på behovet av ordentlig grundläggning på platsen. Den mjuka undergrunden av lera kan ha varit ostabil och skapat sättningar i husen om det inte grundlades ordentligt först. På flera ställen på Torggatan kunde vi se den ursprungliga marknivån i schaktets botten.

Gator och hägnader

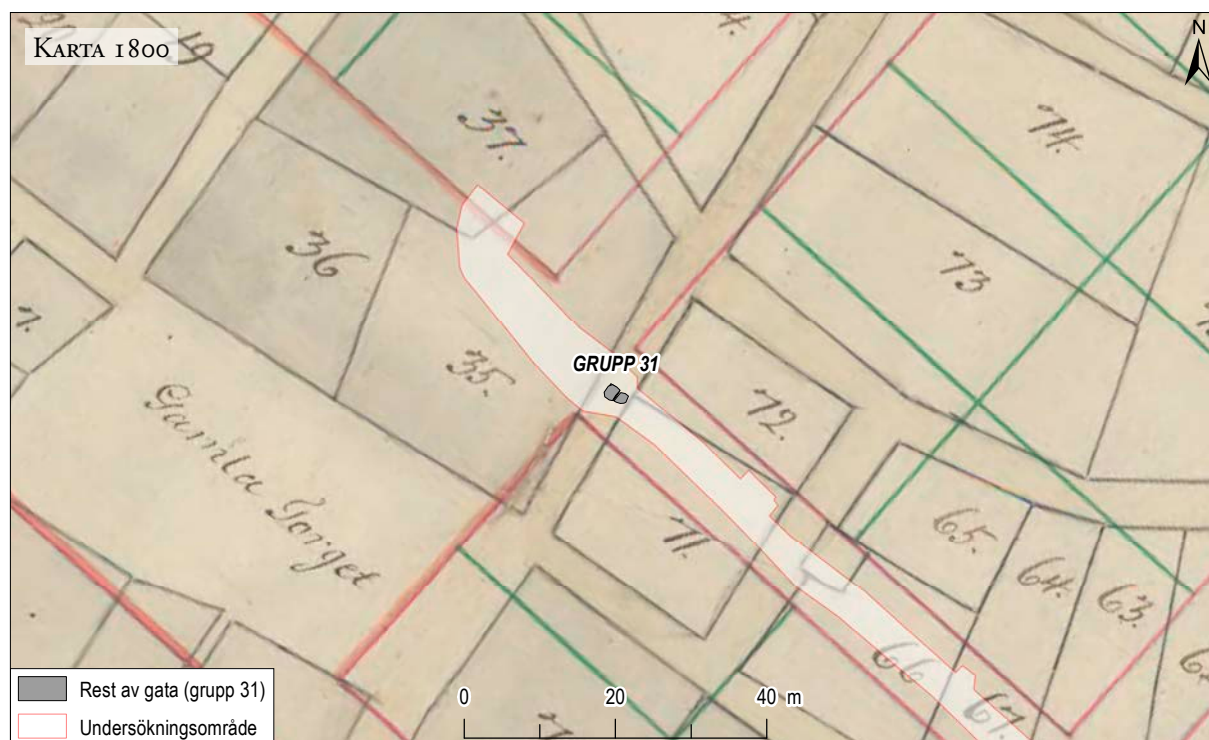
I höjd med Stora torget påträffades lämningar efter flera nivåer av gatubeläggning (figur 16). Denna gata har uppenbarligen varit i bruk under en längre tid, då den både byggts om och byggts på i flera omgångar. Den äldsta gatan utgjordes av en kavelbro kantad av en flätverkshägnad (31; figur 17). Gatan fanns sedan kvar i samma sträckning under mycket

lång tid. På arealavmätningen från år 1800, som avbildar staden så som den såg ut innan gaturregleringen, finns i samma sträckning en gata som löpte rakt igenom hela staden. Den så kallade Långgatan som leder från Litslenatullen, längs med åsryggen ned mot Mälaren (Carlsson 1994, s. 15). Lämningarna som utgör kontextgrupp 31 är i bruk även under skede 2 men redovisas huvudsakligen här.

Bebyggelse

Ett flertal huslämningar och mer fragmentariska byggnadsrester framkom i schaktet på Torggatan. Bland de hus och byggnadslämningar som undersöktes fanns både byggnader med lergolv och hus med trägolv. Vi kunde se lämningar efter väggkonstruktioner av flätverk, troligen efter innerväggar, samt lämningar efter husens grunder i form av sylstockar och träplintar.

Vi kunde även konstatera att avfallshanteringen i staden varit organiserad i någon form. En latrintunna påträffades till exempel inom ett av husen (hus 15; figur 18). Användes kärl för uppsamling av avfall och latrin måste dessa även tömmas och

Figur 16. I norra änden av undersökningsområdet framkom en rest av en äldre gata (kontextgrupp 31). Mot bakgrund av arealavmätning över Enköpings stad 1800, skala 1:1 000.

Figur 17. Kavelbro och flätverks-
hågnad (1230 och 1232) i
kontextgrupp 31. Foto från sydväst.

Figur 18. En latrintunna (1082)
och en ränna (1083) i hus 15. Foto
från söder.

avfallet tas om hand. En stor del av detta ingick troligen i de enskilda hushållens kretslopp där det användes i odlingarna på stadsgårdarna.

Husen och tomterna som undersöktes i kvarteret Fältskären år 2013–2014 var orienterade med gaveln ut mot en hypotetisk marknadsgata, som i Sigtuna och andra medeltida städer (Lagerstedt 2019, s. 45). Det kan ha varit så att även de husen som vi sett spåren av på Torggatan var orienterade med gavlarna mot samma marknadsgata.

Spår efter stadens djurhållning har påträffats bland annat i form av flätverkskonstruktioner, både hägnader och lämningar efter vad som kan antas vara spår efter kättar och fåhus. I anslutning till samtliga undersökta konstruktioner har lager med dynga påträffats, på vissa platser även mycket djurhår. Informationen från det osteologiska materialet från

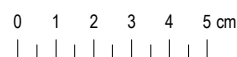
skede 1 visade att det var ben från kötrika regioner på djuren som dominerade och därmed att andelen matavfall var större än slaktavfallet. Det visar i sin tur att det framför allt var redan slaktade djur som fördes in till stadsdelen, antingen från andra gårdar i staden eller från den omgivande landsbygden. Staden var sannolikt till viss del beroende av den omgivande landsbygden för sin försörjning (bilaga 3).

Fynden

Fynd från det äldsta skedet (cirka 1050–1250) utgjordes av föremål av vardaglig och hushållsnära karaktär. Som till exempel sländtrissor i trä, brynen, keramik och träföremål i form av mindre snidade pinnar, pluggar och kilar (figur 19). Samtliga fynd från skede 1 kommer från kontexter på Torggatan.

Figur 19. Några av de träföremål som hittades vid undersökningen. Det är delar av olika sorters kärl, pluggar, kilar och små snidade pinnar bland annat. Skala 1:2.
A. F1102:10112:1 (6 st föremål)
B. F1346:6727:1
C. F1167:6517:7
D. F1058:10105:1
E. F1118:10108:1

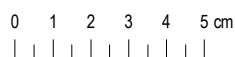

Figur 20. Hus 26 under undersökning. Foto från öster.

Från ett golvlager i hus 26 (figur 20) påträffades även en mycket stor skosula, troligen från en snödamask som burits ovanpå en vanlig sko. Annars skulle det vara en skosula från en sko i en storlek motsvarande dagens 48–50. I samma hus påträffas ett fragment från en vridkvarn i eldstaden. Övriga fynd som påträffades i anslutning till huset var bland annat en träkrok (figur 21), ett bryne, keramik och hantverksavfall av ben.

Figur 21. Två snidade kroker. Den stående kroken (A) hittades i en latrintunna. Skala 1:2. A. F1082:10109:1, B. F1190:6794:1.

Kontextgrupper på Torggatan

10. Hus med trägolv och flätverksvägg

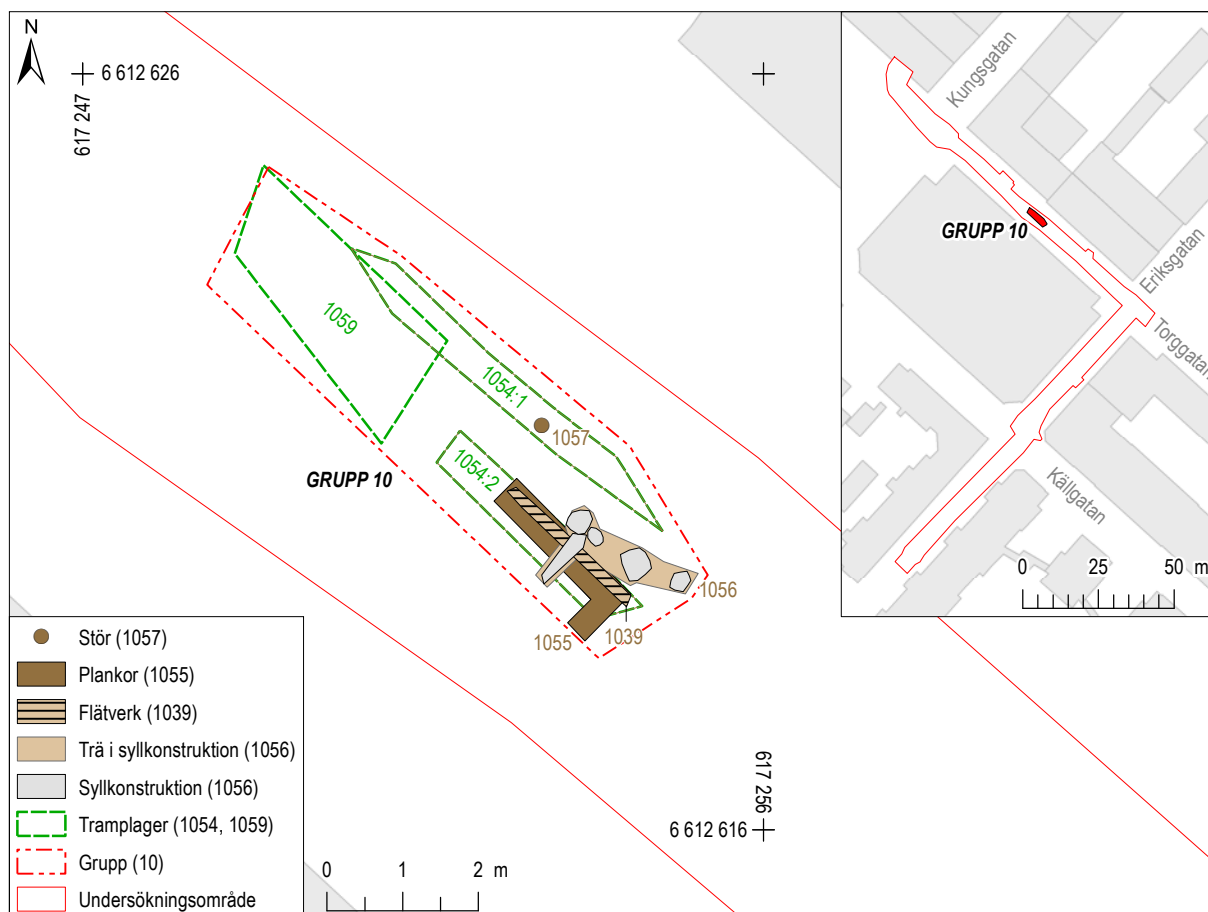
Kontextgruppen (figur 22) omfattade en träkonstruktion bestående av plankor (1055) med ett intilliggande flätverk (1039) och en träplint (1051). På plankorna fanns ett kompakt tramplager med träflis, kol och organiskt material samt djurben (1054). Tramplaget var varvat med ljus lera. Träkonstruktionen bestod av grova plankor lagda i vinkel mot varandra (figur 23 och 24). Flätverket (1039) löpte längs med den norra sidan av konstruktionen. Direkt under flätverket låg en plankor som tolkades tillhöra flätverkskonstruktionen (1039). Flätverket var välbevarat, cirka 0,18 meter högt, och utgjorde sannolikt lämningar efter en vägg. Under golvplankorna fanns tre mindre samlingar med rundade naturstenar (1056) vilka låg i en rad i nordvästlig – sydöstlig

Kontexter grupp 10

Kontext	Objekt
1039	Flätverk
1054	Tramplager
1055	Plankor
1056	Syllkonstruktion
1057	Stör
1059	Tramplager

riktning. I anslutning till dessa låg ytterligare en träplanka som var kraftigt förmultnad (även den en del av 1039). Plankan under flätverket kan vara del av väggkonstruktionen och stensamlingarna kan ha varit en del av den underliggande konstruktionen.

Tvårs igenom kontextgruppen i nordväst – sydöstlig riktning löper ett recent rörschakt.

Figur 22. Plan över kontextgrupp 10, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 23. Plankor 1055 och flätverk 1039 i hus 10. Foto från nordöst.

Figur 24. Detalj av flätverket och plankorna (1039 och 1055) i hus 10. Foto från sydväst.

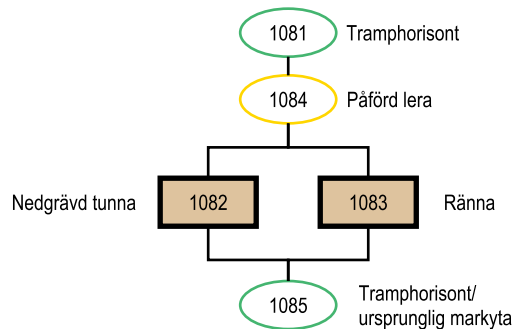

15. Hus med lergolv

I hus 15 (figur 25) fanns en träränna (1083) och tunna (1082) samt ett kompakt golvlagert av ljus lera (1084). På lergolvet fanns ett trampat lager med mörkt organiskt material (1081).

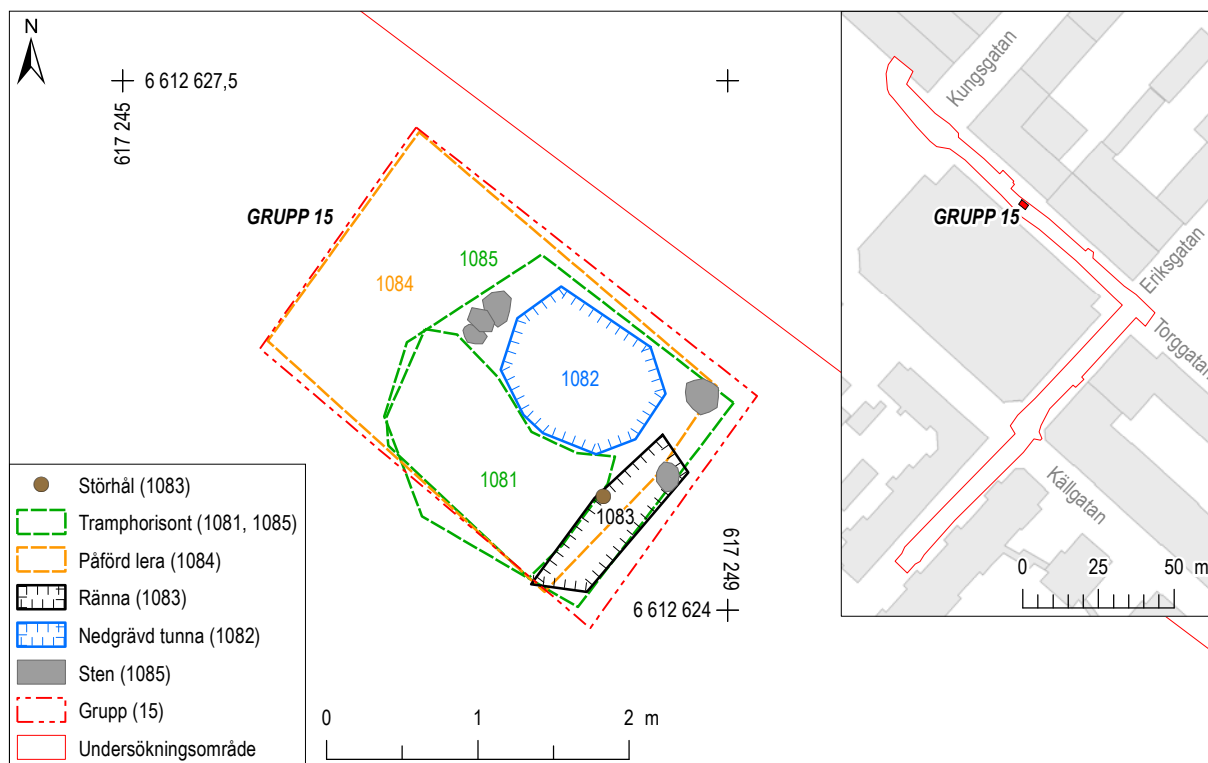
Tunnan (1082; figur 26 och 27) mätte 1 meter i diameter och var nedsänkt i golvet. Botten på tunnan var helt intakt, och bestod av två halvcirkelformade delar. Framför tunnan låg en mindre del av en plank. Omkring tunnan var såväl golvlagret (1084) som tramplaget (1081) som tjockast. Tunnan var fylld med mycket mörkt lerigt organiskt material som innehöll rikligt med bark, träbitar och läderspill. Makrofossilanalysen visade att tunnan innehållit latrin och kompost. Strax söder om den fanns en del av en 1,2 meter lång träränna (1083) i form av en urgröpt trädstam. Rännan låg i nordöstlig – sydvästlig riktning och hölls på plats med hjälp av en stör som var nedslagen vid rännans ena sida. Rännan och tunnan har båda stått på platsen då golvlagret 1083 tillkommit. Golvlagret har sedan byggts på och blivit tjockare över tid. Trärännan i golvet har troligen använts för dränering av vatten eller avlopp.

Matris grupp 15

Kontexter grupp 15

Kontext	Objekt
1081	Tramphorisont
1082	Nedgrävd tunna
1083	Ränna
1084	Påförd lera
1085	Tramphorisont

Figur 25. Plan över kontextgrupp 15, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 26. I förgrunden ser vi den urgröpta trästocken som fungerat som ränna (1083), bakom den är tunnan (1082) som var full med latrin och kompost. Båda är nedsänkta i golvet i hus 15. Foto från sydöst.

Figur 27. Latrintunnans (1082) botten, hus 15. Foto från söder.

26. Bostadshus

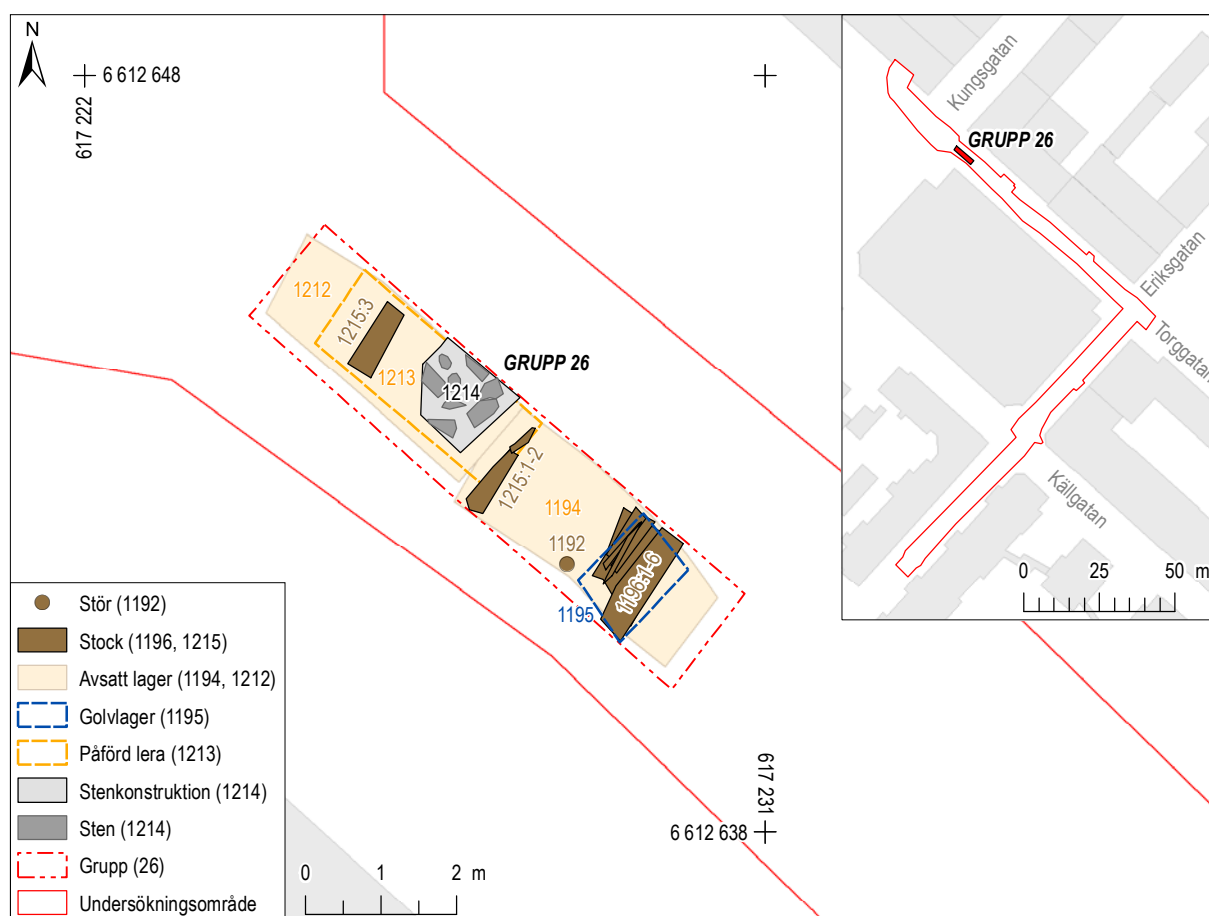
Husets äldre fas

Husets äldre fas (figur 28) utgjordes av ett golvlager av ljus kompakt påförd lera (1213), samt en stenkonstruktion (1214; figur 29). Dessa avgränsades av två grova parallella stockar (1215). Stenkonstruktionen var uppbyggd av 0,2–0,4 meter stora flata stenar som var hopfogade med samma lera som även låg runtomkring konstruktionen. I anläggningen påträffades en del av en kvarnsten. Konstruktionen vilade på ett 0,15 meter tjockt gruslager uppblandat med småsten. Stenkonstruktionen har sannolikt varit ett fundament till en eldstad.

Till den äldre fasen hör även ett brukningslager på lergolvvet. Lagret innehöll mycket dynga och djurpäls (1194 och 1212). Det framkom fynd av keramik samt en lädersko av en modell som kunde dateras till cirka 1015–1200. Keramiken daterades till 1100–1250.

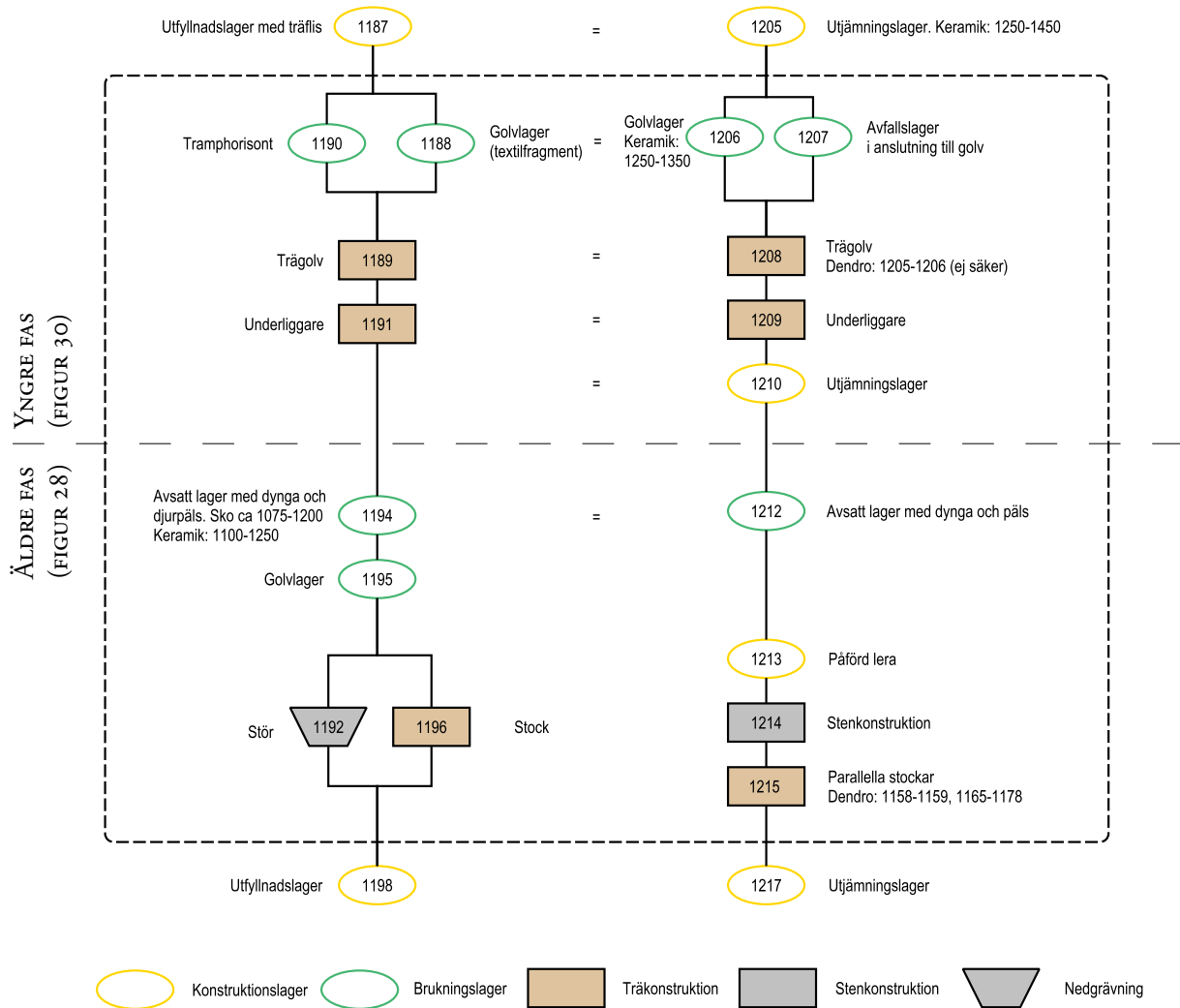
Kontexter grupp 26

Kontext	Objekt
1188	Golvlager
1189	Träggolv
1190	Tramphorisont
1191	Underliggare
1192	Stör
1194	Avsatt lager med dynga och djurpäls
1195	Golvlager
1196	Stockar
1206	Golvlager
1207	Avfallslager
1208	Träggolv
1209	Underliggare
1210	Uljämningslager
1212	Avsatt lager (samma som 1194)
1213	Påförd lera
1214	Stenkonstruktion
1215	Stockar

Figur 28. Plan över den äldre fasen av kontextgrupp 26, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Matris grupp 26

Figur 29. Stenkonstruktion 1214 och golvlager 1213 i hus 26. I övre delen av bilden syns även en av stockarna (1215:3) i nordvästra delen av schaktet. Foto från söder.

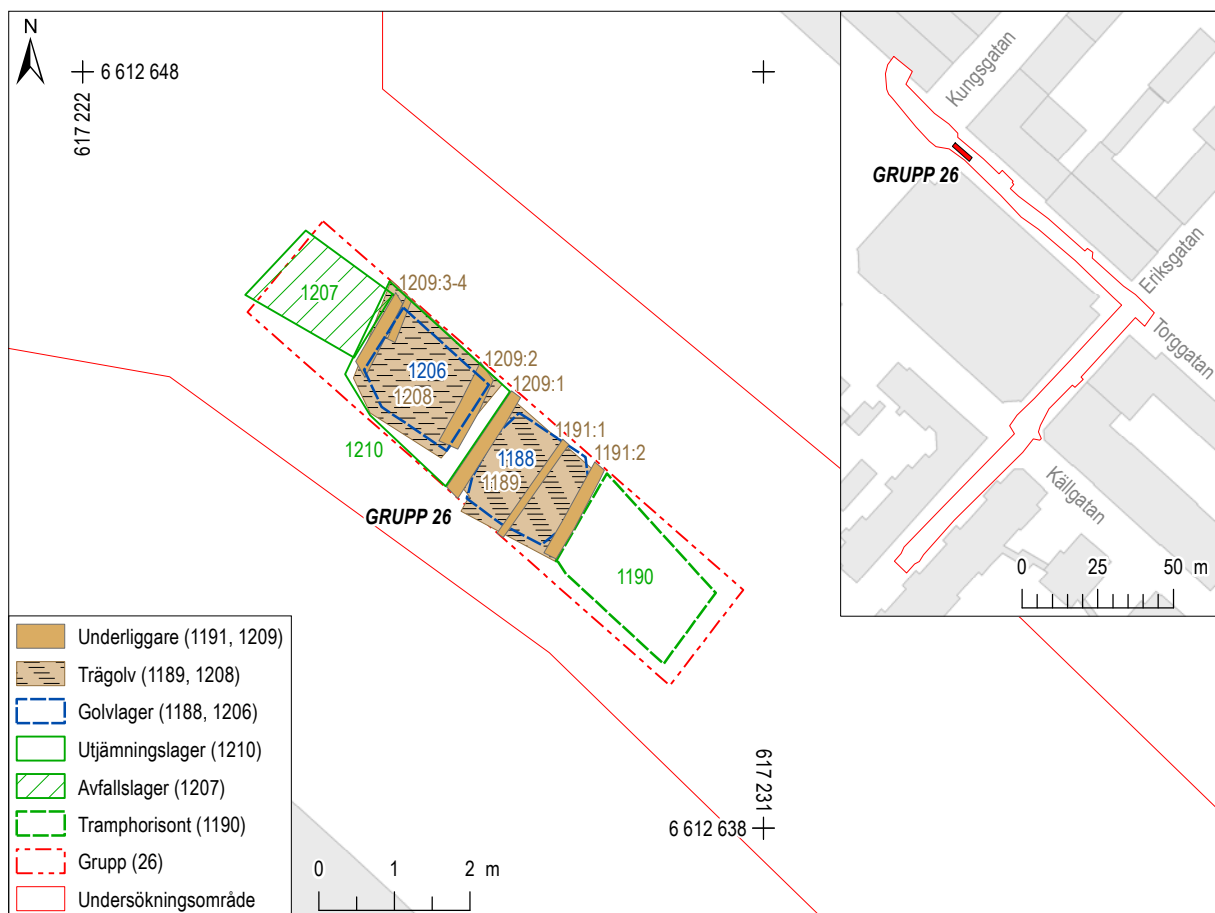
Husets yngre fas

Den yngre fasen (figur 30) bestod av ett välbevarat trägolv (1189 och 1208) av mindre klivna stockar som vilade på underliggare (1191 och 1209). Stockarna låg i nordvästlig – sydöstlig riktning och underliggarna var lagda i motsatt riktning. Konstruktionen var ungefär 1,4 x 3,7 meter stor. De underliggande konstruktionerna formade en kvadratisk ram med urfasningar på innersidorna som golvvirket vilade i. Mitt i konstruktionen fanns ytterligare en underliggare (1191) som bar upp golvplankorna. Till skillnad från många av de undersökta konstruktionerna föreföll virket i golvet vara avpassat för konstruktionen och inte uppenbart återanvänt från någon annan konstruktion (figur 31). Några av golvplankorna var tydligt eldpåver-

kade. På golvet fanns ett avsatt lager (1188) där två textilfragment påträffades. Det var textil i ylle, som använts som tjärsvabb (bilaga 10).

Huset undersöktes i två olika omgångar eftersom skarven mellan spontlådorna hamnade mitt över byggnaden. Detta medförde att några kontexter har fått två skilda kontextnummer, till exempel lager 1194 och 1212 (se figur 28), men som högst sannolikt utgör en och samma lagerkontext.

Från två av träkonstruktionerna (1208 och 1215) lämnades prov till dendrokronologisk analys vilka gav dateringar till år 1158–1159, 1165–1178 och cirka 1205–1206 (bilaga 7).

Figur 30. Plan över den yngre fasen av kontextgrupp 26, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 31. Nästa del av golvet (1208) i hus 26 har rensats fram. Dessa golvplankor vilar på samma underliggare (1209) som de tidigare. Foto från söder.

Figur 32. Textilfragment av ylle. Det ena vävt (A) och det andra ihoptvat (B). Det vävda tyget har troligen en gång varit en del av ett finare klädesplagg. Båda fragmenten har slutat sina dagar som tjärsvabbar. Skala 1:1. A. F1188:10116:1, B. F1188:10116:2.

21. Hägnad

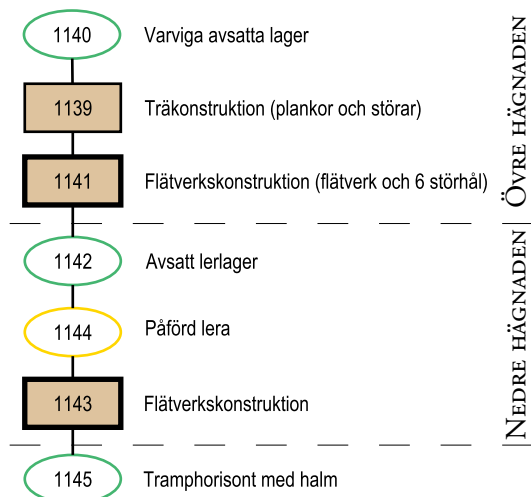
Hägnaden bestod av två välbevarade flätverk som delvis byggts ovanpå varandra och som löpte i ungefär samma riktning (1141 och 1143; figur 33 och 34). I den södra delen var de sammanbyggda för att sedan dela sig längre norrut. I anslutning till detta fanns även en fragmentarisk träkonstruktion med plankor som låg i vinkel mot hägnaderna (1141). Den nedre av hägnaderna överlagrades delvis av ett tjockt avsatt dynglager (1142).

Det avsatta lagret med mycket dynga indikerar att konstruktionen kan ha varit en del av en fägata, eller inhägnad av något slag, vilket var svårt att avgöra med säkerhet. Själva flätverkskonstruktionen har vid något tillfälle byggts om och då fått en lite annorlunda riktning.

29. Flätverk

Kontextgruppen utgjordes av två välbevarade flätverkskonstruktioner (1118 och 1120; figur 34 och 35) som var anlagda i rät vinkel mot varandra. I utrymmet mellan dessa påträffades en yta med tramplager (1116). Direkt söder om flätverket fanns varviga avsatta lager med mycket dynga (1117) samt ett ljusst lerlager (1119). Konstruktionerna stördes av recenta rörledningar på tre sidor så att endast en mindre del av den fanns kvar att undersöka. Man kan tänka sig att flätverken bildat en firsidig kätte eller liknande.

Matris grupp 21

Kontexter grupp 21

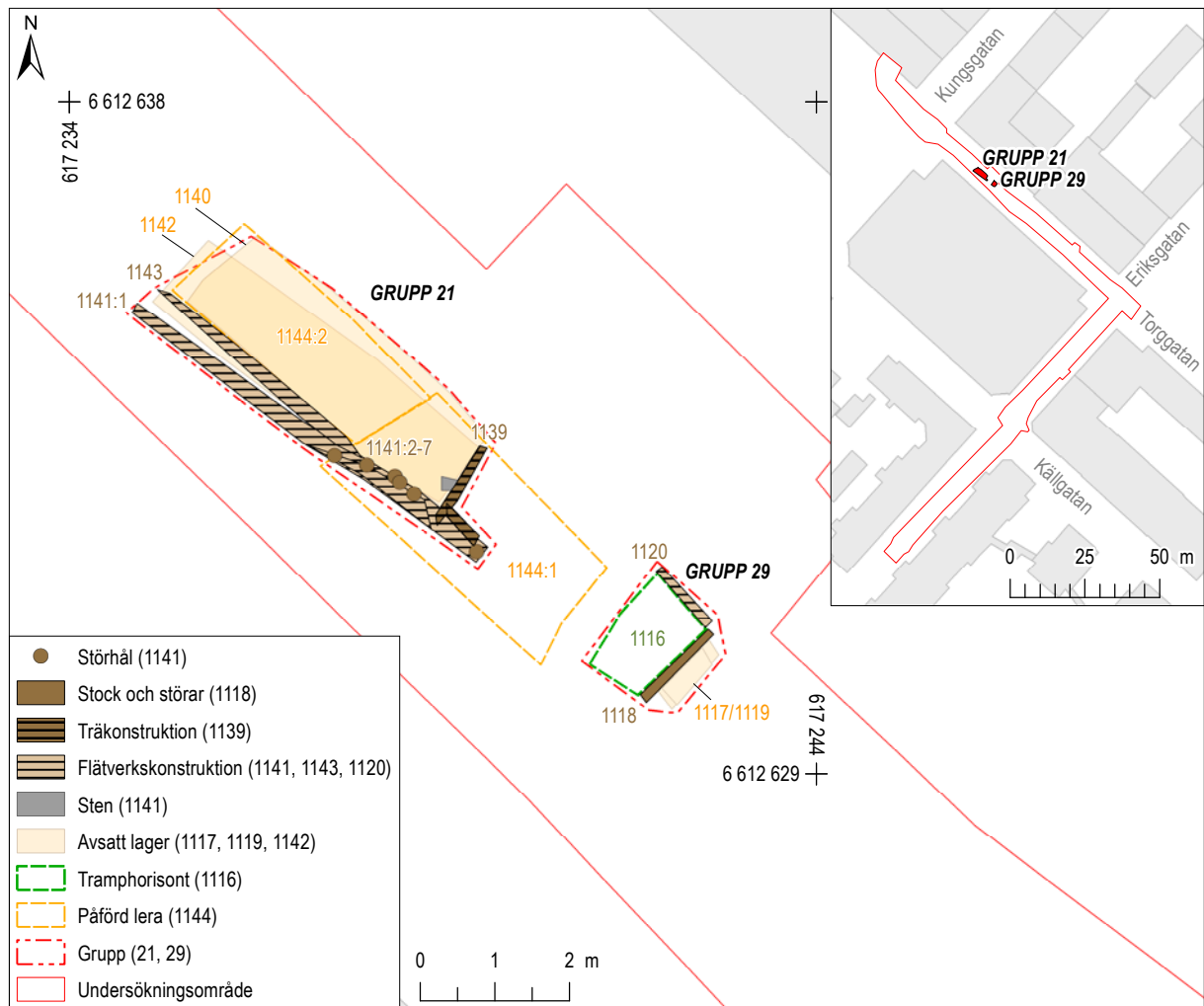
Kontext	Objekt
1139	Träkonstruktion
1140	Avsatt lager
1141	Flätverkskonstruktion
1142	Avsatt lerlager
1143	Flätverkskonstruktion
1144	Påförd lera

Kontexter grupp 29

Kontext	Objekt
1116	Tramphorisont
1117	Avsatt lager
1118	Stock och störrar
1119	Avsatt lager
1120	Flätverkskonstruktion

Figur 33. Det yngre flätverket (1141) i kontextgrupp 21 ändrar riktning jämfört med det äldre (1143). Foto från norr.

Figur 34. Plan över kontextgrupp 21 och 29, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 35. Två flätverksläggnader (1118 och 1120) i kontextgrupp 29 som är byggda i vinkel mot varandra. Foto från nordväst.

31. Kavelbro/gata

Kontextgruppen (figur 36) omfattade flera nivåer av kavelbroar (1226 och 1231), en flätverkshägnad (1232), en stenläggning (1222) av rundade stenar i ett lager med sättsand (1224) samt ett kompakt tramplager (1223). Samtliga gatukonstruktioner löper i samma nordväst – sydöstliga riktning.

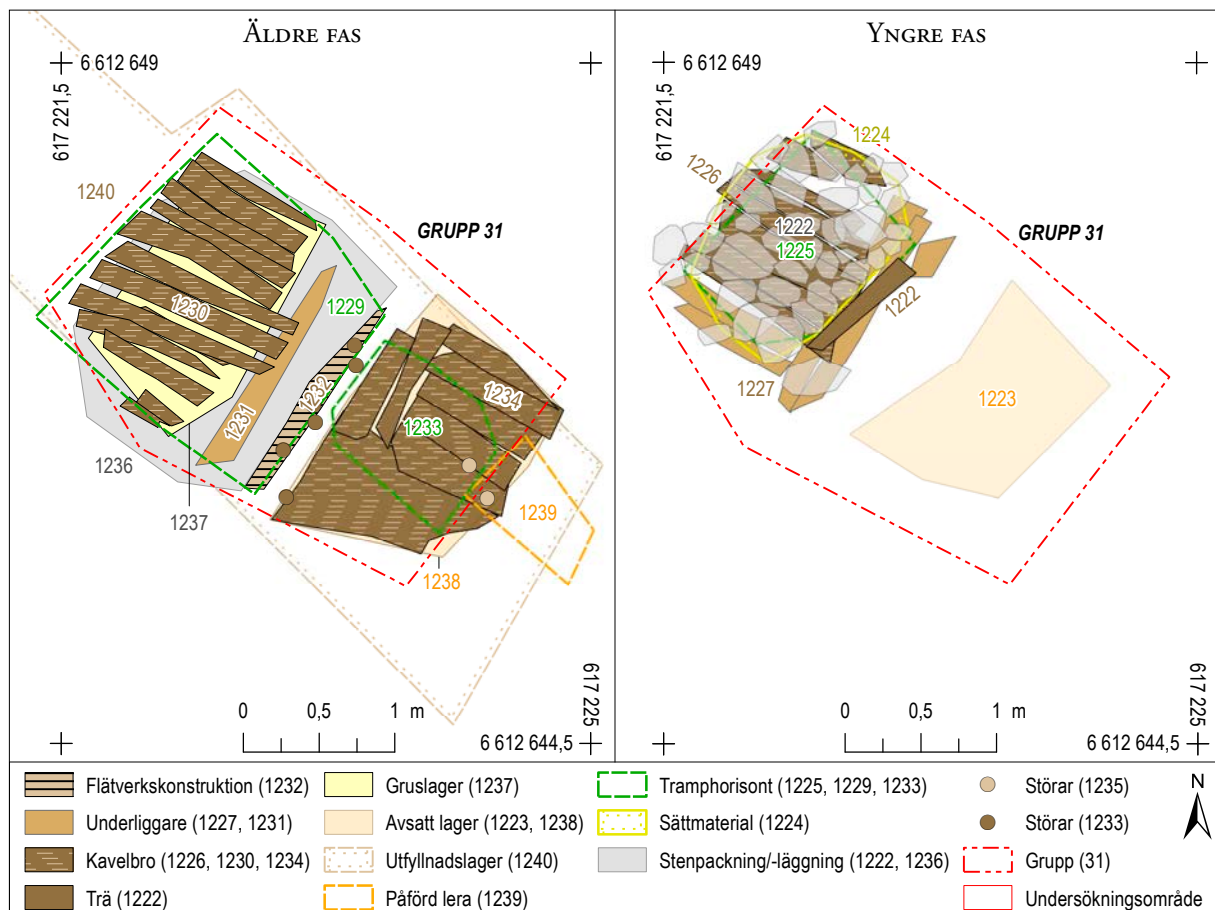
Den äldsta kavelbron (1234; figur 37) bestod av grova stockar och plankor. På dess västra sida löpte en flätverkshägnad (1232) som var cirka 0,2 meter hög. Direkt väster om hägnaden fanns ytterligare kavelbroar i två nivåer. Den äldre av dessa (1231) hade ursprungligen varit en väl anlagd konstruktion som efterhand bättrats på med mindre plankor. Kavelbron vilar delvis på en mindre stenpackning (1237) och ett sandlager (1236), troligen påfört som markförbättring. På kavelbron fanns ett avsatt lager (1229). Den yngre kavelbron (1226; figur 39) föreföll vara konstruerad av mestadels återbrukat virke.

Kontexter grupp 31

Kontext	Objekt
1222	Stenläggning
1223	Avsatt lager
1224	Sättmaterial
1225	Tramphorisont
1226	Kavelbro
1227	Underliggare
1229	Tramphorisont
1230	Kavelbro

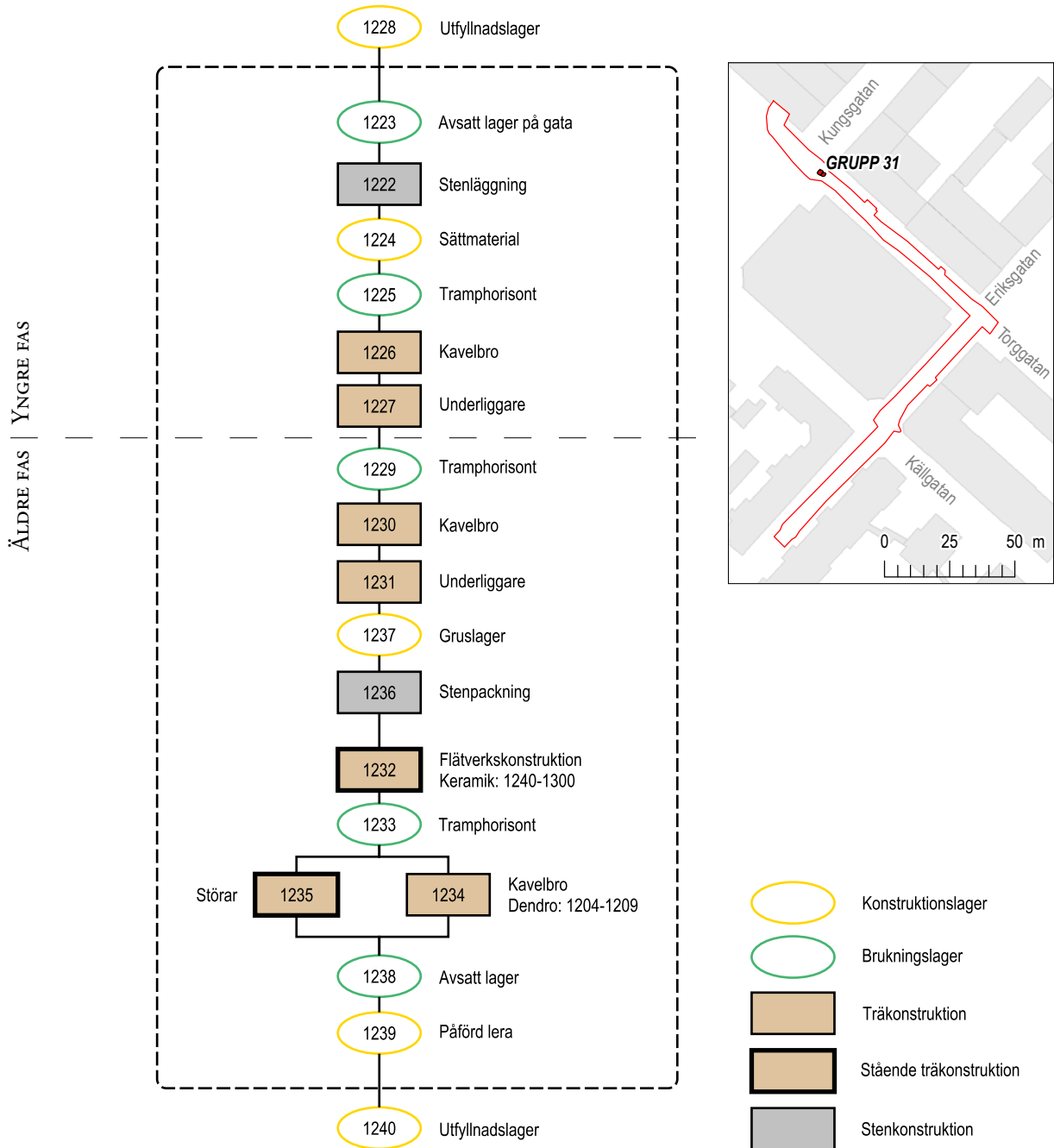
Kontext	Objekt
1231	Underliggare
1232	Flätverkskonstruktion
1233	Tramphorisont
1234	Kavelbro
1235	Störar
1236	Stenpackning
1237	Gruslager
1238	Avsatt lager
1239	Påförd lera

Liksom den äldre kavelbron har denna byggts på med mer virke över tid. Direkt ovanpå den yngsta kavelbron fanns ett lager med sättsand (1224) samt en stenläggning (1222; figur 40). Stenläggningen utgjordes av rundade stenar som var mellan 0,2–0,3 meter i diameter.

Figur 36. Plan över den äldre och yngre fasen i kontextgrupp 31, skala 1:50. Översikt (på sida 39) med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Matris grupp 31

Kavelbron på den östra sidan av flätverket är den äldsta om man ser till de stratigrafiska förhållandena samt fynd och dendrokronologiska dateringar. Uppenbarligen har det funnits en gata här under en längre tid då man byggt på den i flera omgångar. De två nivåerna av kavelbroar på den västra sidan

av flätverkshägnaden förefaller vara något yngre än kavelbron på den östra sidan. En dendrokronologisk datering från kavelbro 1234 fick resultatet 1204–1209. Protostengods som påträffades i flätverket intill hägnaden daterades till 1240–1300.

Figur 37. Den äldsta nivån av kavelbro (1234) i kontextgrupp 31. Foto från söder.

Figur 38. Den äldre (1230) av de två kavelbroarna som påträffades ovanpå varandra intill hägnaden (1232), tillhörande kontextgrupp 31. Foto från sydöst.

Figur 39. Den yngre kavelbron (1226) i kontextgrupp 31. Foto från nordväst.

Figur 40. En liten del av en stenlagd gata (1222) i kontextgrupp 31 fanns bevarad mellan rörledningarna i schaktet. Foto från väster.

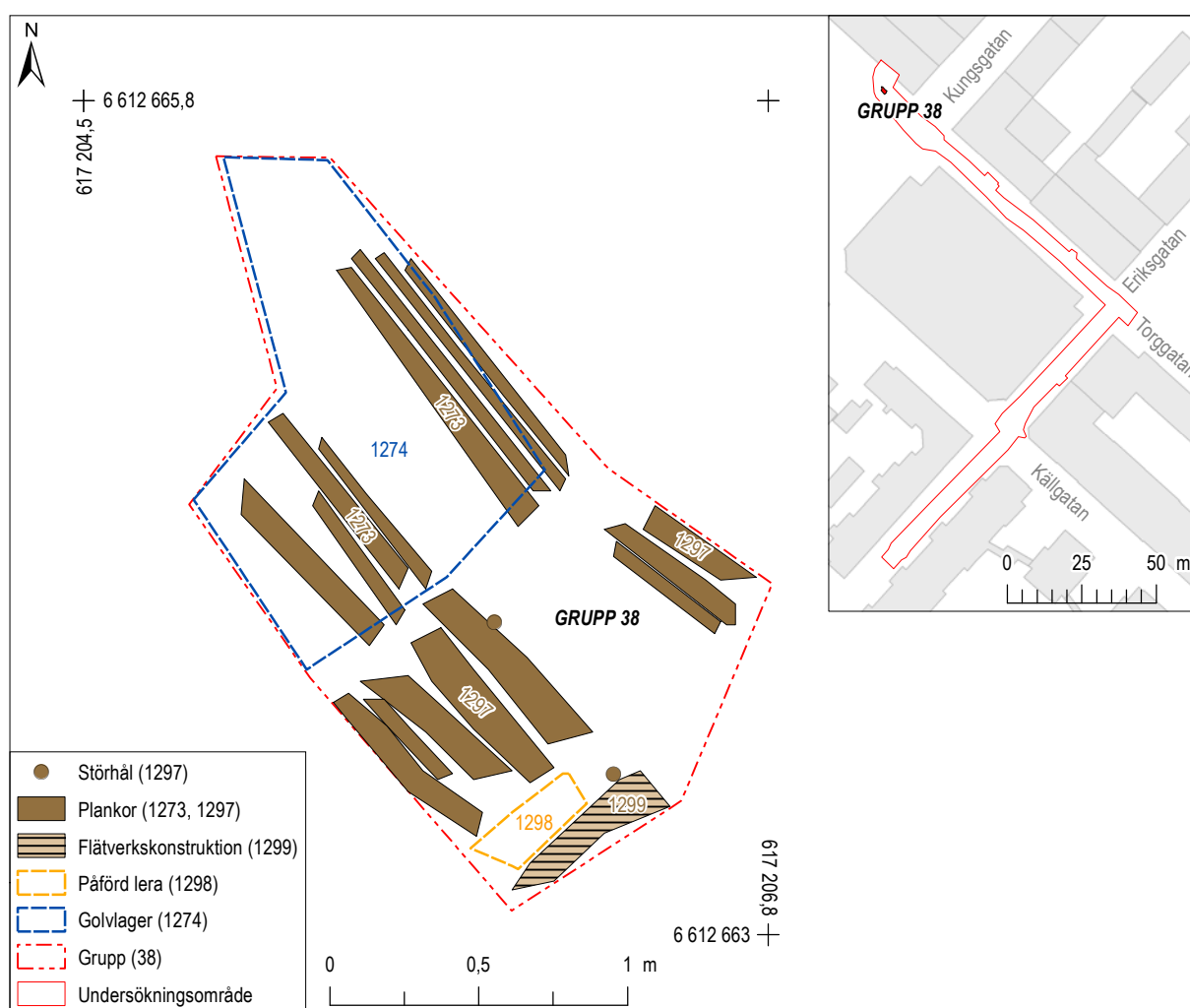

38. Byggnadslämningar

Kontextgruppen omfattade en träkonstruktion med mindre stockar som låg i nordvästlig – sydöstlig riktning (1273 och 1297; figur 41 och 42). I anslutning till konstruktionen fanns lager av påförd lera med okänd funktion (1298) samt avsatt lager (1274). Även en fragmentarisk flätverkskonstruktion påträffades i anslutning till kontextgruppen (1299). Flätverket gick i nordöstlig – sydvästlig riktning direkt söder om lerlagret. Då stockarna i konstruktionen låg relativt löst samlade utan någon synlig underliggande konstruktion skulle de kunna tolkas som en enklare variant av kavelbro eller markförbättring.

Kontexter grupp 38

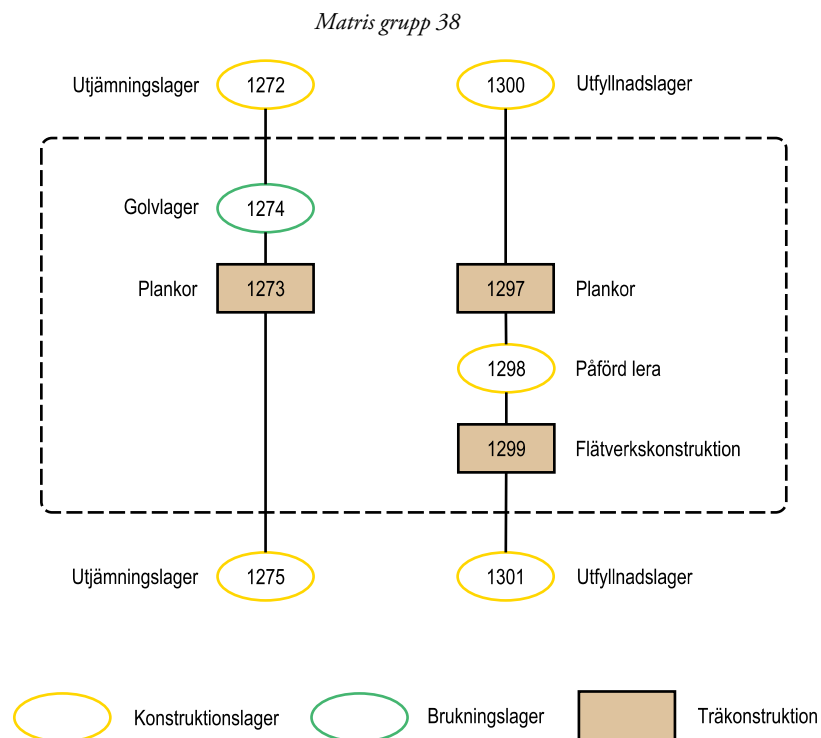
Kontext	Objekt
1273	Plankor
1274	Golvlager
1297	Plankor
1298	Påförd lera
1299	Flätverkskonstruktion

Figur 41. Plan över kontextgrupp 38, skala 1:25. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 42. En del av träkonstruktionen (1297) i kontextgrupp 38. I bakgrunden se vi även rester efter en flätverkskonstruktion (1299). Foto från sydväst.

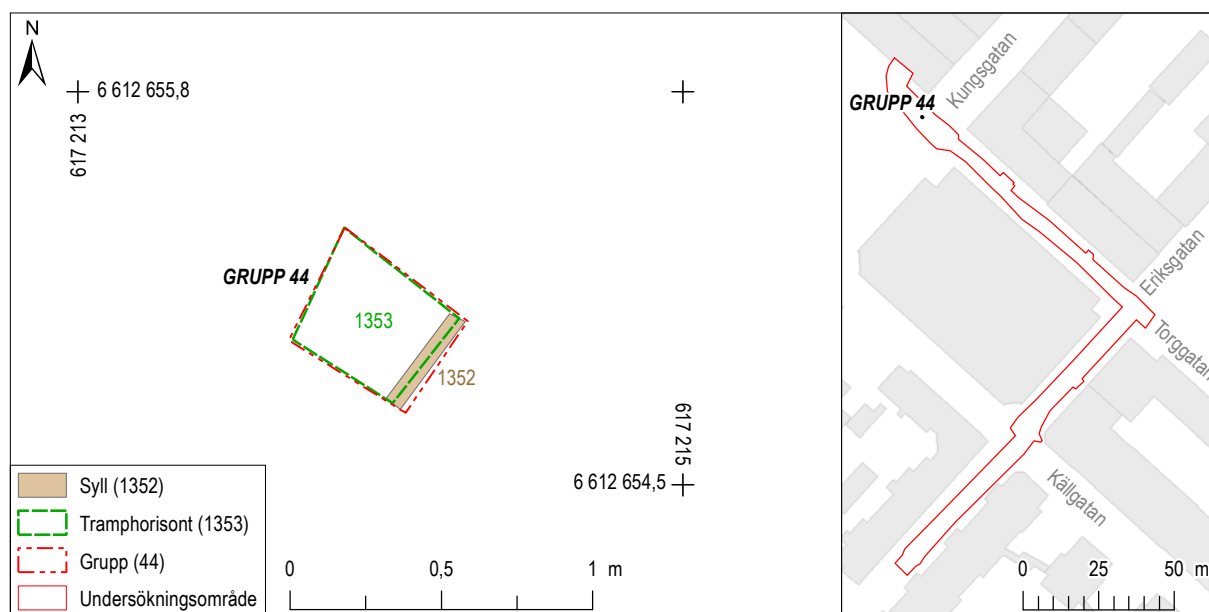

44. Byggnadslämningar

Kontextgruppen utgjordes av en mindre rest av ett mycket hårt trampat lerlager (1353) varvat med dynga och träflis som överlagrade vad som kan vara en möjlig syllstock (1352; figur 43 och 44). Sannolikt ett tramlager eller golvlager inne i eller i anslutning till en byggnad. Det hela påträffades i schaktkanten, i botten av schaktet, så endast en mycket liten del av lämningarna kunde rensas fram och dokumenteras.

Kontexter grupp 44

Kontext	Objekt
1352	Syll
1353	Tramphorisont

Figur 43. Plan över kontextgrupp 44, skala 1:25. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 44. En rest av ett lergolv (1253) och en syllstock (1252) i kontextgrupp 44 påträffades i schaktkanten. Foto från söder.

Kontextgrupper på Eriksgatan

52. Strandkanten

Kontextgruppen utgjordes av två tjocka vattenavsatta lager som representerar sjöbotten samt det mer strandnära området. Det övre lagret (1420) utgjordes av kompakt lerig och sandig silt som var sorterat med fint material högt och grövre sand och grus mot botten. Det innehöll inte lika stora mängder organiskt material (träflis, läderspill, dynga med mera) som kulturlagren längre upp på Eriksgatan. Lagret innehöll även ben, svallade småbitar med tegelkross och en del mycket förmulnat trä längst ned mot botten. I lagret fanns även en mängd små sumpsnäckor (likadana som påträffades vid undersökningarna i kvarteret Fältskären). Under det

Kontexter grupp 52

Kontext	Objekt
1420	Svämlager
1422	Bottensediment

strandnära lagret fanns ytterligare ett tjockt lager finsandig lerig silt och bottensediment (1422). Lagret fortsatte i hela schaktets utbredning åt söder. Det blev även tjockare åt söder där sjön blev djupare.

Några strandnära konstruktioner, som exempelvis en strandskoning, påträffades inte. Möjligen har en sådan funnits i det område som idag är mycket förstört av recenta ledningar, i höjd med korsningen Källgatan/Eriksgatan.

Figur 45. Plan över kontextgrupp 52, skala 1:200. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Skede 2: perioden från 1200-talets mitt till 1300-talets slut

I takt med landhöjningen drog sig Mälarens strand tillbaka och mer mark kunde tas i anspråk för stadens bebyggelse. Ett franciscanerkonvent grundades på Klosterön söder om staden år 1250 (Gustafsson 1979, s 10). Tre kyrkor fanns också i staden vid denna tid, Vårfrukyrkan, St. Olaf och St. Illian. Staden präglas av expansion och förnyelse under 1200-talets senare del och 1300-talets första hälft (Lagerstedt 2019, s 219).

Området vid Stora torget och den norra delen av Torggatan utnyttjades intensivt för trähusbebyggelse som bildade ett gytter av hus som byggts om och bättrats på allt eftersom, så som det tenderar att se ut i medeltida städer. Då trähusen lätt drabbades av såväl eldsvådor som rötangrepp var den naturliga livslängden för ett medeltida trähus i genomsnitt inte mer än 30–40 år (Syse 1986, s. 12).

Söderut på Torggatan fanns spår efter gator och tomter som förefaller vara anlagda i riktning mot den föreslagna marknadsgatan. Här fanns lämningar efter verkstadshus och fåhus samt övriga komponenter som man kan vänta sig på en stadsgård i medeltida stadsbebyggelse som latriner, kompostbingar, hägnader, kättar, dynglager och spår efter odlingar. På Eriksgatan fanns bebyggelse som var anlagd i en och samma nordsydliga riktning, mot stadens centrala delar.

Markarbeten

Skedet inleddes med att tjocka utjämnings- och utfyllnadslager med bark och träflis fördes på över stora delar av området. Detta var mest tydligt i schaktet i den södra delen av Torggatan samt på Eriksgatan, men förekommer även i den norra delen av Torggatan vid torget. I schaktets norra del var bebyggelsen tätare. Det fanns konstruktionslager i utfyllande och utjämnande syfte men inte över lika stora sammanhängande ytor som i de andra delarna av schaktet längre söderut. Här påträffades även rester efter kraftiga grundläggning bestående av grova stockar, risbäddar och stenpackningar.

I schaktet på Eriksgatan där det tidigare var sjöbotten har man nu vunnit mark, dels då landhöjningen gjort att Mälarens vatten dragit sig tillbaka, dels eftersom man på ett medvetet sätt gjort markarbeten där stadens invånare hade lagt ut lager med stenpackningar och risbädd (figur 46). Ovanpå detta har man därefter påfört tjocka lager med dynga och sopor uppblandad med bark och huggspån. Ett liknande förfarande kunde även observeras i den strandnära zonen i kvarteret Fältskären.

Exakt vart strandzonen gick vid denna tid har inte kunnat fastställas då området i den västra delen av schaktet var mycket stört av tidigare ledningar och schaktningsarbeten. Men sannolikt har strandkanten gått någonstans i höjd med Källgatan under högmedeltid (figur 47). Söder om korsningen Eriksgatan/ Källgatan påträffades bara vattenavsatta lager och gammal sjöbotten.

Figur 46. Stenpackning (1392) som anlagts som markförbättring i strandkanten (idag under Eriksgatan). Foto från öster.

Figur 47. Små sumpsnäcker som hittats i anslutning till strandkanten. Skala 4:1.

Grupp	Läge	Tolkning	Beskrivning	Datering
1	Eriksgatan	Fägata	Flätverk, avsatta dynglager och trampad yta	-
2	Eriksgatan	Gropar	Gropar med oklar funktion	-
3	Eriksgatan	Byggnadslämningar	Träkonstruktion, oklar funktion	-
4	Torggatan	Hus med trägol	Golv av klenvirke, plankor och stolphål	Kam: 1150–1250
5	Torggatan	Byggnadslämningar	Träkonstruktion med flätverk	-
6	Torggatan	Kavelbro	Kavelbro i SV–NO riktning	-
9	Torggatan	Hus	Hus med bränt torvtak	-
11	Torggatan	Byggnadslämningar	Plankor och störar, oklar funktion	-
13	Torggatan	Flätverk	Kåttar och avsatta dynglager	-
14	Torggatan	Byggnadslämningar	Plankor och flätverk	-
16	Torggatan	Fähus	Hus med plankgolv och flätverk, avsatta dynglager	Kam: 1150–1250 Keramik: 1230–1330
17	Torggatan	Hus med lergolv	Lergolv och nedgrävd tunna	Keramik: 1330–1400
19	Torggatan	Kavelbro	Kavelbro i NO–SV riktning	Keramik: 1270–1350
20	Torggatan	Dyngstack/latrín	Fyrsidig träkonstruktion av timmer och flätverk, fylld med dynglager	Keramik: 1230–1350
22	Torggatan	Verkstad/bostadshus	Hus med trägol, spisfundament och avsatta brukningslager innehållande mycket hantverksspill av läder	Dendro: 1150–1200, 1186–1191 Sko: 1200–1300, 1250–1330, 1300? Keramik: 1230–1350, 1370–1450, 1250–1330, 1200–1400 Kammar: 1150–1250, 1160–1400
24	Torggatan	Byggnadslämningar	Timrad konstruktion	Dendro: 1243/44 Keramik: 1230–1280, 1230–1300, 1230–1330, 1230–1350, 1670–1730
25	Torggatan	Byggnadslämningar	Timmerbyggnad, del av vägg	-
27	Torggatan	Byggnadslämningar	Timmerbyggnad	Dendro: 1273–1293, 1287–1297
31	Torggatan	Gata	Flera nivåer av kavelbroar och stenläggning	Dendro: 1204–1209 Keramik: 1240–1300
32	Torggatan	Byggnadslämningar	Träkonstruktion, flätverk	Keramik: 1230–1320, 1250–1350
34	Torggatan	Byggnadslämningar	Hus med trägol och torvtak, bränt	Dendro: efter 1253 Keramik: 1250–1350, 1270–1350, 1250–1350, 1270–1350
35	Torggatan	Spång	Planka och störar, samt mindre stenpackning	-
36	Torggatan	Byggnadslämningar	Trägol och syllar	-
39	Torggatan	Byggnadslämningar	Grova stockar och störar, oklar funktion	Dendro: 1226–1231, 1142–1171 Keramik: 1300–1350 Kam: 1200–1250
41	Torggatan	Byggnadslämningar	Rest av lergolv och träsyll samt träkonstruktion, oklar funktion	Keramik: 1230–1320, 1270–1350, 1300–1350
43	Torggatan	Byggnadslämningar	Träkonstruktion, oklar funktion	-
45	Eriksgatan	Byggnadslämningar	Hus med trägol och torvtak, bränt	-
47	Eriksgatan	Hus	Hus med torvtak, bränt	-
49	Eriksgatan	Fähus	Träkonstruktion och flätverk, avsatta dynglager	-
50	Eriksgatan	Byggnadslämningar	Flätverk och lergolv	-
51	Eriksgatan	Byggnadslämningar	Träsyllar och risbädd	-

Figur 48. En översikt över de kontextgrupper som tillhör skede 2.

Figur 49. Kontextgrupper i skede 2. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval linjer och bebyggelse), skala 1:750.

Figur 50. En tolkning, baserad på de bebyggelseämningar som framkommit på Torggatan, av hur bebyggelsen en gång kan ha sett ut. Illustration Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Gator och hägnader

Gatan (31; figur 50 vid Stora torget fanns kvar i samma sträckning även under skede 2. Den var till en början fortfarande konstruerad som en kavelbro och bättrades på i omgångar med ytterligare lager av gångplankor. Senare anlades enstensgata direkt ovanpå den gamla kavelbron av trä.

Ungefär 20 meter söder om Långgatan påträffades ytterligare lämningar efter en gata (19). Gatan gick även den i nordöstlig – sydvästlig riktning precis som Långgatan. Även denna gata var konstruerad i form av en kavelbro och precis som gata 31 hade den bättrats på efterhand. Under gatubeläggningen fanns såväl sten som lösvirke som lagts dit för att jämna ut och stabilisera marken innan gatan anlades. I kvarteret Apotekaren som kantar Torggatan har en kavelbro samt en grusbänk eller gata påträffats tidigare (Gustafsson 1979). Enligt de uppgifter som finns låg de tre respektive sex meter söder om gata 19. Det framgick inte i vilken riktning dessa gatlämningar löpte eller hur exakt de var inmätta, de skulle kunna vara delar av samma konstruktion som gata 19, men det gick inte att avgöra med säkerhet.

I schaktet på Eriksgatan, strax efter korsningen med Torggatan, påträffades en hägnad (1; figur 49) som gick i nord – sydlig riktning. Troligen var detta en fägata, då marken här var tydligt nedtrampad i ett stråk längs med flätverkshägnaden där tjocka dynglager ansamlats.

Bebyggelse

Precis som under skede 1 fanns i schaktet invid Torggatan byggnadsämningar som var fragmentariska och söndergrävda av recenta rörledningar. Under golvplankorna till ett av husen invid Stora torget (34) påträffades en underkäke av ett får eller

en get (figur 51) troligen nedlagd som ett husoffer. En spännande händelse utgjordes av de spår efter ett medeltida skomakeri som framkom under husets golv.

Mellan de två gatorna som nämnts ovan fanns utrymme för tomter med stadsgårdar. Här påträffades också hus och byggnadsämningar, bland ett relativt välbevarat hus 22, en timmerbyggnad som

Figur 51. Husoffer? Det är inte het ovanligt att man hittar föremål som medvetet placerats ut under syllar och husgrunder. En mycket gammal sedvänja som levde kvar ända in i historisk tid. Här är det en underkäke (se pilen) från ett får eller en get som låg under en av golvplankorna i hus 34. Foto från norr.

ursprungligen haft lergolv och senare trägolv. Under golvplankorna påträffades rikligt med hantverksrester i form av läderspill, trasiga skor och läderföremål samt två skoläster i trä. I anslutning till huset fanns två bingar av timmer och flätverk som använts för både kompost och latrin.

På tomten sydöst om gata 19 fanns lämningar efter flera hus och andra bebyggelse lämningar. Ett av husen (17) hade ett hårdtrampat lergolv där det fanns en nedsänkt tunna vilken hade använts för sopor, kompost och latrinavfall. Invid huset med tunnans fanns en konstruktion med flätverk som bildade mindre bås eller kättar (13). Dessa täcktes av samma lager med djurhår och dynga som huset med lergolv. Det kunde inte klargöras huruvida dessa kättar varit en del av inredningen i ett fähus eller om funnits utomhus på stadsgården. Stora mängder dynga och djurhår förekommer ofta vid undersökningar i medeltida stadsmiljöer och kopplas samman med fähus och djurhållning på stadsgårdarna (Nordström & Lindeblad 2016, s.196, Syse 1986, s. 24).

En minskad införsel av gris till staden under detta skede visar att man i högre grad än tidigare höll egna djur på stadsgårdarna (bilaga 3). Samma sak observerades även vid undersökningarna i kvarteret Fältskären. Slutsatsen var att kosthållningen blev mer specialiserat över tid och en mer urban djur-

hållning och köttkonsumtion framträder under den senare delen av 1200-talet. Något som även korreponderar med den ökade förekomsten av lager som innehöll stora mängder dynga och djurhår.

På Eriksgatan fanns en fågata med ett välbevarat flätverksstaket (1) som gick i nord – sydlig riktning. Intill flätverket gick ett stråk där marken blivit tydligt nedtrampad och där fanns även tjocka dynglager.

Intill fågatan fanns flera huslämningar som alla låg bredvid varandra i samma nord – sydliga riktning (45, 47 och 49). Husen verkade vara konstruerade på samma vis med träsyllar, lergolv och torvtak. Två av husen (45 och 47) hade tydliga spår efter brand med brandlager och spår av bränd torv. Husen var anlagda på ett ufyllnadslager med mycket bark och träflis vilket vilade på en risbädd och en stenpackning.

Fynden

Från skede 2 (cirka 1250 – sent 1300-tal) var fynden betydligt fler än tidigare men fortfarande främst av samma hushållsnära karaktär. Det rör sig om träföremål, som delar av laggkärl och svepaskar (figur 52), keramik, kammar i ben samt enstaka metallföremål som en nyckel och en ölhane.

Figur 52. Två av de träföremål som hittats, ett halvt lock till en svepask (F1097:5214:1; överst) och en rund träskova som troligen varit botten eller lock till ett träkärl (F1164:6441:1; underst). Skala 1:3.

Kontextgrupper på Torggatan

4. Hus

Kontextgruppen utgjordes av ett trägolv (1022) samt en samling liggande plankor (1021) som kan vara lämningarna efter en vägg alternativt ytterligare en del av byggnadens golv (figur 53 och 54). De delar av konstruktionen som inte var skurna av recenta ledningsschakt var välbevarade och bestod av klena stockar, cirka 0,1–0,15 meter i diameter, som var lagda i två sektioner på skrå mot varandra. Mellan de båda ytorna fanns två fyrkantiga uttag för stolpar (1023 och 1024). Golvet täcktes av ett tunt brukningslager av siltig lera (1008). Hela byggnaden vilade på ett tjockt utfyllnadslager (1019).

Inga underliggare till golvet påträffades vid undersökningen. Eftersom golvet skars av rörledningar längs båda långsidorna är det sannolikt att ytterligare delar av konstruktionen schaktats bort vid ett tidigare tillfälle. Störningarna medförde även att

Kontexter grupp 4

Kontext	Objekt
1008	Golvlager
1021	Plankor
1022	Trægolv
1023	Stolphål
1024	Stolphål

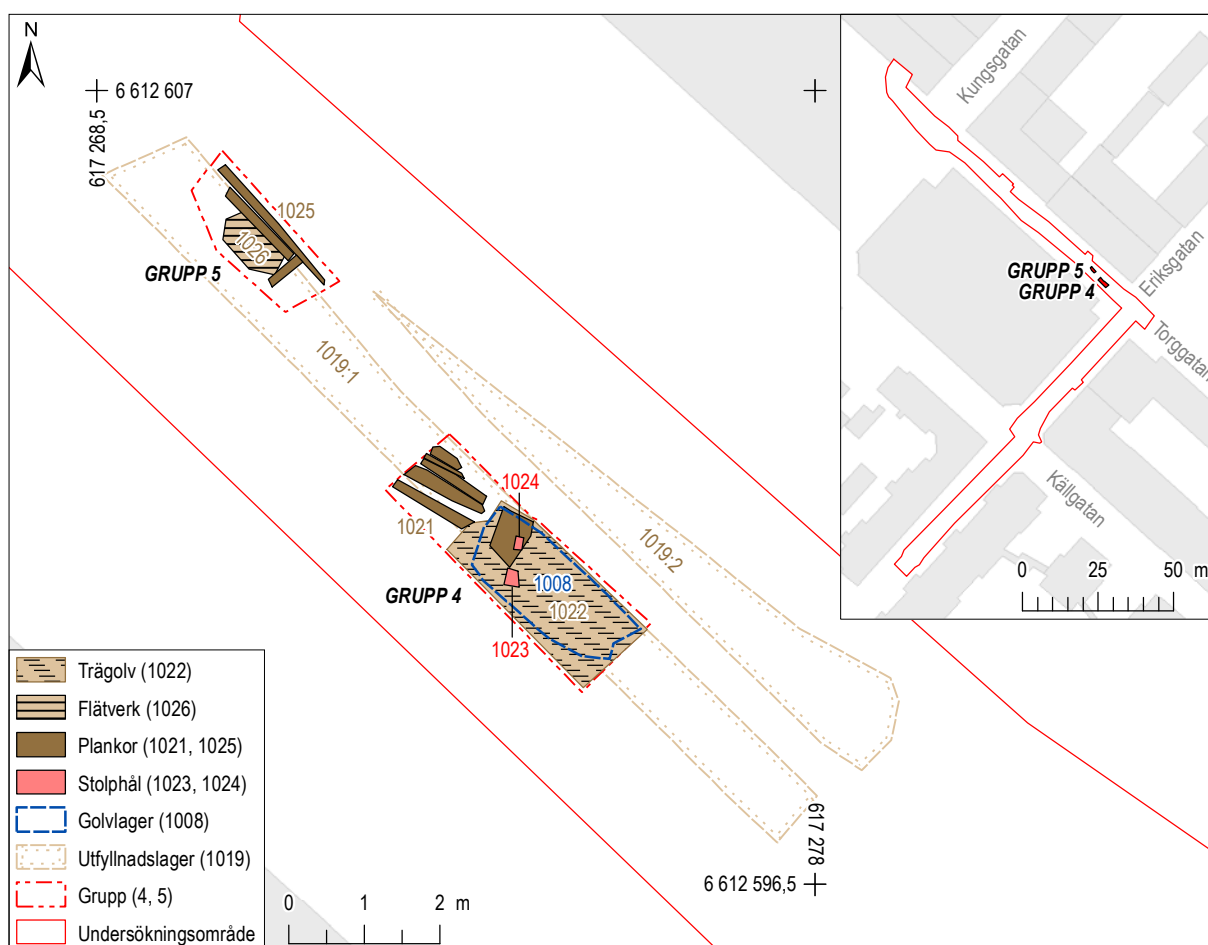
Kontexter grupp 5

Kontext	Objekt
1025	Plankor
1026	Flätverk

det var svårt att säga något mer om byggnadens konstruktion. Stolparna i skarven av golvet har antagligen varit en del av konstruktionen till en innervägg. Golvverket bestod av både mindre stockar och plankor. Två dendrokronologiska prover från golv 1022 analyserades men utan resultat.

5. Byggnadslämningar

Träkonstruktionen utgjordes av liggande smala stockar i två skift (1025) samt en flätverkskonstruktion (1026) som påträffades liggandes intill det nedre skiftet (figur 53 och 55). Störarna i flätverket

Figur 53. Plan över kontextgrupp 4 och 5, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 54. Det välbevarade trägolvet (1022) i hus 4. Foto från söder.

var cirka 0,1 meter i diameter. Allt låg i nordväst – sydöstlig riktning. I höjd med det övre skiftet fanns ytterligare mindre stockar som låg parallellt med samt i rät vinkel mot 1025. Vidjorna som utgjort flätverket låg utspridda över en mindre yta, men man kunde ana formen av ett flätverk.

Byggnaden var anlagd på samma utfyllnadslager (1019) som hus 4. Konstruktionen har sannolikt utgjort delar av en timrad byggnad med konstruktionselement av flätverk. Större delen av den har dock schaktats bort vid tidigare anläggningsarbeten.

Figur 55. De fragmentariska resterna av flätverket (1026) i kontextgrupp 5 kan anas i lagret mitt i bild. Foto från sydöst.

6. Kavelbro

Träkonstruktion av cirka 15 runda trästockar (1028) som var orienterade i sydvästlig – nordöstlig riktning (figur 56). Flera av stockarna var obarkade (figur 57). Stockarna täcktes av kvistar och kompakt lera. Stockarna vilar på ett träffislager (1029). I den norra delen av konstruktionen framkom fem störar som var nedstuckna mellan stockarna (1031). I väster var stockarna avgrävda av en sentida rörgrav och i öster fortsatte dom utanför schaktbegränsningen. Konstruktionen tolkas som en kavelbro i nordväst – sydöstlig riktning.

En kam i det underliggande utfyllnadslagret (1029) hade dateringen 1150–1250. I det ovanliggande utfyllnadslagret (1027) fanns fynd av en skosula (F1027:660:1) och keramik (F1027:583:1–3) med dateringar mellan 1230 och 1400.

Kontexter grupp 6

Kontext	Objekt
1028	Kavelbro
1031	Störar

Figur 57. Kavelbro 1028 i kontextgrupp 6 som fått den norra sidan skuren av en recent rörledning. Foto från sydöst.

Figur 56. Plan över kontextgrupp 6, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

9. Hus

Kontextgruppen utgjordes av lämningar efter ett hus som brunnit (figur 58). Ett raseringslager (1049 och 1050) som innehöll tydliga spår av bränd torv sträckte sig över en yta av 0,7 x 3,0 meter. Under brandlagret påträffades ett trägolv (1053) med plankor som var ungefär 0,3 meter breda och låg i nordöstlig – sydvästlig riktning. Under plankorna fanns en bevarad underliggare (1047). I det nordvästra hörnet av byggnaden fanns en bevarad stolpe (eller träplint) (1051). Denna var kant-huggen och mätte cirka 0,4 x 0,4 meter. På golvplankorna fanns ett avsatt brukningslager (1052). Under golvplankorna påträffades ett lager med kompakt ljus lera, möjligen ett lergolv (1182). Det fanns inga tydliga lämningarna efter någon väggkonstruktion. Möjligen kan den bevarade stolpen representera byggnadens nordöstra hörn.

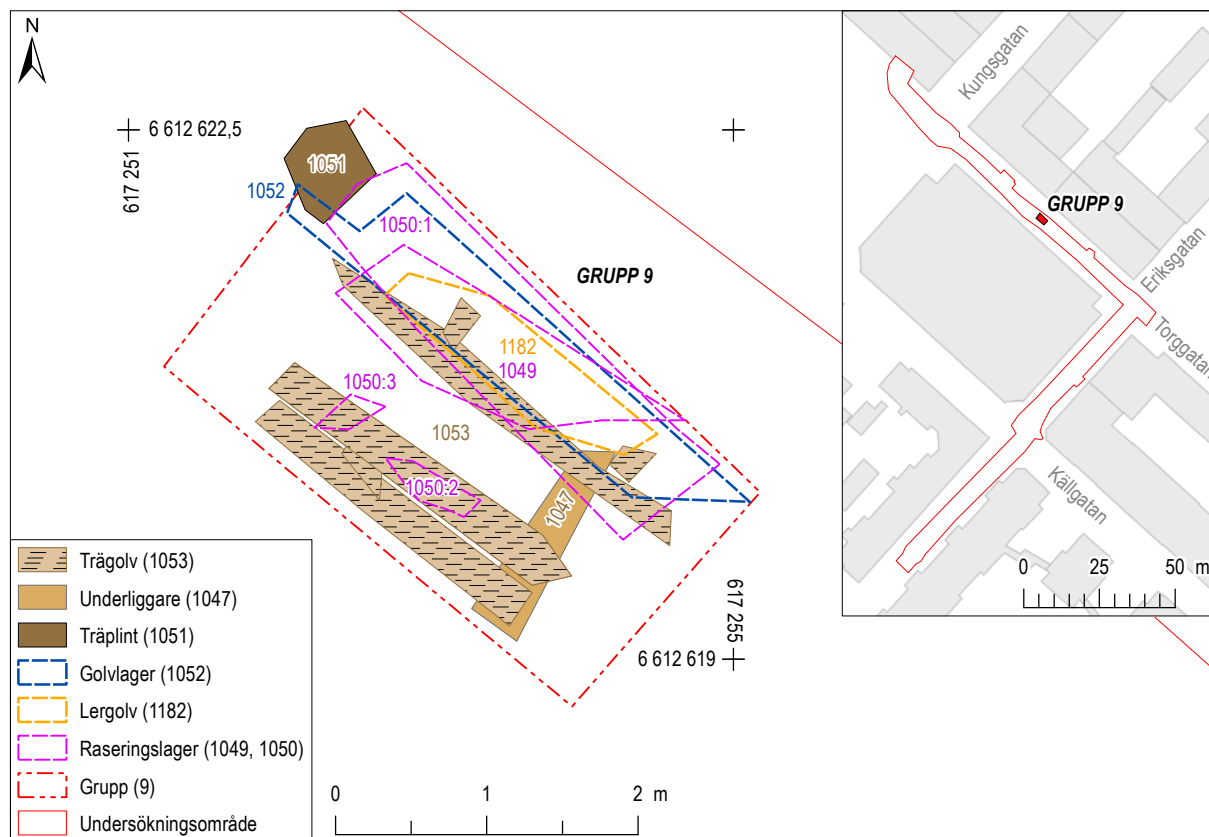
Kontextgruppen skars på båda sidor samt rakt igenom av rörledningar. Det såg ut som att när man grävde för den äldre avloppsledningen helt enkelt bara lyft bort en golvplanka i byggnadens mitt,

Kontexter grupp 9

Kontext	Objekt
1047	Underliggare
1049	Raseringslager
1050	Raseringslager
1051	Träplint
1052	Golvlager
1053	Trægolv
1182	Lergolv

grävde ned röret och låtit resten av konstruktionen vara.

Troligen har detta varit en byggnad med trägolv och torvtak. Möjligen var väggarna byggda i skiftesverk (om stolpe 1051 suttit i byggnadens hörn) Huset hade i ett äldre skede ett lergolv vilket senare har täckts med golvplankor. Huset brann slutligen ned. I det äldre utfyllnadslagret under byggnaden framkom en kam (F1058:1212:2) med dateringen 1160–1400 och keramik med datering 1220–1280.

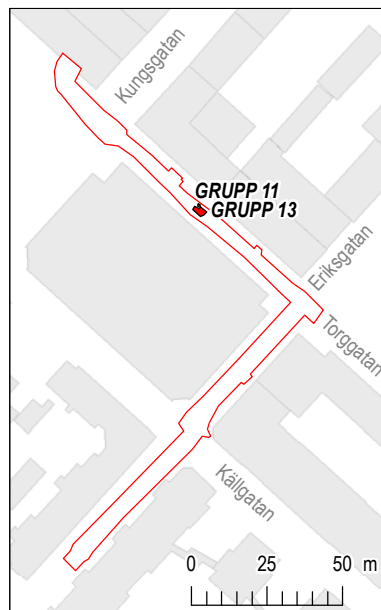

Figur 58. Plan över kontextgrupp 9, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

11. Byggnadslämningar

Kontextgruppen utgjordes av fragmentariska träplankor (1062) samt ett antal störar (1063) i anslutning till dessa (figur 59 och 60). Plankorna låg relativt oordnat men i vag nordvästlig – sydöstlig riktning. Störarna var placerade i två grupper på den nordvästra sidan om plankorna. I det nordvästra hörnet av konstruktionens utbredning fanns ett par kraftiga trästubbar eller plintar (1065) vilka troligen fungerat som en del av byggnadens konstruktion (hörn). Konstruktionen låg på ett kompakt, trampat dyngbemängt lager som även innehöll mycket djurhår (1064).

Konstruktionen utgjorde troligen en rest av en byggnad där stöarna kan ha utgjort del av en vägg (flätverk). I det överlagrande utfyllnadslagret framkom keramik med dateringar mellan 1250–1350.

13. Flätverk (kättar)

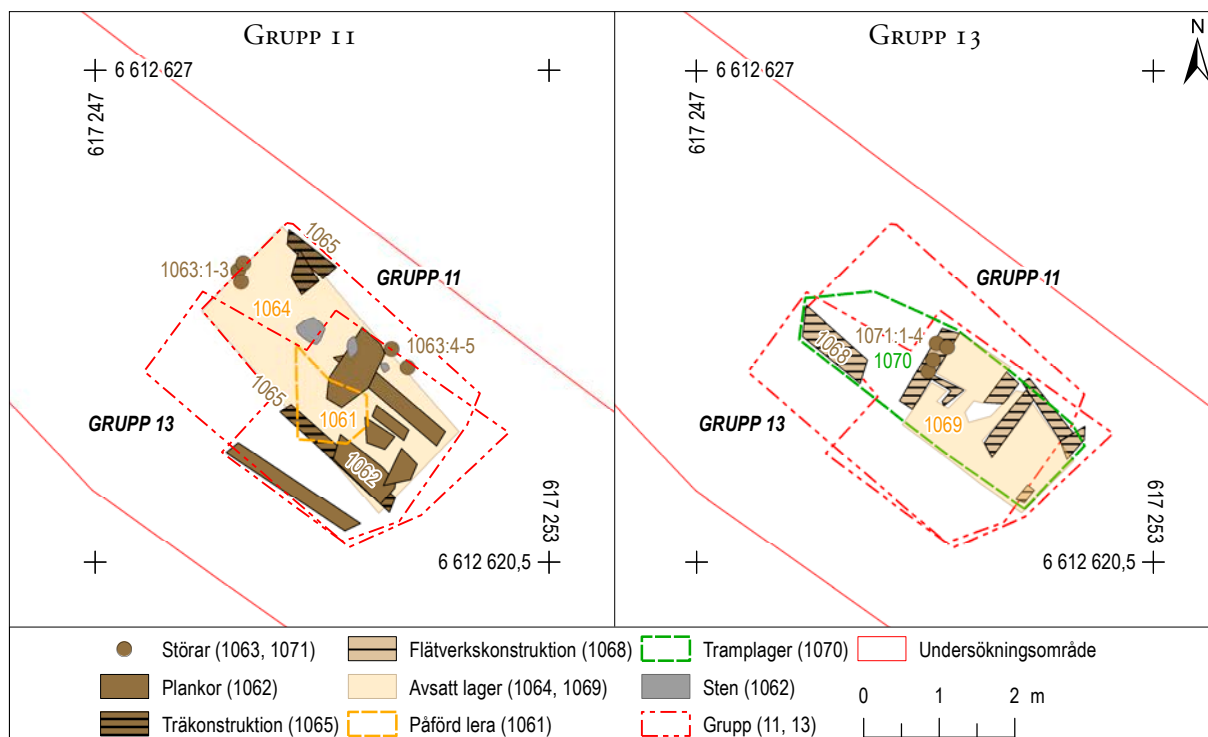
Kontextgruppen omfattade en konstruktion av ett välbevarat stående flätverk som varit förstärkt med plankor och mindre stockar (1068; figur 59). Inom konstruktionen fanns ett par mindre utrymmen som låg intill varandra på den östra sidan. De var cirka 0,9 meter breda. Hela konstruktionen täckte en yta av cirka 1,5 x 3,0 meter. Den överlagrades av

Kontexter grupp 11

Kontext	Objekt
1061	Påförd lera
1062	Plankor
1063	Störar
1064	Avsatt lager
1065	Träkonstruktion

Kontexter grupp 13

Kontext	Objekt
1068	Flätverkskonstruktion
1069	Avsatt lager
1070	Tramplager
1071	Störar i 1068

Figur 59. Plan över kontextgrupp 11 (till vänster) och kontextgrupp 13 (till höger), skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 60. Rester av en byggnad (1062) i kontextgrupp 11. Det gamla rörschaktet löper rakt igenom träkonstruktionen. Foto från nordöst.

ett tjockt avsatt varvigt lager (1069) som innehöll mycket dynga och annat organiskt material. Möjligen kan detta vara lämningarna efter ett fåhus eller mindre kättar på en bakgård (figur 61).

Under träkonstruktionen och dynglagret fanns ett kompakt tramplager (1070), möjligen en äldre markhorisont. Det var inte möjligt att avgöra om kättarna varit en del i ett fåhus eller om de stått utomhus, kanske på en bakgård.

Figur 61. Området med flätverkshägnader och trampade lager som tolkats som kättar inom kontextgrupp 13. Foto från sydväst.

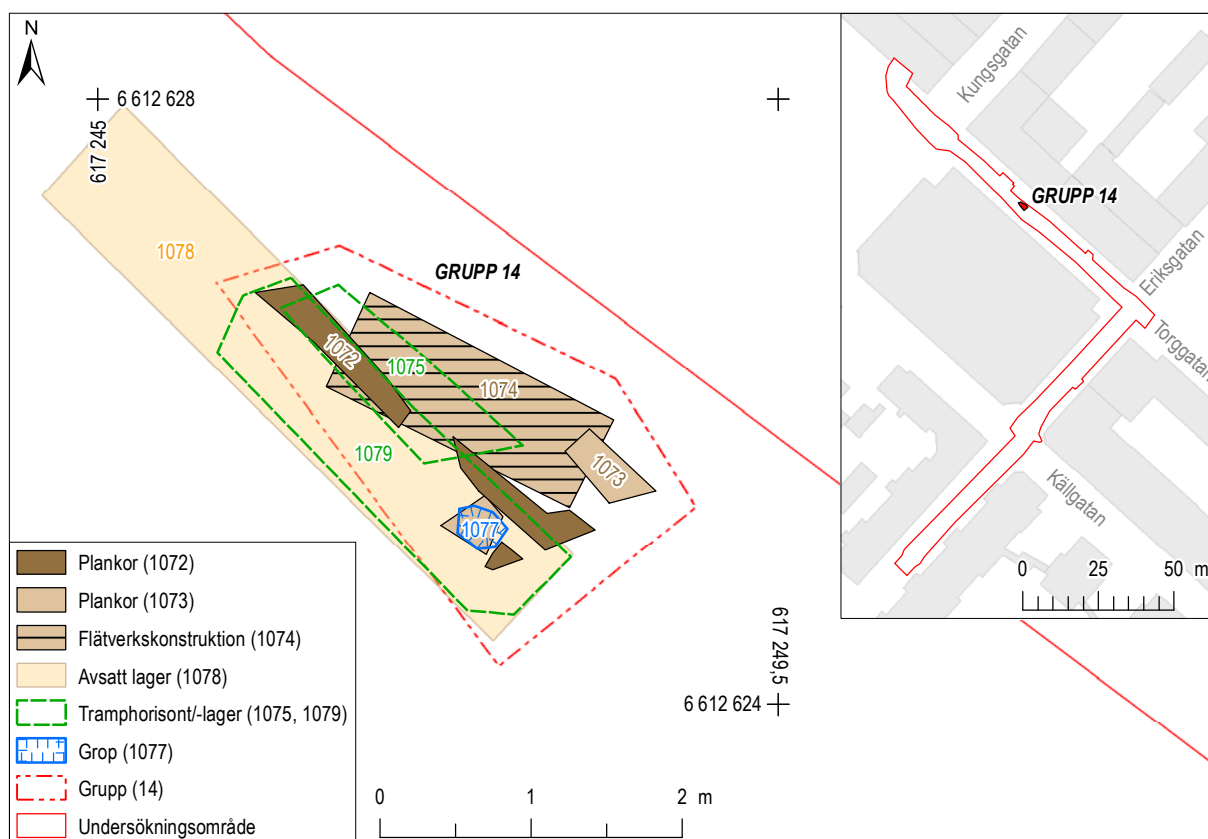
14. Byggnadslämningar

Kontextgruppen omfattade plankor (1072 och 1073) och flätverk (1074; figur 62). Plankorna var dåligt bevarade och det gick inte att avgöra närmare vilken typ av konstruktion de varit en del av (figur 63). I anslutning till plankorna påträffades en flätverkskonstruktion (1074) som låg ovanpå plankorna. Troligen var det en vägg eller liknande som vält och blivit liggande. Träkonstruktionerna låg på ett mörkt kompakt och trampat lager (1075) med mycket organiskt material samt kol och sot. Under detta fanns ett lager med sandig silt (1078) samt ytterligare ett brukningslager (1079) med mörkt organiskt material. I den södra delen av konstruktionen fanns även en mindre grop (1077) med en liten del bevarad träklädnad längs kanterna. Kontext-

Kontexter grupp 14

Kontext	Objekt
1072	Plankor
1073	Plankor
1074	Liggande flätverkskonstruktion
1075	Tramphorisont
1077	Grop
1078	Avsatt lager
1079	Tramplager

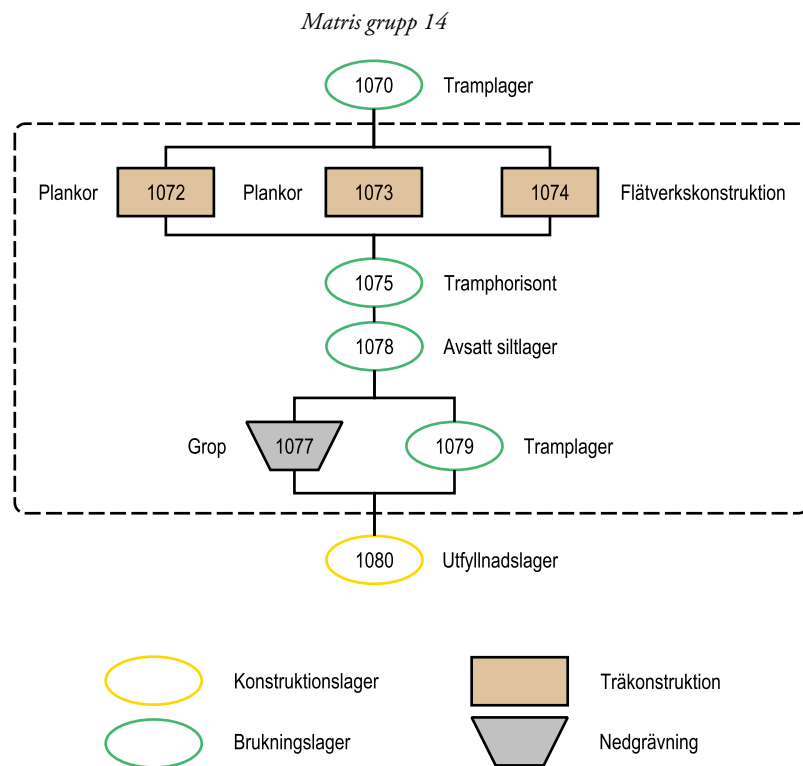
gruppen har troligen en gång utgjort delar av en byggnad som använts under en längre tid att döma av stratigrafin. Det var svårt att avgöra hur byggnaden kan ha sett ut då lämningarna i övrigt var så pass fragmentariska.

Figur 62. Plan över kontextgrupp 14, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 63. Fragmentariska byggnadslämningar i kontextgrupp 14. Foto från söder.

16. Hus

Kontextgruppen omfattade en träkonstruktion med plankor (figur 64 och 65) i nordöst – sydvästlig riktning (1086 och 1094) och en underliggande konstruktion med kraftiga tvärgående stockar (1086). Flera stolphål (1089–1091) samt ett flätverk (1092) ingick i konstruktionen (figur 66). Under den övre nivån av plankor fanns ett tjockt avsatt varvigt lager (1097) som innehöll kompakt trampad halm samt huggspån, som fyllde utrymmet mellan underliggarna. Under konstruktionen fanns ytterligare ett dynglager (1097). Under lagren fanns ytterligare en nivå av plankor, dessa var dock mycket sämre bevarade (1098).

Förekomsten av de tjocka avsatta lagren indikerar att byggnaden varit i bruk under en längre period, stolphålen och störrarna har troligen varit en del av väggkonstruktionen. Plankorna i botten har antigen hört till ett äldre skede av huset eller varit en del av utfyllnaden under byggnaden. En kam som framkom i ett av de avsatta lagren daterades till 1150–1250

Kontexter grupp 16

Kontext	Objekt
1086	Underliggare
1087	Plankor
1088	Raseringslager
1089	Stolphål
1090	Stolphål
1091	Stolphål
1092	Flätverk
1094	Plankor
1095	Golvlager
1096	Utjämningslager
1097	Avsatt lager
1098	Plankor
1099	Påförd lera
1154	Underliggare

(F1095:5299:1). I det överlagrande raseringslagret framkom protostengods daterat mellan 1230–1330 (F1088:5187:1).

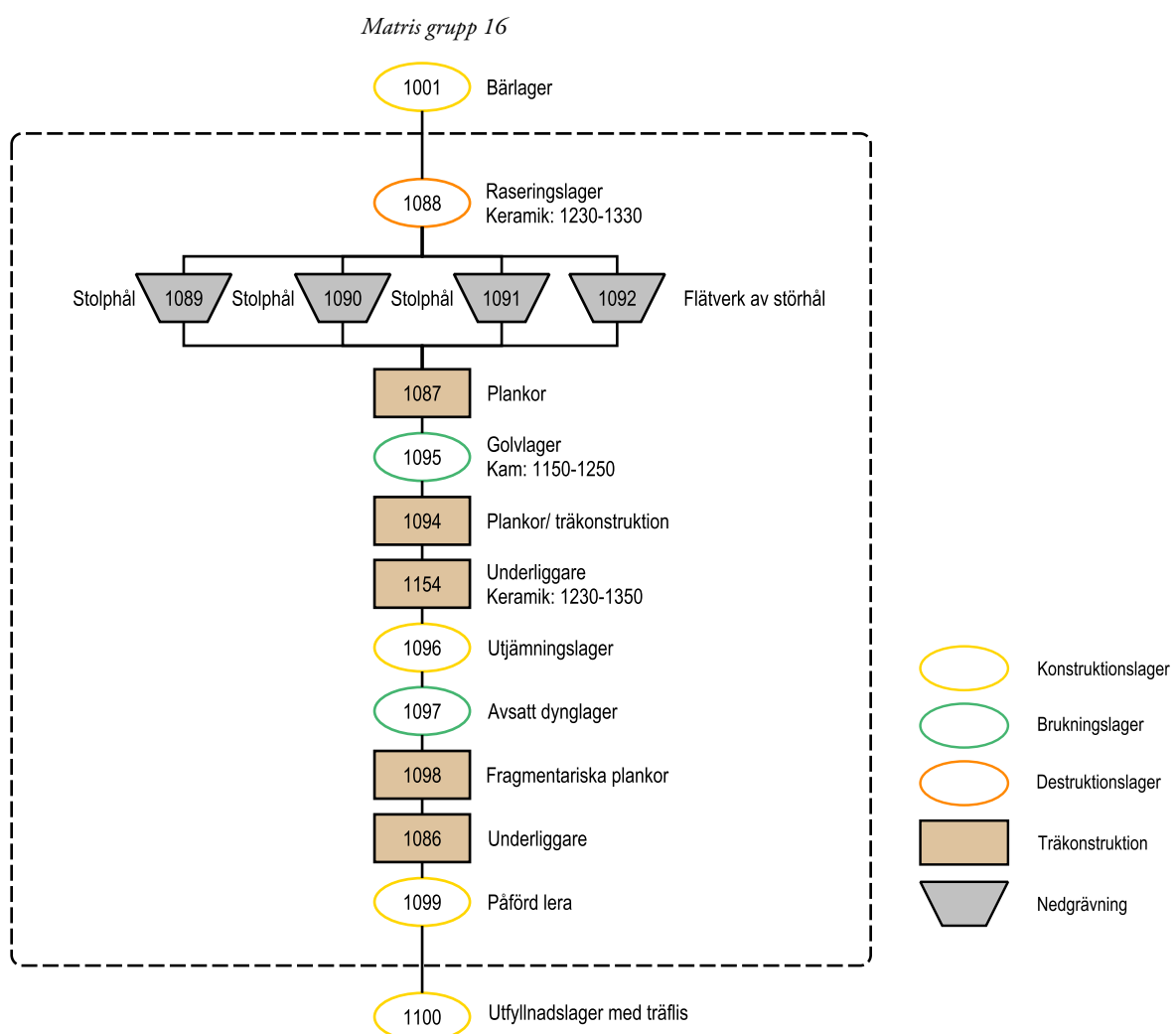
Figur 64. Plan över kontextgrupp 16, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 65. Golv och vägg i hus 16 (1087 och 1094). Foto från sydöst.

Figur 66. Flätverk 1092 i hus 16. Foto från sydöst.

17. Hus med lergolv

Hus 17 (figur 67) omfattade lämningar av ett lergolv (1106), en träplint (1103) och en syllstock (1104). I huset fanns även en nedgrävd tunna (1102; figur 68). Avsatta varviga lager (1101) omgav tunnan och överlagrade även syllstocken och träplinten. Lergolvet var mycket hårt trampat, nästintill blankt. I anslutning till detta fanns resterna efter ett flätverk som troligen varit en del av en vägg (1107). Tunnan hade en helt intakt botten och kanter som var ungefär 0,2 meter höga. Den hölls samman av tunnband där vidjorna som höll ihop tunnbanden var mycket välbevarade. I tunnan fanns mörk lerig silt med ris, ben och läderspill samt organiskt material, latrin och kompost. En ¹⁴C-datering från lergolvet (1106) fick resultatet 1280–1410 e.Kr.

Kontexter grupp 17

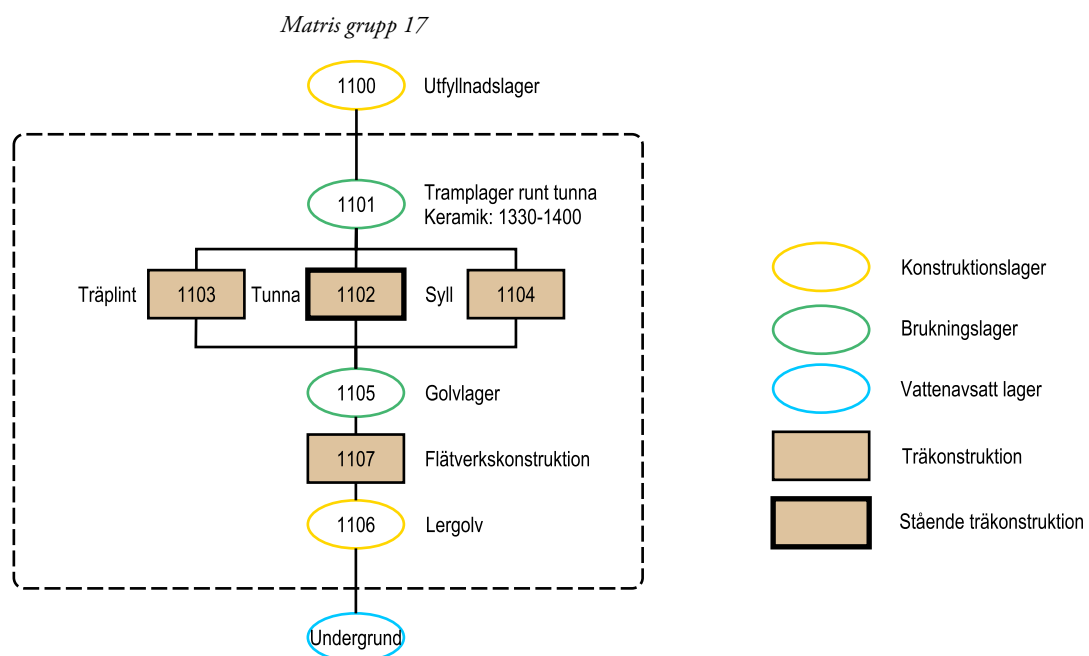
Kontext	Objekt
1101	Tramphorisont
1102	Nedgrävd tunna
1103	Träplint
1104	Syllstock
1105	Golvlager
1106	Lergolv
1107	Flätverkskonstruktion

Figur 67. Plan över kontextgrupp 17, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 68. Tunnan (1102) i hus 17. Foto från söder.

19. Kavelbro

Kontextgruppen utgjordes av en kavelbro som löpte i nordöst – sydvästlig riktning (figur 69). Den var konstruerad av grova plankor lagda tvärs över grövre stockar, i två nivåer. Den äldre nivån (1110) var konstruerad av grova plankor som vilade på underliggare (figur 70). Efterhand har den bättrats på genom att man lagt på extra plankor (1109) ovanpå de gamla. Mellan nivåerna av trä fanns ett avsatt tramlager (1112). På kavelbron nordvästra sida fanns en rad med plankor (1111) ställda på högkant och nedkörda i marken. På den södra sidan av de grova stockarna låg en stor sten, möjligen lagd där för att hjälpa till att hålla konstruktionen på plats. Virket i konstruktionen var återbrukat, vilket visade sig i att det fanns urtag som inte hade med konstruktionen av kavelbron att göra.

Under själva kavelbron påträffades en samling virke som låg oordnat (1122) samt en stenpackning (1124). Båda dessa konstruktioner låg placerade

Kontexter grupp 19

Kontext	Objekt
1109	Kavelbro
1110	Kavelbro
1111	Stående plankor
1112	Tramlager
1122	Rustbädd/grundläggning
1124	Stenpackning
1125	Störar

direkt under kavelbron och utgjorde troligen grundläggning till denna. Att man lagt så pass mycket möda på grundläggningen visar att det uppenbarligen behövdes, marken var antagligen ganska sank och lerig. Den här kavelbron har antagligen brukats under en längre tid, eftersom man vid flera tillfällen bättrat på den och lagt dit nya plankor.

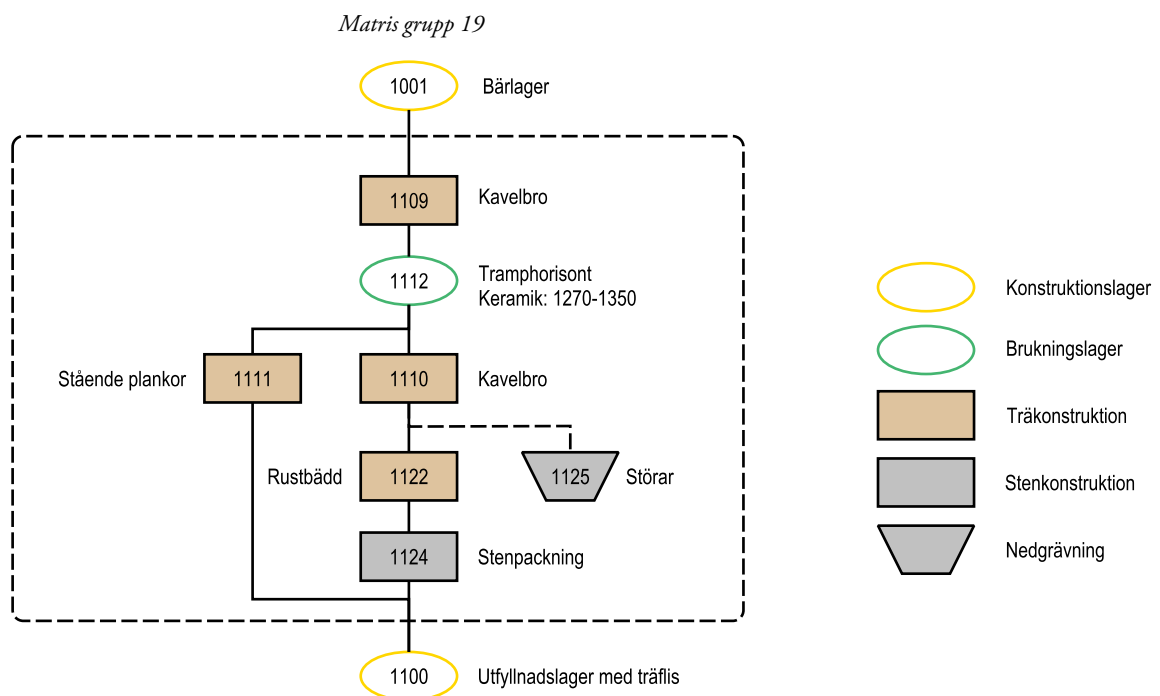
Daterande fynd från tramlaget (1112) var keramik från 1270–1350.

Figur 69. Plan över kontextgrupp 19, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 500.

Figur 70. Kavelbro 1110 som går i nord – sydlig riktning. Foto från nordöst.

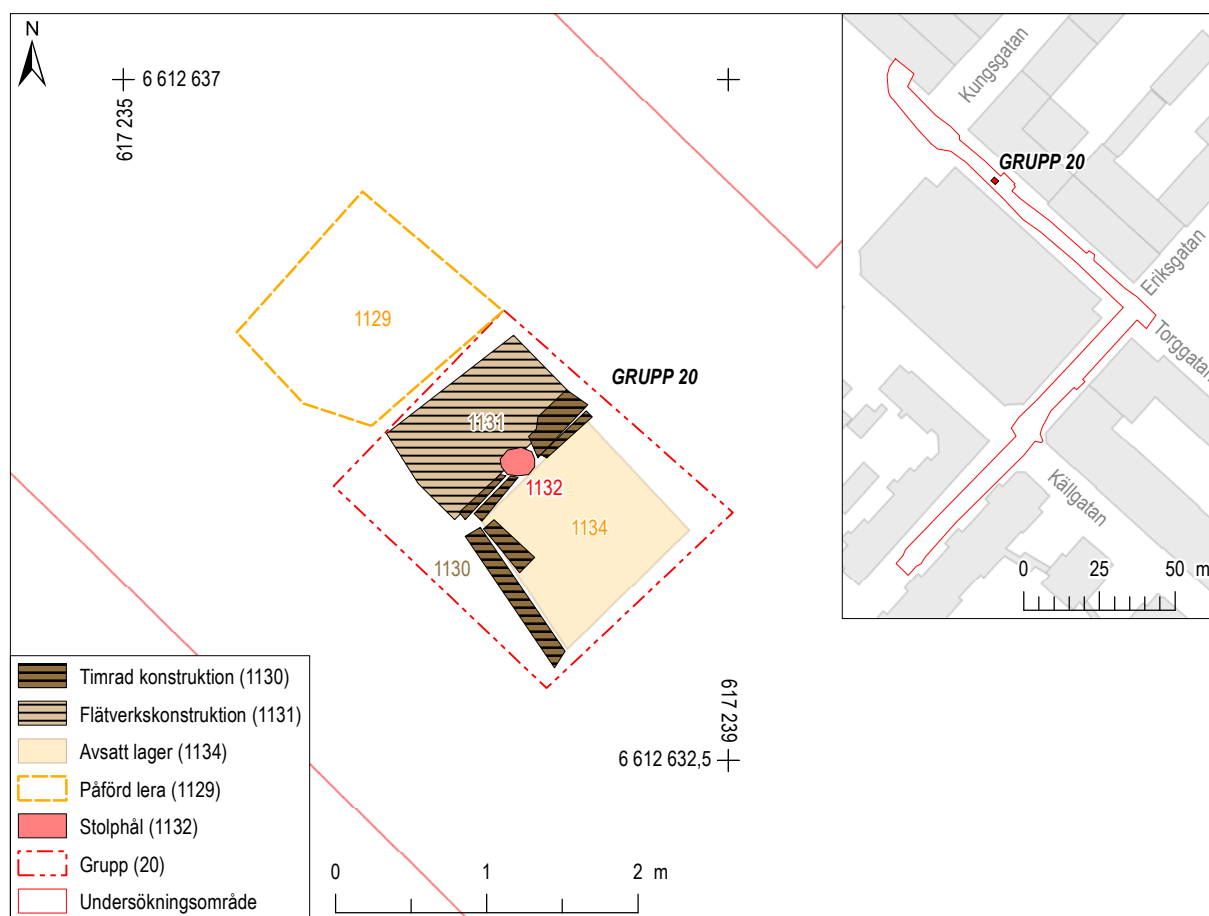
20. Dyngstack/latrin/kompostbinge

Kontextgruppen utgjordes av en fyrsidig träkonstruktion (figur 71) som bestod av mindre stockar (1130) och flätverk (1131) samt ett mindre stolphål (1132). Inom konstruktionen fanns ett kompakt mycket illaluktande mörkt lager som innehöll rikligt med organiskt material, huggspån och ris (1134; figur 72). Träkonstruktionen verkar inte ha varit särskilt noggrant byggd. Flätverket var mycket fragmentariskt och påträffades liggande. Vid den arkeobotaniska analysen framgick att lagret inom träkonstruktionen var innehållt i en latrin och/eller dyngstack och kompost (se närmare i kapitel

Kontexter grupp 20

Kontext	Objekt
1129	Påförd lera
1130	Timrad konstruktion
1131	Flätverkskonstruktion
1132	Stolphål
1134	Avsatt lager/fyllning

Spår av växter i stadens avfall sida 121). Hela konstruktionen har i ett senare skede täckts av ett lager ljus lera (1129).

Figur 71. Plan över kontextgrupp 20, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

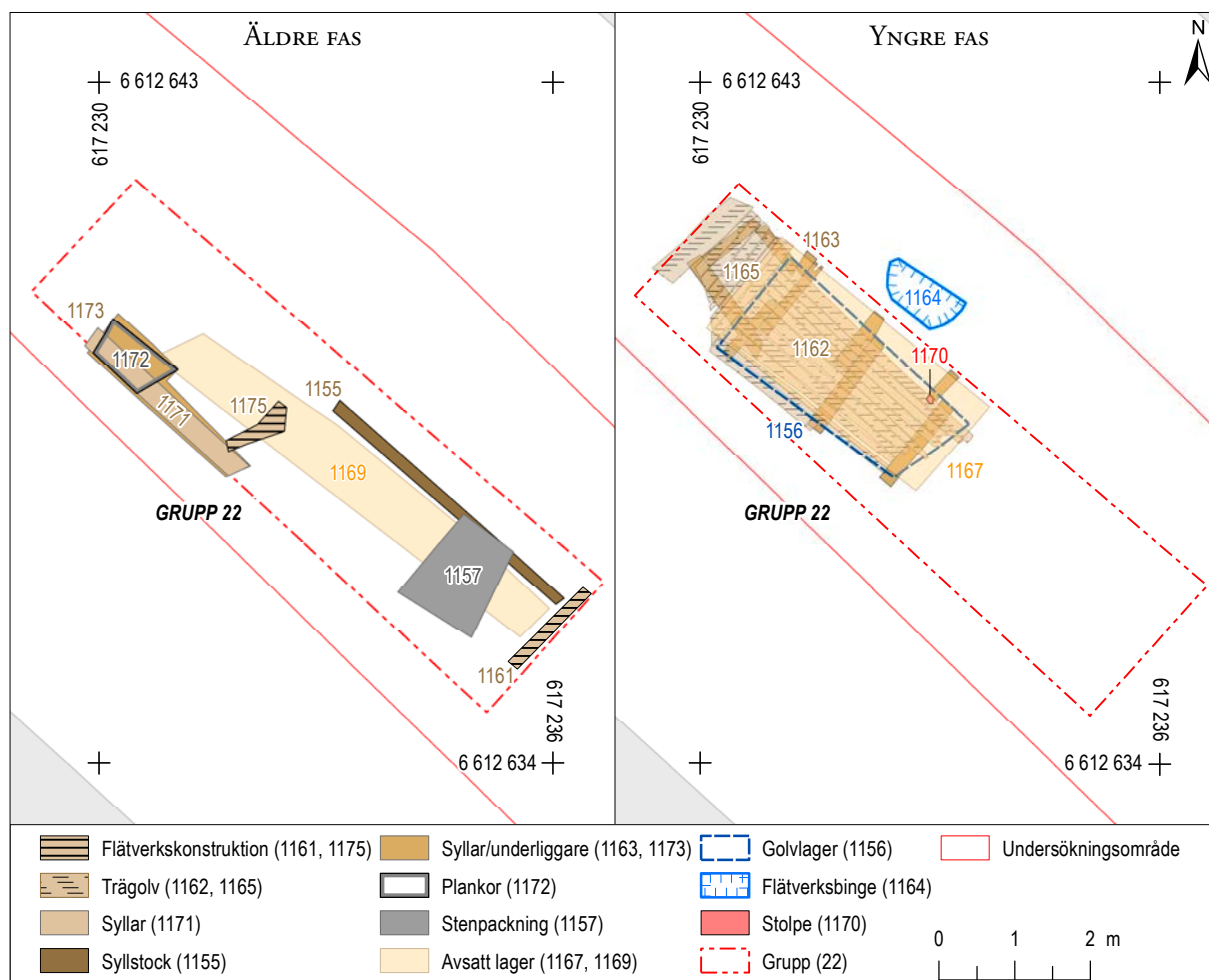
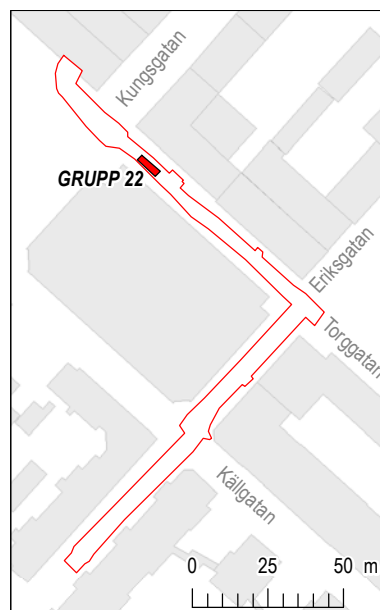

Figur 72. Lämningar efter en av de latriner (1130) som påträffades på Torggatan. Fyllningen i den luktade fortfarande riktigt illa... Foto från nordöst.

22. Verkstad/bostadshus

Kontextgruppen (figur 73) omfattade en byggnad med trägolv (1162 och 1165) samt en underliggande konstruktion med stockar (1155 och 1163). På golvet fanns ett tramlager (1156). Under golvet fanns avsatta lager med mycket organiskt material (1169). I den södra delen av huset var golvet inte bevarat. I den delen av byggnaden fanns i stället ett stenfundament (1157) och ett tvärgående flätverk i nord – sydlig riktning (1161). De undersökta delarna av huset var cirka 2 x 8 meter (figur 74).

Golvet utgjordes av liggande klenvirke, cirka 0,1 meter i diameter. Golvverket låg dels i nordöst – sydvästlig riktning, dels i nordväst – sydöstlig riktning. I stockarnas ändrar finns urtag som troligen härrör från tidigare konstruktioner snarare än den

Figur 73. Plan över den äldre och yngre fasen i kontextgrupp 22, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

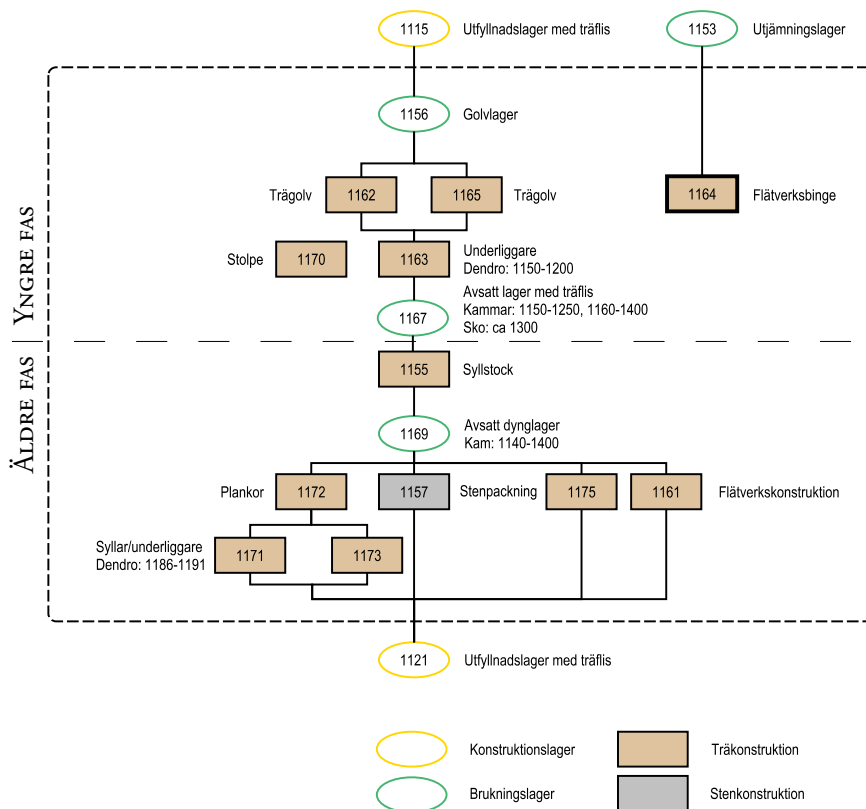

Figur 74. Trägolvet (1162 och 1165) i hus 22. På bilden syns huset var skuret av den recenta vattenledningen som även står den stora flätade kompostbingen (1164) i förgrunden. Foto från norr.

Kontexter grupp 22

Kontext	Objekt
1155	Syllstock
1156	Golvlager
1157	Stenpackning
1161	Flätverkskonstruktion
1162	Trägolvet
1163	Underliggare
1164	Flätverksbinge
1165	Trägolvet
1167	Avsatt lager
1169	Avsatt lager
1170	Stolpe
1171	Syllar
1172	Plankor
1173	Syllar/underliggare
1175	Flätverkskonstruktion

Matris grupp 22

Figur 75. Flera av golvplankorna hade urtag eller var tillhuggna på olika sätt som inte hade uppenbar anknytning till hus 22. Troligen är det virke som återbrukats. Foto från sydväst.

här byggnaden (figur 75). Utbredningen av golv 1165 avslutades med en grövre stock i den norra delen. Golvet vilade på flera tvärgående underliggare (1163). Dessa vilade i sin tur på betydligt längre stockar som låg i motsatt riktning (1155 och 1171). I den södra delen fanns även en firsidig stenpackning som var cirka 1 x 1,2 meter (1157). Flätverket (1161) som löpte i nordöst – sydvästlig riktning avgränsade huset söderut.

Det var inte möjligt att få fram husets hela utbredning. De långa syllstockarna i botten av konstruktionen betyder att byggnaden även fortsatt åt det hållet. Stenpackningen kan ha varit en del av ett fundament som burit upp en eldstad i den delen av huset.

Under golvverket fanns ett tjockt avsatt slitigt lager som innehöll mycket organiskt material, läderspill

och flera fynd (1167). Bland fynden utmärker sig två läster (F1167:6517:1 och F1167:6517:4). Läderspillet kunde konstateras vara hantverksrester efter skotillverkning.

Här, eller i nära anslutning till huset, har det bedrivits skomakeriverksamhet att döma av fyndmaterialet. En dendrokronologisk analys från kontexterna 1170 och 1173 gav dateringarna 1150–1200 och 1186–1191. Två skofragment (F1164:6441:3) daterades till cirka 1200–1400 respektive 1250–1330. Kammar daterades till cirka 1150–1400.

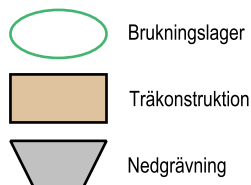
I anslutning till huset fanns en stor flätad korg (1164; figur 76). Denna hade skurits av den recenta vattenledningen men var annars nästintill helt intakt, cirka 0,8 meter hög och 1 meter i diameter. Troligen har denna använts för avfall och kompost.

Figur 76. Den stora flätade bingen (1164) som påträffades i anslutning till hus 22. Den har skurits av av en recent vattenledning. Foto från sydöst.

24. Byggnadslämningar, timrad konstruktion

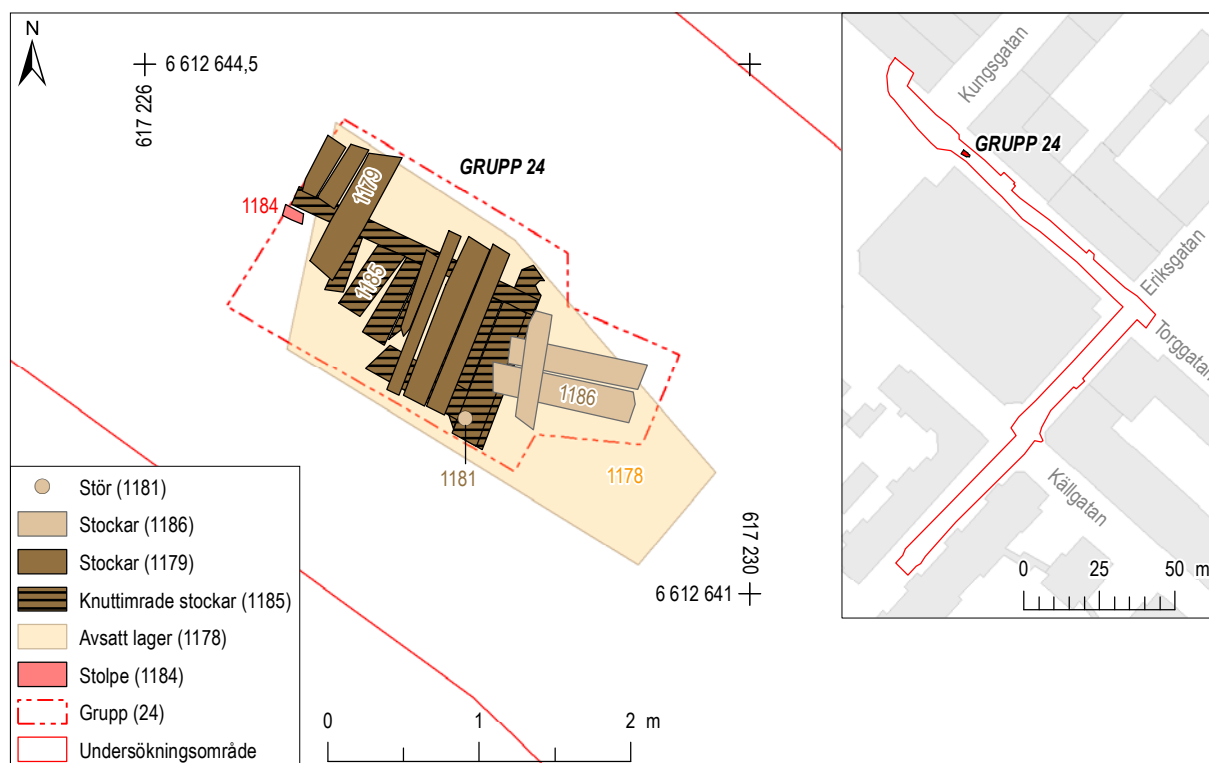
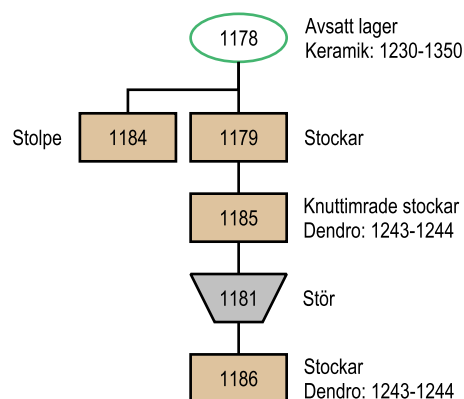
Kontextgruppen utgjordes av en kraftig träkonstruktion som var orienterad i nordväst – sydöstlig riktning (figur 77 och 78). Det var en rejäl timmerkonstruktion i flera skikt som var cirka 1,5 meter bred (1185). En bevarad knut fanns i sydöst. Stockarna hade där urtag och var hopfogade med en trädymling. De hölls även på plats med störar nedslagna i marken (figur 79). Mitt på den timrade delen låg ytterligare virke, men här löst och ditlagt i efterhand (1179). Virket hölls på plats av en stör (1181) och bildade som ett trappsteg i konstruktionen. Nedanför detta låg två kluvna stockar (1186) lagda som en ramp upp på timmerkonstruktionen. En dendrokronologisk analys visade att stockar från 1185 och 1186 sannolikt fällt någon gång mellan åren 1243–44. Konstruktionen skulle kunna vara en del av en knuttimrad byggnad eller möjligtvis en välbyggd kavelbro.

Kontexter grupp 24

Kontext	Objekt
1178	Avsatt lager
1179	Stockar
1181	Stör
1184	Stolpe
1185	Knuttimrade stockar
1186	Stockar

Matris grupp 24

Figur 77. Plan över kontextgrupp 24, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 78. Kavelbro eller del av ett golv? En rejäl timrad konstruktion är det i alla fall (1179, 1185 och 1186, kontextgrupp 24). Foto från norr.

Figur 79. Det sydöstra hörnet av timmerkonstruktionen (1186 och 1185) som var ihopfogad med en dymling och hölls på plats med en stör (1181), kontextgrupp 24. Foto från sydväst.

25. Byggnadslämningar, timrad byggnad

Kontextgruppen omfattade lämningar efter en byggnad med en del av en timrad vägg (1126) samt rester av golvplankor (1127) vilken framkom strax norr om hus 16 (figur 80 och 81). Konstruktionen var skadad av den recenta vattenledningen som gick genom hela schaktet och det var endast en del av byggnadens västra sida som fanns att undersöka inom schaktets utbredning. De delar som undersöktes var dock välbevarade och utgjordes av en del av en timrad konstruktion, troligen en vägg i tre bevarade skift.

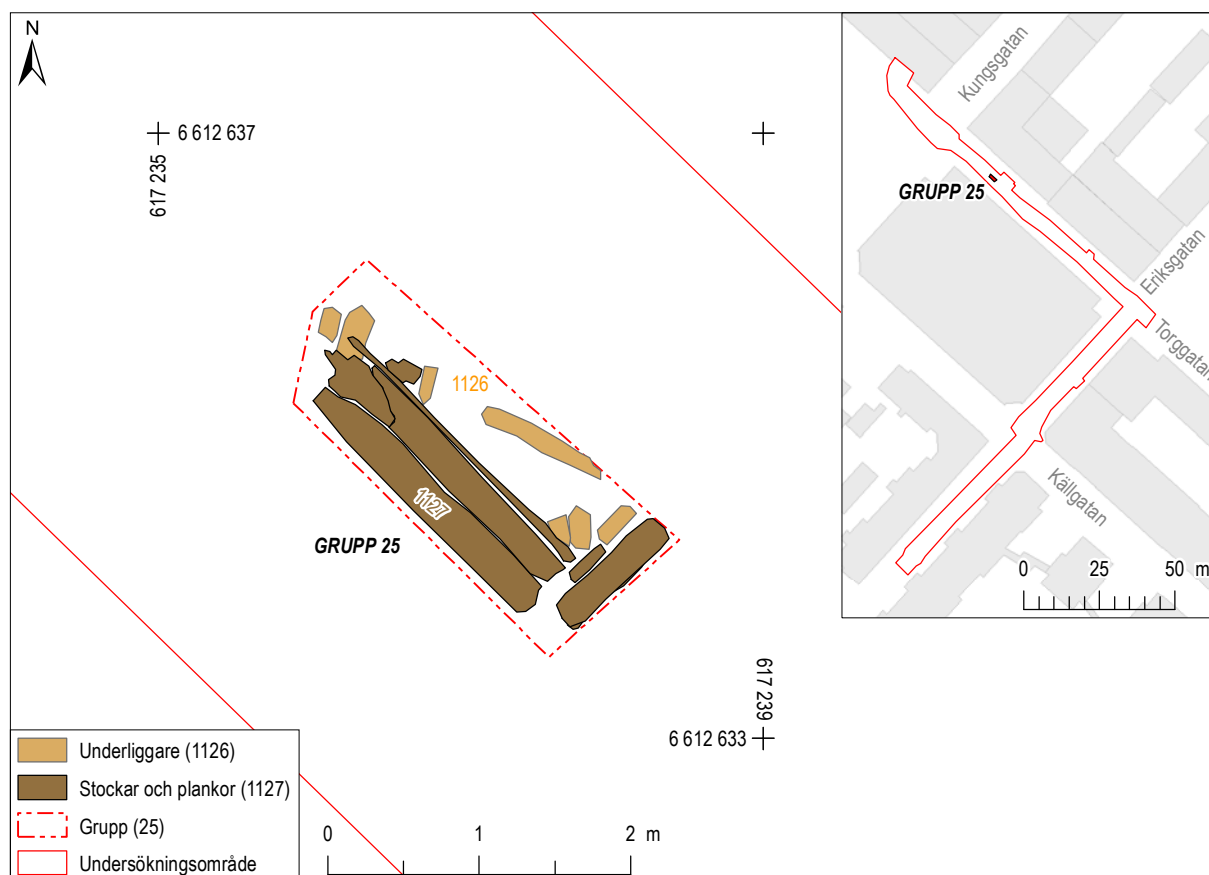
Keramik från det underliggande gruslagret (1128) daterades till 1270–1350. Byggnaden var anlagd direkt ovanpå en latrin eller dyngstack (20).

Kontexter grupp 25

Kontext	Objekt
1126	Underliggare
1127	Stockar och plankor

Figur 81. Detalj av träkonstruktionen i kontextgrupp 25. Foto från söder.

Figur 80. Plan över kontextgrupp 25, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 500.

27. Byggnadslämningar, timrad byggnad

Träkonstruktionen utgjordes av grova plankor och stockar (1201) i två skift, orienterade i nordöstlig – sydvästlig riktning (figur 81). Tvärs över konstruktionen, på stockarna, låg en mindre stör på tvärs och ovanpå denna ytterligare en planka (figur 82). Under plankorna fanns en stor grov stock (1203) med en tydlig urfasning, som inte verkar höra samman med ovanliggande golvplankor. Troligen rörde det sig om återbrukat virke. Bredvid denna fanns ytterligare en planka (1204) som verkar fungera som underliggande konstruktion till 1201 tillsammans med 1203. Konstruktionen omgavs av ett tjockt avsatt lager (1202). En dendrokronologisk datering från syllarna (1203) visade att virket fällt år 1273–1293 och 1287–1297.

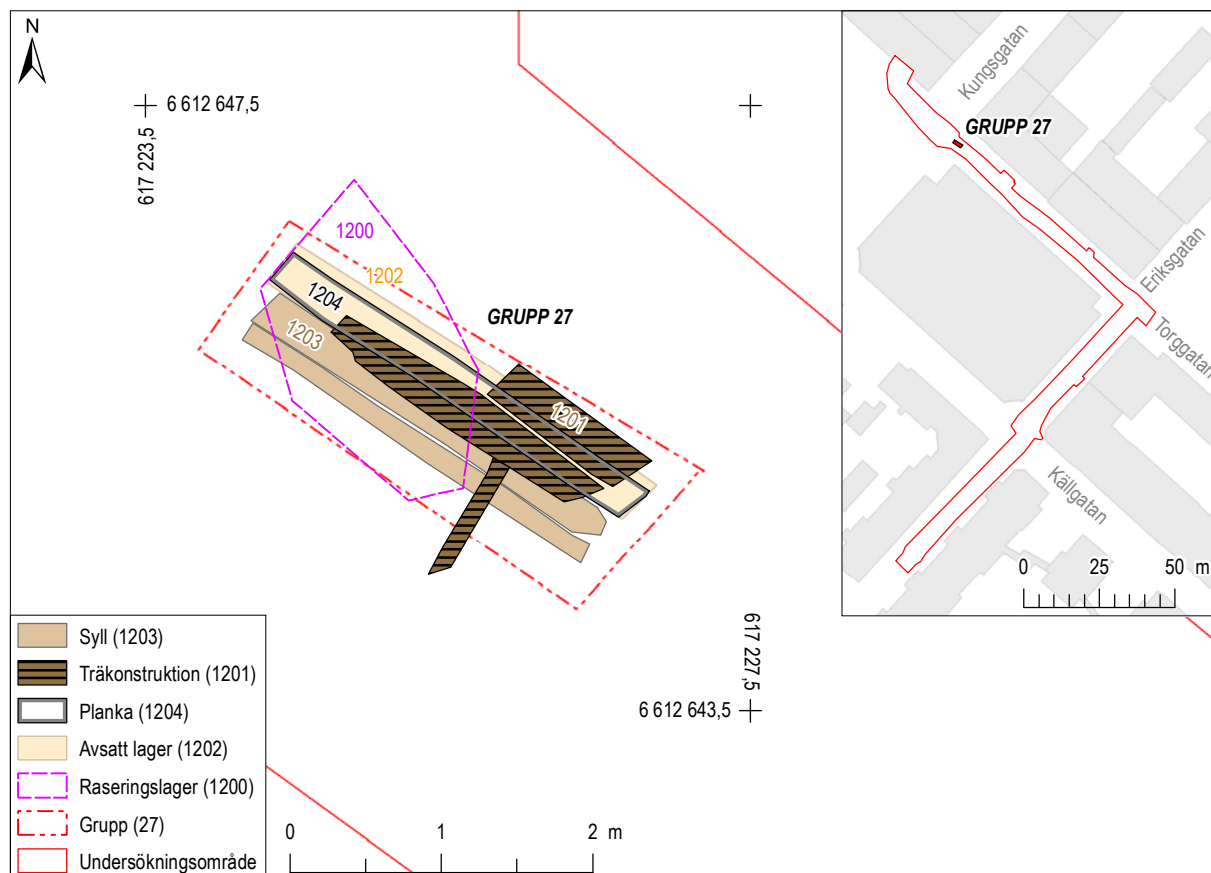
Kontexter grupp 27

Kontext	Objekt
1200	Raseringslager
1201	Träkonstruktion
1202	Avsatt lager

Kontext	Objekt
1203	Syll
1204	Planka

Figur 82. Byggnadslämningar bestående av flera skift stockar, kontextgrupp 27. Foto från nordväst.

Figur 81. Plan över kontextgrupp 27, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 500.

32. Byggnadslämningar

Kontextgruppen omfattade bebyggelselämningar av olika slag, rester efter träkonstruktioner (1249 och 1259) och flätverk (1247) samt lager (1245, 1246, 1257 och 1258; figur 83 och 84). Lämningarna var belägna mitt i korsningen Kungsgatan/Torggatan som är en knutpunkt för en mängd olika lednings-serviser. Lämningarna var därmed fragmenterade och svårdokumenterade. Delvis kunde lämningarna endast ses i schaktkanterna då de tidigare ledningsschakten tömts på massor.

Träkonstruktionerna (1249 och 1259) utgjorde troligen lämningar efter en och samma konstruktion som kan ha varit golvplankor i ett hus eller kanske en kavelbro. Det var svårt att avgöra närmare eftersom det inte gick att få fram hela konstruktionen. Det som kan sägas är att det funnits någon form av träbebyggelse på platsen och att denna sedan till del

Kontexter grupp 32

Kontext	Objekt
1244	Påförd lera
1245	Brandlager
1246	Påförd lera
1247	Flätverkskonstruktion
1248	Pålar
1249	Träggolv
1257	Brandlager
1258	Utfyllnadslager
1259	Träggolv
1260	Golvlager

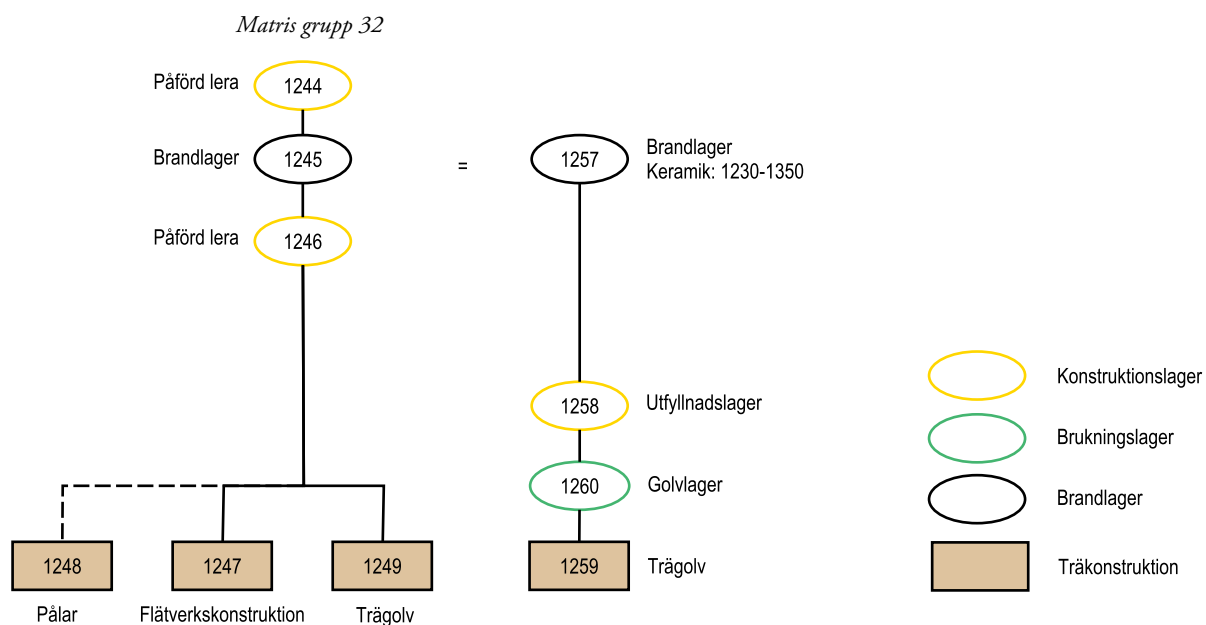
brunnit och raserats. I ett av brandlagren (1257) fanns keramik med datering 1230–1350. Denna datering är dock inte så betydelsefull då området är så pass omrört och stört.

Figur 83. Plan över kontextgrupp 32, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 84. En del av de byggnadslämningar som ingick i kontextgrupp 32. Anders Måfors från SH Bygg hjälpte till med undersökningen. Foto från sydöst.

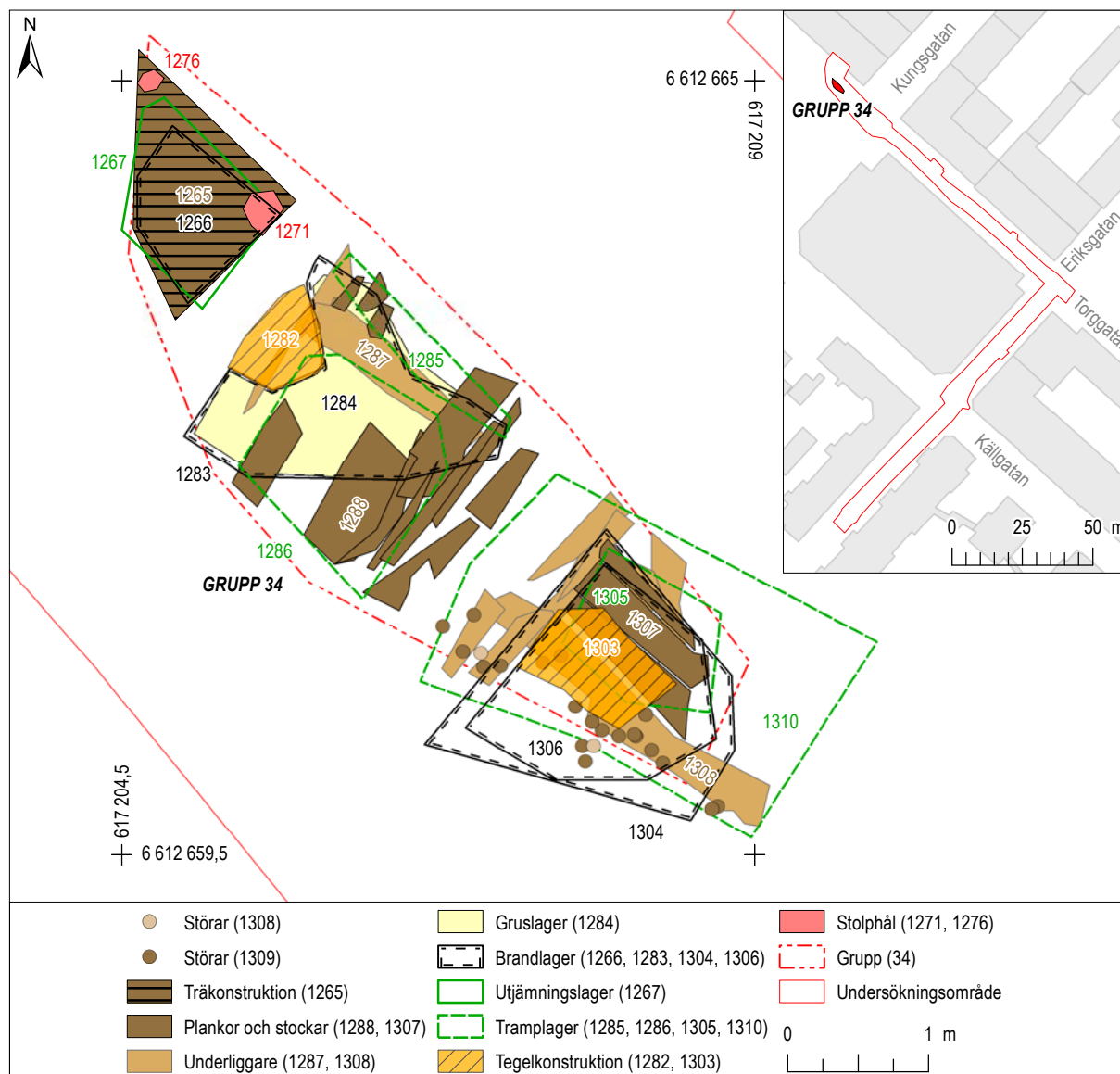
34. Hus

Kontextgruppen (figur 85) omfattade lämningar i form av brandlager (1266 och 1283) med bränd torv som täckte en träkonstruktion (1265, 1288, 1287, 1307 och 1308). Det hela omfattade en yta av cirka 2 x 7 meter.

Huset vilade på korta och grova stockar (1287 och 1308) och som delvis låg oordnat under golvplan-korna. Ett välbevarat trögolv (1288 och 1307) bestående av grova plankor vilade på underliggarna (figur 86). Trögolvet var byggt av olika typer av virke, både plankor och klena stockar (1288). Trämaterialet föreföll vara konstruerat av material som återbrukats. Plankorna låg i nordöstlig – sydvästlig

riktning. Parallellt med golvplankorna i den södra delen fanns en stock och en rad av störar (1309), sannolikt rester efter en vägg (figur 87). I den norra delen av huset fanns två stolphål med delvis bevarade stolpar (1271 och 1276). Under trögolvet i huset fanns tjocka lager kompakt dynga och halm (1311, 1312 och 1313).

Trögolvet överlagras av brand- och raseringslager samt ansamlingar av bränd torv. Två tegelansamlingar påträffades (1282 och 1303; figur 88). Dessa var båda raserade och tegelmaterialet var sekundärbränt. Det gick inte att avgöra närmare vilken typ av konstruktion dessa kommit ifrån.

Figur 85. Plan över kontextgrupp 34, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Troligen har konstruktionen utgjort ett fähus eller liknande att döma av det tjocka avsatta lagret under golvplankorna. En dendrokronologisk datering från golv 1288 gav ett något osäkert resultat till tiden efter 1253. Keramik från de avsatta lagren på golvet (1285 och 1286) daterades till 1250–1350. Under golvplankorna (1288) påträffades en underkåke från får eller get, möjligen ett husoffer (se figur 51).

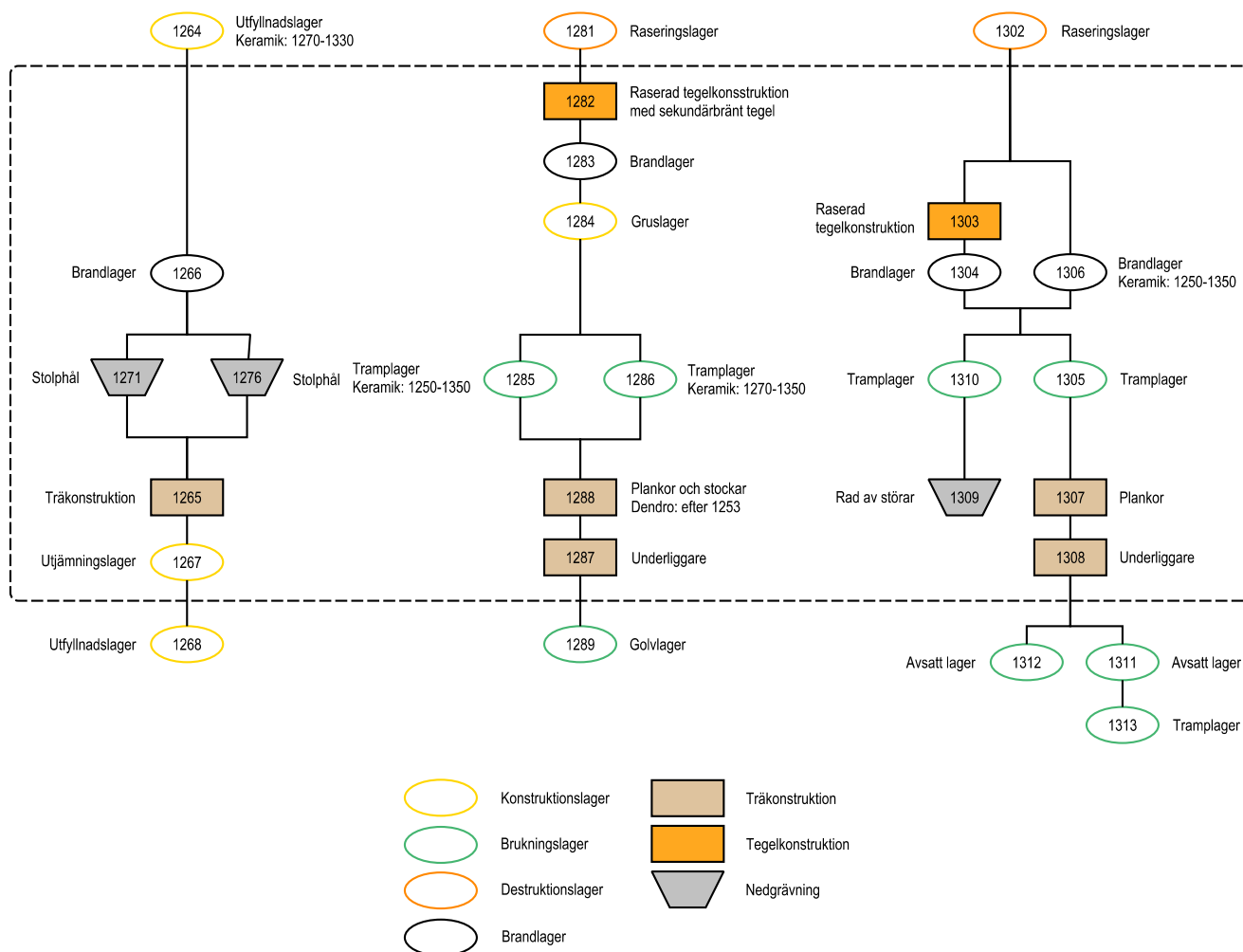
På grund av de befintliga ledningarna var det inte möjligt att använda spontlådan här utan schaktet grävdes med slänt på alla sidor. Detta medförde att en mindre yta fanns att undersöka då mycket utgick i slänterna.

Kontexter grupp 34

Kontext	Objekt
1265	Träkonstruktion
1266	Brandlager
1267	Utjämningslager
1271	Stolphål
1276	Stolphål
1282	Raserad tegelkonstruktion
1283	Brandlager
1284	Gruslager
1285	Tramplager
1286	Tramplager

Kontext	Objekt
1287	Underliggare
1288	Plankor och stockar
1303	Raserad tegelkonstruktion
1304	Brandlager
1305	Tramplager
1306	Brandlager
1307	Plankor
1308	Underliggare
1309	Störar
1310	Tramplager

Matris grupp 34

Figur 86. En del av trägolvet (1307) i hus 34. Foto från nordväst.

Figur 87. D ynglager (1310) och rester av en störrad (1309) i hus 34. Vi ser även delar av den underliggande konstruktionen med mycket grova stockar (1308). Foto från norr.

Figur 88. Brandlager (1283) i hus 34 tillsammans med raseringslager (1302). Foto från sydväst.

Figur 89. Vy över korsningen Torggatan/Kungsgatan under undersökning. Foto från sydöst.

35. Stenpackning och gångbro

Kontextgruppen omfattade en mindre stenpackning (1252), en bräda som hålls på plats med störor (1253) samt tramlager (1255 och 1251; figur 90). I botten av schaktet fanns en grov bräda (1253) som låg i nordvästlig – sydöstlig riktning (figur 91). På den östra sidan om denna fanns en mindre stenpackning (1254) som troligen fungerat som utfyllnad eller dränering. Ett tramlager täckte konstruktionerna (1255). I ett senare skede anlades en mindre stenläggning (1252), även den täcktes av ett tramlager.

Kontexter grupp 35

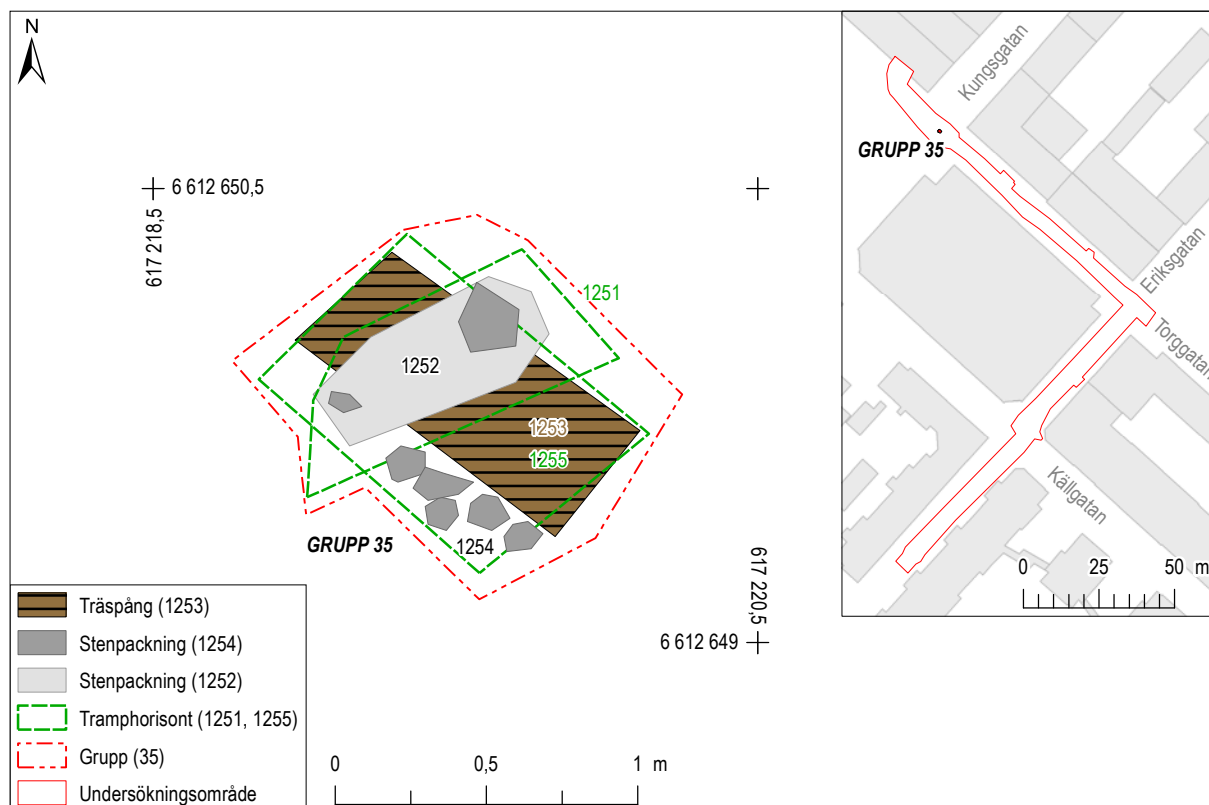
Kontext	Objekt
1251	Tramphorisont
1252	Stenpackning
1253	Träspång
1254	Stenpackning
1255	Tramphorisont

Figur 91. Stenpackning 1252 och träspång 1253. Plankan har troligtvis fungerat som gångbräda. Foto från norr.

Troligen har man anlagt konstruktionerna här för att förbättra en mindre gångväg, kanske var det extra sankt just här så att det fanns ett behov av att fylla igen en svacka eller på annat sätt förbättra

gångstigen. Det verkar inte ha varit något större väg, då hade det nog funnits kraftigare konstruktioner som kavelbroar här i stället.

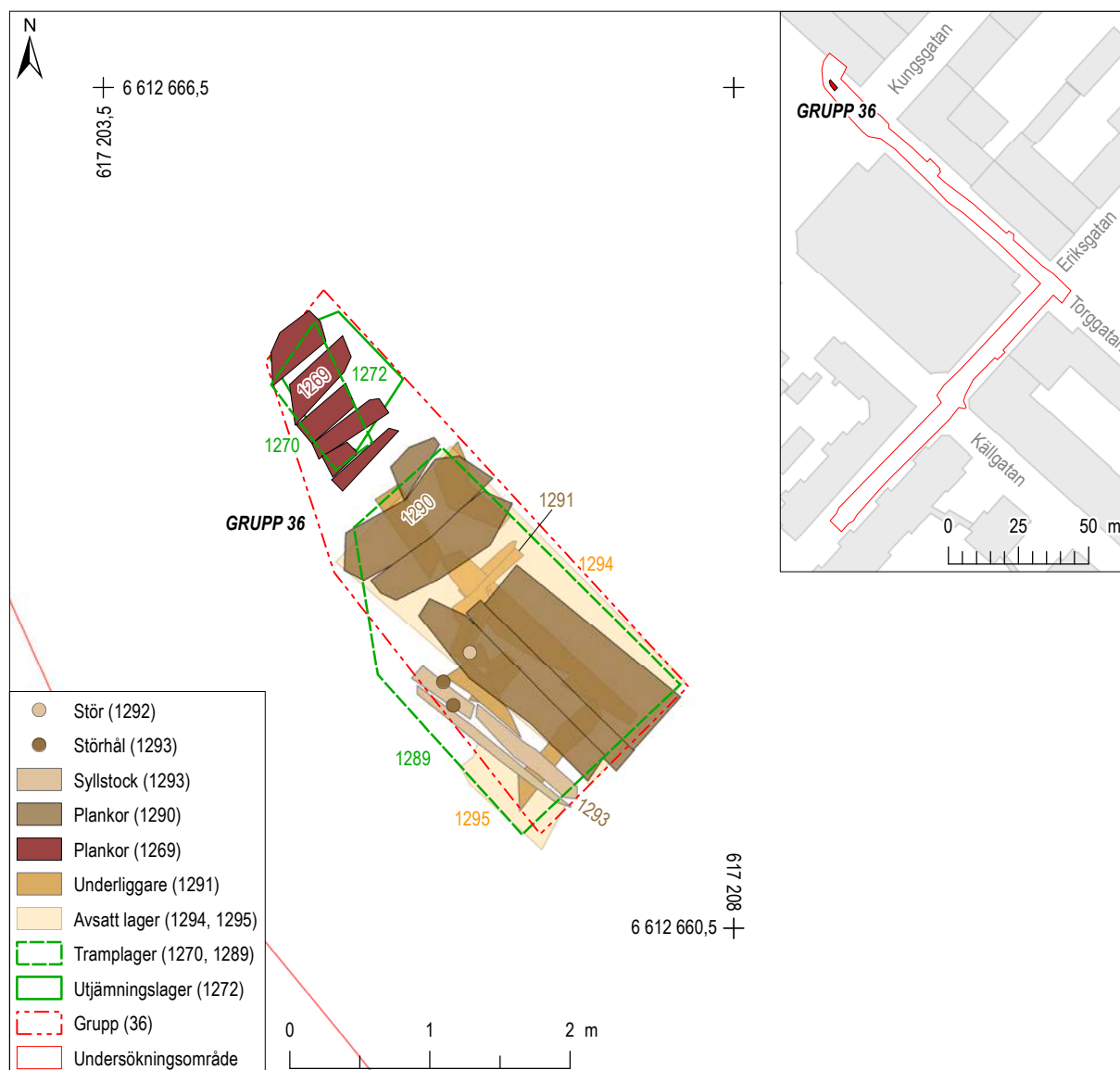
Figur 90. Plan över kontextgrupp 35, skala 1:25. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

36. Hus

Kontextgruppen (figur 92) omfattade ett trägol (1269 och 1290), underliggare (1293 och 1291), tramlager (1270) och ett avsatt lager (1294) under golvplankorna. Golvet bestod av grova plankor (1290) som i den södra delen låg i nordväst – sydöstlig riktning och i den norra delen åt motsatt håll (1269; figur 94). På golvplankorna fanns tramlager (1270 och 1289). Plankorna vilade på underliggare av trä, uppbyggda av mindre stockar i två nivåer (1291 och 1293) som hölls på plats av en stör (1292). Under golvplankorna fanns tjocka avsatta lager (1272 och 1294) som innehöll mycket huggspån och annat organiskt material.

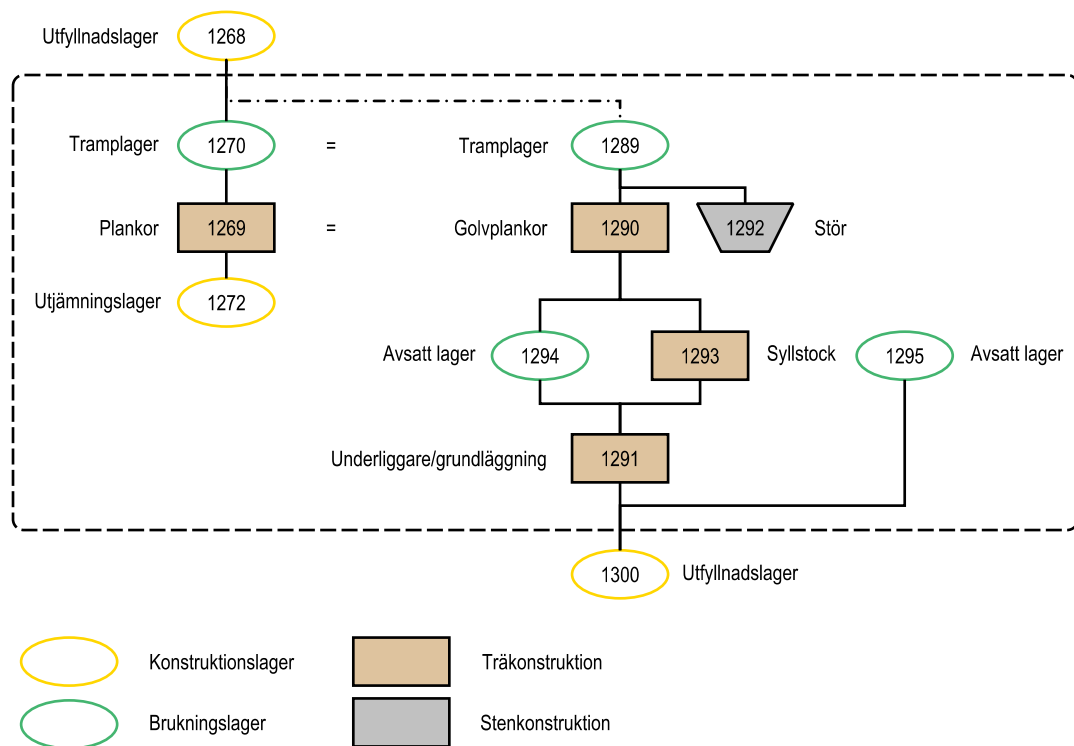
Kontexter grupp 36

Kontext	Objekt
1269	Plankor
1270	Tramlager
1272	Utjämningslager
1289	Tramlager
1290	Plankor
1291	Underliggare
1292	Stör
1293	Syllstock
1294	Avsatt lager
1295	Avsatt lager

Figur 92. Plan över kontextgrupp 36, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Matris grupp 36

Figur 93. Detalj av träkonstruktionen i hus 36, syllstock 1293 som hålls på plats av några störrar. Foto från norr.

Figur 94. De grova plankorna (1269 och 1290) i hus 36. Foto från nordöst.

39. Byggnadslämningar/träkonstruktion

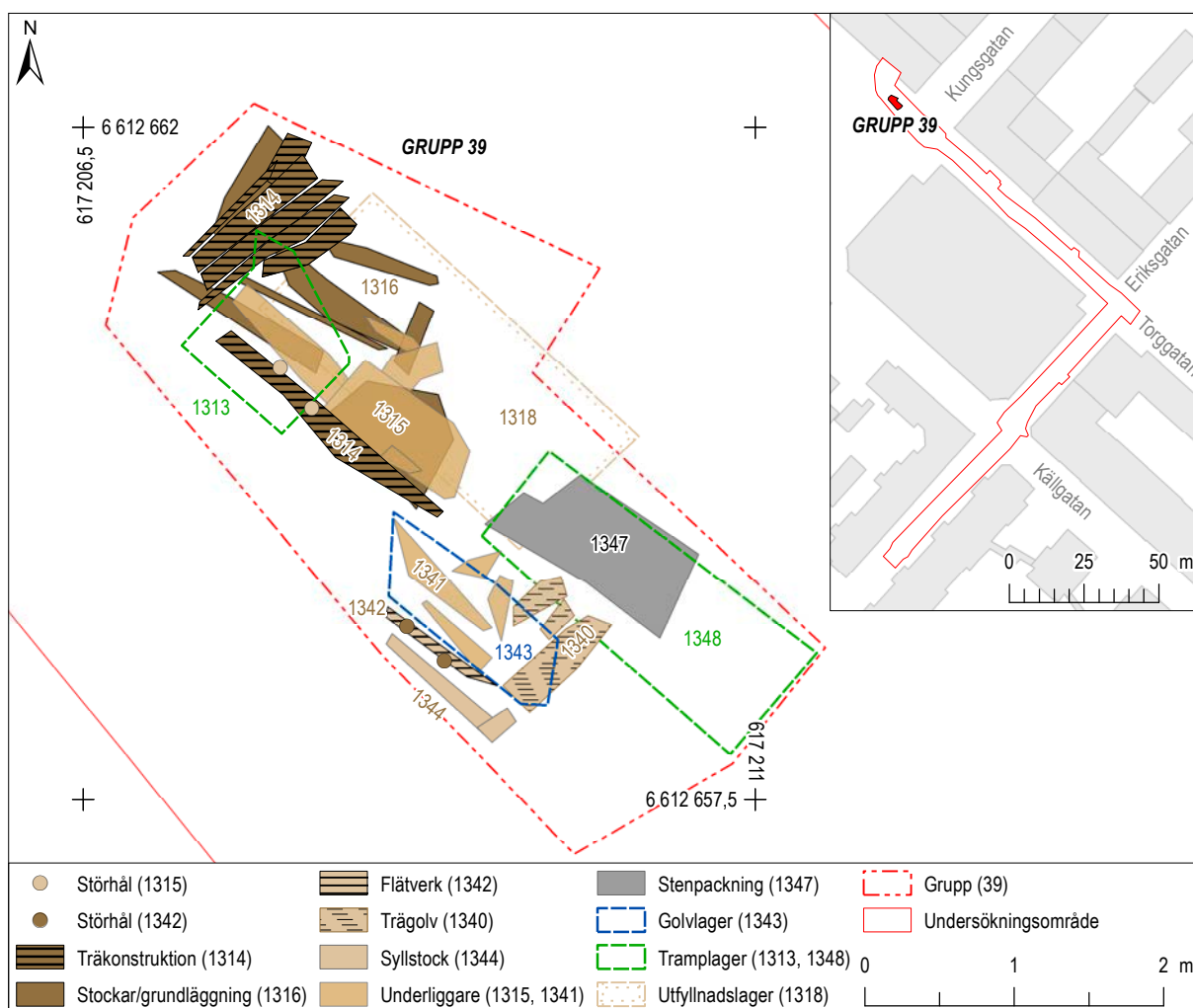
Kontextgruppen omfattade en samling grova stockar (1314) som låg i dels nordöst – sydvästlig riktning, dels i nordväst – sydöstlig riktning (figur 95 och 96). Under dessa fanns ytterligare en nivå med betydligt grövre stockar (1315) med tillhörande störar som höll dem på plats. Stockarna var här väldigt grova i förhållande till övriga konstruktioner som påträffats i omgivningen, upp till 0,5 meter i diameter. Konstruktionen överlagrades av ett tjockt tramlager (1313), där bland annat en ölhane (F1313:8147:2) påträffades.

Lämningarna har en oklar funktion, möjligen utgjorde kontextgruppen grundläggning till en byggnad eller träbroläggning. Under träkonstruktionen fanns utfyllnadslager med träflis (1318) samt ett lager stenpackning (1347).

Kontexter grupp 39

Kontext	Objekt
1313	Tramlager
1314	Träkonstruktion
1315	Underliggare
1316	Stockar/grundläggning
1340	Trägol
1341	Underliggare
1342	Flätverk
1343	Golvlager
1344	Syllstock
1348	Tramlager

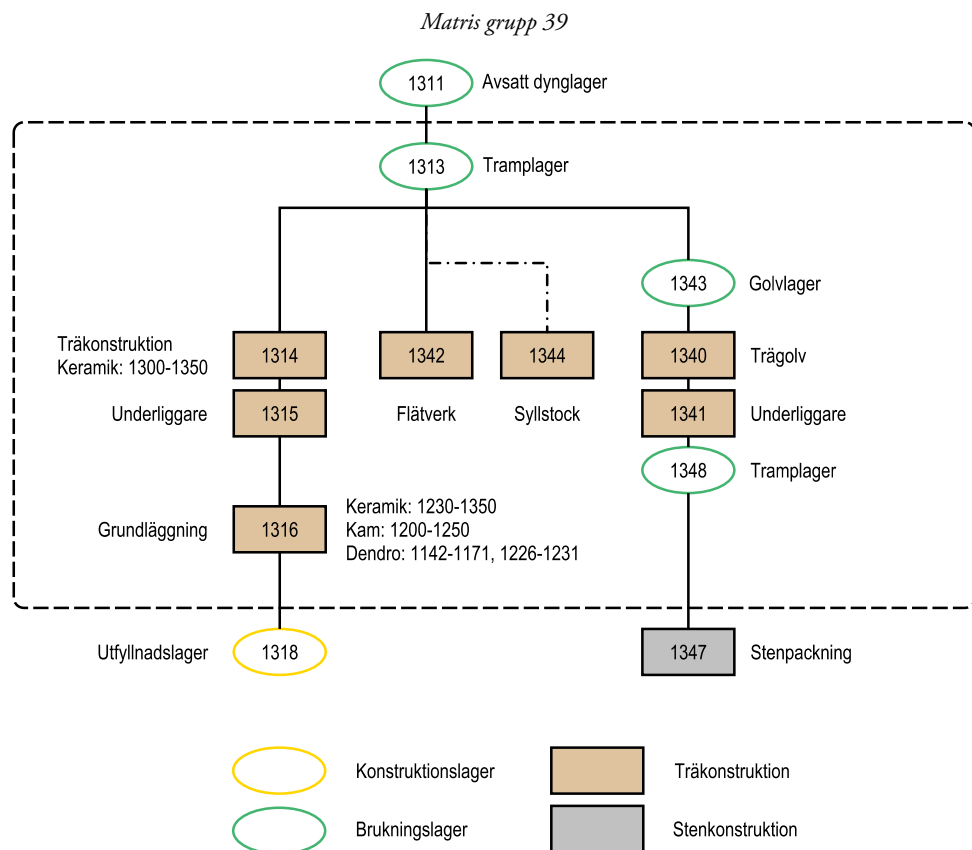
Den dendrokronologiska dateringen av en av stockarna (1316) gav resultatet 1142–1171 och 1226–1231. Keramik som påträffades i anslutning till stockarna (F1316:8176:1–3) daterades till 1230–1350. I samma lager påträffades även en kam (F1316:8179:1) med motsvarande datering.

Figur 95. Plan över kontextgrupp 39, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 96. En del av byggnadslämningarna (1314 och 1315) i kontextgrupp 39. Foto från söder.

41. Hus

Kontextgruppen (figur 97) omfattade byggnadslämningar vilka framkom i ett område som var mycket stort av recenta rörledningar. Lämningarna var inte sammanhängande och därmed svåra att förstå fullt ut (figur 97).

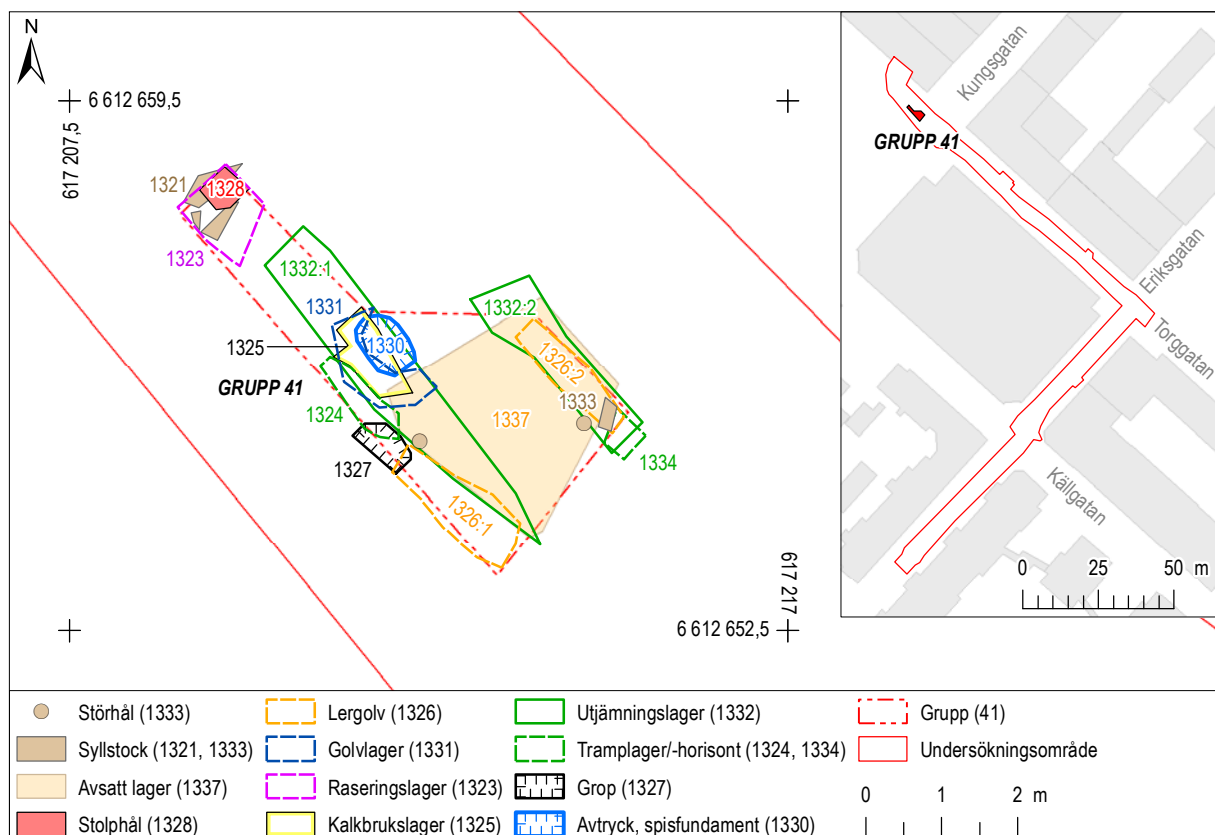
I den nordvästra delen fanns ett stolphål (1328) med en bevarad stolpe och stenskoning. I anslutning till stolpen fanns även liggande plankor (1321). På plankorna fanns ett tramlager (1324) samt ett tjockt lager med kalkbruk och brandpåverkade stenar (1325).

Strax söder om träkonstruktionen fanns spår efter vad som troligen varit ett spisfundament (1330), en mindre flack nedgrävning där marken var tydligt eldpåverkad. Omkring denna fanns lager (1331) med ljus lera varvat med mörkare material. De många varviga nivåerna av omväxlande ett mörkfärgat brukningslager och påford lera representerade troligtvis området närmast omkring en eldstad där golvlagren byggts på under brukningstiden (figur

Kontexter grupp 41

Kontext	Objekt
1321	Syllstock
1323	Raseringslager
1324	Tramlager
1325	Kalkbrukslager
1326	Lergolv
1327	Grop
1328	Stolphål
1330	Spisfundament (avtryck)
1331	Golvlager
1332	Utjämningslager
1333	Syllstock
1334	Tramphorisont
1337	Avsatt lager

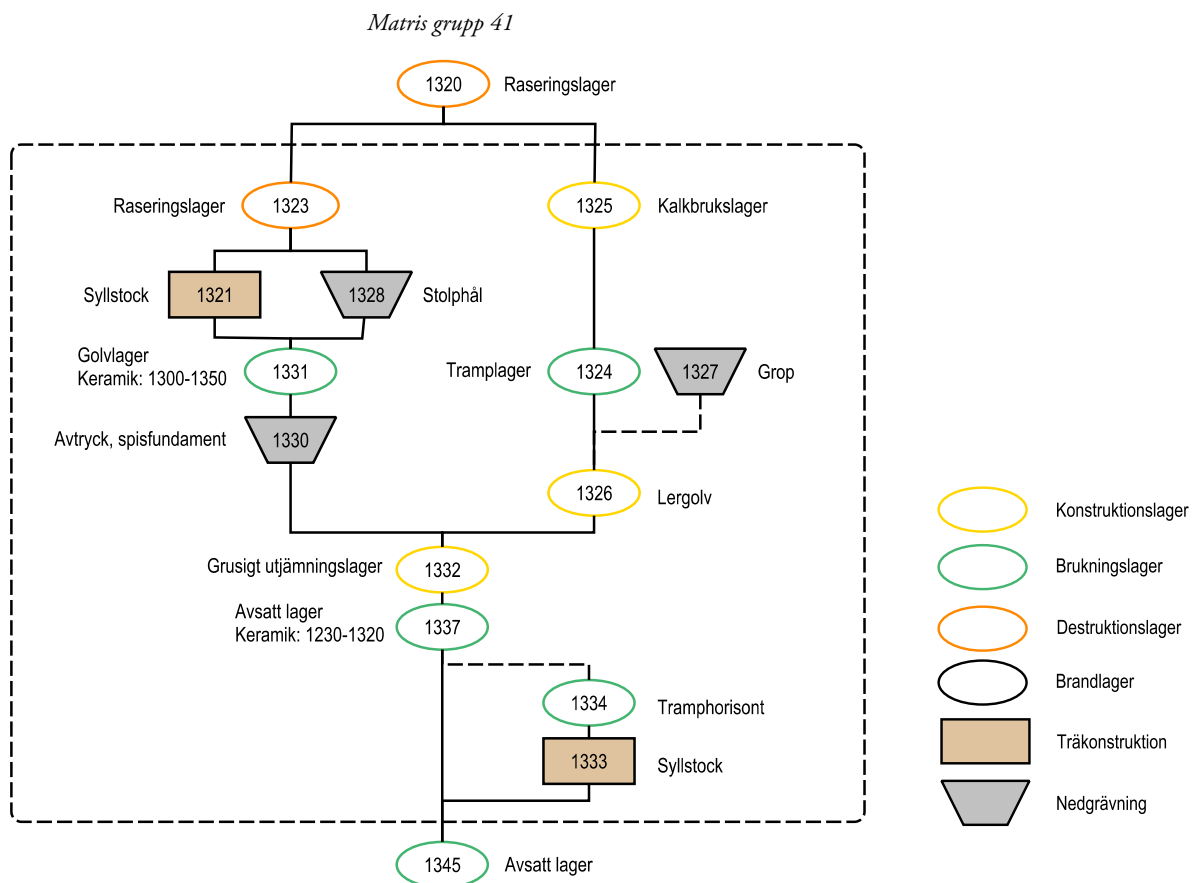
98). Keramikfynd från golvlagren daterades till 1230–1320 och 1300–1350. Längre mot sydväst fanns ett lergolv (1326) som framkom på båda sidor av den rörgrav som skar kontextgruppen på mitten. En grop (1327) var nedgrävd genom lergolvet.

Figur 97. Plan över kontextgrupp 41, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 98. Brandpåverkade golvlager (1331) i hus 41. Foto från sydväst.

43. Byggnadslämningar/träkonstruktion

Kontextgruppen omfattade en träkonstruktion med liggande stockar och störar (1346; figur 99 och 100). Direkt norr om träkonstruktionen påträffades en mindre stenpackning (1351) vilken bara syntes i slänten. Träkonstruktionen bestod av två nivåer som separerades av en mindre plankor mellan nivåerna. I den norra kanten fanns tre skift med stockar. Det övre skiftet var fragmentariskt medan de två nedre var relativt välbevarade. På den södra långsidan fanns störar som höll plankorna på plats. Väster om rörledningen fanns mer av samma träkonstruktion (1350). Här var den konstruerad av stockar lagda i rät vinkel mot varandra (med knut) i två bevarade skift. I den västra änden av konstruktionen påträffades två störar (1350). Norr om träkonstruktionen påträffades en liten rest efter en stenpackning (1351), endast synlig i slänten. Den bestod av mindre stenar och grus. Möjligen har detta varit en del av en byggnad vid torget.

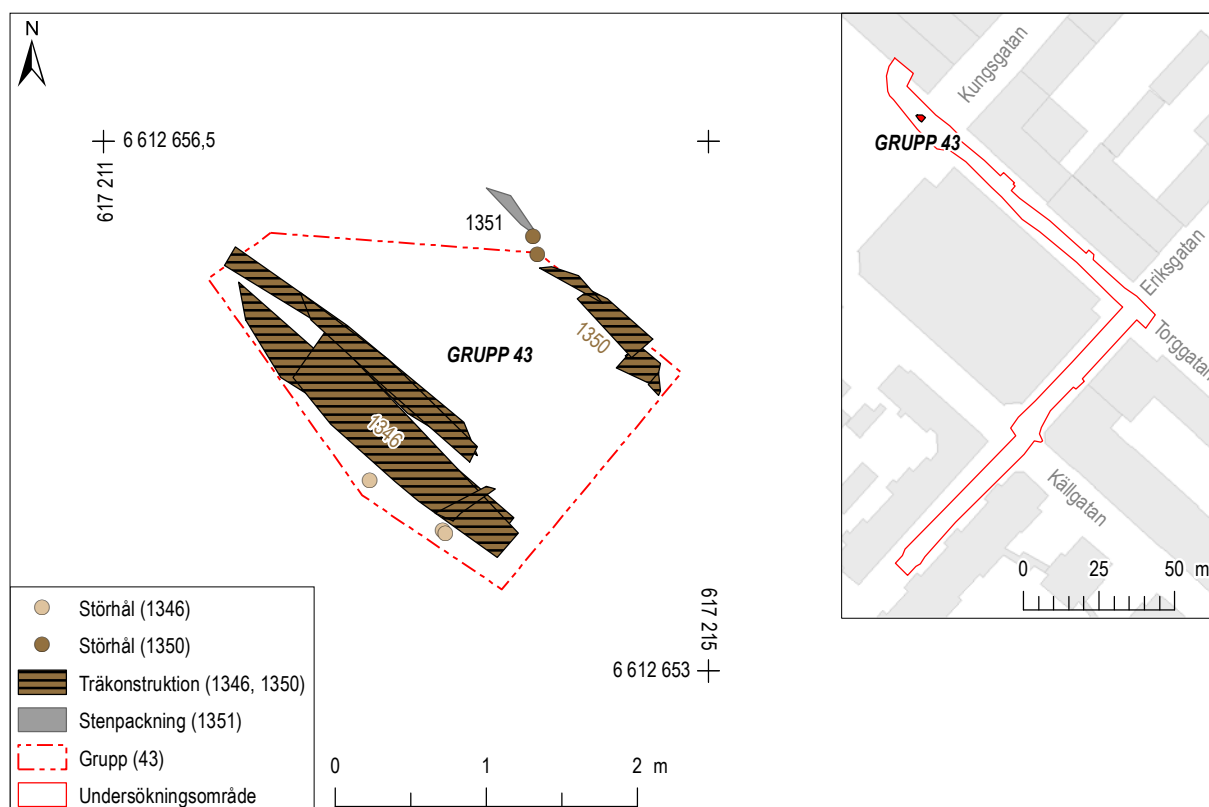
Då konstruktionen påträffades i schaktets slänt kunde den inte tas fram i sin helhet. Konstruktionen skars dessutom av tvärs igenom av en recent rörledning.

Figur 100. Träkonstruktion 1346 i kontextgrupp 43. Foto från sydöst.

Kontexter grupp 43

Kontext	Objekt
1346	Träkonstruktion
1350	Träkonstruktion
1351	Stenpackning

Figur 99. Plan över kontextgrupp 43, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Kontextgrupper på Eriksgatan

1. Fägata

Kontextgrupp 1 omfattade ett välbevarat flätverk (1006 och 1370; figur 101 och 102) som löpte i nord – sydlig riktning. Konstruktionen var bevarad till en höjd av cirka 0,2 meter och var ungefär 4,3 meter lång. Längs med hägnadens östra sida var marken (och lager 1009) nedtrampad så en grund svacka bildats, cirka en meter bred och 0,1 meter djup. Ett tjockt avsatt lager med mycket dynga fyllde svackan samt överlagrade flätverket (1009). Ytterligare ett avsatt lager (1007 och 1369) fanns på hägnadens västra sida, detta var betydligt siltigare och inte lika dyngbemängt som lagret på den östra sidan. Sannolikt har detta varit en fägata eller väg, där folk och boskap trampat ned marken längs med den östra sidan. Det framkom inga daterande fynd i anslutning till hägnaden men den kan däremot inte ha tillkommit innan strandlinjen dragit sig tillbaka så pass mycket att marken i området var tillräckligt torr att den var möjlig att använda. Förekomsten av risbädd under hägnaden visade på att det var så pass sankt i området att markberedning var nödvändig.

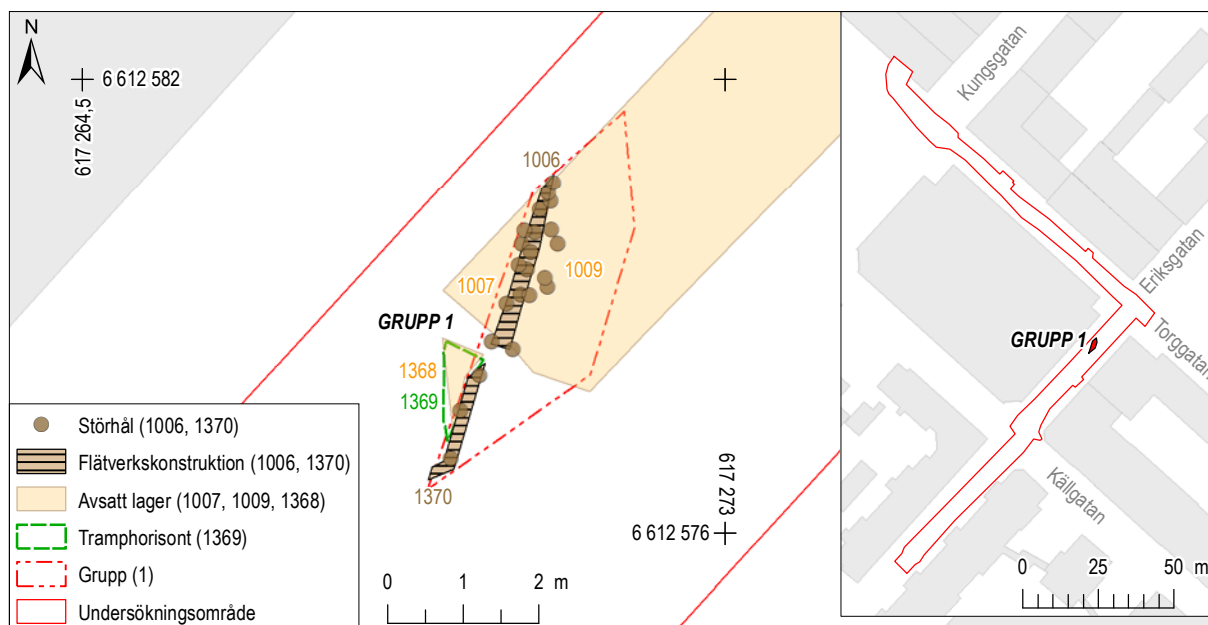
Konstruktionen undersöktes i två olika omgångar beroende på projektets omständigheter men det kan konstateras att 1006 och 1370 utgjorde en och samma hägnad, likaså de lager som påträffades i anslutning till hägnaden.

Figur 102. Flätverkskonstruktion 1006 samt avsatta lager 1007 och 1009 i kontextgrupp 1. Foto från nordväst.

Kontexter grupp 1

Kontext	Objekt
1006	Flätverkskonstruktion
1007	Avsatt lager
1009	Avsatt lager med mycket dynga
1368	Avsatt lager (samma som 1007)
1369	Tramphorisont
1370	Flätverkskonstruktion (samma som 1006)

Figur 101. Plan över kontextgrupp 1, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

2. Förvaringsgropar

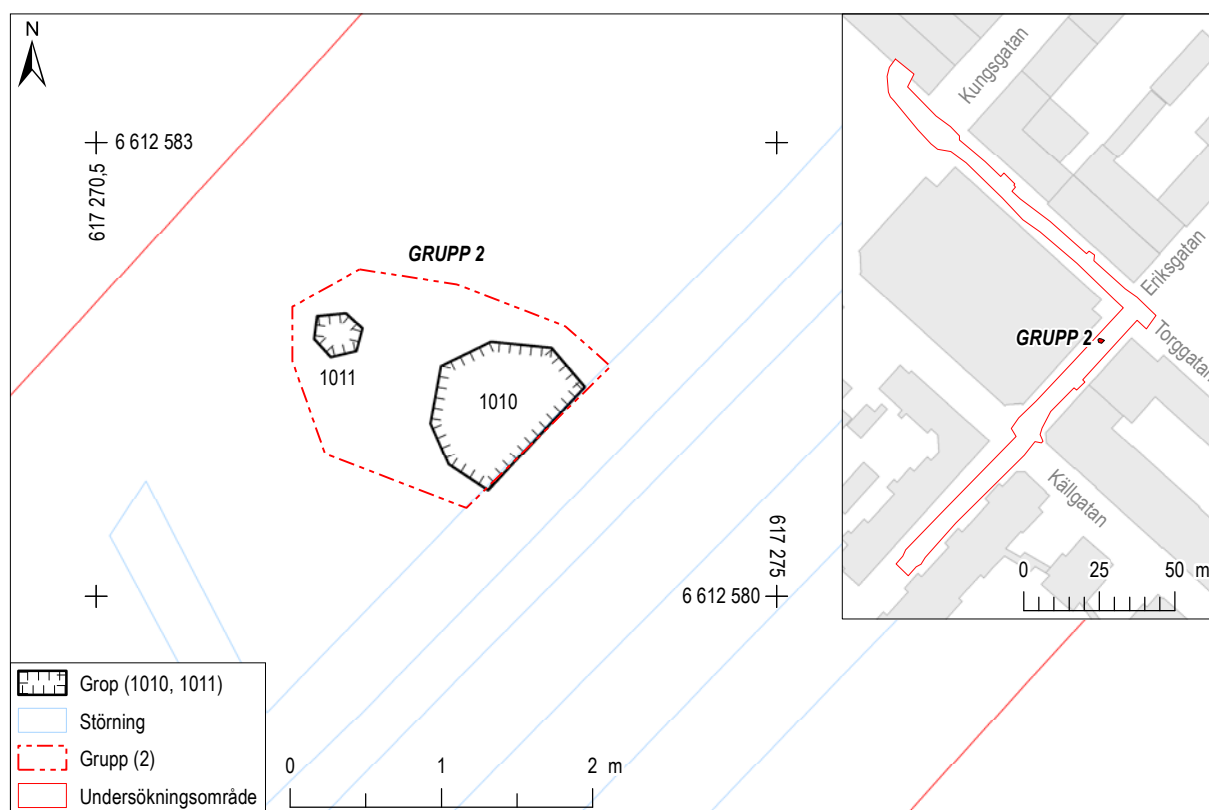
Kontextgruppen består av två gropar (1010 och 1011) varav den större var 1,0 meter i diameter och cirka 0,4 meter djup (figur 103 och 104), den mindre gropen var betydligt mindre med 0,2 meter i diameter. Båda var fyllda med lager med mycket organiskt material, dynga, träflis och bark. Längs sidorna i den större gropen fanns enstaka rester av vidjor bevarade, troligen rester av en beklädnad av något slag. Liknande gropar klädda med vidjor påträffades vid undersökningarna i kvarteret Mercurius i Stockholm, där de tolkades som förvaringsgropar och kunde dateras till 1310–1440 (Carlsson & Svensson 2015, s. 114).

Kontexter grupp 2

Kontext	Objekt
1010	Grop
1011	Grop

Figur 104. Utsikt över schaktet en blöt dag. I förgrunden syns grop 1010 invid ledningen som ska bytas. Foto från nordöst.

Figur 103. Plan över kontextgrupp 2, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 500.

3. Byggnadslämningar

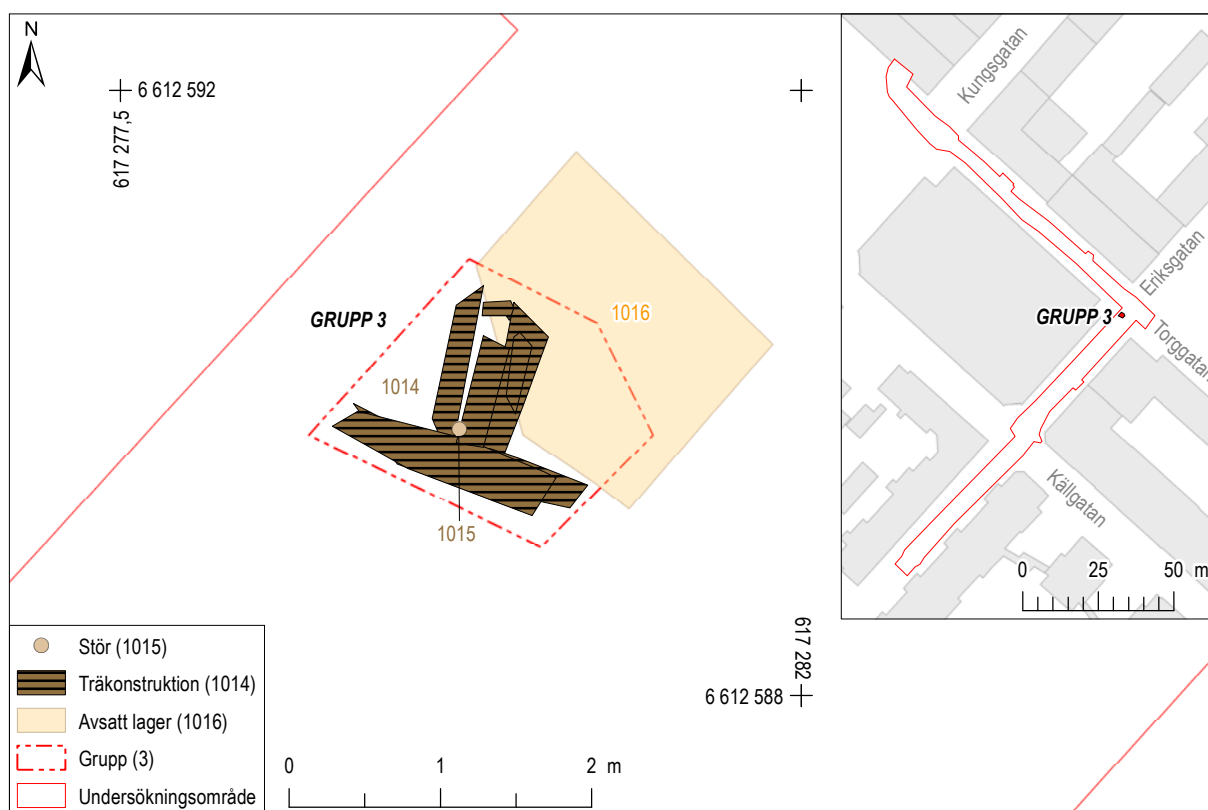
Konstruktionen utgjordes av några plankor och mindre stockar som framkom i släntkanten (1014; figur 105 och 106). De låg i rät vinkel mot varandra och hölls på plats av en stör (1015). Konstruktionen var cirka 1,7 x 1,4 meter och täcktes av ett kompakt lager med dynga och träflis (1016). Då det fanns så pass lite kvar av konstruktionen har det inte gått att avgöra dess funktion närmare. Möjligen kan det vara rester efter en kavelbro.

Kontexter grupp 3

Kontext	Objekt
1014	Träkonstruktion
1015	Stör

Figur 106. Delar av en dåligt bevarad träkonstruktion som kom fram i släntkanten (1014). Foto från sydöst.

Figur 105. Plan över kontextgrupp 3, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 500.

45. Hus

Kontextgruppen (figur 107 och 108) omfattade byggnadslämningar i form av ett trägol (1377), flätverk (1366), raseringslager med bränd torv (1376 och 1364), avsatta lager (1379 och 1367), konstruktionslager (1362 och 1380), lergolv (1381) och syllstockar (1382).

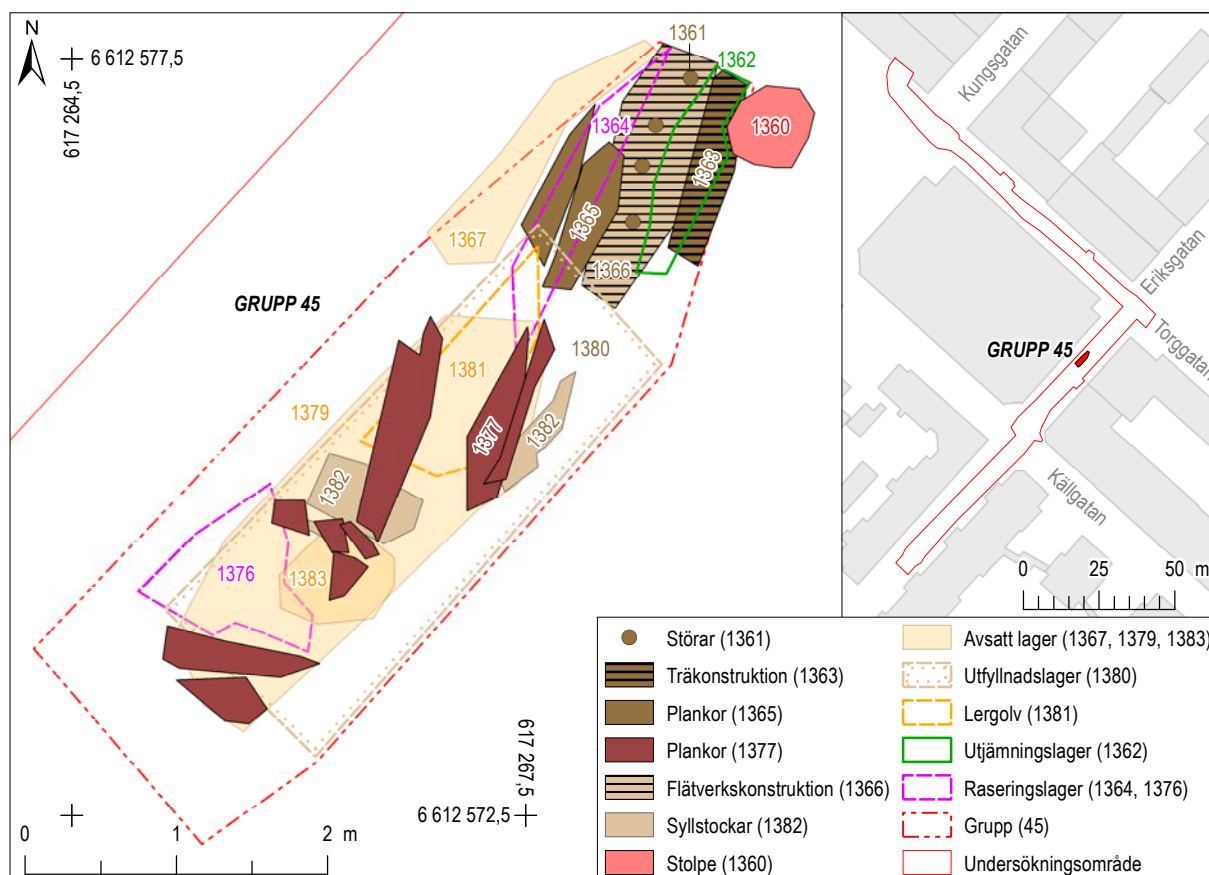
Byggnaden var orienterad i nord – sydlig riktning och anlagd på ett tjockt utfyllnadslager med risbädd (1391). Huset hade syllstockar (1382) som bestod av sekundärt använt virke med både huggna och ohuggna ändar. Till en början hade huset ett lergolv (1381). I den norra delen av huset fanns ett flätverk (1366) som var dåligt bevarat och i princip endast kunde anas i det lager som omgav en rad med störrar (1361) och som löpte i nord – sydlig riktning. Parallellt med flätverket fanns liggande plankor (1365).

I ett senare skede var lergolvet täckt av golvplankor (1377) vilka låg i nord – sydlig riktning. Under dessa fanns tjocka avsatta brukningslager (1379

Kontexter grupp 45

Kontext	Objekt
1360	Stolpe
1361	Störrar
1362	Utjämningslager
1363	Träkonstruktion
1364	Raseringslager
1365	Plankor
1366	Flätverkskonstruktion
1367	Avsatt lager
1376	Raseringslager
1377	Plankor
1379	Avsatt lager
1380	Utfyllnadslager
1381	Lergolv
1382	Syllstockar
1383	Avsatt lager

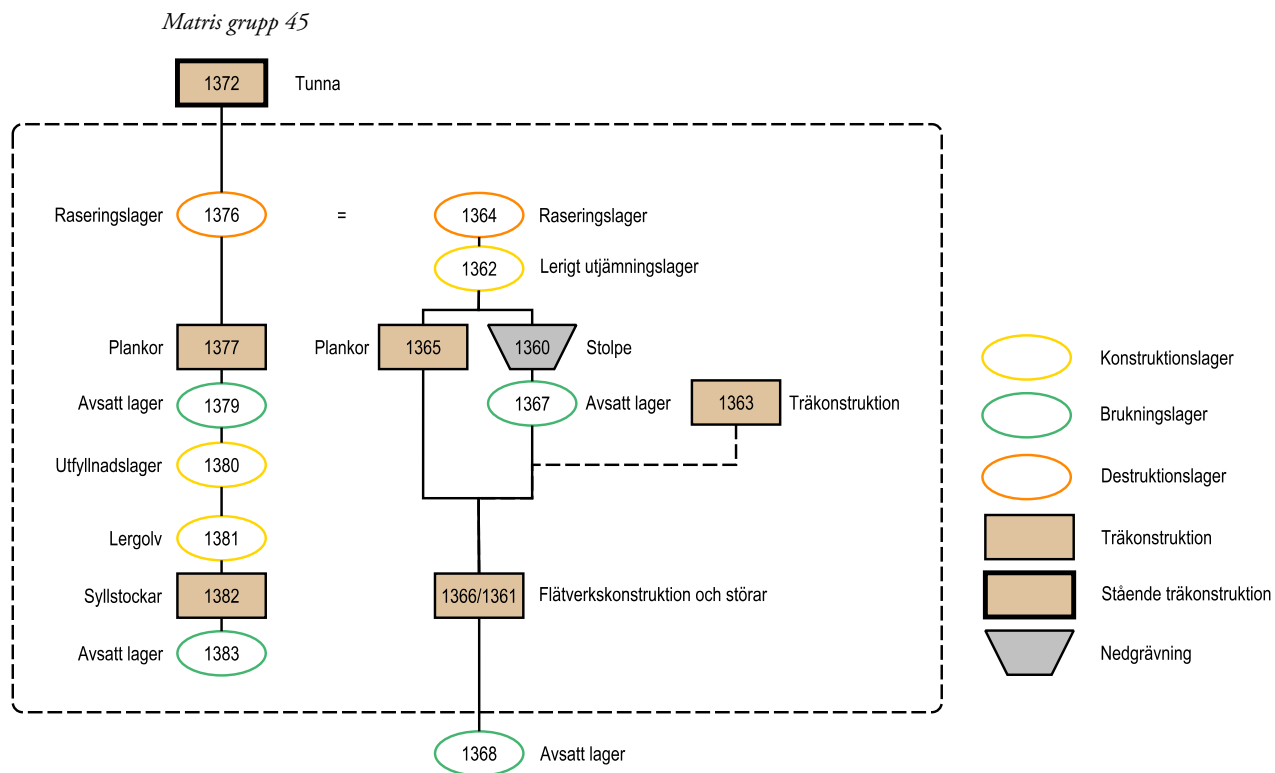
och 1380). Slutligen har huset brunnit ned vilket representerades av raseringslager (1376 och 1364) med bränd torv, sand och grus, skärvig sten och sekundärbränt tegel varvat med lerig silt.

Figur 107. Plan över kontextgrupp 45, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 108. Syllstock (1382) i hus 45. Foto från väster.

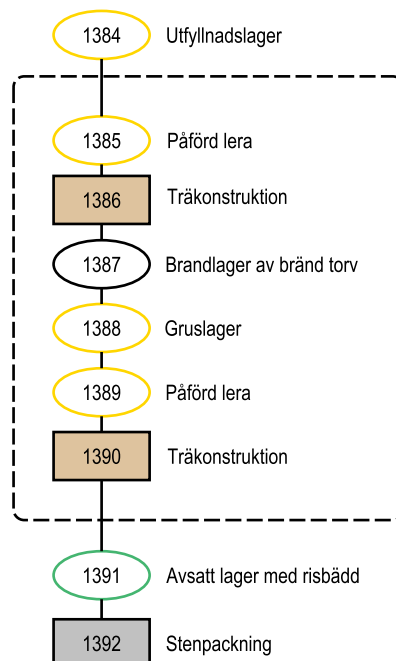

47. Hus

Kontextgruppen (figur 109) omfattade en fragmentarisk träkonstruktion (1386) och ett lager med bränd torv (1387) samt ett lergolv (1385). Kontextgruppen skars på mitten av en recent rörledning.

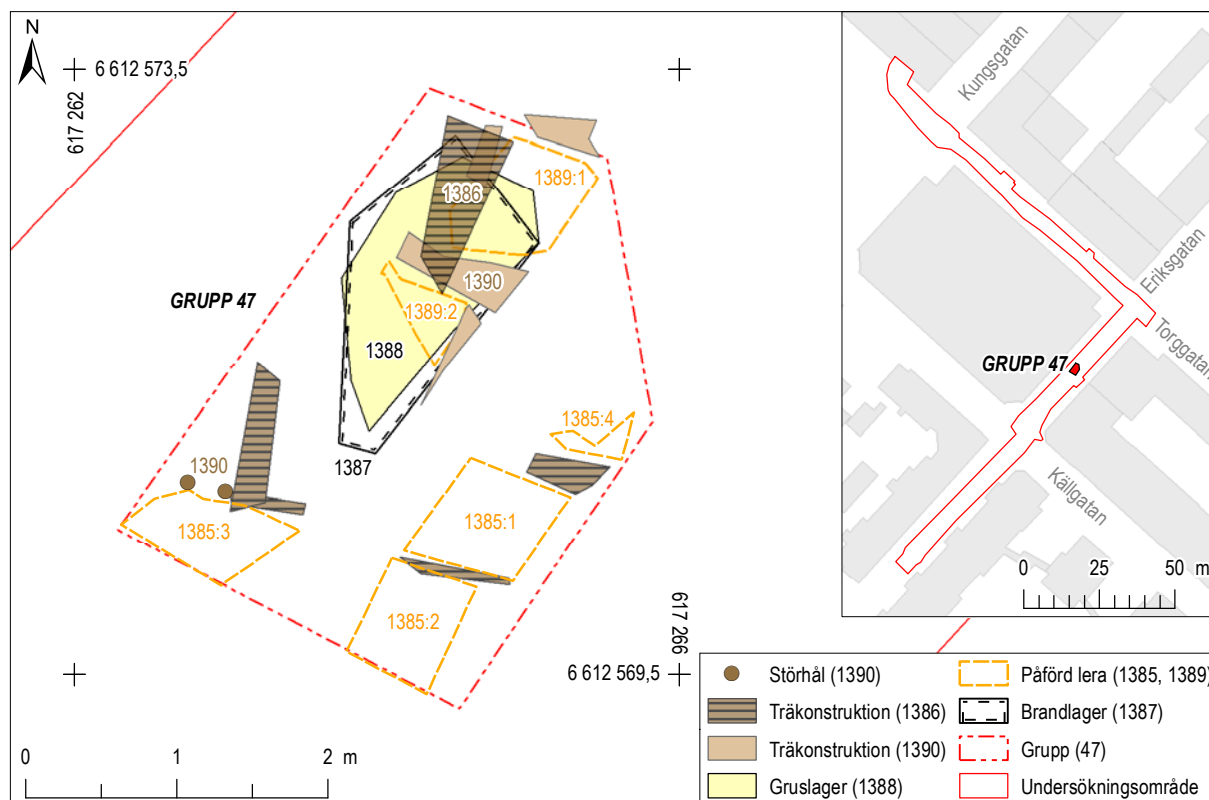
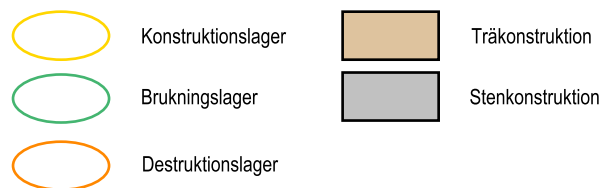
Träkonstruktionen bestod av mycket fragmentariska och kraftigt förmultnade stockar som utgjorde en del av en byggnad som låg i nord – sydlig riktning. Stockarna omgavs av ett lager ljus påförd lera (1385; figur 110). Troligen utgjorde de en del av takkonstruktionen då det direkt under träet påträffades ett brandlager som innehöll bränd torv (figur 111). Under den brända torven fanns ett tjockt lager grus (1388). Under gruslagret fanns ytterligare en fragmentarisk träkonstruktion (1390) samt lager av påförd lera (1389). Sammantaget kan man konstatera att lämningarna kommer från ett hus som brunnit.

Matris orubb 47

Kontexter grupp 47

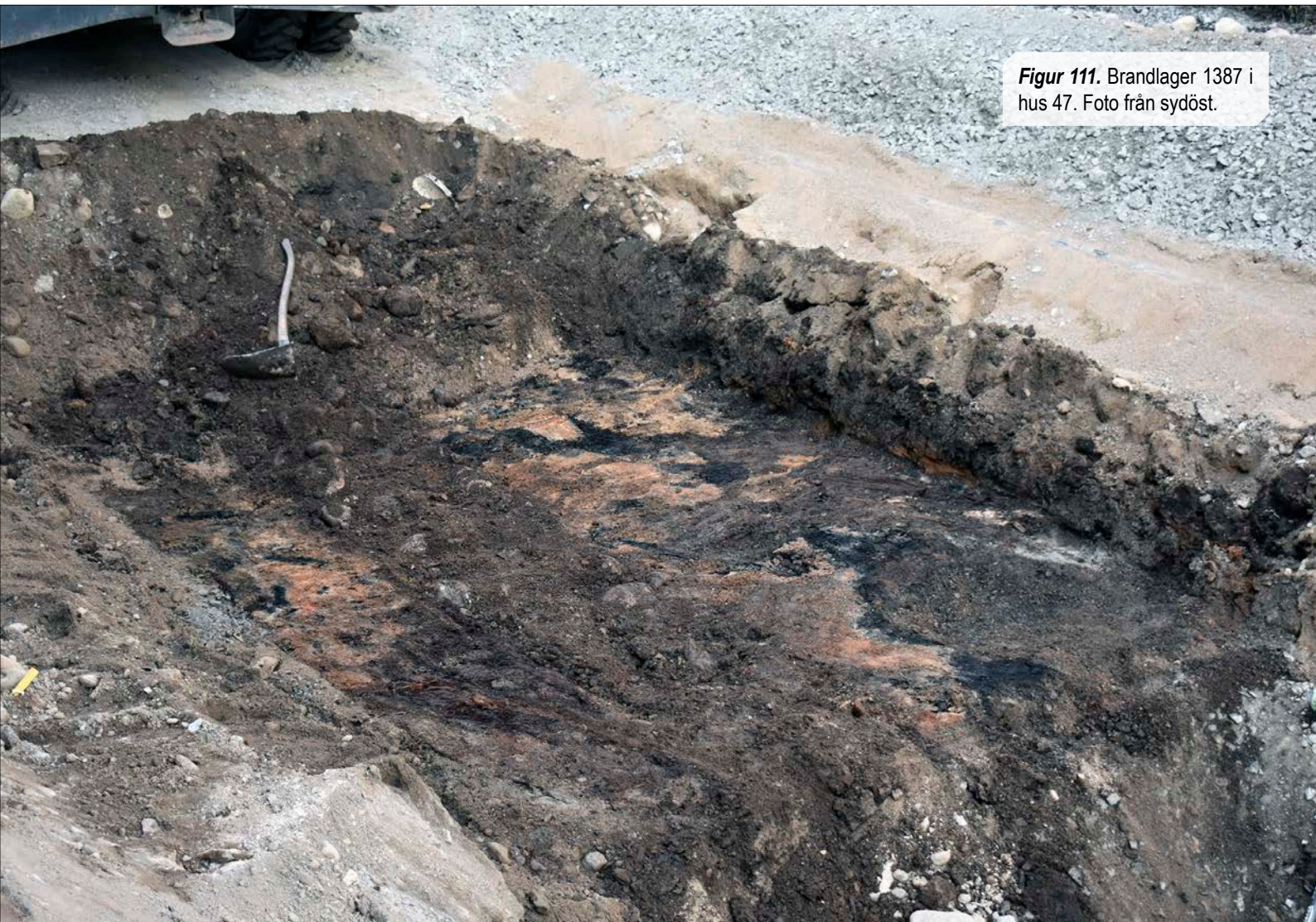
Kontext	Objekt
1385	Påförd lera
1386	Träkonstruktion
1387	Brandlager
1388	Gruslager
1389	Påförd lera
1390	Träkonstruktion

Figur 109. Plan över kontextgrupp 47, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 110. Lergolv (1389) i hus 47. Foto från sydöst.

Figur 111. Brandlager 1387 i hus 47. Foto från sydöst.

49. Hus

Kontextgruppen (figur 112) omfattade byggnads-lämningar i form av träkonstruktioner som golv (1394 och 1396) och flätverk (1395) samt avsatta lager (1398 och 1399). En flätverkshägnad (1395) löpte i nord – sydlig riktning längs med ett trägolv (1396; figur 113). Golvet utgjordes av grova plankor som lagts i nord – sydlig riktning på tvärgående underliggare (1394). På golvet och över flätverket fanns avsatta lager (1397 och 1398) med mycket dynga och organiskt material. Avsatta lager (1399) fanns även under golvbrädorna inom den underliggande konstruktionen (1394). I anslutning till trägolvet fanns även lager med påförd ljus lera (1393). Byggnaden kan ha varit ett fähus att döma av de tjocka avsatta dynglagren.

Kontexter grupp 49

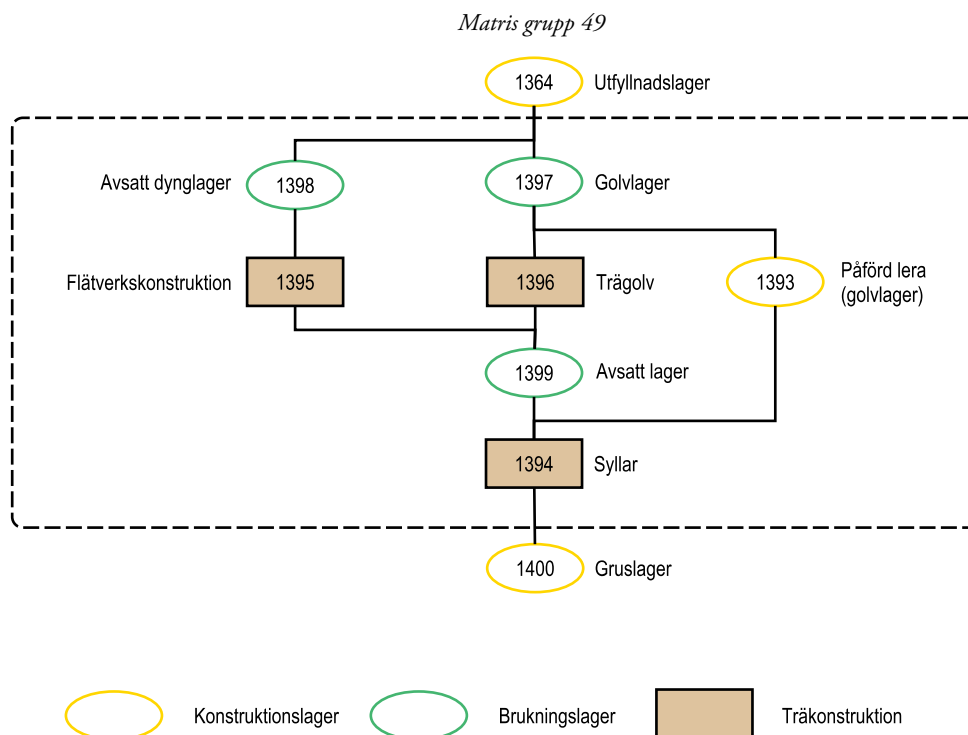
Kontext	Objekt
1393	Påförd lera
1394	Syllar
1395	Flätverkskonstruktion
1396	Trægolv
1397	Golvlager
1398	Avsatt lager
1399	Avsatt lager

Figur 112. Plan över kontextgrupp 49, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 500.

Figur 113. Lämningar efter trägolv (1396), flätverk (1395) och lergolv (1393) i hus 49. Foto från sydöst.

50. Flätverk och lergolv

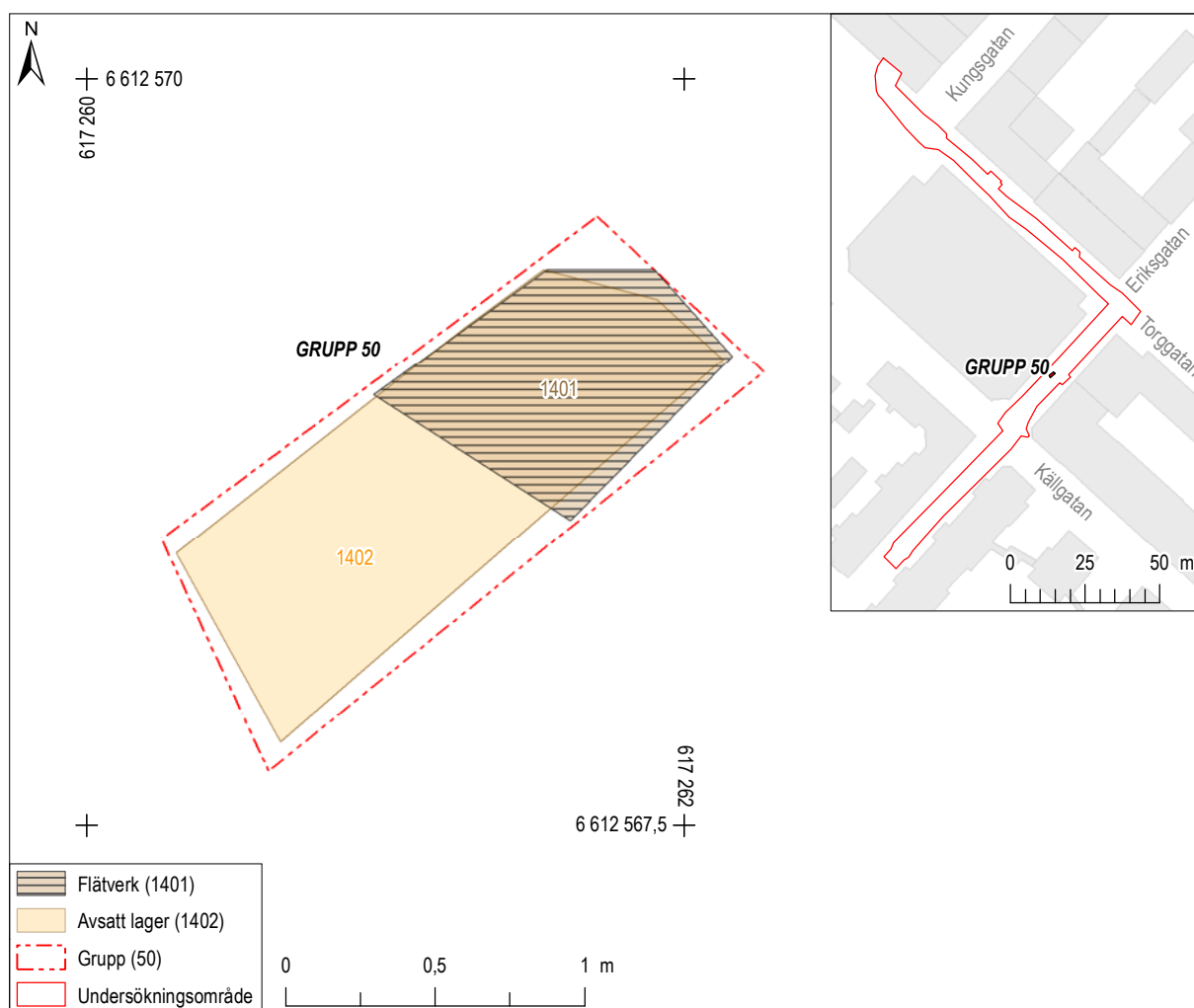
Kontextgruppen omfattade två kontexter (figur 114), en välbevarad flätverkskonstruktion (1401; figur 115) som påträffades liggande samt ett lager kompakt lera (1402). Lerlagret var mörkt och mycket kompakt, troligen trampat. Flätverket var mycket välbevarat cirka 0,7 x 0,8 meter stort. I det nordöstra hörnet fanns även några plankor. Möjligen kan flätverket ha varit en del av en vägg eller hägnadskonstruktion.

Kontexter grupp 50

Kontext	Objekt
1401	Flätverk
1402	Avsatt lager

Figur 115. Det välbevarade liggande flätverket (1401) i kontextgrupp 50. Foto från söder.

Figur 114. Plan över kontextgrupp 50, skala 1:25. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 500.

51. Byggnadslämningar

Kontextgruppen omfattade träsyllar (1405), tramp-lager (1406) samt en tjock risbädd (1407) under syll-konstruktionen (figur 116). Syllarna var tillverkade av grova stockar lagda i rät vinkel mot varandra. Hela konstruktionen var orienterad i nord – sydlig riktning (figur 117). Direkt söder om konstruktionen fanns ett tramplager (1406) med kompakt lerig silt och organiskt material som träspån och dynga. Konstruktionen vilade på ett tjockt utfyllnadslager med en välbevarad risbädd.

Byggnadens funktion är oklar. Det har dock funnits ett behov av att göra en ordentlig grundläggning i form av en tjock risbädd. Från ovanliggande utfyllnadslager (1404) fanns keramikfynd med dateringar till 1230–1280.

Figur 117. Träsyllarna (1405) i hus 51. Foto från nordväst.

Kontexter grupp 51

Kontext	Objekt
1405	Syllar
1406	Tramphorisont
1407	Utjämningslager

Figur 116. Plan över kontextgrupp 51, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Skede 3: 1400-tal till 1600-tal

Enköping anses ha varit en blomstrande stad under högmedeltiden (Ljung 1963). Dock medförde landhöjningen att Mälarens strand drog sig tillbaka så pass mycket att staden kom att förlora kontakten med vattnet och därmed den naturliga knutpunkten för skeppshandel.

Stora delar av lämningarna från senmedeltid och framåt var emellertid bortschaktade sedan tidigare, något som även observerades vid undersökningarna i kvarteret Fältskären (Lagerstedt, 2019, s.11). Det är möjligt att den senmedeltida och moderna be-

byggelsen till stor del försvann i samband med den brand som härjade år 1572, där ”allt från St. Olofs kyrka ned över hela byn” brann ned (Gustafsson 1979, s. 9). Spåren efter en brand, möjligen ovan nämnda stadsbrand, samt den efterföljande återuppbyggnaden påträffades på Eriksgatan (hus 46; figur 118–120). Även på Torggatan har spår efter bränder påträffats i form av brand och raseringslager (i kontextgrupp 8 och 33).

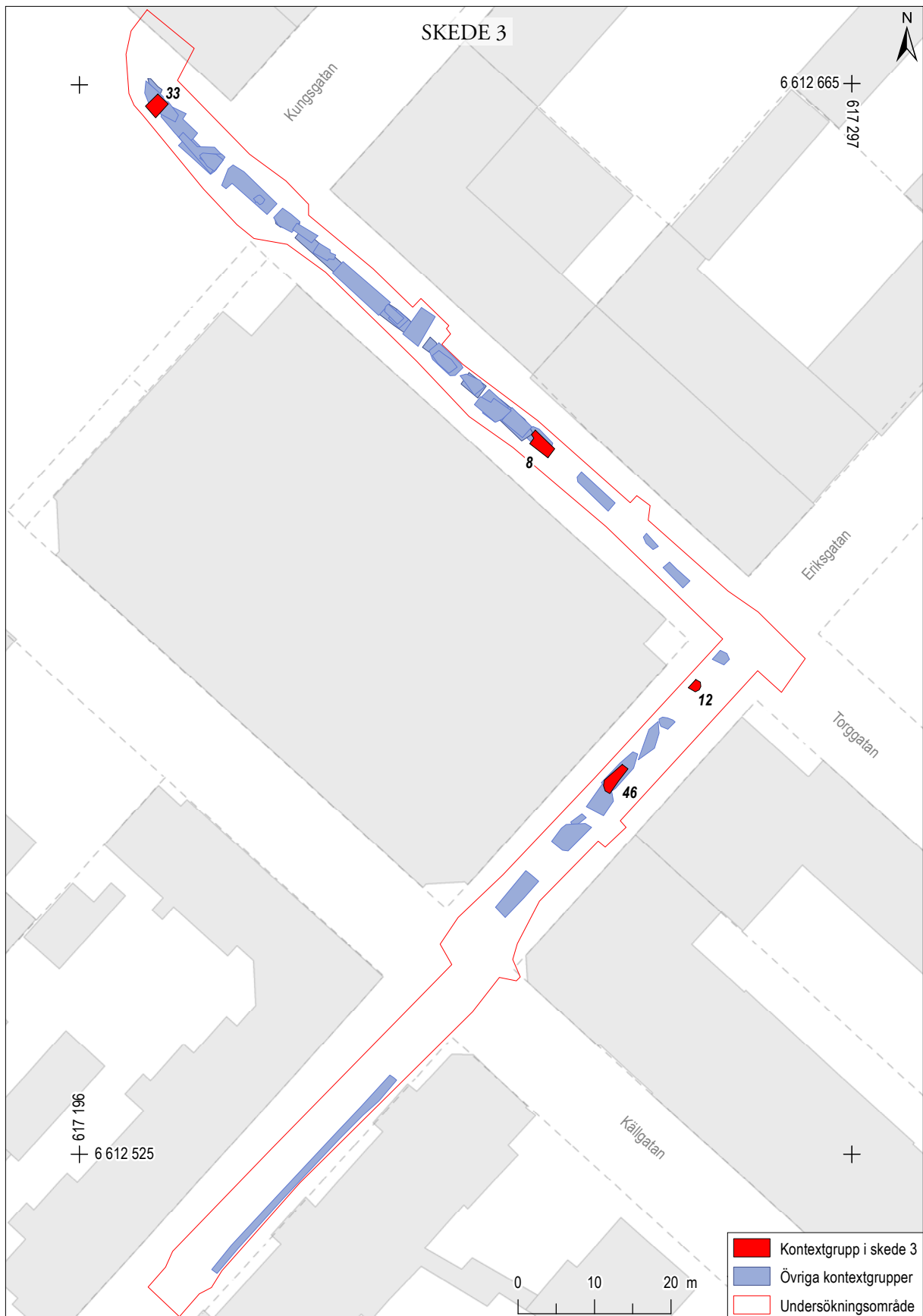
Från skede 3 var fynden få och utgjordes främst av keramik som påträffades i lagerkontexter på Eriksgatan.

Grupp	Läge	Tolkning	Beskrivning	Datering
8	Torggatan	Byggnadslämningar	Störrad och brandlager	Dendro: 1409/10
12	Eriksgatan	Brunn/latrin	Stensatt brunnskar som använts som latrin	-
33	Torggatan	Byggnadslämningar	Liggande obarkade stockar och stenpackning	Keramik: 1330–1400
46	Eriksgatan	Hus	Golvlager, tunna med kalkbruk	-

Figur 118. En översikt över de kontextgrupper som tillhör skede 3.

Figur 119. Översikt över hus 46.
Foto från norr.

Figur 120. Kontextgrupper i skede 3. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval linjer och bebyggelse), skala 1:750.

Kontextgrupper på Torggatan

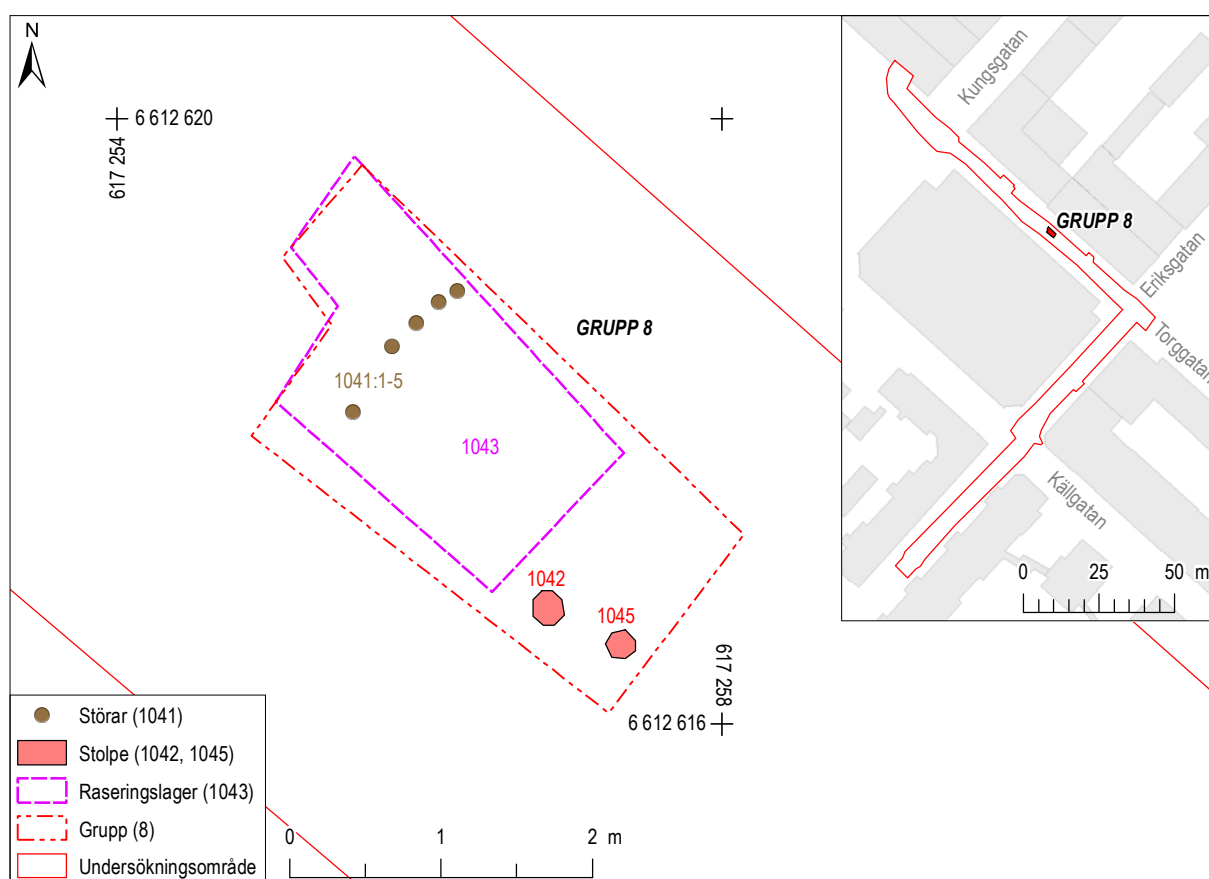
8. Byggnadslämningar

Kontextgruppen omfattade en rad med fem störar (1041) i öst – västlig riktning (figur 121). Störarna var cirka 5–8 centimeter i diameter. Ungefär 1,6 meter sydöst om störarna framkom en stolpe (1042) som var rund med en huggen ände. En kort bit därifrån framkom ytterligare en stolpe (1045) som antas tillhöra samma konstruktion. Båda var cirka 0,3 meter i diameter. Mellan stolparna och störraden fanns ett brandlager (1043) som delvis även fortsätter norr om störraden.

Kontexter grupp 8

Kontext	Objekt
1041	Störar
1042	Stolpe
1043	Raseringslager
1045	Stolpe

Kontextgruppen kan möjligen vara lämningarna efter en hägnad eller enklare byggnad. En av stolparna kunde dateras med hjälp av dendrokronologi som visade att den kommer från ett träd som fällt under året 1409/1410.

Figur 121. Plan över kontextgrupp 8, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

33. Byggnadslämningar

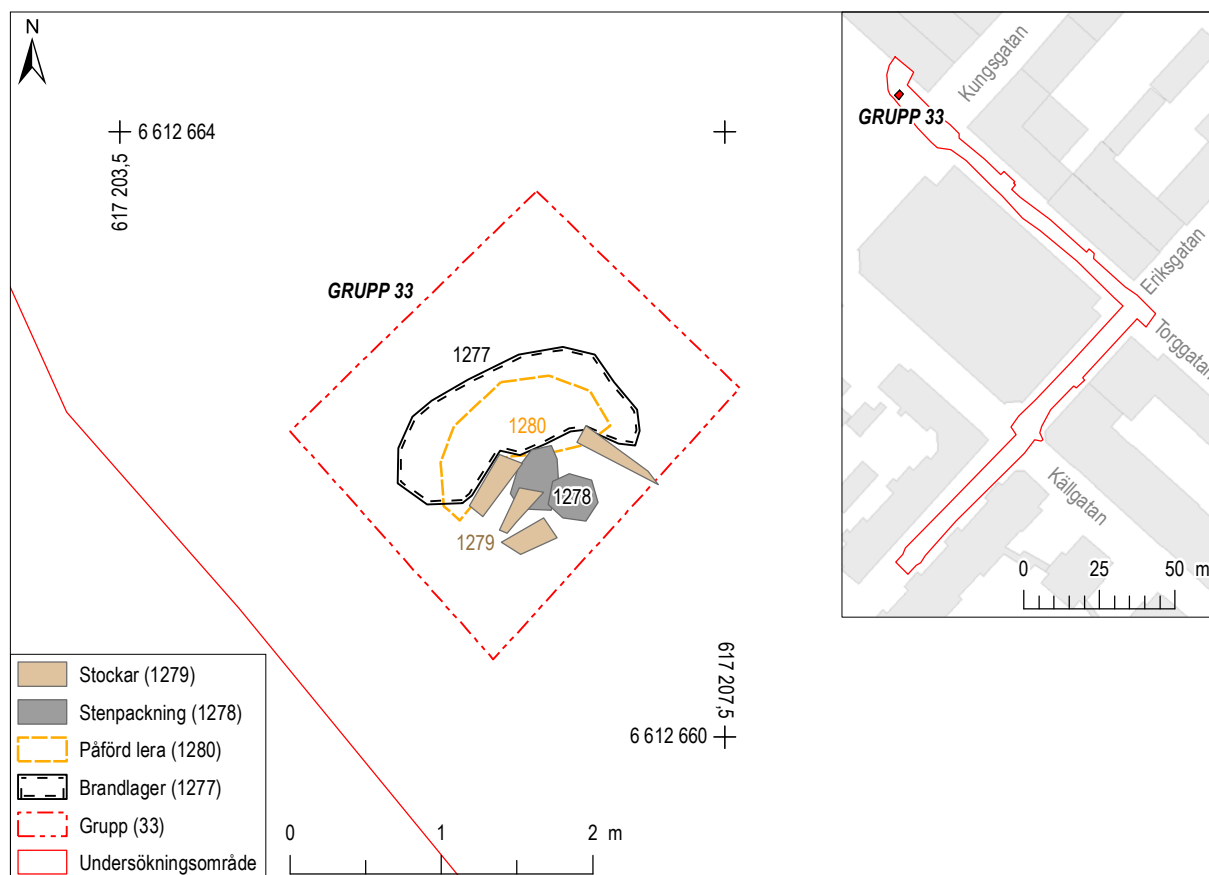
Kontextgruppen omfattade en konstruktion bestående av liggande stockar (1279) av obarkat trä och en stenpackning (1278) inom en mindre yta (figur 122 och 123). I anslutning till denna fanns lager med påförd lera (1280) samt lager med bränd torv, sand och grus (1277). Stockarna låg parallellt intill varandra i nord – sydlig riktning. På stockarna fanns en stenpackning (1278) bestående av rundade naturstenar. På konstruktionerna fanns ett lager (1277) som innehöll bränd torv, sand och kol. Troligen har konstruktionen varit en del av ett fundament av något slag som i ett senare skede schaktats bort. Keramik (F1277:5814:1) från brandlagret daterades till 1330–1400.

Kontexter grupp 33

Kontext	Objekt
1277	Brandlager
1278	Stenpackning
1279	Stockar
1280	Påförd lera

Figur 123. Stenpackning (1278) och mindre stockar (1279) i kontextgrupp 33. Foto från söder.

Figur 122. Plan över kontextgrupp 33, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Kontextgrupper på Eriksgatan

12. Brunnskar/latrin

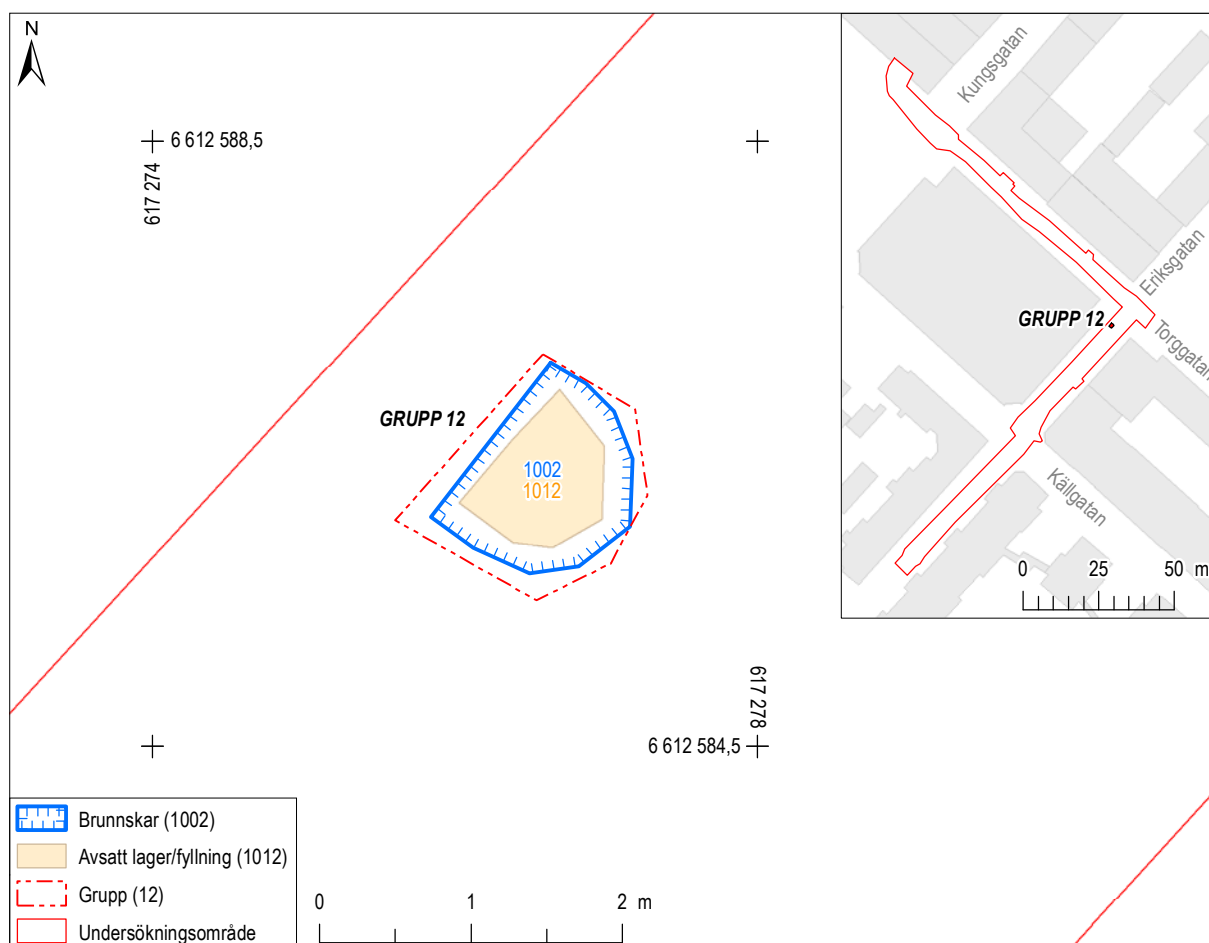
Strax innan korsningen Eriksgatan/Torggatan påträffades en stensatt grop (1002) som var 2 meter i diameter (figur 124 och 125). Materialet som fyllde gropen var mörk grusig och sandig silt med organiskt material (1012). Tolkningen är att detta är resterna efter en till största delen raserad brunn med stensatt brunnskar. Makrofossilanalysen visade att brunnen i sitt slutskede användes som latrin.

Kontexter grupp 12

Kontext	Objekt
1002	Brunnskar
1012	Avsatt lager/fyllning

Figur 125. Resterna av ett stensatt brunnskar (1002) i kontextgrupp 12. Foto från sydöst.

46. Hus

Kontextgruppen utgjordes av golvlager (1374), botten av en tunna (1372; figur 126 och 127) som innehöll ett lager med rent kalkbruk (1372). Golvlagret var kompakt trampad lera med kalkbruk, tegelkross och organiskt material.

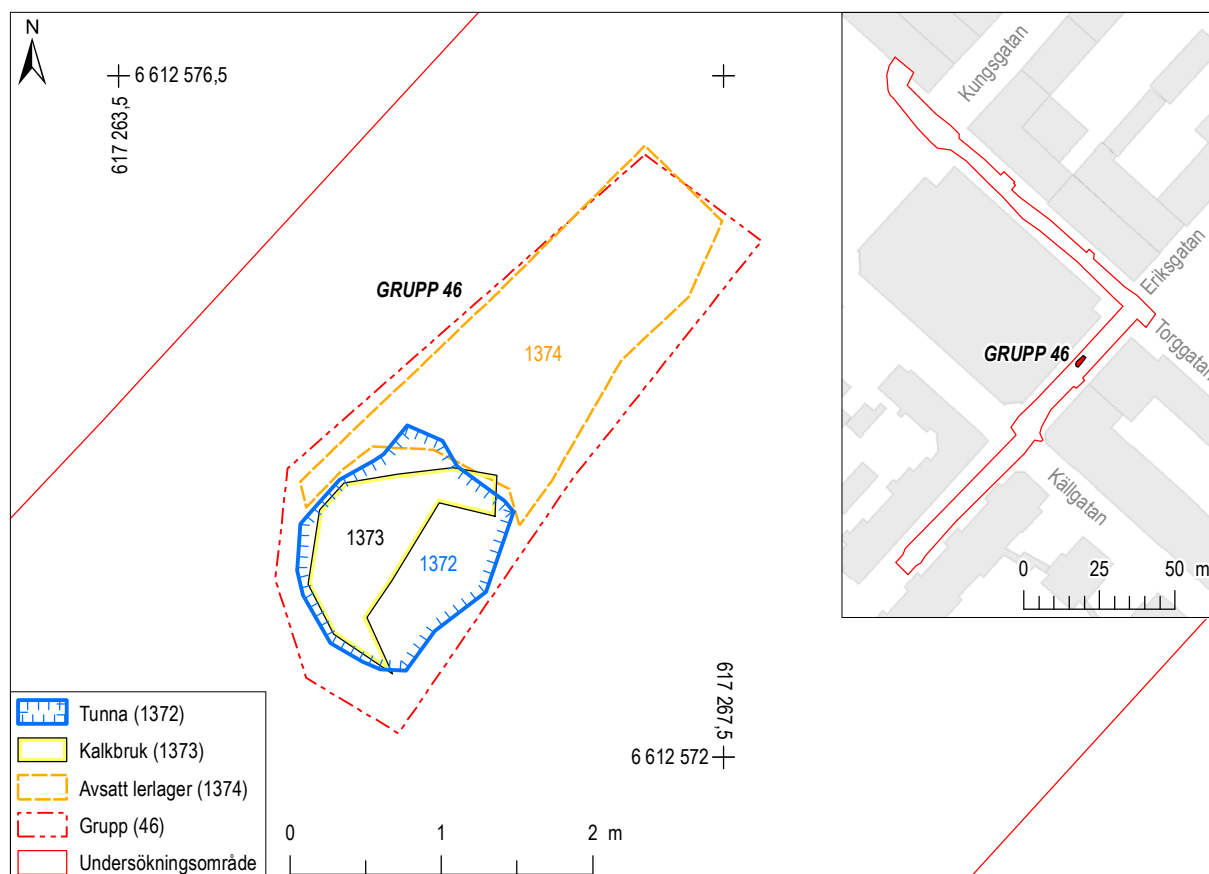
Det verkar som att man har förvarat kalkbruk i tunnan, bruk vilket sedan spillts ut på marken runt omkring. Kanske i samband med återuppbyggnad efter en brand. Tunnan var cirka 1 meter i diameter och hade intakt botten och bevarade kanter som var ungefär 0,1 meter höga. Botten var helt intakt. Tunnan innehöll ett lager med ljus gulvitt kalkbruk. Tunnan stod på resterna av ett nerbrunnet hus (45).

Figur 127. Den kalkfyllda tunnan (1372) i hus 46. Foto från nordväst.

Kontexter grupp 46

Kontext	Objekt
1372	Tunna
1373	Kalkbruk
1374	Avsatt lerlager

Figur 126. Plan över kontextgrupp 46, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

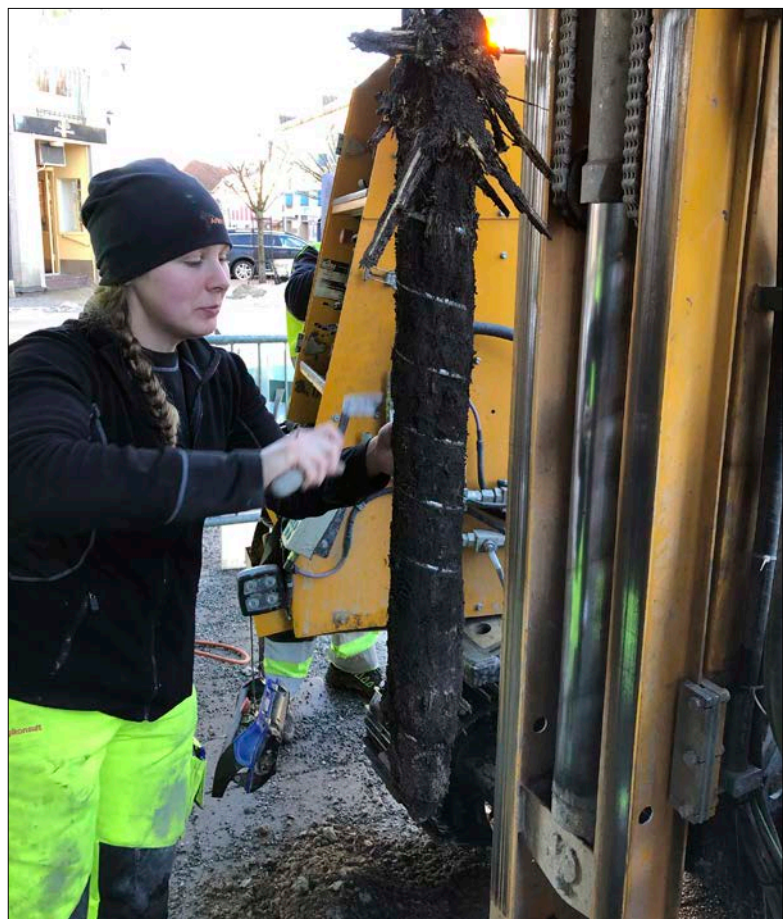
Skede 4: 1700-tal till modern tid

Till skillnad från många andra städer med medeltida anor genomfördes inte någon omfattande stadsplanering med omläggning av gatunätet i Enköping under 1600 talet. Det var först i samband med den andra omfattande stadsbranden vid 1700-talets slut man valde att lägga om gatunätet till den mer rätvinkliga form vi ser idag (Gustafsson 1979). De delar av staden som ligger norr om Stora torget verkar dock inte beröras i lika hög grad av detta, antagligen eftersom det området var relativt skonat från branden.

De lämningar som kunde kopplas till det här skedet var en rest av en stensyll (7) samt en mindre del av en stenlagd yta (40; figur 128 och 130)). Den stenlagda ytan påträffades i höjd med Stora torget och härrör troligen från en äldre torg- eller gatubeläggning.

Senare tiders schaktningsarbeten i samband med nybyggnationer, ledningsdragningar med mera har medfört att mycket av de historiska lämningarna har försvunnit. De äldsta ledningarna som kommit i dagen vid schaktningarna lades ned vid 1800-talets slut, och sedan dess har nya ledningar grävts ned, gamla bytts ut och reparerats samt dragits om i olika omgångar längs med hela gatan.

Även bygget av Pausgallerian (inom kvarteret Bagaren) har påverkat de arkeologiska lämningarna runt omkring. Till viss del syntes det i borrhoverna som gjordes 2018, som på Eriksgatan innehöll mestadels modernt grus och utfyllnadsmassor (Gustafsson & Låås 2019, s.11; figur 129). Antagligen har borrhoverna tagits upp i byggnadens frischakt. På Eriks-

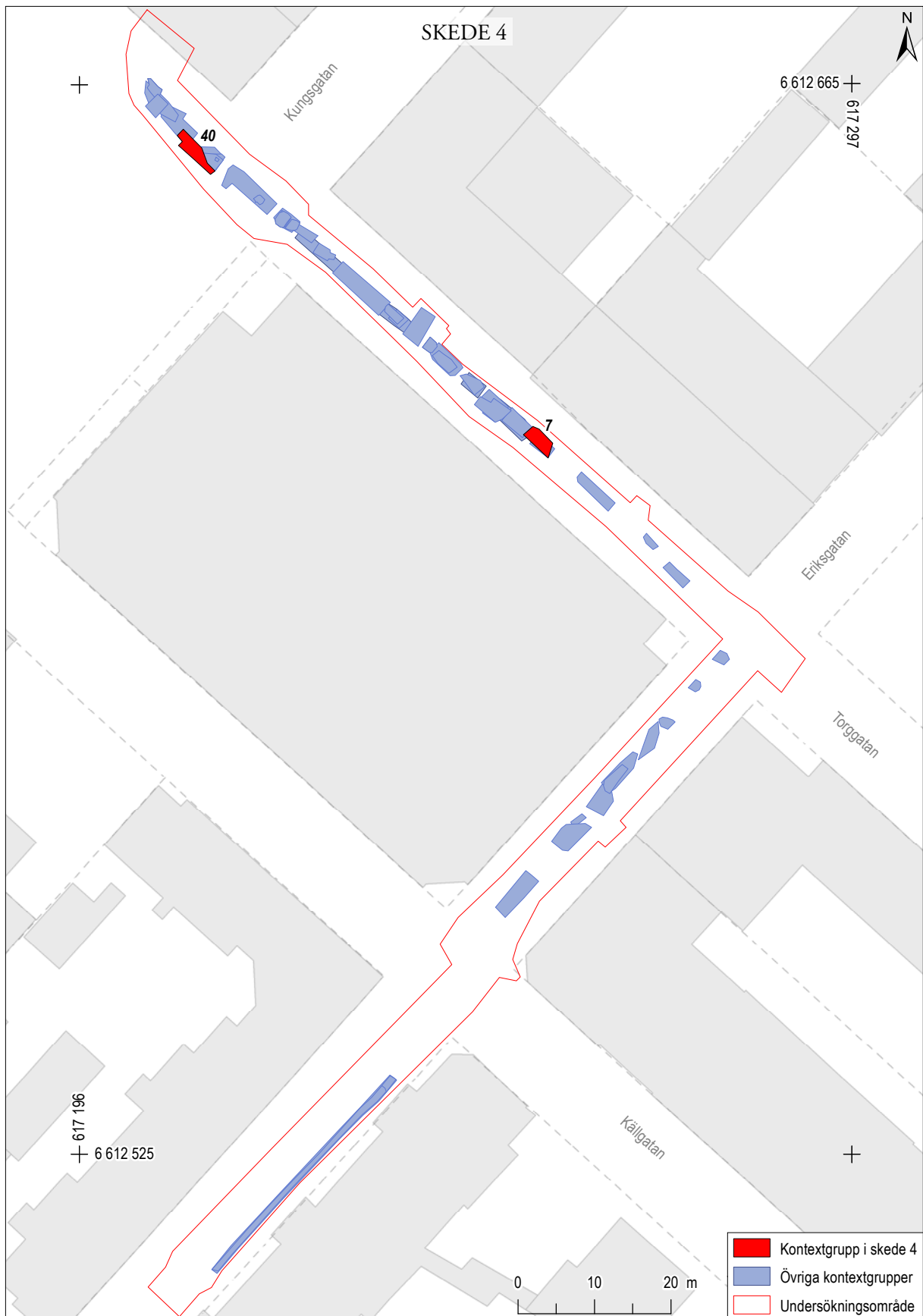
Figur 129. Ett av borrhoverna på Eriksgatan från 2018. Dessa prover innehöll mestadels modernt grus och utfyllnadsmassor.

gatan framkom även en stor nedgrävning fylld med rivningsmassor, sannolikt nedgrävt byggavfall från ovan nämnda byggnation av Pausgallerian (1403).

Fynden från skede 4 (1700–1800-tal), liksom från skede 3, var få och utgjordes främst av keramik som påträffades i lagerkontexter på Eriksgatan.

Grupp	Läge	Tolkning	Beskrivning	Datering
7	Torggatan	Hus	Rest av stensyll samt raseringslager	-
40	Torggatan	Stenlagd yta	Rest av stenläggning av flata stenar	-

Figur 128. En översikt över de kontextgrupper som tillhör skede 4.

Figur 130. Kontextgrupper i skede 4. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval linjer och bebyggelse), skala 1:750.

Kontextgrupper på Torggatan

7. Hus med stensyll

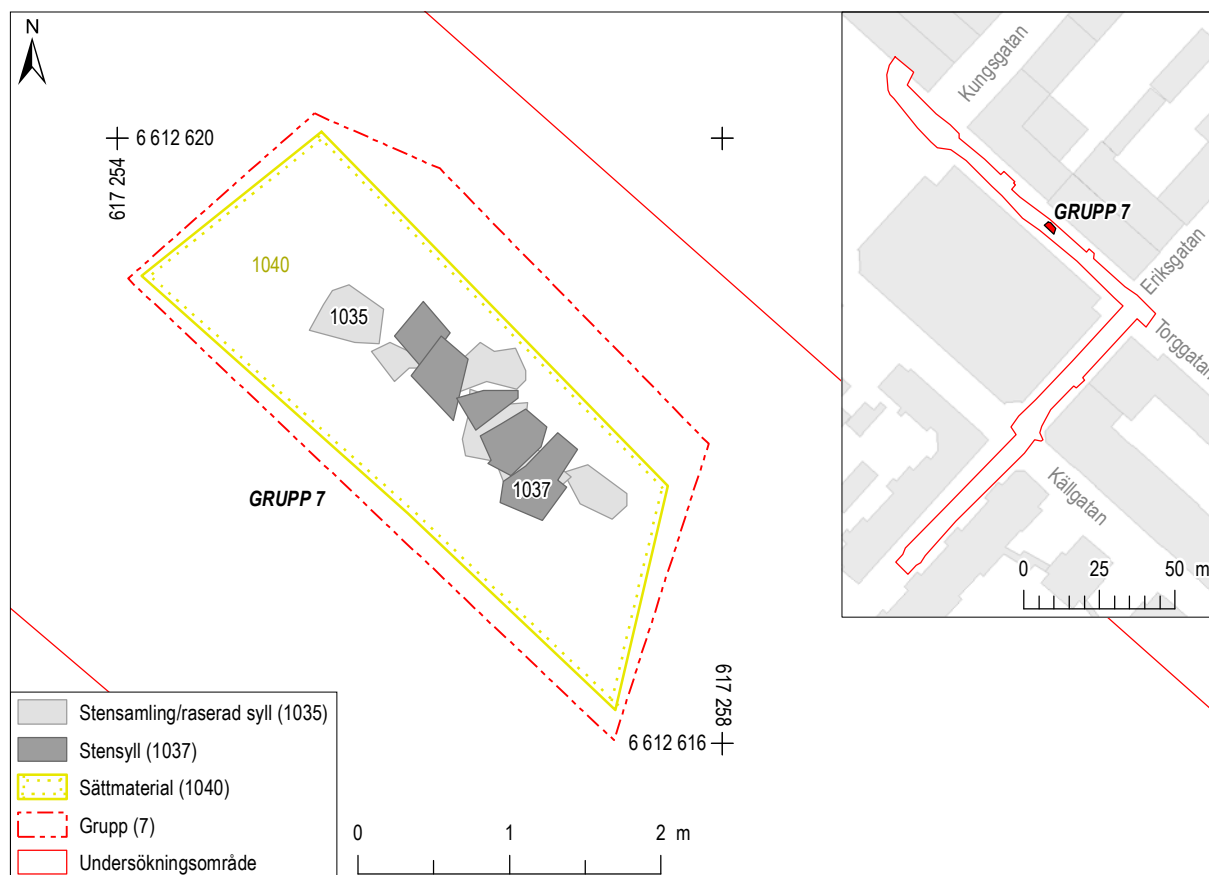
Kontextgruppen omfattade en stensyll (1037; figur 131 och 132). I anslutning till stensyllen påträffades även en samling stenar (1035) som troligen ingått i syllkonstruktionen. Stensyllen var orienterad i nordväst – sydöstlig riktning och bestod av ett mindre antal både rundade och skarpkantade stenar. Konstruktionen täcktes av ett utfyllnadslager (1040) som innehöll tegelkross och kol samt yngre rödgods. Konstruktionen har tolkats som en del av en husgrund från 1700-tal. Det förefaller som om byggnadslämningarna till stor del schaktats bort och täckts över med utfyllnadsmassor någon gång under 1700–1800 talet, möjligen i samband med återuppbyggnaden efter stadsbranden 1784.

Figur 132. Stensyll (1037) i hus 7. Foto från norr.

Kontexter grupp 7

Kontext	Objekt
1035	Stensamling/raserad syll
1037	Stensyll
1040	Sättmaterial

Figur 131. Plan över kontextgrupp 7, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

40. Stenlagd yta

Längre upp på Torggatan påträffades en mindre stenlagd yta (1319) som låg nästan direkt under den befintliga gatans bärlager (figur 133 och 134). Stenläggningen utgjordes av en mindre samling stenar som fanns under en recent ledning. Stenläggningen låg på ett lager med bränd sand, grus och tegelkross (1320) som breddde ut sig över en större yta. Lagret med grus och tegelkross representerar troligen raseringsmassor från branden som sedan återbrukats som utjämningslager.

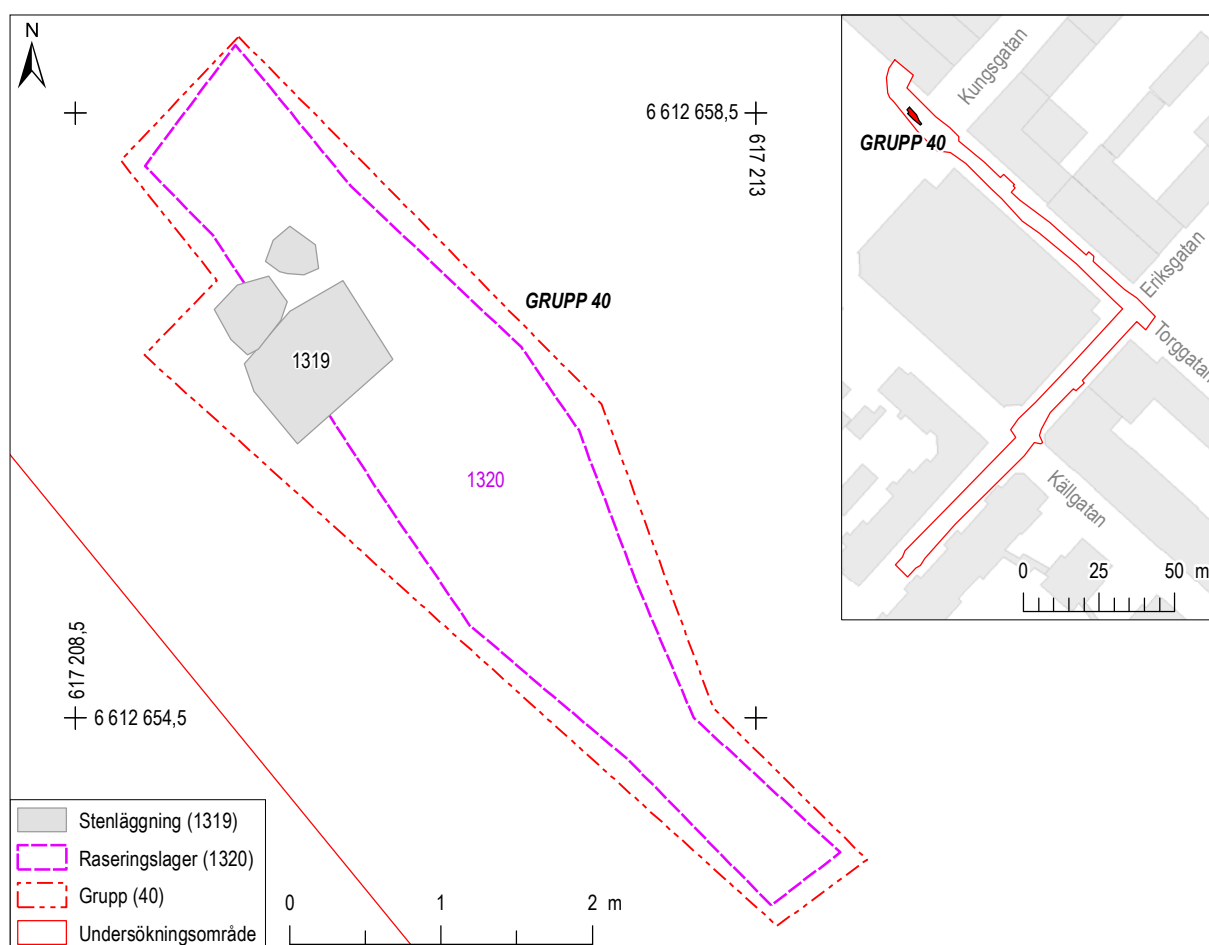
Detta förefaller vara en del av den mer recenta bebyggelsen, tillkommen efter branden 1784. Möjligen utgör stenläggningen lämningar efter en gatu-beläggning eller stenläggning på torget.

Kontexter grupp 40

Kontext	Objekt
1319	Stenläggning
1320	Raseringslager

Figur 134. En mindre stenlagd yta (1319) i kontextgrupp 40 påträffades under elledningarna. Foto från norr.

Figur 133. Plan över kontextgrupp 40, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2500.

Figur 135. Den lilla kronan med de tre korsen (F1058:1212:1).

FYND

Majoriteten av fynden utgjordes av keramik, trä och läder, det vill säga de material som haft bäst bevaringsförhållanden på platsen. Metallföremålen, särskilt de av järn, har inte bevarats i lika hög grad. Föremålen omfattar i princip enbart kategorierna hushåll och byggnation, personlig utrustning och hantverk (figur 136). Sammanlagt samlades 146 enskilda fynd av vilka majoriteten kom från skede 2 (105). Från skede 2 påträffades fler fynd än tidigare i utfyllnads-lager, till skillnad från skede 1 då fynden främst framkom i avsatta lager i anslutning till konstruktioner. Detta var föga

överraskande med tanke på de stora markarbeten där stora mängder bebyggelsemassor använts. Från skede 1 fanns inte dessa lager i samma utsträckning.

I den norra delen av schaktet på Torggatan, i ett av utfyllnads-lagren från skede 2, framkom ett litet föremål i bly som var ungefär 2 x 3 centimeter stort. Föremålet hade formen av en tillplattad ring med tre kors på (F1058:1212:1; figur 135). Liknande kronor med kors på finns till exempel på träskulpturer föreställande Jesusbarnet och jungfru Maria. Ett exempel är en träskulptur från Appuna i Östergötland

Figur 136. Några av de träföremål som hittades vid undersökningen. Skala 1:3.

- A. F1316:6623:1
- B. F1133:10094:2
- C. F1167:6517:6
- D. F1164:6441:2
- E. F1097:5214:2
- F. F1169:10110:1

Figur 137. Träskulptur från Appuna kyrka i Östergötland (till vänster) där Jungfru Maria bär en krona som liknar den vi hittade i schaktet på Torggatan. Skulpturen är daterad till tidigt 1100-tal. Källa: Lennart Karlsson, SHM. FöremålsID 94178, bild 25505 (CC BY-NC-ND. Bilden nedan visar den lilla kronan (F1058:1212:1) med de tre korsen som hittades i Enköping. Skala 2:1.

föreställande Maria och Jesusbarnet, båda med krona på huvudet. Marias krona är prydd med tre kors som liknar korsen på vårt blyföremål. Madonnafiguren från Appuna tillverkades under senare delen av 1100-talet (figur 137). Ett annat exempel är Viklaumadonnan från Viklau på Gotland, som även hon bär en krona med kors på. Denna figur är även den tillverkad under 1100-talet (SHM-föremålsID 94181). Vad som talar mot att föremålet skulle hört samman med en liknade skulptur är det faktum att skulpturerna är tillverkade i ett och samma material, utan delar gjorda i andra material. I exemplen ovan är skulpturerna helt gjorda i trä. Blyföremålet kan ha utgjort en del av dekorationen på en annan föremålstyp, som ett beslag på ett relikskrin till exempel. Det finns en antydning till nithål på föremålets ena sida, vilket indikerar att det suttit fast på någonting. Vad vi kan säga är att motivet med enklare kronor med kors av den typen förekommer under tidigmedeltid, omkring år 1100. Det här föremålet påträffades i ett lager där det finns andra fynd med en senare datering, det var alltså gammalt då den hamnade i jorden.

Figur 138. Tre av de kammar som hittades vid undersökningen. Alla tre är sammansatta dubbelkammar. A. F1058:1212.2, B. F1095:5229:1, C. F1029:10092:3. Skala 1:1.

Vid undersökningen tillvaratogs även åtta kammar, från skede 1 och 2. De var i varierat skick, från i stort sett kompletta (figur 138) till enstaka små fragment. Av dessa var sju sammansatta enkelkammar och en kam utgjordes av en så kallad långtandskam (figur 139). Dateringsspannet på dessa var cirka 1150–1400 (bilaga 4). Långtandskammarnas funktion har

diskuterats flitigt, man har bland annat talat om att de utgjort dekorativa hårkammar eller att de fungerat som redskap i samband med linberedning och textilhantverk. Den vanligaste uppfattningen bland textilforskare idag är ändå att långtandskammar inte har något med textilhantverk att göra (muntligt meddelande Amica Sundström).

Figur 139. Hårprydnad? En fin långtandad kam (F1169:2521:1) som hittades i ett av de medeltida utfyllnadslagren på Torggatan. Skala 1:1.

Läder

Ett 30-tal läderfynd påträffades vid undersökningen, både från skede 1 och skede 2. Fynden har dokumenterats och bedömts av Henrik Summanen och Sofia Berg (bilaga 9). Merparten av materialet utgörs av kasserade eller fragmenterade skor, både sulor och ovanläder. Allt material bedöms härröra från vändsdydda medeltida skor eller annat medeltida läderhantverk (till exempel knivslidor) och kan huvudsakligen dateras till 1200-talets andra hälft och 1300-talets början (figur 140). Den sammantagna bedömning av materialet var att det stack ut något jämfört med det skoläder man normalt sett hittar i medeltida stadsmiljöer. Flera av fynden kommer sannolikt från en medeltida skomakare eller skoflickare (skoreparatör). Bland fynden fanns dessutom två medeltida skoläster i trä (figur 141).

Ett utmärkande fynd var ett skaft till en stövel (F1167:6517:8; figur 142) som kunde identifieras som Volkens modell Gamlebyn, med en datering till cirka 1200–1275 (Volken 2014). Stövlskaftet påträffades i ett avsatt lager under golvplankorna i hus 22. I samma lager hittades de två skolästerna samt två andra hopvikta läderbitar och en fragmenterad läderhud, också den hopvikt. Intrycket var att detta var lädermaterial som sparats av en skomakare för framtida användning. Ett stövlskaft rymmer utan vidare material till ett helt par vuxenskor. Lädret i stövlskaftet var fortfarande mjukt, slätt och jämt och gav intrycket av att vara mycket välgarvat.

Förutom från Gamlebyn i Norge så har stövlar av samma modell påträffats bland annat i Stockholm (Kvarteret Tritonia, ej publicerat). Ett par närmast identiska stövlar har dessutom påträffats vid en mossbegraving i Peiting (Coatsworth och Owen-Crocker

Figur 140. Exempel på läderspill (F1164:6441:3) som påträffats i de medeltida kulturlagren. Det är oanvändbara bitar som blivit över efter att skodelarna skurits ut. Skala 1:2.

2017:376ff), daterad till 1300–1366 eller 1366–1438. Stöveltypen förekommer under hela medeltiden, vilket syns genom de skilda dateringarna av de närmast identiska stövelmodellerna här ovan. Rekonstruktionen av stöveln visade att den passade en person med storlek 42. I det medeltida bildmaterialet förekommer den här typen av stövlar under hela medeltiden, och verkar ofta vara kännetecknen för personer på resa – till exempel pilgrimer.

En knivslida i två delar fanns bland lädermaterialet (F1153:6578:1; figur 143). Modellen var baserad på principen att ett närmast rektangulärt ganska tunt läderstycke veks dubbelt jäms med långsidan, och omslöt nertill av en metalldel som nitades fast. Metalldelen skyddade lädret från eggen. Ovandelen av slidan försågs med en stor mängd snitt genom vilka läderremmar drogs. Remmarna användes för att fästa knivslidan i bältet och knivens tyngd låste sedan remmarna runt handtaget. Denna knivslida daterades till cirka 1200–1330.

Figur 141. De två skolästerna. En av dem (B) har konserverats och ser nu nästan ny ut! Skala 1:2. A. F1167:6517:4, B. F1167:6517:1.

Figur 142. Stövelskaftet (F1167:6517:8) hittades hopvikt i anslutning till hus 22 på Torggatan. Sannolikt har den trasiga fotdelen skurits bort och skaftet sparats för återanvändning. Skala 1:2.

0 1 2 3 4 5 cm
|-----|-----|-----|-----|-----|

0 1 2 3 4 5 cm
|-----|-----|-----|-----|-----|

Figur 143. En knivslida (F1153:6578:1) hittades i anslutning till hus 22 på Torggatan. Skala 1:2.

Keramik

Ett 60-tal skärvor keramik med en kronologisk spännvidd från 1100-tal till 1700-tal framkom vid undersökningen. Keramikmaterialet analyserades av Mathias Bäck, Arkeologerna (bilaga 8). Majoriteten av materialet hörde till skede 1 och skede 2.

De vanligaste godstyperna var stengods och medeltida rödgods som vardera utgjorde över en tredjedel av det totala materialet. Övrig medeltida keramik och tidigmoderna godstyper utgjorde en mindre andel av materialet.

Merparten av stengods utgörs av så kallat protostengods och nästanstengods (figur 144), vilket innebär att godset inte har blivit helt genombränt. Detta beror på att man inte lyckats uppnå tillräckligt hög värme vid bränningen av keramiken. Den här typen av keramik tillverkades både i Rhenlandet och Nordtyskland men är ofta svåra att proveniensbestämma. Bland materialet fanns även kärl av Siegburg-typ, bland annat i form av dryckesskålar (figur 145).

Vad gäller det äldre rödgodset (figur 146), vilket är en utpräglad högmedeltida produkt, finns kärl som sannolikt är tillverkade både i Danmark och Belgien. Det rör sig nästan enbart om kannor. Ett antal högdekorerade kärl med engobe och grön glasyr

kan föras till en lyxproduktion av kannor i Aardenburg och Brügge. Kannor av äldre rödgods utgör annars en påfallande stor andel av keramiken från de större stadsarkeologiska undersökningarna som genomförts i Mälardalsområdet under de senaste 10–15 åren.

Den tidigmoderna keramiken representeras i huvudsak av yngre rödgods som har en kronologisk tyngdpunkt i 1600-talets andra hälft och tidigt 1700-tal.

Av de kärlformer som finns representerade i materialet utgör dryckesrelaterade kärl majoriteten och består av stengods och kannor av äldre rödgods. En mindre del av materialet utgörs av kokkärl och förvaringskärl. Det går inte att dra några slutsatser om kärlformerna under de enskilda perioderna utifrån det begränsade materialet. Materialet förefaller ändå representera en normal bild av keramikens sammansättning i medeltida städer. De importerade dryckeskärlen och avsaknaden av en inhemsk keramikproduktion reflekterar den urbana livsstilen under perioden.

Materialet domineras av keramik som kan dateras till högmedeltid. En rumslig skillnad är att keramiken från Eriksgatan nästan uteslutande kan dateras till tidigmodern tid medan keramiken från Torggatan huvudsakligen kan dateras till högmedeltid.

Figur 144. Samlingsbild på protostengods och nästanstengods. Skärvorna kommer från krus och kannor tillverkade i Rhenlandet eller Nordtyskland. Skala 1:1. A. F1232:7610:1, B. F1331:6822:1, C. F1088:5187:1.

Figur 145. Stengods från Siegburg i form av senmedeltida dryckesskålar. Skala 1:1.
A. F1164:6442:2, B. F1205:6969:1.

Figur 146. Exempel på skärvor från kannor av äldre rödgods. Skala 1:1.
A. F1328:10090:1, B. F1154:10087:1, C. F1337:6869:1.

Figur 147. Den välbevarade trätunnan (1102) i hus 17 som en gång tjänat som latrintunna. I denna hittades frö från smultron (se bild på smultron på nästa sida), hallon, slånbar, lingon och krikon tillsammans med mossor.

SPÅR AV VÄXTER I STADENS AVFALL

Arkeobotanisk analys av Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult

Flera stora arkeologiska undersökningar har genomförts inom utbredningen för Enköpings stadslager under de senaste åren (Lagerstedt 2019; Lagerstedt & Sarén Lundahl 2021; Bäck m.fl. manuskript). De största har varit Arkeologikonsults utgrävningar i kvarteret Fältskären med tillhörande Kammakartorget samt Arkeologernas undersökning i kvarteret Traktören, där den senare undersökningen inte är avrapporterad ännu. I samband med dessa undersökningar har omfattande arkeobotaniska analyser utförts som ökat kunskapen kring matkultur, stadsodling, djurhållning och foderhantering samt annan växtanvändning i en tidig urban miljö. Till skillnad från dessa ytmässigt stora undersökningar blev schaktningsövervakningen i Torggatan en utmaning. Schaktet var relativt smalt och spontlådor användes av säkerhetsskäl för att schaktväggarna inte skulle kollapsa. Spontlådorna innebar att profilväggarna inte kunde dokumenteras i sin helhet.

Stratigrafin kunde beskrivas som varierad och bitvis svårtolkad eftersom den undersökta ytan var starkt begränsad. Inom schaktet fanns omdeponerade utfyllnadslager, gödsellager, avsatta lager som golv,

gator, och ruderatmark men också konstruktioner som kavelbroar, hägnader och övriga träkonstruktioner. Utöver dessa lämningar påträffades även deponeringar av hushållsavfall, kompostmaterial och latrindeponeringar. I samband med undersökningarna i kvarteret Fältskären kunde det konstateras att huvuddelen av de lager som påträffades inom undersökningsytan var utfyllnadslager som kommit på plats i samband med byggnationer, ombyggnationer och utbyggnad i fuktiga områden. Dessa utfyllnadsmaterial kom från stadens aktiviteter i stort och kunde inte knytas till kvarteret Fältskären utan till staden Enköping i sin helhet. Därför fokuserades det arkeobotaniska arbetet med prover från schaktet i Torggatan på avsatta lager samt med fokus på hushållsavfall, komposter och latriner. Syftet var att försöka utöka kunskapen om växternas Enköping snarare än att bekräfta de forskningsresultat som redan förelåg. Resultaten presenteras under fyra rubriker; miljön före staden, avfallshantering och renhållning, fyra latriner två hushåll och odling i smått och stort. I redovisningen ingår även de arkeobotaniska fynd som gjordes i samband med undersökningen i kvarteret Fältskären (Gustafsson 2019).

Miljön före staden

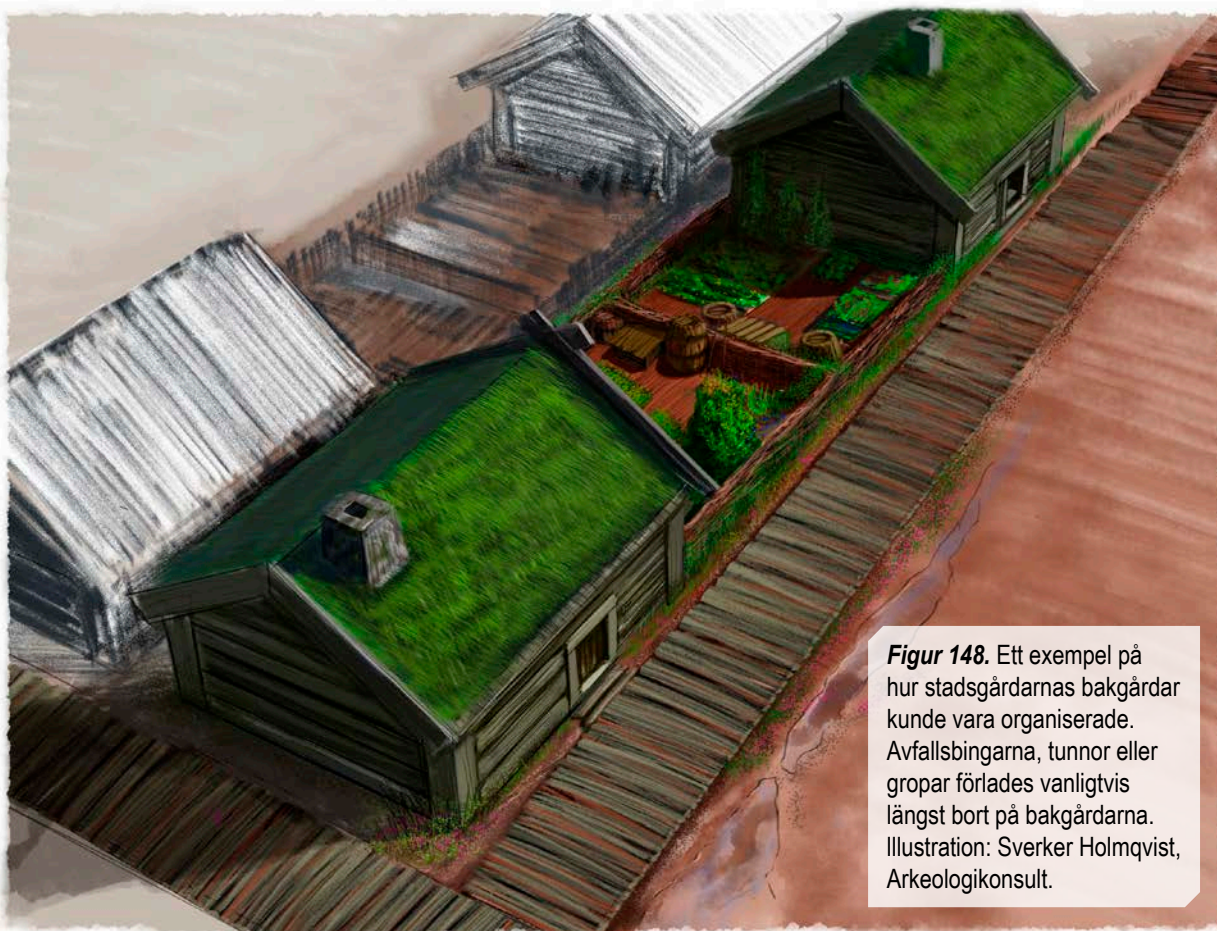
I samband med de arkeologiska undersökningarna i kvarteret Fältskären stod olika delar av stadsbildningsprocessen i centrum (Lagerstedt 2019, s. 39; Gustafsson & Lagerstedt 2018). Bland annat uppmärksammandes de fysiska spåren efter markberedande åtgärder inom strandzonen, där man försökte fylla ut det sankna strandområdet med diverse avfallsmaterial. Läget intill Mälaren medförde problem med översvämningar och erosion. Strandzonen var för staden ett viktigt markområde för både verksamheter och sjöfart. Många av våra äldsta städer hade problem med sankna stränder och man hade olika konstruktioner för att hålla utfyllnadsmassorna kvar på plats. I de enklare fallen kunde man utnyttja olika växters rotsystem och sly för att binda och hålla materialet på plats och i de mer komplicerade fallen byggdes olika timmerkonstruktioner och kistor som bland annat fylldes ut med städernas avfall (Heimdahl 2014; Fett 1989; Christophersen & Walker Nordeide 1994).

Även i samband med denna schaktningsövervakning i Enköping återfanns den här typen av utfyllnads-lager. Men det fanns också andra typer av avsatta lager närmast torget. I botten fanns rester av gräs-mark av det lite torrare slaget med olika gräsarter,

svingel, kattost, glim och brudbröd. Detta tyder på att delar av staden Enköping etablerades på betesmarker. Läger vi samman resultaten från kvarteret Fältskären kan vi se ett sjönära kulturlandskap med fuktiga slätter- och betesmarker närmast Mälaren med lite torrare och sandigare gräsmarker på höjderna. De gårdar som utnyttjade dessa marker hade också tillgång till åkersystem, hägnader, fågator och gårdsmiljöer. Det vi ser är hur en rural miljö övergår i en urban när staden växer fram och lantgårdarna hamnar längre bort från städerna. En skillnad mellan stad och landsbygd växer fram.

Avfallshantering och renhållning

I samband med städernas framväxt uppstod nya behov av avfallshantering och renhållning. På lantgården ingick det mesta avfallet i ett kretslopp som blev till värme, gödning och foder till en del av gårdens djur. Liksom på gården skapades avfallet i staden av de aktiviteter som hushållen ägnade sig åt. Avfallet i staden kom från matlagning och uppvärmning, byggnationer, timmerarbeten och hantverk samt biprodukter i form av dynga, latrin och trädgårdsavfall (figur 148). Även kasserade redskap, husgeråd, kläder och trasiga förvaringskärl ingick i det som till slut blev avfall.

Figur 148. Ett exempel på hur stadsgårdarnas bakgårdar kunde vara organiserade. Avfallsbingarna, tunnor eller gropar förlades vanligtvis längst bort på bakgårdarna. Illustration: Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

De flesta hushåll hade komposter, bingar och latriner för en viss typ av avfall som kunde användas i trädgårdsodlingen. Avfall som kunde ge värme eldades förmodligen upp. Vi kan också skilja mellan de stora volymerna avfall som var ett resultat av byggnationer och tillverkning av allt från redskap till båtar och hus. I kvarteret Fältskären användes den här typen av avfall till att förstärka och bygga ut den viktiga strandzonen. Ett arbete som krävde stora investeringar av staden och som styrdes av stadens maktavare (Gustafsson & Lagerstedt 2018). Det fanns alltså en mer centralt styrd sophantering som användes för stadens ändamål samt en mindre med bingar, tunnor och avfallsgropar som ingick de enskilda hushållens kretslopp. Många av städernas hushåll hade timrade eller plankbyggda bingar eller avlagda tunnor som användes för att samla upp hushålls- och trädgårdsavfall för en senare användning. Dessa var en etablerad del av stadens bebyggelsemönster där tillgången på utrymme var begränsad (Bäck & Heimdahl 2016).

I vissa fall kunde komposter kombineras med avträdet men det finns relativt få uppgifter kring utdassens historia. Det finns uppgifter om mobila avträden som sattes ovanför en grop (Andréasson m.fl. 2001). När gropen var lagom full flyttades avträdet och gropen täcktes över. Man kan också tänka sig att gropen övergick till kompost för att sedan, efter lämplig tid, återanvändas i hushållets odlingar. I takt med städernas förtätningar av bebyggelsen, inte minst under 1700-talet så minskade eller rent av försvann många stadsodlingar.

Renhållningsproblematiken har varit föremål för otaliga skrivelser, lagar och förordningar allt sedan 1200-talet och framåt. Bland annat har bönderna varit inblandade med att tömma latringropar för att sedan använda innehållet på åkrarna. Under 1700- och 1800-talet var det vanligt med dasstunor som kunde placeras på vinden eller annat ventilerat utrymme i husen. I Stockholm tömdes till exempel dessa av så kallade skitbärarkärringar (figur 149). De utbredda kolerautbrotten under 1800-talet medförde en förändring i latrin och sophantering där man försökte föra ut latrin och avfall från städerna till vad som kan liknas vid soptippar.

Fyra latriner två hushåll

I samband med schaktningsövervakningen utmed Torggatan påträffades rester efter fyra latriner. Två i tunnor (1082 och 1102), en i en bing (1134) och en i en större flätad korg (1164). I samtliga fall var latrinmaterialet uppblandat med dynga och annat organiskt material som ris, huggspån och bark.

Latriner är intressant eftersom de bland annat innehåller fröer och frukter som stadens invånare konsumerat. Latrinerna var knutna till de enskilda hushållen och kan därför spegla olika kosthåll. Att äta var inte bara ett sätt att få i sig livsviktig näring utan vad som hamnar på bordet säger mycket om hushållets sociala status, dess sociala relationer och traditioner (Viklund 1994). Matkultur är alltid identifikation, vilket gör att det är rimligt att anta att människor försökt äta på ett sätt som liknar personer de identifierar sig med. Viktigt har dock varit att inte äta ovanför sin klasstillhörighet då det uppfattades som ett uttryck för maktanspråk som enskilda individer inte hade rätt till (Tellström muntligen).

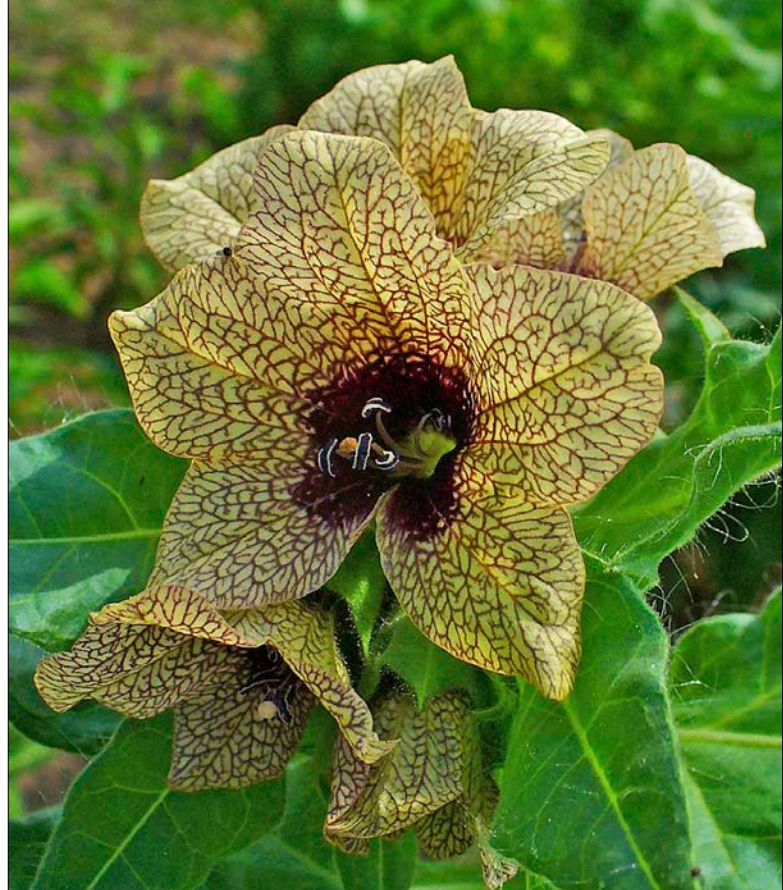

Figur 149. Skitbärarkärringar avbildade av Carl Wilhelm Swedman (1762–1840). Källa: Stockholms stadsmuseum (F31574) via Stockholmskällan (CC BY).

Bärens historia i kosthället är inte helt klarlagt och därför får man se efter paralleller i yngre material med tillhörande skriftliga källor. Under 1800-talet finns det flera belägg för att stadsbornas bärplockning inte sågs med blida ögon av allmogen (Heimdahl 2009).

Mycket av bär- och frukthanteringen sammanföll med landsbygdens arbetsintensiva period då slåtter och skörd skulle bärgas. Det fanns inte mycket folk att avvara till denna syssla. I staden däremot sågs bär och frukt med andra ögon och ingick ofta i de bättre beställas kosthållning. Främst var bärplockningen en skattebefriad syssla som utfördes av fattiga, kvinnor och barn.

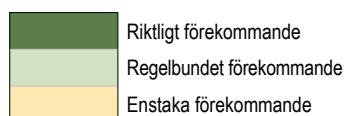
Bär som lingon var av betydelse även på landsbygden eftersom de var självkonserverande vilket naturligtvis även utnyttjades i städerna. Synen på bär skiljde sig även mellan rikare jordbruksbygder och skogsbygder eftersom de senare var hänvisade till ett mångsyssleri där bären kunde utgöra en inkomstkälla.

Figur 151. Bolmört. Källa: Wikimedia Commons, bilden är bearbetad (CC BY-SA 3.0).

Huvudskede	-1250	1250-1300	1250-1300	1250-1300
Kontext	1082	1102	1134	1164
Smultron				
Hallon				
Björnbär				
Slånbär				
Blåbär				
Lingon				
Körsbär				
Krikon				
Äpple				
Enbär				
Fläder				
Kummin				
Bolmört				
Humle				
Vindruva (russin)				
Mossa				

Figur 150. Inslaget av frukt och bär i fyra latriner i Enköping.

De fyra latrinmaterialen från Enköping visar på två olika typer av hushåll med olika social status. I två av latrinerna (1082 och 1164; figur 150) påträffades mycket bär i form av smultron, hallon och björnbär och en mindre mängd lingon och blåbär. I dessa prover fanns även gott om odlade bär och frukter som körsbär, krikon, äpple och fläder. Enstaka fynd av vindruva förekom också vilket tyder på import av russin. Fyndet av humle bestod av humlekottar vilket kan vara avsilningsrester efter ölbryggnings och inte något som konsumerats. Fyndet av bolmört (figur 151) var svårtolkat. Örten var mycket giftig men användes som medicinalväxt men också som drog. Bolmörten odlades visserligen men i samband med städernas framväxt förekom den även som ogräs i vilt tillstånd på omrörda och näringsrika jordar i och omkring staden. Kummin förekom i vild form men odlades även med enkelhet (Andréasson Sjögren m.fl. 2021). Kummin användes som krydda i bland annat brännvin men också i bröd, gröt, soppor och ostar (Svanberg 2011). Som medicinalväxt kunde kummin användas mot bland annat magknip och kolik.

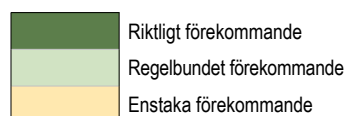
Hushållen till latrinerna 1082 och 1102 skulle kunna tillhöra ett högre samhällsskikt än hushållen till latrinerna 1164 och 1134. I de förstnämnda latrinerna förekommer flera olika sorter och dessutom import i form av russin. Socker var ett mycket dyrt och exklusivt inslag i matlagningen ända fram till mitten av 1800-talet då man kom fram till en teknik som där man kunde framställa socker ur betor (Lindeberg 2021). Färska bär kunde vara ett substitut för söta inslag i olika maträtter.

Odling i smått och stort

Från utfyllnadslagren i det tidiga Enköping finns spår efter olika typer av odling. Dels i form av det som växte på landsbygden och städernas åkrar, dels från de mindre stadsodlingarna. Trädgårdsodlingar (figur 152) har funnits sedan äldre järnålder och kanske tidigare men i samband med att städerna växer måste trädgårdsodlingen anpassas. Framför allt blir utrymmet mindre i den förtätade bebyggelsen

Huvudskede	-1250	1250-1300	1400-1600	1600-1800
Kirskål				
Oregano				
Sommarkyndel				
Kummin				
Mejram				
Gräslök				
Libbsticka				
Koriander				
Persilja				
Svartsenap				
Isop				
Lungrot				
Hjärtstilla				
Bolmört				
Humle				
Ärtor och bönor				
Kål				
Oxtunga				

Figur 152. Inslaget av "trädgårdsväxter" i Enköping.

Figur 153. Sommarkyndel. Källa: Karelj, Wikimedia Commons, bilden är beskuren (CC BY-SA 3.0).

och odlingarna förläggs i regel på tomternas bakgårdar. På dessa odlas grödor, kryddor, grönsaker, bär och frukter. Odlingen blir på ett sätt mer intensiv i städerna jämfört på landsbygden eftersom möjligheten till att låta jorden vila med jämna mellanrum var liten på städernas mindre odlingsytor. I vissa städer som Sigtuna och Nyköping förlades trädgårdarna närmast utanför staden (Andréasson Sjögren m.fl. 2021). I Enköping verkar man däremot haft utrymme att ha trädgårdarna inom stadstomterna.

I samband med de arkeologiska undersökningarna i kvarteret Fältskären så påträffades en del trädgårdsväxter (Gustafsson 2019). I samband med schaktningsovervakningen utmed bland annat Torggatan har antalet arter ökat markant. De flesta fynd kommer i omdeponerad odlingsjord som blandats upp med annat material i samband med olika arbeten i staden. Flera av de arter som nämns i det här kapitlet kan också ha vuxit i vilt i människans närhet och som då med lätthet kunde samlas in till exempel bolmört, oxtunga och kirskål. Men det går inte utesluta att de odlats inom stadsgårdarnas hägn.

VÄXTERNAS ANVÄNDNING

Mejram kunde användas till 15 olika dygder, bland annat vattusot, kvinnans månadstid, skorpions styng, förryckta leder och magvärk.

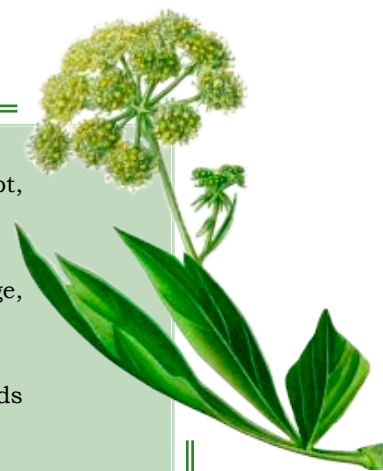
Libbsticka kunde användas till 19 olika dygder, bland annat bolen mage, gulsot, ormbett, sten i länderna, maskar i livet och krampverk.

Persilja kunde användas till 9 olika dygder, bland annat rasande hunds bett, svullen mage, och kållpiss.

Isop kunde användas till 15 olika dygder, bland annat lungsot, flegma, vattusot, snuva och bulet tandkött.

Lungro kunde användas till plåster och salvor för sår och skador.

Bolmört kunde användas till ett tiotal dygder, bland annat för att göra sova, mot värk, svullnad på den hemliga lemmen och tandavärk.

Figur 154. Utdrag ur boken *En myckit nyttigh Örta-Book* (Månsson) från 1642. I denna kan man läsa om användningen av olika växter. Till höger om faktarutan visas en libbsticka från en plansch av Franz Eugen Köhlers. Källa: Wikimedia Commons (Public domain).

Bland de arter som odlats återfinns kryddor, örter och bönor, kål och medicinalväxter. Många av arterna hade flera olika användningsområden och kunde användas både i kosthålllet och som medicinalväxt eller drog. Många arter känner vi igen som kryddor till exempel oregano, kyndel, kummin, mejram, gräslök och persilja. Flera av dessa ingick även i husapoteket och kunde bota diverse åkommor. I boken *En myckit nyttigh Örta-Book* från 1642 kan vi läsa om vilka egenskaper olika växter hade och hur de kunde användas (Månsson 1642; figur 154).

Många vildväxande örter utnyttjades också i husapoteket med olika resultat. I Enköping finns fynd av nypon, ängsruta, näckros, gråbo, nässla, jordrök, malva, lomme, blodrot, gåsört, trampört med flera som alla har nyttjats mot olika åkommor.

Fynden av humle utgörs av avsilningsrester efter ölbrygning (figur 155). Det går inte att avgöra om den odlades i Enköping eller om den samlades in från vildväxande plantor eller anskaffades via import. De första skriftliga beläggen för humleodling i Sverige kommer från

1200-talet men det är fullt möjligt att den odlades redan under järnålder (Andréasson Sjögren m.fl. 2021).

Fynd av spannmål har påträffats i form av brända sädeskorn runt spisar, golvlager och avfallsplatser. Dessa har förkolnats i samband med matberedning eller vådeld och ger en inblick i vilka sädeslag som användes av Enköpings invånare. Skalkorn var den viktigaste grödan som användes till ojästa bröd, gryn, gröt och palträtter. Hur man använde skalkornet berodde också på vilken samhällsklass man tillhörde. Allmogen baserade många maträtter på korn medan högre samhällsklasser använde mer av vete och råg för bland annat bakning av jästa bröd. Skalkornet var också en huvudingrediens vid ölbrygning.

Figur 155. Avsilningsrester i form av humlekottar efter ölbrygning som hittades vid den arkeologiska undersökningen i kvarteret Fältskären.

Figur 156. Förkolnade sädeskorn av skalkorn, råg, vete och lite ogräs från undersökningarna i Fältskären och schaktningsövervakningen längs Torggatan och Eriksgatan.

Bröd-/kubbvete finns från 1000-talet och framåt i varierande omfattning. Avsaknaden under perioden 1100–1200 kan bero på avsaknad av provmaterial. Tittar vi på historiska källor och beskrivningar av måltidskultur så var vete vanligare i de rika hemmen medan det inte hade så högt anseende i bondekulturen (Heimdahl 2009; Keyland 1989).

Rågen har ungefär samma förekomst som vete och variera något för olika tidsperioder. Även råg saknas under perioden 1100–1200. Precis som vete kunde råg användas för att baka jästa bröd vilket uppskattades av de högre samhällsskikten. Traditionen med jästa bröd kom från kontinenten, inte minst från tyskt inflytande. Man kan till exempel se att där Hansan hade stort inflytande ökade också förekomsten av råg (Gustafsson 2002).

De flesta av havrekärnorna kunde inte artbestämmas. Detta innebär att det inte går att utesluta att en del av havren utgjordes av flyghavre. Ett besvärligt ogräs i andra grödor. Det finns teorier att råg och havre skulle indikera på vilka handelskontakter man hade, där rågen skulle representera ett östligt kontaktnät medan havren representerade ett västligt (Heimdahl 2009; Myrdal 1999). En annan orsak till fördelningen mellan havre och råg kan ha varit städernas olika behov av sädesslagen. Råg och havre används oftast i lite olika sammanhang där havren även ingick i utfordringen av djur.

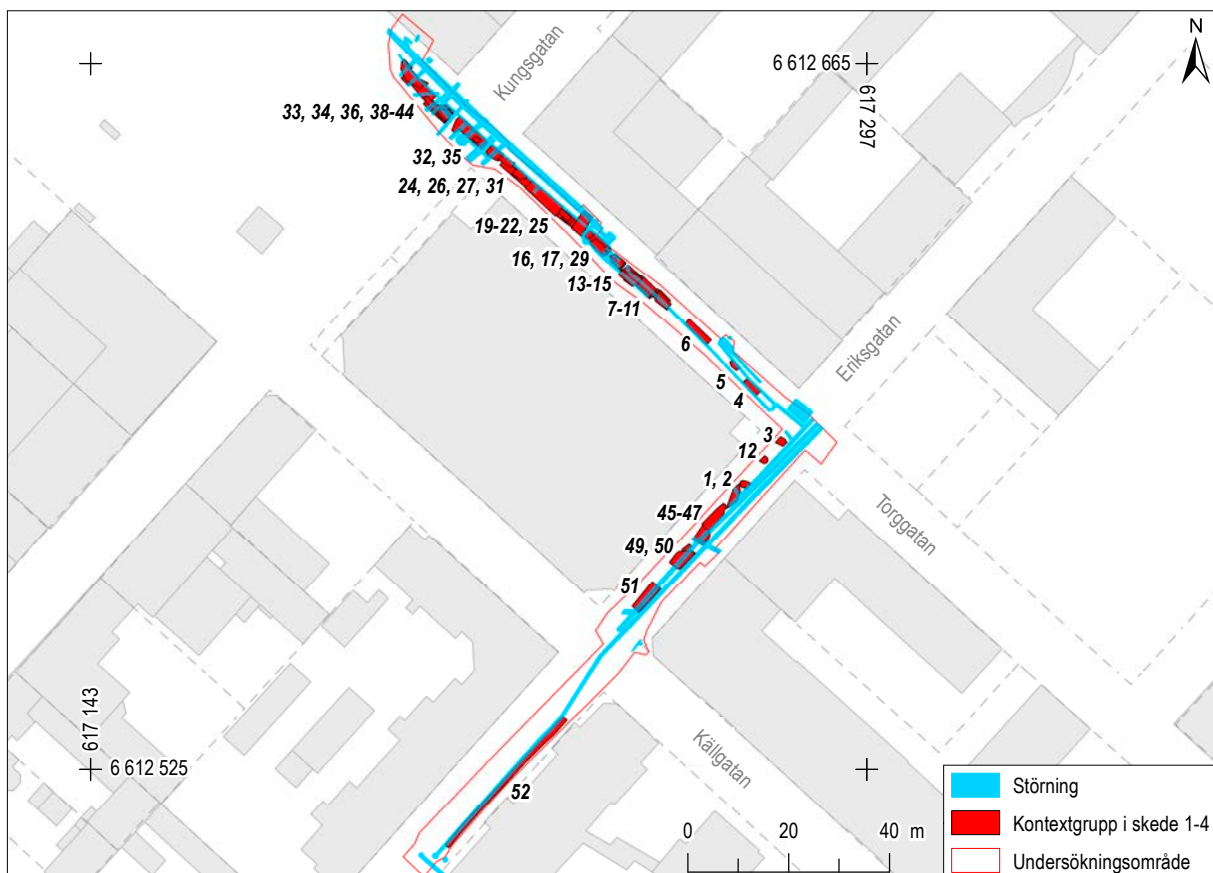

Figur 157. Schaktprofil som visar lager och flätverk i kontextgrupp 21 samt recenta störningar. Foto från sydväst.

UTVÄRDERING

Att genomföra en undersökning under de förutsättningar som rådde inom det här projektet var svårt vilket har påverkat förståelsen och tolkningen av det arkeologiska materialet. Det till trots har det gett intressanta resultat, vilka bidrar till bilden av det medeltida Enköping.

Dock kan det sägas att det vid schaktning i befintliga schakt i områden med mycket recenta störningar, kan finnas mer lämningar än vad man kan vänta sig. Är de befintliga schakten äldre är de inte grävda med modernt säkerhetstänk och kan vara mycket smala och helt utan släntning. Vid framtida gräv företag i Enköping och andra städer med medeltida anor (och tjocka medeltida stadslager) är detta värt att ha i åtanke.

Figur 158. En översikt över alla kontextgrupper och hur de förhåller sig till de recenta störningar av ledningschakt som påträffades i schaktet. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval linjer och bebyggelse), skala 1:1 500.

Figur 159. Schakt vid Stora torget. Vi ser hus 36 i förgrunden och Pausgallerian i bakgrunden. Foto från nordväst.

REFERENSER

Litteratur

- ANDRÉASSON SJÖGREN, A., HEIMDAHL, J., WIKING LEINO, M. 2021. Svensk trädgårdshistoria. Förhistoria och medeltid. KVHAA Handlingar historiska serien 38. Stockholm.
- ANDRÉASSON, U. 2001. Renhållning på liv och död. *Populär Historia*. 16 mars 2001.
- ANDERSSON, H. 1990. *Sjuttiosex medeltidsstäder: aspekter på stadsarkeologi och medeltida urbaniseringsprocess i Sverige och Finland*. Stockholm. Riksantikvarieämbetet. Tillgänglig på Internet: <http://kulturarvsdata.se/raa/samla/html/8392>.
- BERGOLD, H. & GRÄLLS, A. 1994. *Arkeologisk förundersökning. Fältskären. Kvarteret Fältskären, Enköping, Uppland*. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala. Rapport 1994:59.
- BÄCK, M. & HEIMDAHL, J. 2016. Från odling till bord och avfall. I Tagesson, G. & Carelli, P. (RED). *Kalmar mellan dröm och verklighet – konstruktionen av den tidigmoderna staden*.
- BÄCK, M. (RED). Manuskript. *Västan och östan om "Slipgatan" – kvarteret Traktören i Enköping 1099–1799*. Arkeologisk Undersökning. Uppsala län, Uppland, Enköpings kommun, Enköpings socken, Centrum 13:5, 13:6, Enköping RAÄ 26:1. Arkeologerna, Statens Historiska museer. Rapport.
- CARLSSON, R. 1994. *Medeltida kulturlager i och intill Torggatan i Enköping. Arkeologisk undersökning av medeltida kulturlager, Torggatan, RAÄ 26, Enköping, Uppland*. UV Uppsala Rapport. 1994.
- CARLSSON, M & SVENSSON, K. 2015. *Livet längs en bakgata i Stockholm, 1250–1759. Om utgrävningarna i Kvarteret Mercurius. Särskild arkeologisk undersökning RAÄ 103:1, SR 1192, Kvarteret Mercurius 12. Stockholms stad och kommun, Stockholms län*. Rapporter från Arkeologikonsult 2015:2557.
- CHRISTOPHERSEN, A. & WALKER NORDEIDE, A. 1994. *Kaupangen ved Nidelva*. Riksantikvarens skrifter 7. Trondheim.
- COATSWORTH & OWEN-CROCKER, 2017. *Clothing the past: surviving garments from early medieval to early modern Western Europe*; Leiden, Boston, Brill.
- FETT, T. 1989. Byggnier og bygningsdelajer. De arkeologiske utgravninger I Gamelbyen, Oslo. Bind 6. I Schia, E. (RED) *Hus og Gjerder*. Riksantikvaren/ Universitetets Oldsaksamling.
- GUSTAFSSON, J.H. 1979. *Enköping, Medeltidsstaden 12*. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Stockholm.
- GUSTAFSSON, S. 2002. "My lord here is your rye-bread": archaeobotanical investigation of a medieval castle in the lower Ångermanälven valley, northern Sweden. I: *Nordic archaeobotany – NAG 200* in Umeå.
- GUSTAFSSON, S. 2019. Matkultur. I Lagerstedt (RED). *En stad växer fram – människor och bebyggelse i kvarteret Fälskären, Enköping 1050–1350. Arkeologisk undersökning, RAÄ 26:1–2, Centrum 22:3–12, Enköpings socken och kommun, Uppsala län*. Rapporter från Arkeologkonsult 2019:2673.

- GUSTAFSSON, S. & LAGERSTEDT, A. 2018. Markbehandling som en källa till urbaniseringsprocesser – med exempel från kvarteret Fältskären i Enköping. *Meta Historiskarkeologisk tidskrift* 2018.
- GUSTAFSSON, S & LÅÅS, J. 2019. *Borrprover runt Pausgallerian i Enköping. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning vid borrhning inom Enköping 26:1, Enköpings socken och kommun, Uppland.* Rapporter från Arkeologikonsult 2019:3241.
- HEDENLUND, M. 2019. Medeltida fynd vid grävning i Torggatan. *Enköpingsposten* 22 augusti.
- HEDENLUND, M. 2019. Här bodde och verkade medeltidens Enköpingsbo. *Enköpingsposten*, 7 november.
- HEDENLUND, M. 2020. Mer medeltida Enköping har hittats bakom Paus. *Enköpingsposten*, 21 augusti.
- HEIMDAHL, J. 2009. Geoarkeologiska analyser av stratigrafi och växtmakrofossil i kvarteret Diplomaten, Jönköping. I Heimdahl & Vestbö Franzén 2009. *Tyska madens gröna rum. Specialstudier till den arkeologiska undersökningen i kvarteret Diplomaten. Jönköpings länsmuseum.* Arkeologisk rapport 2009:1.
- HEIMDAHL, J. 2014. När grönskans prakt och stoft förtvinat: forna tiders trädgårdar i Sverige studerade genom kvartärgeologi och arkeobotanik 1999–2012. I Andréasson, Gräslund Berg, Heimdahl, Jakobsson, Larsson och Persson (RED). *Källor till trädgårdsodlingens historia. Fyra tvärvetenskapliga seminarier 2010–2013 arrangerat av Nordiskt nätverk för trädgårdens arkeologi och arkeobotanik (NTAA).* Sveriges lantbruksuniversitet. Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap. Rapport 2014:25. Alnarp.
- KEYLAND, K. 1989. Svensk allmogekost. Nordiska museet.
- KJELLBERG, J. & SYSE, B. 2007. *Kvarteret Fältskären – inför planerad nybyggnation. Arkeologisk förundersökning, RAÄ 26, Centrum 22:1–11, Enköpings stad.* Upplandsmuseet rapport 2007:19. Uppsala.
- LAGERSTEDT, A. 2014. *Kvarteret Hökaren i stadens utkant. En medeltida strandzon och en kopparslagarverkstad från 1800-talet. Arkeologisk undersökning inom Enköping 26:2, Enköpings socken, Uppland.* Rapporter från Arkeologikonsult 2014:2642.
- LAGERSTEDT, A. RED. 2019. *En stad växer fram – Människor och bebyggelse i Kvarteret Fältskären i Enköping, 1050–1350. Arkeologisk undersökning, RAÄ 26:1–2, Centrum 22:3–12, Enköpings socken och kommun, Uppsala län.* Med bidrag av Ellinor Larsson, Stefan Gustafsson, Johan Berg, Agneta Flood och Mikael Johansson. Rapporter från Arkeologikonsult 2019:2673.
- LAGERSTEDT, A. & SARÉN LUNDAHL, J. 2021. *Tillbaka i Kvarteret Fältskären och nya Kammakartorget. Arkeologisk undersökning inom Enköpings stadslager, L1943:2149, Enköpings kommun, Uppland.* Rapporter från Arkeologikonsult 2021:3201.
- LINDEBERG, M. 2021. *Välbärgade holländare, tobaksodlare och sockerbruksägare på Saltängen. Lämningar från tidigmodern tid i kvarteret Spinnhuset i Norrköping.* Arkeologisk undersökning inom St Johannes RAÄ 96/L2009:7173, Norrköpings stad och kommun, Östergötlands län. Rapporter från Arkeologikonsult 2021:2580 och 2708.
- LJUNG, S. (RED) (1963). *Enköpings stads historia 1 Tiden till och med 1718.* Enköping: Kommunfullmäktige.
- MYRDAL, J. 1999. *Det svenska jordbrukets historia, band 2. Jordbruket under feodalismen: 1000–1700.* Natur och Kultur och Nordiska museet. Stockholm.
- MÅNSSON, A. 1642. En myckit nytigh Örta-Book. Facsimile utgåva 1987. Suecia Rediviva. Stockholm.
- NORDSTRÖM, A. & LINDEBLAD, K. RED. 2016. *Båt- hus, stadsgårdar och stadsliv i Nyköping, 650–1700. Södermanland, Nyköpings stad och kommun, kvarteret Åkroken 3 och 4, Nyköping 231:1.* Rapport 2016:77, Arkeologerna Statens historiska museer.

SVANBERG, I. 2011. *Folklig botanik*. Dialgos. Stockholm.

SYSE, B. 1986. Den medeltida stadens fähus och boskap. *Folkets historia*. 1986 (14:3), s. 12–24.

VIKLUND, K. 1994. The long history of Swedish bread. Continuity and change in Swedish *regional bread cereal traditions*. *Laborativ Arkeologi*, nr 7.

VOLKEN, M., 2014. *Archaeological Footwear*. Zwolle.

ÖLUND, A. KJELLBERG, J. & QVISTRÖM, L. 2010. *StadsGIS Enköping: kulturlager och tidigare undersökningar inom fornlämningsområdet för Enköpings äldre stadsbebyggelse: RAÅ 26:1 och 26:2. Enköpings stad. Vårfrukyrka socken. Uppland*. Uppsala: Upplandsmuseets rapporter 2010:64.

ÖLUND, A. & KJELLBERG, J. 2012. *Kvarteret Fältskären. Förundersökning av medeltida bebyggelse och hantverk i Enköping. Centrum 22:4–6, 22:10–11. Enköpings stad. Uppland*. Upplandsmuseets rapporter 2012:01. Upplandsmuseet. Uppsala.

Digitala källor

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/open/fornsok/>

STATENS HISTORISKA MUSEUM
Kategori: Träskulptur (Madonna)
Föremålsnummer: 94178
Datum för sökning: 2021-12-09
<https://samlingar.shm.se/object/424CB3BF-37CF-4A04-A975-02212BB6DCEC>

Kartor

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

GEOGRAFISK KARTA, 1684
B17, Åsunda härad, Uppsala län
Lantmätare Peter Gedda

AREALAVMÄTNING, 1800
03-ens-13. Enköpings stad
Enköpings stad, Uppsala län

Muntliga meddelanden

AMICA SUNDSTRÖM, förste antikvarie (textil)
Historiska museet
Datum: Mars 2019

HENRIK SUMMANEN
Historiska skor
Datum: December 2021

RICHARD TELLSTRÖM, docent i måltidskunskap
Stockholms universitet
Datum: Mars 2018

Figur 160. Torggatan så som det såg ut i oktober 2019. Foto från nordöst.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsts projektnr:	3233
Länsstyrelsens diarienummer:	431-2558-2018
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2018-12-17
Uppdragsgivare:	Enköpings kommun
Uppdragsnr i KMR:	201900343
Län:	Uppsala
Landskap:	Uppland
Kommun:	Enköping
Socken:	Enköping
Fastighetsbeteckning:	Enköping 18:1
Berörda fornlämningar:	L1943:2149
Typ av undersökning:	Arkeologisk schaktningsövervakning
Undersökningstid, fältarbete:	Juni 2019 – november 2020
Inmättningsmetod:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare:	Elin Evertsson
Rapportansvarig:	Elin Evertsson
Fältpersonal:	Elin Evertsson, Mikael Bertheau, Jan Kockum
Fyndfotografering/fotoredigering:	Stefan Gustafsson, Ida Söderström
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Anna Lagerstedt, Ida Söderström

Arkeobotanisk analys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Osteologisk analys:	Tove Björk, Arkeologikonsult
Bestämning av kammar:	Michel Carlsson, Arkeologikonsult
¹⁴ C analys:	International Chemical Analysis inc. Miami, USA
Dendrokronologisk analys:	Anton Hansson och Hans Lindersson, Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Kvarteretartär- geologiska avd, Lunds universitet
Keramikanalys:	Mathias Bäck, Arkeologerna
Läderanalys:	Henrik Summanen och Sofia Berg, Historiska skor
Textilanalys:	Amica Sundström och Maria Neijman, Historical Textiles
Konservering:	Max Jahrehorn, OXIDER
Fynd:	Fynden förvaras hos Arkeologikonsult i väntan på fyndfördelning.

BILAGOR

BILAGOR

Bilaga 1	Kontexter	139
Bilaga 2	Fynd	161
Bilaga 3	Osteologisk analys – Tove Björk, Arkeologikonsult	169
Bilaga 4	Bestämning av kammar – Michel Carlsson, Arkeologikonsult.....	211
Bilaga 5	Samtliga dateringar	217
Bilaga 6	¹⁴ C-analys – International Chemical Analysis Inc., Miami, USA	221
Bilaga 7	Dendrokronologisk analys – Anton Hansson och Hans Linderson, Nationella laboratoriet för vedanatomi och dendrokronologi, Lunds Universitet	225
Bilaga 8	Keramikanalys – Mathias Bäck, Arkeologerna	229
Bilaga 9	Läderanalys – Henrik Summanen och Sofia Berg, Historiska skor.....	239
Bilaga 10	Textilanalys – Amica Sundström och Maria Neijman, Historical textiles	253
Bilaga 11	Konservering – Max Jahrehorn, Oxider	257

BILAGA 1

KONTEXTER

Kontexter

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1000			Bärlager		0,5	Bärlager under asfalt bestående av grus, makadam och sand med inslag av rasering.	
1001			Bärlager		1,2	Tjockt, fett brunt lager siltig lera. innehåller mycket träflis, grus och sten, tegelkross, kol. Mycket gatsten, så kallat "kattskallar" ligger löst i massorna. I hela schaktet under bärlagret.	Eriksgatan
1002	12	3	Brunnskar	1,2	0,6	Stenfyllt grop som påträffades under utfyllnadslager 1001, ca 1,6 m under gatunivå. Fyllt med stora rundade stenar (0,2 x 0,1–0,3 x 0,4 m) större längs gropens kanter och mindre i mitten. Möjligen en igenrasad rest av ett brunnskar.	Eriksgatan
1003		3	Avsatt lager	0,5 x 0,9	0,2	Tre parallella stockar i NO–SV riktning. Oklar funktion.	Eriksgatan
1004		3	Utfyllnadslager	1	0,8	Tjockt utfyllnadslager med mycket träflis och djurben.	Eriksgatan
1006	1	2	Flätverkskonstruktion	2,3 x 0,3	0,4	Flätverkshägnad i NV–SO riktning. Parställda störar, 19 stycken. Fortsätter vidare i båda riktningarna. Samma som 1370.	Eriksgatan
1007	1	2	Avsatt lager	0,6 x 1,9	0,25	Siltigt lager direkt väster om hägnaden (1006). Grått, kompakt siltigt lerigt lager med mycker organiskt material.	Eriksgatan
1008	4	2	Golvlager	0,9 x 2,2	0,04	Tunt lager med siltig lera mellan 1021 och 1022.	Eriksgatan
1009	1	2	Avsatt lager	0,2 x 15	0,2	Kompakt lager lerig silt direkt nordöst om flätverkshägnad 1006. Längs med hägnaden är lagret "nertrampat" i den naturliga leran. Innehåller mycket djurben och organiskt material samt träflis och bark.	Eriksgatan
1010	2	2	Grop	0,75	0,5	Större rundad grop, i den naturliga leran i schaktbotten ca 2,4 m under gatunivå. Längs kanterna ligger enstaka vidjor, möjligen rest av klädnad. Mycket organiskt material i fyllningen.	Eriksgatan
1011	2	2	Grop	0,36	0,15	Mindre grop eller stolphål, liknande 1010 och belägen strax väster om denna. Ligger på samma nivå och med samma stratigrafiska förhållanden som 1010. Mycket organiskt material i fyllningen.	Eriksgatan
1012	12	3	Avsatt lager/fyllning	1,2	0,6	Mörk grusig sandig silt med mycket organiskt material och stenar. Fyllning i brunnskar 1002.	Eriksgatan
1013		2	Träkonstruktion	0,4 x 0,9	0,15	Två fragmentariska parallellt liggande plankor. Två störar finns i anslutning. Vilar på risbädd i botten av schaktet. Överlagras av lager 1004. kan eventuellt utgöra rest efter en träspång.	Eriksgatan
1014	3	2	Träkonstruktion	1,2 x 1,7	0,2	Dåligt bevarad träkonstruktion. Grova plankor i två skift samt plankor liggande på tvärs från dem, samt två störar. Lager 1004 överlagrar i söder och lager 1016 i norr.	Eriksgatan
1015	3	2	Stör	0,1		En stör inom 1014.	Eriksgatan
1016		2	Avsatt lager		0,3	Brunt fett lager med mycket organiskt material (päls), djurben och fiskben samt mycket trä. Luktar starkt av dynga. Överlagrar träkonstruktion 1014.	Eriksgatan
1018		2	Uljämningsslager	1,3 x 12,8	0,4	Tjockt lager innehållande mycket träflis och annat organiskt material, som dynga, djurben och läderspill. I hela schaktets utbredning. Under det övre lagret med omrörda massor (1001) och överlagrar den övre konstruktionsnivån.	Torggatan
1019		2	Utfyllnadslager	0,9 x 12,3	0,3	Utfyllnadslager med mycket organiskt material och djurben. I hela schaktets utbredning. Under konstruktionsnivå (1022) och över undergrund i botten av schaktet, längre upp på Torggatan framkommer ytterligare en konstruktionsnivå under detta lager.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1021	4	2	Plankor	0,7 x 1,0	0,05	Träkonstruktion bestående av fem stycken liggande plankor i Ö-V riktning. I västra änden finns en något större plankor som ligger i motsatt riktning. Konstruktionen kan möjligen vara del av samma byggnad som det underliggande trägolvet (1022) då de ligger mycket tätt på varandra.	Torggatan
1022	4	2	Trägol	1,3 x 2,4	0,1	Trägol, troligen del av samma konstruktion som 1021. Består av stockar som ligger dikt an mot varandra i vinkel ("fiskbensmönster"). I skärningen mellan ytorna finns uttag för stolpar. I anslutning till golvet ligger plankor (1021), med endast ett tunt lerlager emellan.	Torggatan
1023	4	2	Stolphål	0,2	0,2	Stolphål i 1022.	Torggatan
1024	4	2	Stolphål	0,2	0,2	Stolphål i 1022.	Torggatan
1025	5	2	Plankor	0,7 x 2,1	0,15	Svårt fragmentariska liggande plankor placerade i rät vinkel mot varandra i tre nivåer. Konstruktionen inkluderar även en del mycket fragmenterat flätverk (1026). Rest efter skiftesverks-hus?	Torggatan
1026	5	2	Flätverk	0,5 x 0,9	0,05	Liggande flätverk som sannolikt utgör en raserad vägg. Hör till samma konstruktion som 1025.	Torggatan
1027		2	Utfyllnadslager	1,2 x 12,5	0,2	Mörkbrun sandig silt uppblandat med organiskt material och träflis samt lite sten och tegelkross. Rikligt med djurben samt enstaka fynd av keramikskärvor. Det här lagret täcker träkonstruktion 1028. Medeltida utfyllnadslager med sopor.	Torggatan
1028	6	2	Kavelbro	5 x 0,9	0,15	Träkonstruktionen utgjordes av ca 15 stycken runda trästockar som var orienterade i SV-NO riktning. Flera av stockarna var obarkade. Stockarna hade en diam på ca 0,07-0,15 m och täcktes av kvistar och kompakt lera. I väster är stockarna avgrävda av en sentida rörgrav och i öster fortsätter dom utanför schaktbegränsningen. Stockarna vilar på ett träflislager 1029. I norra delen av konstruktionen framkom fem stycken trästörar (1031) som var nedstuckna emellan stockarna.	Torggatan
1029		2	Utfyllnadslager	1,9 x 16	0,4	Kompakt varvigt organiskt träflislager. Rikligt med fynd av djurben och horn. Fynd av hantverksavfall i form av slagg och avsågade mellanfotsben, delar av kvarn- och slipstenar. Det här lagret täckte en 0,05 m tjock lins med grå lera, vilken kan representera en översvämning, och därunder framkom 1032. Lagret fortsätter i öster utanför schaktbegränsningen samt under rörgrav. Bortgrävd i väster av befintlig spillvattenledning. I norra schaktväggen framkom några träplankor som kan utgöra delar av vägg eller golv. Gick ej att avgöra om de låg på plats eller inte då de framkom i samband med schaktning av slänten/lösa massor. Den ena plankan hade ett uttag för en stock i ena änden.	Torggatan
1031	6	2	Störar	0,3-0,5	0,06	Fem stycken trästörar som var nedslagna mellan trästockar 1028. Störarna hade huggna ändar. Utgör förmodligen del av träkonstruktion 1028 och kan ha fungerat som mothåll för att hålla stockarna på plats.	Torggatan
1032		1	Utfyllnadslager	2,0 x 16,0	0,7	Brunt träflislager, rikligt med fynd av djurben och horn samt enstaka fynd av tunnband och stavar. Framkom under 1029 och över blå lera. Stört i väster av befintligt spillvattenrör samt fortsätter i öster utanför schaktbegränsningen. Äldre markhorisont?	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1035	7	4	Stensamling/raserad syll	1,6 x 2,9	0,4	Ansamling med ca åtta stycken rundade och skarpkantiga stenar i storleken 0,2–0,4 m. Fynd av yngre rödgods (1600/1700-tal) hittades i anslutning till stenarna. Stenarna ligger i utfyllnadslager 1036. Utrasade syllstenar från 1037 i utfyllnadslager 1036.	Torggatan
1036		4	Utfyllnadslager	0,5 x 1,7	0,5	Flammig sandig silt uppblandat med lite tegelkross och träkol. Fynd av en keramikskärva (yngre rödgods). Lagret täcker stensyll 1037. Utfyllnadslager som påförts 1700/1800-tal?	Torggatan
1037	7	4	Stensyll	0,5 x 1,7	0,5	Stensyll som är orienterad i NV–SO riktning. Syllen utgjordes av 0,3–0,5 m stora rundade och skarpkantiga stenar. Stenarna täcktes av utfyllnadslager 1036 och vilade i konstruktionslager 1040. Del av en husgrund, 1700-tal?	Torggatan
1039	10	1	Flätverk	1,7 x 2,1	0,18	Flätverk precis intill och parallellt med 1055.	Torggatan
1040	7	4	Sättmaterial	1,4 x 3,7	0,2	Brun/grått sandig silt uppblandat med grus och lite träkol. Konstruktionslager till ovanliggande stensyll (1037).	Torggatan
1041	8	3	Störar	0,08	0,4	Fem stycken trästörar orienterade i närmast Ö–V riktning. Raden var ca 1,2 m lång. Framkom under lager 1040 och var nedslagna genom lager 1043. Störarna framkom ca 1,6 m N–V om trästolpe 1042.	Torggatan
1042	8	3	Stolpe	1,6	0,17	Rund trästolpe med huggen ände. Stolpen framkom under lager 1040 och ca 0,3 m nordväst om trästolpe 1045. Del av en hägnad/byggnad.	Torggatan
1043	8	3	Raseringslager	1,4 x 2,5	0,1	Flammigt brandlager med träkol och bränd lera. Kan utgöra rest efter en brunnen byggnad och vara samtida med trästolpar 1042 och 1045.	Torggatan
1045	8	3	Stolpe	0,18	0,17	Rund trästolpe som framkom ca 0,3 m sydöst om trästolpe 1042. Del av samma byggnad som 1042.	Torggatan
1047	9	2	Underliggare	0,3 x 2,3	0,15	Underliggare till golvplankor 1053.	Torggatan
1048		4	Träkonstruktion	0,6 x 0,7	0,08	Två fragmentariska, parallella mindre plankor.	Torggatan
1049	9	2	Raseringslager	0,6 x 2,3	0,1	Gul, brun orange till färgen. Kompakt siltig sand samt bränd sand och kol. Omrört med ovanliggande lager, även infiltration av underliggande brandlager. Bränd torv.	Torggatan
1050	9	2	Raseringslager	0,7 x 2,8	0,07	Lager med rödorange eldpåverkad sandig silt. Rester efter brunnet torvtak. Samma byggnad som 1049.	Torggatan
1051	9	2	Träplint	0,4	0,4	Fyrkantig träplint, synligt avtryck av fyrkantig stolpe på ovasidan. Påträffad i anslutning till golv (1053). Plint/stolpfundament.	Torggatan
1052	9	2	Golvlager	0,5 x 3,4	0,06	Brun kladdig siltig lera på golv 1053.	Torggatan
1053	9	2	Träggolv	1,3 x 2,3	0,06	Tre stycken grova plankor, ligger parallellt i NV–SO riktning. Underliggare i den sydöstra änden, rester efter underliggare i den NV änden. Störs av recent avloppsledning mitt i konstruktionen.	Torggatan
1054	10	1	Tramplager	0,4 x 5,2	0,1	Mycket kompakt lager med mycket träflis, kol och organiskt material samt djurben. Varvat med blålera. Påträffades norr om 1052.	Torggatan
1055	10	1	Plankor	0,8 x 2,1	0,08	Träkonstruktion bestående av grova plankor lagda i vinkel mot varandra. Längs med den norra sidan löper en flätverkskonstruktion med ytterligare en plankor i botten. Flätverket är välbevarat, ca 0,18 m högt. Troligtvis lämning efter vägg.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1056	10	1	Syllkonstruktion	0,4 x 1,8	0,4	Tre stycken rundade naturstenar i rad i NV-SO riktning. I vinkel ligger en träplanka vilken är kraftigt förmultnad, men som kan vara rester efter underliggare till 1055. Konstruktionen ligger i anslutning till 1055, dock separerat av recent rörledning.	Torggatan
1057	10	1	Stör	0,2 x 2,0	0,1	En stör i flätverk.	Torggatan
1058		2	Utgjämningsslager	1,3 x 3,3	0,1	Tjockt dyngbemängt lager med lerig silt och mycket träflis, även mycket organiskt material och djurben. Försätter utanför schaktets utbredning. Troligen samma som 1009, 1018, 1100 och 1115.	Torggatan
1059	10	1	Tramplager	1,2 x 3,3	0,2	Tramplager i anslutning till byggnad. Mycket kompakt sltig lera innehållande mycket organiskt material.	Torggatan
1060		2	Stockar	1,8 x 2,7	0,05	Parallellt liggande plankor i N-S riktning. Mycket fragmenterade. En plankor i rät vinkel mot de övriga.	Torggatan
1061	11	2	Påförd lera	0,8 x 0,9	0,15	Lager med kompakt ljus sltig lera. Ligger på 1062 (trägolvet).	Torggatan
1062	11	2	Plankor	1,8 x 1,9	0,1	Grova golvplankor/kluvor, ca 0,2 m breda och 0,05-0,1 m tjocka. Ligger plant i Ö-V riktning. En grövre stock ligger i motsatt riktning och kan möjligen vara underliggare. I anslutning till denna finns ett mindre antal stenar som kan vara lämningar efter en syllkonstruktion. I mitten fanns en störning för recent avloppsledning (dock återfylld med omdeponerat material och initialt svår att urskilja).	Torggatan
1063	11	2	Störrar	0,08		Samling med fem stycken störrar som framkom under 1062. Fragmentariska.	Torggatan
1064	11	2	Avsatt lager	1,5 x 3,5	0,15	Avsatt lager kompakt sltig lera med mycket organiskt material (päls), dynga och träflis.	Torggatan
1065	11	2	Träkonstruktion	0,6 x 0,8	0,6	Mycket fragmentariska plankor som ligger i vinkel mot varandra. Störs av recent avloppsledning.	Torggatan
1066		2	Påförd lera	0,5 x 2,3	0,15	Mycket kompakt lager ljus sltig lera. Ligger intill 1065.	Torggatan
1067		2	Utfyllnadslager	1,5 x 1,9	0,1	Siltigt lager med mycket dynga, päls och träflis.	Torggatan
1068	13	2	Flätverkskonstruktion	1,6 x 4,0	0,3	Komplex med stockar, plankor och stående flätverk. Flätverk ca 0,3 m högt. Konstruktionen förefaller utgöra flera mindre avdelade bås (två eller tre). Dock svårt att avgöra säkert. Överlagras av kulturlager som innehåller mycket dynga och annat organiskt material. Fähus med kättrar? Kättrar på bakgård?	Torggatan
1069	13	2	Avsatt lager	1,4 x 2,0	0,3	Lager med sandig, lerig silt innehållande dynga, päls och organiskt material. Möjligen samma som 1067.	Torggatan
1070	13	2	Tramplager	1,7 x 3,9	0,05	Kompakt lerig silt, infiltrerad med blålera.	Torggatan
1071	13	2	Störrar	0,06		Störrar i 1068.	Torggatan
1072	14	2	Plankor	0,4 x 2,5	0,05	Liggande plankor och annat trämaterial, ev rester av flätverk eller liknande. Störs av recent ledning. Möjligen samma som 1073.	Torggatan
1073	14	2	Plankor	0,8 x 1,5	0,05	Plankor troligen samma konstruktion som 1072.	Torggatan
1074	14	2	Flätverkskonstruktion	0,7 x 1,8	0,08	Fragmentarisk träkonstruktion, plankor i Ö-V riktning samt rester av flätverk och störrar. Möjligen rester av raserad vägg.	Torggatan
1075	14	2	Tramphorisont	0,5 x 1,4	0,03	Mörk mycket kompakt lera med organiskt material och kol som skärs av 1074. Tramplager/markyta.	Torggatan
1077	14	2	Grop	0,3	0,07	Rundad grop med skarpa kanter och plan botten. Delvis bevarad träklädnad längs kanterna (dock mycket fragmentarisk).	Torggatan
1078	14	2	Avsatt lager	0,8 x 4	0,05	Ljus sltig sand.	Torggatan
1079	14	2	Tramplager	0,8 x 5	0,1	Brukningsslager på golvplankor.	Torggatan
1080		2	Utfyllnadslager	1,6 x 1,8	0,15	Lager med träflis och ljus lera.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1081	15	1	Tramphorisont	0,8 x 1,5	0,1	Tramphorisont under 1080.	Torggatan
1082	15	1	Nedgrävd tunna	1	0,4	Laggad tunna med intakt träbotten. Ca 0,4 m höga stavar intakta inkl tunnband av vidjor. En extra bottenbit fanns under själva tunnbottnen. Fylld med mörk kladdig siltig lera med mycket organiskt material, tråkvistar, djurben samt päls och läderspill. Tramlager runt tunnans botten (har tillkommit då tunnan stått på plats) framför tunnan ligger en träkubbe, som ett trappsteg.	Torggatan
1083	15	1	Ränna	0,2 x 0,8	0,12	Ränna som ligger i anslutning till tunna 1082. Tillverkad av en urholkad trästock som stöttas upp av störar på sidorna. Ligger i N-S riktning. Samtida med den nedgrävda tunnan (1082). Vattenränna/tråg?	Torggatan
1084	15	1	Påförd lera	1,6 x 2,4	0,2	Ljus mycket kompakt lera. Påfört material över/upp mot träkonstruktionerna. Överlagrar tunnan och rännan under (1082 och 1083). Mycket tjockare över tunnan.	Torggatan
1085	15	1	Tramphorisont	107 x 2,7	0,05	Tunt kompakt lager under tunnan och rännan (1082 och 1083). Siltig lera med ris och träflis, inblandat med blålera.	Torggatan
1086	16	2	Underliggare	0,1 x 2,2	0,1	Underliggare till 1098.	Torggatan
1087	16	2	Plankor	1,4 x 3,2	0,1	Träkonstruktion som framkom direkt under omrörda massor (1001). Utgörs av grova plankor vilka ligger delvis ordnat och delvis oregelbundet. Vissa visar spår av brand. Under fanns raseringsmassor och därefter ytterligare en träkonstruktion (plankgolvet 1094). Dessa utgör troligen delar av samma byggnad där de övre delarna (1087) utgör rester efter väggar och tak.	Torggatan
1088	16	2	Raseringslager	0,6 x 1,3	0,08	Brun siltig sand med inslag av tegelkross och sten. Innehåller kol och trärester.	Torggatan
1089	16	2	Stolphål	0,3	0,1	Stolphål i 1087.	Torggatan
1090	16	2	Stolphål	0,3	0,1	Stolphål i 1087.	Torggatan
1091	16	2	Stolphål	0,15	0,1	Stolphål i 1087.	Torggatan
1092	16	2	Flätverk	0,1 x 0,8	0,07	Flätverk.	Torggatan
1094	16	2	Plankor	1,0 x 1,7	0,1	Grovt huggna träplankor. Ligger i Ö-V riktning på underliggare. Troligtvis samma byggnas som 1087 då de endast separeras av ett tunt lager. Träet var fragmentariskt.	Torggatan
1095	16	2	Golvlager	1,5 x 1,6	0,1	Kompakt lager med lerig silt lager med träflis och dynga, halm och förmultnat trä. Fynd av kam (1250–1350 e.Kr.) och keramik.	Torggatan
1096	16	2	Utgjämninglager	1,9 x 3,0	0,2	Lager med lerig silt med mycket träflis, dynga, förmultnat trä, kol och organiskt material. Innehåller även mycket huggspån.	Torggatan
1097	16	2	Avsatt lager	1,6 x 2,9	0,25	Tjockt lager av vad som förefaller vara ren dynga. Innehåller även päls och tagel. Mycket kompakt.	Torggatan
1098	16	2	Plankor	1,5 x 3,8		Grova kraftigt förmultnade huggna träplankor. Samma utbredning som 1094. Ovanliggande lager innehåller stora mängder dynga och djurhår. Golvplankor i fähus?	Torggatan
1099	16	2	Påförd lera	1,5 x 3,8	0,12	Mycket kompakt siltig lera, med inslag av kol, trä och organiskt material. Samma utbredning som underliggande träkonstruktion (1098).	Torggatan
1100		2	Utfyllnadslager	3,0 x 11,2	0,7	Mörkbrun lerig silt uppblandat med organiskt material och lite träflis samt löst virke. Fynd av keramik skärvar och djurben. Lagret täcker ett kompakt träflislager (1153) och framkommer i större delen av schaktet.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1101	17	2	Tramphorisont	1,0 x 2,9	0,02–0,06	Brun mycket kompakt lerig silt med mycket organiskt material. Även fläckar av kalkbruk. Ligger runt (upp mot) tunna 1102.	Torggatan
1102	17	2	Nedgrävd tunna	0,75	0,25	Laggad trätunna. Tre intakta tunnband av vidjor sammanfogade av slenor. Tre plankor utgör botten. Fylld med mörk kladdig blöt lerig silt med ris, ben och läderspill samt organiskt material.	Torggatan
1103	17	2	Träplint	0,4 x 1,2	0,4	Grov stock, möjligen träplint. Ligger i NV–SO riktning. Kraftigt förmultnad/skadad. Möjligen del av syllkonstruktion.	Torggatan
1104	17	2	Syllstock	0,4 x 1,0	0,4	Stock i vinkel mot 1103. Fyrkantig/kvaderhuggen. Del av syllkonstruktion.	Torggatan
1105	17	2	Golvlager	1,6 x 2,8	0,1	Varviga leriga siltiga lager med organiskt material, på lergolv 1106.	Torggatan
1106	17	2	Lergolv	1,6 x 2,2	0,08	Mycket kompakt lera som har en rektangulär form i plan. Har ej fått fram fullständig utbredning pga spontlåda. Störs av dagvattenrör på den västra sidan. Liggande flätverk i anslutning i nordväst. Under finns ett lager med grus och grov sand som sannolikt utgör utjämningslager för lergolvet.	Torggatan
1107	17	2	Flätverkskonstruktion	0,4 x 1,4	0,1	Yta med vad som ser ut som ett liggande flätverk, troligen del av en raserad vägg.	Torggatan
1109	19	2	Kavelbro	0,8 x 1,2	0,15	Träkonstruktion bestående av fragmentariska, huggna stockar. Störs av recent rörledning. Kan möjligen utgöra rester efter kavelbro.	Torggatan
1110	19	2	Kavelbro	1,2 x 2,17	0,2	Grova stockar i i N–S riktning med kortare parallellt lagda mindre stockar och grova plankor emellan.	Torggatan
1111	19	2	Stående plankor	1	0,2	Rad av stående plankor i en ca 1 m lång rad i N–S riktning. Plankor nedtryckta på högkant i marken nordväst om kavelbro 1110. Kan utgöra någon form av mothåll för att hålla jordmassor på plats.	Torggatan
1112	19	2	Tramphorisont	1,5 x 2,0	0,1	Brunt lerigt siltlager med inslag av huggspån, ris och organiskt material. Avsatt lager på kavelbro 1110.	Torggatan
1114		2	Påförd lera	1,0 x 1,6	0,4	Ljus grå kompakt lera med inslag av kol och organiskt material.	Torggatan
1115		2	Utfyllnadslager		0,2	Kompakt brunt tffyllnadslager med mycket huggspån, ris, organiskt material och djurben.	Torggatan
1116	29	1	Tramphorisont	0,9 x 1,3	0,05	Kompakt lager brun lerig silt med huggspån och organiskt material, ser trampat ut. Beläget nordost om syll 1118.	Torggatan
1117	29	1	Avsatt lager	0,25 x 0,9	0,15	Varviga lager silt och lera som ligger upp emot 1118.	Torggatan
1118	29	1	Stock och störor	0,2 x 1,2	0,1	Träkonstruktion bestående av en liggande stock samt ett flertal störor. Varviga avsatta lager på den sydöstra sidan (1117). Sannolikt lämningar efter flätverkskonstruktion (hägnad i fägata).	Torggatan
1119	29	1	Avsatt lager	0,3 x 0,7	0,12	Kompakt lerigt lager på den sydöstra sidan om 1118.	Torggatan
1120	29	1	Flätverkskonstruktion	0,1 x 1,0	0,2	Flätverk i NV–SO riktning. I vinkel till 1118, troligen samma konstruktion. Ca 0,2 m intakt stående. Konstruktionen inkluderar även en stock samt tre stycken störor. Skärs i nordväst av ett recent avloppsrör. Svårt att avgöra exakt funktion men troligen en hägnad eller vägg, del av fägata eller fähus.	Torggatan
1121		1	Utfyllnadslager	1,4 x 1,5	0,2	Utfyllnadslager med mycket dynga i botten av schaktet (finns i hela schaktets utbredning).	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1122	19	2	Rustbädd/ grundläggning	1,6 x 4,0	0,4	Träkonstruktion bestående av oregelbundet placerade stockar, troligen del av en rustbädd rustbädd till kavelbro 1110.	Torggatan
1124	19	2	Stenpackning	1,0 x 1,6	0,4	Stenpackning under kavelbro 1110, del av samma rustbädd som de överliggande stockarna 1122.	Torggatan
1125	19	2	Störrar			Störrar i 1124.	Torggatan
1126	25	2	Underliggare	0,7 x 0,2	0,2	Underliggare till 1127. Stockar i olika storlek, orienterade i NO-SV riktning.	Torggatan
1127	25	2	Stockar och plankor	0,4 x 1,98	0,1	Stockar och plankor, knuttimrad byggnad. Plankor i NV-SO riktning. I södra delen fanns mindre stockar i motsatt riktning.	Torggatan
1128		2	Uljämningslager	1,1 x 1,2	0,1	Grusigt lager i anslutning till 1127.	Torggatan
1129	20	2	Påförd lera	1,15 x 1,3	0,1	Mycket kompakt ljus siltig lera med kol och trärester.	Torggatan
1130	20	2	Timrad konstruktion	1,1 x 1,4	0,15-0,2	Träkonstruktion bestående av stockar i direkt anslutning till 1127. Till konstruktionen finns även mycket fragmentariska rester av flätverk och liggande störrar (med huggen spets). Stolphål 1132 ingår också i konstruktionen. Fyllt av mycket kompakt illaluktande lager av organiskt material, huggspån och ris. Möjlig dyngstack.	Torggatan
1131	20	2	Flätverkskonstruktion	0,5 x 1,0	0,08	Mycket fragmentariskt liggande flätverk som påträffades i anslutning till 1130. Del av den konstruktionen.	Torggatan
1132	20	2	Stolphål	0,2	0,2	Stolphål i konstruktion med timmer och flätverk.	Torggatan
1133		2	Uljämningslager	0,9 x 1,1	0,15	Tjockt kompakt lager lerig silt med mycket träflis och huggspån, djurben, dynga och annat organiskt material.	Torggatan
1134	20	2	Avsatt lager/fyllning	0,9 x 1,1	0,15	Dynglager inom 1130, dyngstack eller latrin.	Torggatan
1135		2	Tramphorisont	1,2 x 1,5	0,02-0,04	Mycket kompakt lager siltig lera som innehåller mycket halm och dynga. Under 1130.	Torggatan
1136		2	Uljämningslager	1,2 x 1,6	0,08	Siltig sand under 1135.	Torggatan
1137		2	Utfyllnadslager	1,2 x 1,5	0,3	Utfyllnadslager med huggspån och dynga. Kan vara samma som 1115.	Torggatan
1138		2	Tramphorisont	1,2 x 1,5	0,1	Hårt trampat lager med mycket ris och organiskt material (pås och dynga).	Torggatan
1139	21	1	Träkonstruktion	0,2 x 1,0	0,1	Konstruktion med störrar och plankor under 1138 (flätverk?). Kan möjligen vara rester efter en hägnadskonstruktion.	Torggatan
1140	21	1	Avsatt lager	1,5 x 2,0	0,2	Varviga lager silt och dynga.	Torggatan
1141	21	1	Flätverkskonstruktion	0,4 x 5,7	0,3	Fint bevarad flätverkshägnad som löper i NO-SV riktning. Intakt höjd ca 0,3 m. Sex stycken störrar fanns bevarade. Direkt under kommer ytterligare en äldre hägnad (1143).	Torggatan
1142	21	1	Avsatt lager	1,05 x 4,5	0,3	Varviga lager silt, lera och dynga.	Torggatan
1143	21	1	Flätverkskonstruktion	0,2 x 3,4	0,25	Flätverkskonstruktion påträffad under ett lerlager vilket låg upp emot flätverk 1141. Löper i lite annorlunda riktning mot 1141, med början direkt under 1141. Troligen utgör de båda hägnaderna en av sidorna av en fågata som använts under en längre tid och byggts på/renoverats.	Torggatan
1144	21	1	Påförd lera	1,7 x 6,9	0,2	Kompakt ljus lera, överlagrar delvis 1143.	Torggatan
1145		1	Tramphorisont	1,7 x 3,5	0,04	Tunt dynglager med mycket halm.	Torggatan
1146		1	Påförd lera	1,7 x 3,6	0,1	Ljus kompakt lera.	Torggatan
1147		2	Stock	0,3 x 0,8	0,3	Mycket fragmentarisk liggande stock. Två mindre stolphål hör till konstruktionen. Påträffades direkt under 1001.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1148		2	Stolpe	0,2	0,2	Stolpe vid 1147.	Torggatan
1149		2	Stolpe	0,2	0,2	Stolpe vid 1147.	Torggatan
1150		2	Stolpe	0,3	0,2	Stolpe och liggande stock.	Torggatan
1151			Stockar	0,3 x 0,7	0,2	Stockar/lösvirke.	Torggatan
1152			Stockar	0,5 x 0,8	0,3	Stockar lösvirke i 1128.	Torggatan
1153		2	Utgjämningsslager	2,8 x 14,0	0,2	Kompakt tjockt träflislager. Framkom under 1100 samt överlagrar bland annat 1156. Innehåller en mycket stor del huggspån.	Torggatan
1154	16	2	Underliggare	1,3 x 2,0	0,2	Underliggare till 1094.	Torggatan
1155	22	2	Syllstock	0,3 x 4,0	0,24	En ca 4 m lång stock med huggna ändrar som framkom under träflislager 1100. Stockens undersida har ett urtag längs med hela stockens längd. I anslutning till stocken framkom två stycken träpålar (1158). Trästocken vilar i lager 1133. Del av grundförstärkning till byggnad 1162.	Torggatan
1156	22	2	Golvlager	1,3 x 3	0,1	Kompakt grå organiskt lerlager med dynga. Lagret täckte trägolv 1162 och var ca 0,1 m tjockt.	Torggatan
1157	22	2	Stenpackning	1,0 x 1,3	0,3	Stenpackning under 1155. Del av grundläggning till 1162.	Torggatan
1158		2	Pålar		0,1–0,12	Två stycken träpålar som framkom i anslutning till trästock 1155. Pålarna är runda med spetsig ände och har en diam på ca 0,1–0,12 m. Förmodligen fungerat som mothåll för att hålla trästocken på plats, dvs del av grundförstärkningen till byggnaden 1162 i norr.	Torggatan
1159		1	Utfyllnadslager	1,0 x 1,3	0,25	Utfyllnadslager med mycket träflis under 1157.	Torggatan
1160		1	Stolpe	0,2	0,2	Stolpe under lerlager 1144.	Torggatan
1161	22	2	Flätverkskonstruktion	1,4	0,2–0,3	Del av en hägnad som är minst 1,4 m lång och som fortsätter utanför schaktbegränsningen i NO–SV riktning. Konstruktionen utgjordes av sju stycken trästörar (diam 0,04–0,06 m) med slenor/flätverk emellan. Störarna var bevarade till en längd av 0,2–0,3 m och hade huggna ändrar. Konstruktionen framkom under en lins med lera 1144 och var nedstslagna i den undre linsen med lera (1146).	Torggatan
1162	22	2	Träggolv	1,55 x 4,5	0,16	Konstruktionen är bevarad till en storlek av ca 3,3 x 1,55 m och utgjordes av elva stycken trästockar som var lagda i NV–SO riktning. Träkonstruktionen är störd i norr och söder av befintliga rörledning. Trägolvet bestod av både runda och bilade trästockar med en diam på ca 0,15–0,16 m lagda i en ram av grövre stockar med urhuggningar för golvet (1163). Flertalet av golvverkets ändrar har urtag och/eller var huggna. I nordväst är träggolv 1165 lagt dikt an emot 1162 (samma byggnad). Konstruktionen täcktes av ett kompakt lager (1156). I anslutning till stockarna hittades i träflislager en skärva äldre rödgods. Träggolv till en medeltida byggnad.	Torggatan
1163	22	2	Underliggare	1,3 x 1,7	0,15	Konstruktionen utgjordes av tio stycken 0,4–1,5 m långa stockar som var lagda omlott under träggolv 1162. Stockarna var runda och hade en diam på ca 0,15 m. En av stockarna hade ett urtag i ena änden för stående virke. Störd i Ö–V riktning av rörgravar. Den norra änden av 1163 vilar på trästock 1155.	Torggatan
1164	22	2	Flätverksbinge	1	0,8	Stor flätad bing, fylld med avfallsmaterial. Kanterna var intakta till en höjd av ca 0,8 m. Skuren av rörledning. Kompostbinge.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1165	22	2	Trägol	1,2 x 1,4	0,13	Träkonstruktionen utgjordes av sex stycken runda (diam 0,13 m) stockar samt en större trästock som mäter 0,36 x 1,4 m. Stockarna var orienterade i NO-SV riktning och låg dikt an emot golv 1162 i söder. Den större stocken verkar utgöra norra begränsningen av byggnaden och kan ha fungerat som tröskel/väggsyll. Orienteringen av stockarna talar för att de utgör ett "eget" rum/farstu/bås i byggnaden. Samtliga stockar har urtag på undersidan vilket visar på att det är återanvänt virke. Flera av stockarna var eldpåverkade, vilket kan vara spår efter branden från 1389.	Torggatan
1166		2	Avsatt lager	0,5 x 5,1	0,3	Siltig lera med mycket päls och läderspill intill byggnad (1162/1165).	Torggatan
1167	22	2	Avsatt lager	1,4 x 3,5	0,3	Organiskt utfyllnadslager som framkom under golv 1162. Rikligt med djurben. Fynd av en långtandad kam (1150-1250) och två stycken skoläster samt mycket läderspill.	Torggatan
1169	22	2	Avsatt lager	1,5 x 3,5	0,3	Lerigt "klibbigt" organiskt lager som innehöll rikligt med päls/hår och avfall.	Torggatan
1170	22	2	Stolpe	0,1	0,16	Rund trästolpe med diam 0,16 m. Den yttersta delen av trägolvet 1162 vilade på den här stolpen. Del av grundförstärkning till byggnad 1162.	Torggatan
1171	22	2	Syll	2,4 x 0,17	0,1	Trästock med rektangulärt tvärsnitt som är bevarad till en längd av 2,4 m och en bredd av 0,1-0,17 m. Kraftigt skadad av rörgrav i väster. BNilad på ovsidan och antydan till urtag finns i den södra änden. På stockens norra del vilar rester av ett trägolvet 1172. Stocken är lagd ovanpå två stycken underliggare 1173. Rikligt med fynd av läderspill, djurben och organiskt material i anslutning till stocken. Fragmentarisk underliggare till ett trägolvet.	Torggatan
1172	22	2	Plankor	0,4 x 0,75	0,04	Trägolvet som utgörs av sex stycken 0,12 m breda och 0,04 m tjocka träplankor. Plankorna fortsätter i väster utanför schaktbegränsningen. Konstruktionen är störd i söder av rörgrav. Trägolvet vilar på underliggare 1171 och 1173.	Torggatan
1173	22	2	Syllar/underliggare	0,3 x 0,6	0,3	Tre stycken underliggare varav två stycken utgjordes av 0,3-0,6 m långa runda stockar. Den tredje stocken utgjordes av en obehandlad trädstam. Underliggare 1171 vilade på två av stockarna och trägolvet 1172 vilade delvis ovanpå trädstammen.	Torggatan
1174		2	Syllstock	0,3 x 0,6	0,3	Stor stock NV-SO. Parallell med 1176.	Torggatan
1175	22	2	Flätverkskonstruktion	0,2 x 0,9	0,1	Flätverk. Under 1169.	Torggatan
1176		2	Syllstock	0,3 x 0,6	0,3	Stor stock NV-SO. Parallell med 1174.	Torggatan
1177		2	Stockar	0,6 x 1,2	0,2	Fragmentariska stockar i vinkel.	Torggatan
1178	24	2	Avsatt lager	1 x 3	0,1	Avsatt lager på golvet/kavelbro.	Torggatan
1179	24	2	Stockar	0,55-1,25	0,08-0,15	Löst virke som utgjordes av fyra stycken kluvna trästockar och tre stycken träplankor orienterade i närmast Ö-V riktning. Stockarna var bevarade till en längd av 0,55-1,25 m och hade en diam på ca 0,08-0,15 m. Störda i väster av befintlig rörgrav. Tre av stockarna var huggna i östra ändarna. Samtliga stockar hade rund ovsida och plan undersida. I norra delen fanns tre stycken träplankor som var 0,47-0,8 m långa, 0,12-0,22 m breda och 0,04 m tjocka. Samtliga träbitar täckte träkonstruktion 1185. Fynd av stengods i anslutning till konstruktionen.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1180		2	Underliggare	0,2 x 1,7	0,2	Underliggare.	Torggatan
1181	24	2	Stör		0,0,7	Stör i anslutning till 1179.	Torggatan
1182	9	2	Lergolv	0,4 x 3,0	0,08	Kompakt påförs ljus lera som ligger under trägolv 1053. Stört av rörledningar.	Torggatan
1184	24	2	Stolpe	0,15	0,2	Stolpe i anslutning till träkonstruktion 1179.	Torggatan
1185	24	2	Knuttimrade stockar	1,2 x 1,7	0,5	Nordöstra hörnet av en byggnad som är bevarad till en storlek av minst 1,7 x 1,2 m. Trägolvet i byggnaden utgjordes av sju stycken klyvna trästockar som vilade på två stycken underliggare. Sannolikt uppförd i knuttimrad teknik. Fynd av medeltida keramik i anslutning till byggnaden. Konstruktionen vilar i träflislager 1187. Nordöstra hörnet av en träbyggnad.	Torggatan
1186	24	2	Stockar	0,2 x 1,1	0,2	Konstruktionen utgjordes av två stycken klyvna ca 1,1 m långa trästockar som vilar på en underliggare. Flat ovsida. Den ena stocken har urtag för en mindre trästolpe. Del av 1185.	Torggatan
1187		2	Utfyllnadslager	1,0 x 1,7	0,1	Utfyllnadslager under 1185.	Torggatan
1188	26	1	Golvlager	1,2 x 1,5	0,06	Avsatt lager på golv.	Torggatan
1189	26	1	Trägolv	1,6 x 2	0,15	Trägolv som bestod av av kluvna trästockar lagda med den runda sidan uppåt och där flertalet av stockarnas ändar vilade på utfasade underliggare (1191). Samma byggnad som 1208.	Torggatan
1190	26	1	Tramphorisont	1,1 x 2	0,1	Avsatt, kompakt trampat lager strax söder om byggnad 1189. Framkom under 1187.	Torggatan
1191	26	1	Underliggare	0,1 x 1,5	0,1	Underliggare till 1189.	Torggatan
1192	26	1	Stör	0,08		Stör i anslutning till 1189.	Torggatan
1193		1	Utjämningslager	1,6 x 2	0,1	Lager under golv 1189.	Torggatan
1194	26	1	Avsatt lager	1,3 x 3,6	0,2	Avsatt lager med mycket oganiskt material och träflis. Rikligt med av djurhår och päls samt läderspill.	Torggatan
1195	26	1	Golvlager	1 x 1,4	0,15	Kompakt träflislager, rikligt med fynd av djurben. Framkom under 1194.	Torggatan
1196	26	1	Stockar	0,8 x 0,9	0,1	Mindre stockar som ligger tätt samlade i den södra delen av hus 26.	Torggatan
1197		1	Störrar		0,06	Tre stycken störrhåll belägna i direkt anslutning till 1196, på dess södra sida.	Torggatan
1198		1	Utfyllnadslager	1,2 x 1,7	0,15	Utfyllnadslager under 1196.	Torggatan
1200	27	2	Raseringslager	1,2 x 1,9	0,2	Brandlager med trä.	Torggatan
1201	27	2	Träkonstruktion	0,3 x 2,0	0,3	Konstruktionen utgjordes av en plank och två stockar. Plankan är bevarad till en storlek av ca 2 x 0,28 m och en tjocklek av ca 0,04 m. Trästockarna är kraftigt förmultnade och bevarade till en längd av 0,8–1,1 m. Träet är eldpåverkat på undersidan. Möjligen en nedfallen vägg.	Torggatan
1202	27	2	Avsatt lager	0,3 x 2,8	0,3	Flammigt brun/grå sandig silt. Avsatt lager under 1201.	Torggatan
1203	27	2	Syll	0,18 x 2,8	0,18	Konstruktionen utgjordes av tre stycken stockar varav två stycken var lagda ovanpå varandra. Den övre stocken har ett långt urtag på ovsidan. Stockarna var lagda i NV-SO riktning och bevarade till en längd av minst 2,8 m. I anslutning till stockarna låg en större träplanka 1204. Störd av rörgrav i öster. Utgör förmodligen sidan av en byggnad. Alternativt del av en träbäklädd ränna.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1204	27	2	Planka	0,3 x 2,8	0,05	En träplanka som är minst 2,8 m lång, 0,27–0,31 m bred och 0,04 m tjock. Lagd i anslutning till träsyll 1203. Rest av trägol.	Torggatan
1205		2	Utjämningslager	1,2 x 3,5	0,2	Organiskt träffislager som framkom under träkonstruktion 1203 och 1204.	Torggatan
1206	26	1	Golvlager	1,2 x 1,5	0,06	Avsatt lager ovanpå trägol. Kompakt organiskt lager. Fynd av medeltida keramik.	Torggatan
1207	26	1	Avfallslager	1 x 1,4	0,15	Avfallslager rikligt med djurben i anslutning till byggnad 1208. Fynd av keramik.	Torggatan
1208	26	1	Trägol	2 x 2	0,16	Trägol som bestod av av 17 stycken kluvna trästockar lagda med den runda sidan uppåt och där flertalet av stockarnas ändrar vilade på utfasade underliggare (1209). Stockarnas längd varierade mellan 1–1,95 m och diam 0,07–0,16 m. Golvet var bevarad till en storlek av minst 2 x 2 m och några av stockarna var eldpåverkade på ovansidan. Störd i väster samt fortsätter utanför schaktbegränsningen i öster. Samtida med trägol 1189 i söder. Fynd av medeltida keramik i tramlager 1206 ovanpå trägolvet. Byggnaden är ca 3,6 m bred tillsammans med trägol 1189. Trägol till en medeltida byggnad.	Torggatan
1209	26	1	Underliggare	2 x 2	0,17	Två stycken underliggare till trägol 1208. Stockarna är minst 1,2–1,4 m långa och har en diam på 0,17 m. Båda stockarna har utfasade ovansidor där trägolvet ändrar har vilat. Stockarna är skadade i väster av befintlig rörgrav samt fortsätter i öster utanför schaktbegränsningen.	Torggatan
1210	26	1	Utjämningslager	1,5 x 2	0,1	Kompakt lager lerig silt med mycket huggspån.	Torggatan
1211			Stockar	0,3 x 1,0	0,3	Stockar i NO–SV riktning.	Torggatan
1212	26	1	Avsatt lager	1,2 x 3,6	0,2	Organiskt träffislager uppblandat med päls och hår.	Torggatan
1213	26	1	Påförd lera	1,2 x 3,6	0,15	Kompakt grå lera som framkom över och mellan stenkonstruktion 1214. Vattenpåverkad lager/alternativt ihopfogningsmaterial till stenfundament 1214.	Torggatan
1214	26	1	Stenkonstruktion	1 x 2	0,2	Konstruktion som utgjordes av 0,2–0,4 m stora skarpkantiga stenar ihopfogade med/låg i lera (1213). Stenarna avgränsas i norr och söder av två stycken kraftiga stockar (1215 och 1216). Del av en kvarnsten hittades i den här anläggningen. Konstruktionen vilar på ett ca 0,15 m tjockt gruslager uppblandat med småsten. Möjligt spisfundament/fundament/utfyllnad.	Torggatan
1215	26	1	Stockar	1,2	0,4	Två stycken parallella trästockar, tillhör konstruktion 1214.	Torggatan
1217		1	Utjämningslager	1,1 x 3,4	0,1	Brunt organiskt träffislager som täckte en 0,05 m tjock lerlins 1218. Under leran vidtog en lins med grus varvat med sand. I botten fanns ett lager ris. Risbädden utgör troligen grundläggning till den överliggande konstruktionen.	Torggatan
1218		1	Påförd lera	1,1 x 3,5	0,1	Ljus lera i botten av schakt.	Torggatan
1219		2	Stockar	0,4 x 0,5	0,2	Mindre ansamling trä/möjlig träkonstruktion. Påträffad direkt under omrörda massor 1001. Fragmenterade plankor som ligger i vinkel mot varandra. Stötts av en stör på östra sidan (1220).	Torggatan
1220		2	Stör	0,08		Stör i anslutning till 1219.	Torggatan
1221		2	Utfyllnadslager	0,7 x 1,3	0,08	Kompakt brun lerig silt med mycket grus och småsten, sot och kol. Inslag av ljus lera.	Torggatan
1222	31	1+2	Stenläggning	1,3 x 1,7	0,3	Yta belagd med större rundade naturstenar, ca 0,2x0,3 m. Avgränsas mot stock i väster. Gatubeläggning.	Torggatan
1223	31	1+2	Avsatt lager	0,7 x 1,2	0,1	Avsatt lager under 1221.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1224	31	1+2	Sättmaterial	1,3 x 1,7	0,1	Sättsand till 1222.	Torggatan
1225	31	1+2	Tramphorisont	0,8 x 1,3	0,05	Mycket kompakt lager med sandig, lerig silt med organiskt material.	Torggatan
1226	31	1+2	Kavelbro	1,3 x 1,5	0,15	Åtta stycken mindre stockar samt plankor som ligger tätt tillsammans i Ö-V riktning på underliggare 1227. Träet var fragmentariskt och förefaller i huvudsak bestå av återvänt virke.	Torggatan
1227	31	1+2	Underliggare	1,5	0,2	Underliggare till kavelbro (1226).	Torggatan
1228		2	Utfyllnadslager	1,6 x 1,7	0,2	Kompakt lerig silt med mycket organiskt material och trärester.	Torggatan
1229	31	1+2	Tramphorisont	1,6 x 1,7	0,05	Mycket kompakt lager lerig silt med dynga och träflis.	Torggatan
1230	31	1+2	Kavelbro	1,3 x 1,8	0,2	Kavelbro i NO-SV riktning. 13 stycken grova stockar i Ö-V riktning som vilar på underliggare 1231. Diam ca 0,15-0,2 m. Tydligt påbyggd/lagad över tid då nya mindre plankbitar lagts på den befintliga kavelbron. Avgränsas av ett flätverk på den östra sidan.	Torggatan
1231	31	1+2	Underliggare	1,5	0,15	Underliggare till kavelbro 1230.	Torggatan
1232	31	1+2	Flätverkskonstruktion	0,15 x 1,5	0,2	Flätverk i NV-SO riktning. Ca 0,3 m stående, intakt. Konstruktioner på båda sidor avgränsas av flätverket som löper mitt emellan. Fynd av protostengods i anslutning till flätverket. Hägnaden respekteras av intilliggande konstruktioner, är alltså äldre än dessa och har troligen varit i bruk under en längre tid.	Torggatan
1233	31	1+2	Tramphorisont	0,8 x 1,0	0,05	Ljus kompakt lera med kol och organiskt material. Avsatt lager på träläggning 1234.	Torggatan
1234	31	1+2	Kavelbro	1,3 x 1,5	0,05	Fem stycken grova plankor i Ö-V riktning ca 0,15-0,2 m breda. Plankorna hålls på plats av en stolpe (1235). Två stycken stockar i N-S riktning, längs med flätverket 1232 (respekterar detta). I söder en mycket grov stock (rot?). Troligen återbrukat virke.	Torggatan
1235	31	1+2	Störar	0,15	0,15	Störar i anslutning till tråbroläggning/kavelbro 1234. Belägen på den södra sidan. Diam ca 0,15 m. Håller plankorna på plats i konstruktionen.	Torggatan
1236	31	1+2	Stenpackning	1,5 x 1,9	0,3	Samlig större rundade naturstenar, ca 0,2x0,3 m. Belägna direkt under kavelbro 1230, och upp mot flätverk 1232. Överlagras av sättsand 1237. Grundläggning.	Torggatan
1237	31	1+2	Gruslager	0,9 x 1,4	0,02	Grovt gult grus som ligger över dränering 1236 och upp emot flätverk 1232.	Torggatan
1238	31	1+2	Avsatt lager	1,1 x 1,6	0,1	Mycket kompakt sandig, lerig silt. Innehåller kol och organiskt material. Avsatt lager under kavelbro 1234.	Torggatan
1239	31	1+2	Påförd lera	0,4 x 0,8	0,05	Ljus kompakt lera, troligen påförd eller vattenavsatt. Fortsättning på tidigare lager. Ca 0,05-0,1 m tjockt.	Torggatan
1240		2	Utfyllnadslager	1,5 x 8,0	0,3	Lager brun lerig silt med dynga och rester efter en risbädd direkt under överliggande kavelbro. Utfyllnadslager med rester efter grundläggningen från den överliggande kavelbron (1234).	Torggatan
1241		2	Påförd lera	2,0 x 3,3	0,1	Grå siltig, grusig lera.	Torggatan
1242		1	Markhorisont	0,7 x 1,1	0,05	Dynglager med trärester/markhorisont. På blåleran.	Torggatan
1243		4	Raseringslager	1,0 x 1,5	0,4	Recent utfyllnadslager med mycket tegelkross och kattskallar.	Torggatan
1244	32	2	Påförd lera	1,0 x 1,4	0,1	Kompakt ljus siltig lera.	Torggatan
1245	32	2	Brandlager	0,3 x 0,9	0,1	Brandlager mellan lerlager.	Torggatan
1246	32	2	Påförd lera	0,3 x 0,10	0,12	Ljus lera.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1247	32	2	Flätverkskonstruktion	0,2 x 2,3	0,2	Flätverk som löper i N-S riktning. Skuret av avloppsledning, påträffades i schaktkanterna på var sida om detta. Går i samma linje som 1248.	Torggatan
1248	32	2	Pålar		0,4	En samlig av fyra stycken träpålar och ett störhål. Står i en rad i N-S riktning. Oklar funktion.	Torggatan
1249	32	2	Trägol	1,0 x 1,2	0,05	Hårt brända plankor, liggande i Ö-V riktning. En del bränt lösvirke ligger ovanpå. Inga underliggare observerades. Skurna av rörledningar.	Torggatan
1250		2	Utfyllnadslager	1,3 x 2,6	0,3	Tjockt lager med siltig lera innehållande mycket organiskt material, ris och flis.	Torggatan
1251	35	2	Tramphorisont	0,4 x 0,9	0,05	Kompakt lager med siltig lera. Samma utbredning som stenpackning 1252.	Torggatan
1252	35	2	Stenpackning	0,35 x 0,9	0,1	Oregelbundet, glest lagt stenpackning. Möjligen del av utfyllnad/utjämning/grundläggning.	Torggatan
1253	35	2	Träspång	0,3 x 1,0	0,1	Grov planka, plant liggande i Ö-V riktning. Hålls på plats av stör vid långsidan. På södra sidan finns stenpackning 1254 som troligtvis fungerat som dränering/rännal. Uthuggen räna tvärs över. Hålls på plats av stör på den norra sidan.	Torggatan
1254	35	2	Stenpackning	0,3 x 1,1	0,1	Oregelbundet lagda glest packad stenläggning vid sidan av träspång 1253. Har troligtvis fungerat som rännal/dränering/utfyllnad vid sidan av spången. Samtida med spång 1253.	Torggatan
1255	35	2	Tramphorisont	0,7 x 1	0,03	Mycket kompakt lager siltig lera, ovanpå träspång 1253 och stenläggning 1252. Innehåller halm och dynga.	Torggatan
1256		1	Träplint	0,4 x 0,5	0,4	Stor stubbe som troligen fungerat som del av grundläggning/utfyllnad eller liknande. Belägen vid sidan av träspång 1253.	Torggatan
1257	32	2	Brandlager	0,8 x 2,9	0,1	Raseringslager med bränd torv, bränd sand och siltig lera. Linser av ljus lera. Skuret av rörledningar. Bränt torvtak.	Torggatan
1258	32	2	Utfyllnadslager	1,4 x 2,2	0,1	Utfyllnadslager med siltig lera, kol och trä. Innehåller lösvirke.	Torggatan
1259	32	2	Trägol	1,4 x 1,85	0,05	Fragmentarisk rester efter golvspån. Tre stycken plankor i NV-SO riktning rest efter en trolig underliggare i NO-SV riktning. skuret av rörledning mitt på.	Torggatan
1260	32	2	Golvlager	0,8 x 1,4	0,15	Avsatt lager på trägol (1259). Siltig lera med mycket organiskt material, dynga, ris och djurhår.	Torggatan
1261		1	Utjämningslager	1,0 x 1,1	0,3	Utjämningslager under trägol 1259. Siltig lera med mycket träflis, huggspån, dynga och organiskt material. Även tjock risbädd i botten av lagret (grundläggning).	Torggatan
1262		3	Utfyllnadslager	0,4 x 0,75	1	Ca 1 m tjockt utfyllnadslager direkt under bärlagret. Kunde ej undersökas pga rörledningar och säkerhet vid schakning. Innehåller rivningsmassor (tegelkorss och träkol) samt siltig lera, husspån och organiskt material.	Torggatan
1263		2	Flätverkskonstruktion	0,1 x 0,5	0,1	Mycket trasigt flätverk som gramkom i slänten vid schakning under lager 1262. Förstört av avloppsledning.	Torggatan
1264		3	Utfyllnadslager	0,8 x 1,2	0,4	Utfyllnadslager under 1000.	Torggatan
1265	34	2	Träkonstruktion	0,9 x 1,4	0,1	Träkonstruktion bestående av plankor lagda i ramkonstruktion, med stolpar och liggande trä. delvis mycket hårt bränt. Innanför finns lerlager 1266. Stolpar 1271 och 1276.	Torggatan
1266	34	2	Brandlager	0,8 x 0,9	0,1	Kompakt ljus lera med kol och bränd torv. Bränt tak.	Torggatan
1267	34	2	Utjämningslager	0,8 x 1,2	0,1	Mycket kompakt lager med huggspån och träflis samt siltig lera. Lösvirke.	Torggatan
1268		2	Utfyllnadslager	0,26	0,2	Utfyllnadslager, kompakt siltig lera med sand, grus, och organiskt material. Innehåller betydligt mindre huggspån än ovanliggande lager.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1269	36	2	Plankor	0,6 x 1,0	0,1	Grova plankor, fint lagda parallellt med varandra i N-S riktning. Avhuggna av vattenledning i norr. Ca 0,1 m tjocka och 0,2 m breda. På östra sidan står en plankor på tvären, som en tröskel.	Torggatan
1270	36	2	Tramplager	0,5 x 0,8	0,05	Kompakt lager med siltig lera och organiskt material. Ovanpå trögolv 1269.	Torggatan
1271	34	2	Stolphål	0,6 x 0,9	0,1	Stolphål i 1265.	Torggatan
1272	36	2	Utjämningslager	1,5 x 2,4	0,2	Kompakt lager siltig lera, träspån och lösvirke.	Torggatan
1273	38	1	Plankor	1,1 x 2,7	0,1	Ett antal mindre stockar lagda parallellt med varandra i Ö-V riktning. Under fanns ett mycket kompakt lager bark. Träbroläggning eller golv.	Torggatan
1274	38	1	Golvlager	1,1 x 2,4	0,05	Kompakt siltig lera med mycket organiskt material och dynga. Avsatt lager på 1273.	Torggatan
1275		1	Utjämningslager	1,8 x 3,3	0,5	Tjock utfyllnadslager under den äldsta konstruktionsfasen. Siltig lera, dynga, träflis och organiskt material. Ända ned till undergrunden.	Torggatan
1276	34	2	Stolphål	0,2	0,2	Stolphål i 1265.	Torggatan
1277	33	3	Brandlager	1,1 x 2,3	0,2	Raseringslager/brandlager. Kol och bränd torv. Eventuellt rasering från branden 1784.	Torggatan
1278	33	3	Stenpackning	0,4 x 0,5	0,2	Stenpackning, ligger på stocker 1279. Del av yngre rustbädd.	Torggatan
1279	33	3	Stockar	0,7 x 0,9	0,15	Under stenpackning 1278. Fyra stockar i huvudsakligen NV-SO riktning. Utgör rustbädd tillsammans med stenpackning 1278.	Torggatan
1280	33	3	Påförd lera	1,1 x 2,3	0,1	Kompakt lager med ljus siltig lera.	Torggatan
1281		3	Raseringslager	1,1 x 2,0	0,08	Raseringslager med grus och bränt material under brandlager 1277.	Torggatan
1282	34	2	Raserad tegelkonstruktion	0,5 x 0,7	0,1	Samling med sekundärbrända fragmenterade tegelstenar. Rest efter raserad tegelkonstruktion.	Torggatan
1283	34	2	Brandlager	1,2 x 2,1	0,1	Brandlager.	Torggatan
1284	34	2	Gruslager	1,2 x 2,0	0,1	Grovt gult grus under 1283.	Torggatan
1285	34	2	Tramplager	0,3 x 1,7	0,08	Lager med siltig lera. Ligger direkt på underliggare 1287 och plankor och stockar 1288.	Torggatan
1286	34	2	Tramplager	1,2 x 1,2	0,04	Tramplat lager inom konstruktion 1287. Siltig lera med mycket organiskt material. Mycket kompakt. Träflis, linser av ljus lera och sand. Djurben och djurhår.	Torggatan
1287	34	2	Underliggare	0,3 x 1,6	0,3	Konstruktion bestående av två stockar lagda i rät vinkel mot varandra. Träet är mycket fragmentariskt.	Torggatan
1288	34	2	Plankor och stockar	1,7 x 1,7	0,05	Plankor i NO-SV riktning, oregelbundna till storleken. Både plankor och stockar blandat, återbrukat virke. Under en av plankorna framkom underkåken av ett större däggdjur. Skuret av vattenledning och avloppsrör.	Torggatan
1289	36	2	Tramplager	0,9 x 1,3	0,02	Kompakt lager mellan träkonstruktioner 1288 och 1290. Siltig lera med organiskt material.	Torggatan
1290	36	2	Plankor	1,1 x 2,7	0,1	Sex stycken grova, breda golvplankor 0,2-0,4 m. Alla av samma sorts trä (samma rödaktiga färgton). Ligger i två olika riktningar, åt NNO-SSV och NNV-SSO.	Torggatan
1291	36	2	Underliggare	1,1 x 2,4	0,3	Fragmentariskt trä som ligger i med en viss antydan ramverk/bjälklager under träbroläggning/golv 1290.	Torggatan
1292	36	2	Stör	0,05		En stör i anslutning till 1290. Har troligen slagits ned för att hålla stockar på plats.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1293	36	2	Syllstock	0,2 x 1,4	0,2	Stockar som hålls på plats av störar. Minst två bevarade skift. På den södra sidan fanns även en flätverkskonstruktion parallellt med stocken. Syll/väggkonstruktion.	Torggatan
1294	36	2	Avsatt lager	1,1 x 2,3	0,15	Utfyllnadslager under golvplankor. Mycket kompakt med huggspån, organiskt material och siltig lera.	Torggatan
1295	36	2	Avsatt lager	0,3 x 0,7	0,3	Mycket kompakt avsatt lager utanför syll 1293. Innehåller väldigt mycket dynga.	Torggatan
1297	38	1	Plankor	0,6 x 0,7	0,05	Plankor/stockar under 1294, i NNV-SSO riktning. Fortsätter under vattenledning.	Torggatan
1298	38	1	Påförd lera	0,15 x 0,4	0,15	Kompakt ljus lera, ligger upp mot flätverk 1299 i botten av schaktet.	Torggatan
1299	38	1	Flätverkskonstruktion	0,15 x 0,6	0,15	Fragmentariskt flätverk i NO-SV riktning.	Torggatan
1300		2	Utfyllnadslager	1,6 x 4,1	0,4	Utfyllnadslager under 1291. Huggspån, siltig lera och organiskt material.	Torggatan
1301		1	Utfyllnadslager	0,5 x 0,5	0,2	Utfyllnadslager i botten av schaktet. Siltig lera med huggspån, organiskt material, grus och småsten. Infiltrerat med undergrunden.	Torggatan
1302		2	Raseringslager	0,9 x 1,3	0,1	Ljus siltig, sandig lera med tegelkross och större bitar tegel samt sten. Under bärlager.	Torggatan
1303	34	2	Raserad tegelkonstruktion	0,6 x 0,9	0,1	Ett antal tegelstenar som låg samlat, med sandigt ljust bruk emellan. Raserad tegelkonstruktion/rest av murstock.	Torggatan
1304	34	2	Brandlager	1,6 x 1,7	0,8	Mörk siltig sandigt grus med mycket kol och sot. Bränd sand och grus.	Torggatan
1305	34	2	Tramplager	1,1 x 1,2	0,02	Siltig lera med mycket organiskt material, läderspill, halm och dynga. Ligger på träplankor (1307). Mycket kompakt.	Torggatan
1306	34	2	Brandlager	0,9 x 1,3	0,1	Lager mörk siltig sand med mycket bränt material, bränd sand och kalkbruk. Tjockt med kol på västra sidan.	Torggatan
1307	34	2	Plankor	0,8 x 1,4	0,1	Träkonstruktion bestående av breda plankor som ligger i NO-SV riktning. I den nordöstra delen är de kraftigt brända. Ca 0,2-0,3 m breda och 0,03 m tjocka. Direkt under finns en kraftig grundkonstruktion (1308). Konstruktionens hela utbredning kunde ej rensas fram pga släntning. Troligen rest efter träbroläggning.	Torggatan
1308	34	2	Underliggare	1,5 x 2,5	0,3	Grundläggning/underliggare till träkonstruktion 1307 (plankor). Består av grövre stockar som är lagda i vinkel mot varandra och hålls på plats av störar. En sten tillhör även konstruktionen. Under stenen påträffades en kokäke. Troligen rest efter träbroläggning.	Torggatan
1309	34	2	Störar	0,3 x 2,4	0,05	Störrad längs med en av stockarna i 1314. Ligger i NO-SV riktning. 20 stycken störar på var sida om en plankor i 1314. Direkt under lager 1308. Över stöarna fanns en mycket kompakt lager med mestadels dynga, troligen avsatt (1310).	Torggatan
1310	34	2	Tramplager	1,6 x 2,6	0,1	Mycket kompakt lager som delvis överlagrar 1309/1308. Består av mestadels ren dynga, annars siltig lera med organiskt material. Rödbrunn till färgen.	Torggatan
1311		2	Avsatt lager	1,4 x 2,3	0,3	Mycket kompakt trampat/avsatt lager. Under träkonstruktion 1307/1308. Lerig silt med mycket dynga och organiskt material.	Torggatan
1312		2	Avsatt lager	1,1 x 1,9	0,2	Siltigt lager under plankor 1308. Luckert med mycket organiskt material och ruttet trä. Tjockt. ligger mellan stockarna i 1309.	Torggatan
1313	39	2	Tramplager	1,0 x 2,2	0,08	Kompakt lager med mycket halm och dynga. Ligger under lager med närmast helt ren dynga (1312).	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1314	39	2	Träkonstruktion	1,2 x 2,5	0,2	Träkonstruktion bestående av stockar och plankor som ligger parallellt i NV-SO riktning.	Torggatan
1315	39	2	Underliggare	1,2 x 2,6	0,2	Grundläggning/underliggare under 1314. Består av grova oarbetade stockar som ligger i rät vinkel mot varandra. Är ej sammanfogade.	Torggatan
1316	39	2	Stockar/ grundläggning	1,0 x 2,4	0,4	Grova stockar som utgör grundläggningen till träbroläggning 1314. Ev stenkista om stenpackningen som påträffades direkt under träkonstruktionen hör samman med denna.	Torggatan
1317		2	Stenpackning	1,0 x 2,3	0,3	Stenpackning som påträffades i botten av schaktet, precis ovanför undergrunden. Tätt packade oregelbundna naturstenar samt grovt grått grus. Stenpackningen avgränsas av stockar på båda sidor. Kan ev utgöra stenpackning i äldre stenkista där stenen sjunkit längre ned i leran än träramen. Äldre fas av grundläggning, möjligen stenkista.	Torggatan
1318		2	Utfyllnadslager	1,0 x 2,3	0,1	Lager mellan stenpackning och träkonstruktion (1316). Mörkt grått, kol och organiskt material samt lerig silt.	Torggatan
1319	40	4	Stenläggning	1,1 x 1,7	0,1	Stenläggning som framkom direkt under gatans bärlager (1000). Stenarna är flata och oregelbundna i storlek. En större sten (0,8 x 0,6 m) och ett antal mindre stenar. I det ovanliggande lagret fanns mycket tegelkross.	Torggatan
1320	40	4	Raseringslager	0,8 x 6,4	0,08	Lager med siltig sand med grus och tegelkross. Raseringslager under 1319.	Torggatan
1321	41	2	Syllstock	0,3 x 0,7	0,3	Träkonstruktion bestående av stockar lagda i vinkel. Till konstruktionen hör även ett stolphål med en kraftig bevarad stolpe (1328).	Torggatan
1322		4	Nedgrävning	0,9	0,2	Ränna/dike/äldre störmög. Dike fyllt med grus som sträcker sig tvärs över schaktet direkt under telekablarna. Skär lager 1323 och överlagras av stenläggning och raseringslager 1319.	Torggatan
1323	41	2	Raseringslager	0,8 x 0,9	0,05	Lager siltig sand med mycket grus och bränt material. Ligger på träkonstruktion 1321.	Torggatan
1324	41	2	Tramplager	0,4 x 1,3	0,04	Mycket kompakt lager emd siltig lera och organiskt material direkt söder om 1325.	Torggatan
1325	41	2	Kalkbrukslager	0,6 x 1,9	0,2	Tjockt lager med ljust karlrik murbruk, blandat med grus och sand, kol och silt samt enstaka större stenar vilka är tydligt påverkade av hetta (spräckta).	Torggatan
1326	41	2	Lergolv	0,8 x 1,9	0,05	Mycket kompakt ljus lera med inslag av kol och grus. Påförd lera, troligen i samband med uppfräschning av spis.	Torggatan
1327	41	2	Grop	0,7	0,15	Rund grop genom lager 1326. den har en undad form, jämna väggar och plan/vagt rundad botten. Fylls av lager 1320. Troligtvis stolphålsbotten.	Torggatan
1328	41	2	Stolphål	0,4	0,3	Stolphål i träkonstruktion 1321. Kvadratisk med ca 0,3 m hög bevarad stolpe. Stolpen uppsäkrad av mindre störor och stenar. Under stolpen fanns en stenpackning.	Torggatan
1330	41	2	Spisfundament	0,5 x 0,7	0,3	Ljust kalkbruk och sand, med eldpåverkade samt skörbrända stenar. Varvat med kol. Rektangulär till formen, en nedgrävning kan anas men dock mycket grund.	Torggatan
1331	41	2	Golvlager	0,25 x 1,5	0,1	Kompakta varviga lager med sot och kol samt ljus påförd sandig lera med kalkbruk. Golvlager vid spis 1330.	Torggatan
1332	41	2	Utjämningslager	0,8 x 5,1	0,1	Gruslager som täcker en större del av ytan väster om ränna 1322. Grått grovt grus och sand, uppblandat med siltig lera och organiskt material och kol. Utjämningslager under golv.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1333	41	2	Syllstock	0,4 x 2,4	0,4	Träkonstruktion bestående av två stockar som ligger i rät vinkel mot varandra. De är avskurna av avloppsrör mitt på men tillhör samma konstruktion. Båda har störrar på sidorna för att hålla fast konstruktionen.	Torggatan
1334	41	2	Tramphorisont	0,4 x 0,45	0,03	Kompakt lager med siltig lera med mycket organiskt material, dynga samt huggspån som framkom direkt väster om 1333 på den norra sidan av schaktet. Avsatt eller möjligen en rest efter rest efter större utfyllnadslager.	Torggatan
1335		2	Flätverk	0,1 x 0,4	0,1	Fragmentarisk flätverkskonstruktion invid 1333.	Torggatan
1336		2	Golvlager	0,9 x 1,0	0,06	Avsatt lager med lerig silt inom konstruktion 1321, fyller även stolphål 1328.	Torggatan
1337	41	2	Avsatt lager	2,1 x 2,5	0,15	Kompakt lager siltig lera varvat med linser av mer humöst material, dynga och kol. I schaktets hela utbredning väster om dike 1322).	Torggatan
1339			Flätverk	0,1 x 0,2	0,1	Flätverkskonstruktion söder om grupp 41. Endast en liten del av utbredningen kunde rensas fram pga släntningen.	Torggatan
1340	39	2	Trägol	0,6 x 0,85	0,05	Träkonstruktion bestående av plankor liggande i NO-SV riktning. Endast en mindre del av konstruktionen har kunnat observeras i schaktets slänt. Troligen en rest av en kavelbro eller träbroläggning.	Torggatan
1341	39	2	Underliggare	0,7 x 1,0	0,3	Underliggande konstruktion/bjälklager till träbroläggning 1340. Stockar som ligger i vinkel mot varandra. Konstruktionen ligger på samma nivå som intilliggande 1314. Grova stockar, upp till 0,3 m i diam.	Torggatan
1342	39	2	Flätverk	0,06 x 0,8	0,2	Flätverkskonstruktion som löper längs med träbroläggning 1340/1341 i NV-SO riktning. Precis intill, på den SV sidan fanns en mycket grov stock liggande i samma riktning. Flätverket inkluderar störrar vilka är upp till 0,5 m höga. Endast ca 0,2 m av själva flätverket är dock bevarat. Konstruktionen är yngre än övriga konstruktioner på samma fysiska höjd över havet, troligen samtida med 1307/1308/1314.	Torggatan
1343	39	2	Golvlager	0,5 x 1,4	0,05	Kompakt lager med siltig lera, organiskt material och huggspån som ligger på konstruktion 1340.	Torggatan
1344	39	2	Syllstock	0,4 x 0,9	0,4	Mycket grov stock som påträffades i slänten längs med flätverk 1342.	Torggatan
1345		2	Avsatt lager	1,1 x 5,9	0,02	Grå siltig lera med grus, silt, organiskt material och dynga som överlagrar 1346.	Torggatan
1346	43	2	Träkonstruktion	0,7 x 2,6	0,4	Träkonstruktion bestående av två skift med plankor separerade av en mindre ribba, samt i den norra kante tre skift med stockar. Det övre skiftet är fragmentariskt med de nedre är relativt välbevarade. På den södra långsidan fanns störrar som höll plankorna på plats. Då konstruktionen påträffades i schaktets slänt kunde inte hela tas fram. Möjligen konstruktionselement till träbroläggning eller brygga.	Torggatan
1347		2	Stenpackning	0,7 x 1,2	0,3	Stenpackning som framkom i schaktbotten, under och med samma utbredning som 1340/1341, stratigrafiskt under utfyllnadslager 1348. Stora oregelbundna naturstenar och grått siltigt grus/grov sand. Möjligen stenpackningen från stenkista. Om marken varit sank kan materialet ha sorterats så att stenarna har sjunkit längre ner än själva träkonstruktionen.	Torggatan
1348	39	2	Tramplager	0,9 x 2,2	0,3	Tjockt kompakt lager med siltig lera med mycket dynga, och organiskt material (dock ej träflis eller huggspån i samma mängd som övriga utfyllnadslager) som framkom under träkonstruktion 1341.	Torggatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1349		1	Avsatt lager	0,7 x 2,2	0,2	Mycket kompakt lager siltig lera med organiskt material som är infiltrerad av den naturliga leran som utgör undergrunden. Innehåller mycket organiskt material och dynga. Likt 1348, men separeras av konstruktioner.	Torggatan
1350	43	2	Träkonstruktion	0,2 x 1,2	0,25	Träkonstruktion bestående av stockar lagda i rät vinkel mot varandra (med knutar) i två bevarade skift. Totalt fem stycken. Stockarnas diam är ca 0,1 m. I den västra änden av konstruktionen påträffades två stycken störrar. Avlopp. Utgör troligen samma konstruktion som 1346, men skuret av avlopp mitt på. Möjlig konstruktionselement till träbroläggning eller brygga.	Torggatan
1351	43	2	Stenpackning	0,4	0,12	Liten rest efter stenpackning, endast synlig i slänten. Mindre stenar och grått grus. Strax väster om träkonstruktion 1350.	Torggatan
1352	44	1	Syll	0,15 x 0,4	0,2	Syllstock som ligger i N-S riktning under 1350. Överlagras av lager 1353.	Torggatan
1353	44	1	Tramphorisont	0,3 x 0,5	0,1	Mycket kompakt trampat lager med siltig lera varvar med dynga, träflis, halm, kol och organiskt material. Ligger på 1352.	Torggatan
1360	45	2	Stolpe	0,5	0,6	Grov stolpe med endast det yttre barklagret intakt, insidan helt förmultnad. Del av hägnadskonstruktion	Eriksgatan
1361	45	2	Störrar	1,6	0,15	Störrad, bestående av fyra störrar på rad i N-S riktning, väster om 1360. Del av hägnad.	Eriksgatan
1362	45	2	Utvämningslager	0,4 x 1,4	0,1	Kompakt lager med siltig lera med grus och rasering, fläckvis ljus lera. Utfyllnadslager med raseringsmaterial.	Eriksgatan
1363	45	2	Träkonstruktion	0,25 x 1,25	0,1	Mycket fragmentariska rester efter vägg/hägnad.	Eriksgatan
1364	45	2	Raseringslager	0,2 x 2	0,2	Utfyllnadslager med raseringsmaterial. Grus, sand och småsten samt mycket organiskt material.	Eriksgatan
1365	45	2	Plankor	0,4 x 1,4	0,05	Liggande plankor i N-S riktning parallellt med hägnad 1361. Möjlig spång eller gångplankor.	Eriksgatan
1366	45	2	Flätverkskonstruktion	0,5 x 1,7	0,15	Flätverkskonstruktion direkt väster om störrad 1361. Överlagras av lager 1366. Konstruktionen är ca 0,1–0,15 m hög, mycket fragmentarisk och dåligt bevarad.	Eriksgatan
1367	45	2	Avsatt lager	0,9 x 1,2	0,3	Avsatt tjockt lager under stockar. Överlagras 1360. Siltig lera med mycket humöst material. Mycket fragmentariska rester efter flätverk i den östra delen. Avsatt lager vid hägnad.	Eriksgatan
1368	1	2	Avsatt lager	0,3 x 1,2	0,2	Ljus siltig lera med organiskt material. Innehåller träflis och huggspån samt djurben. Utvämningslager?	Eriksgatan
1369	1	2	Tramphorisont	0,4 x 1,5	0,2	Mörkt kompakt lager under 1368. Lerig silt med mycket organiskt material och djurben, läderspill.	Eriksgatan
1370	1	2	Flätverkskonstruktion	1,6 x 0,3	0,4	Flätverk, i N-S sträckning. Dåligt bevarad. Skärs av rörschakt. Avsatta lager på den västra sidan (1369 och 1368). Del av hägnadskonstruktion.	Eriksgatan
1371		2	Utvämningslager	0,7 x 10,5	0,3	Mörkt kompakt lerigt utfyllnadslager under flätverk 1370. Innehåller mycket trä och ris samt en del djurben. Direkt på undergrunden. Ursprunglig mark.	Eriksgatan
1372	46	3	Tunna	1	0,1	Botten från en stor tunna, ca 1 m i diam. Kanter ca 0,1 m höga. Botten intakt. Fyllt av kalkbruk (1373). Skuren av rördledning på sydöstra sidan. Överlagras av 1374. I tunnan hittades en öl-hane. Kalktunna.	Eriksgatan
1373	46	3	Kalkbruk	1	0,05	Lager med ljus gult kalkbruk i botten av tunna, mycket kompakt.	Eriksgatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1374	46	3	Avsatt lerlager	0,9 x 2,3	0,1	Lager med ljus kompakt lera omkring tunna 1372. Förefaller trampat. Innehåller kalkbruk, kol, träflis och organiskt material. Direkt under leran fanns ett brandlager. Tunnan står på lager 1374. Påförd lera.	Eriksgatan
1375		3	Gruslager	1,4 x 3,3	0,06	Gruslager, ca 0,06 m tjockt. Överlagrar tunna 1372 och omgivande lerlager. Fint grus och grov sand, inklusioner av tegelkross och småsten, trä och kol. Utnjämningsslager under kalktunna.	Eriksgatan
1376	45	2	Raseringslager	1 x 1	0,3	Brandlager med raseringsmaterial, bränd torv, sand och grus, skärvig sten och sekundärbränd tegel. Mycket kol. Mer lerigt mot botten (infiltration). Varvigt med lera/silt och bränt material.	Eriksgatan
1377	45	2	Plankor	1,1 , 3,1	0,2	Fragmentariska golvbjälkar lagda i vinkel mot varandra. Ca 0,2–0,25 m i diam. Sekundärt använt virke både huggna och ohuggna ändar). Byggnad i N–S riktning. Syllar/bjälklager.	Eriksgatan
1379	45	2	Avsatt lager	0,6 x 0,9	0,1	Lerigt avsatt lager över och mellan och golvbjälkar. Fyndförande, bland annat kam nerkilad mellan två stockar. Kompakt siltig lera med organiskt material, kol, grus, trä etc. Golvlager vid spis.	Eriksgatan
1380	45	2	Utfyllnadslager	1,3 x 3,4	0,3	Utfyllnadslager bestående av lerig silt med mycket trä och organiskt material, kol, grus och sten. Kompakt.	Eriksgatan
1381	45	2	Lergolv	0,6 x 1,5	0,06	Ljus lera som avgränsar inom träkonstruktion 1382. Kompakt siltig lera med kol och organiskt material. Lergolv.	Eriksgatan
1382	45	2	Syllstockar	1 x 2,2	0,3	Syllstockar i anslutning till lager 1381. Fragmentariska. Även syllstenar ingår i konstruktionen. Byggnad i N–S riktning. Risbädd under konstruktionen, sedan undergrund.	Eriksgatan
1383	45	2	Avsatt lager	0,6 x 0,7	0,08	Avsatt lager utanför byggnad. Lerig silt med mycket dynga och organiskt material. Rester efter risbädd.	Eriksgatan
1384		2	Utfyllnadslager	1,0 x 2,4	0,2	Utfyllnadslager som innehåller mycket raseringsmaterial. Lerig silt med organiskt material.	Eriksgatan
1385	47	2	Påförd lera	0,6 x 1,6	0,12	Ljus lerig silt med kol och organiskt material. Avgränsat inom syllar/träkonstruktion 1386. Lergolv.	Eriksgatan
1386	47	2	Träkonstruktion	0,8 x 3,1	0,2	Mycket fragmentariska och kraftigt förmultnade stockar vilka utgör en del av en byggnad som ligger i N–S riktning. Troligen utgör de en del av takkonstruktionen. Direkt under påträffades ett brandlager som förefaller innehålla bränd torv.	Eriksgatan
1387	47	2	Brandlager	1,1 x 1,4	0,15	Brandlager med bränd torv, Brandpåverkat grus och sand samt både bränt och obränt trä.	Eriksgatan
1388	47	2	Gruslager	1,1 x 1,5	0,2	Gruslager, fint grus och grov sand.	Eriksgatan
1389	47	2	Påförd lera	0,6 x 0,8	0,2	Ljus grå siltig lera, avsatt lager varvat med dynga och organiskt material. Ca 0,2 m tjockt. ligger inom syllar/träkonstruktion 1390.	Eriksgatan
1390	47	2	Träkonstruktion	0,8 x 2,1	0,13	Fragmentarisk/kraftigt förmultnad träsyll/bjälklager. Skuret av avloppsschakt på den östra sidan. Byggnaden förefaller ligga i N–S riktning.	Eriksgatan
1391		2	Avsatt lager	0,6 x 7,0	0,25	Utfyllnadslager med lerig silt, organiskt material, dynga, träflis och ris. i botten av schaktet. Ca 0,2–0,25 m tjockt. Samma som 1371.	Eriksgatan
1392		2	Stenpackning	0,6 x 3,1	0,25	Rejal stenpackning på risbädd, direkt under byggnad 1390/1391. Oregelbundet lagda rundade stenar ca 0,1 m i diam. Minst 0,25 m tjock. Finns i hela schaktets bredd. Grundläggning/rustbädd.	Eriksgatan
1393	49	2	Påförd lera	1,0 x 2,4	0,5	Ljus kompakt lera med lite grus och småsten. Ligger inom träkonstruktion 1394. Innehåller även bränt samt obränt trä, skörbränd sten och bränt grus. Minst 0,5 m tjockt.	Eriksgatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1394	49	2	Syllar	0,2 x 0,6	0,1	Mycket fragmentariska och förmultnade syllstockar i anslutning till lager 1393.	Eriksgatan
1395	49	2	Flätverkskonstruktion	1,6	0,3	Flätverkskonstruktion längs med syllar/golv 1396. Skär igenom lager 1399. Minst 0,3 m intakt. I N-S riktning.	Eriksgatan
1396	49	2	Träggolv	0,2 x 2,3	0,1	Fragmenterade kraftigt förmultnade grova träplankor. Ca 0,2–0,3 m breda och 0,06–0,1 m tjocka. Ligger i N-S riktning. Rester av träggolv.	Eriksgatan
1397	49	2	Golvlager	0,7 x 1,5	0,06	Kompakt ljusbrun lera som påträffades direkt på golvplankor 1396. Innehåller förutom silt och sand även mycket organiskt material samt en del kol.	Eriksgatan
1398	49	2	Avsatt lager	0,2 x 0,9	0,15	Mycket kompakt skiktad dynga och lera. Även mycket organiskt material och kol. Ligger upp emot flätverk 1395. Avsatt lager/trampat lager längs med hägnad.	Eriksgatan
1399	49	2	Avsatt lager	0,9 x 1,3	0,2	Tjockt dynglager/utfyllnad under 1393/1396. Innehåller mycket träflis och organiskt material samt grus och småsten.	Eriksgatan
1400		2	Gruslager	0,9 x 1,4	0,15	Gruslager, utjämning.	Eriksgatan
1401	50	2	Flätverk	1,0 x 1,0	0,05	liggande flätverkskonstruktion, troligen del av staket/hägnad som vält. Slanor samt 3–4 störor. Även en större plankbit. Ca 1 x 1 m och fint bevarad. Skuret av avloppsschakt åt öster.	Eriksgatan
1402	50	2	Avsatt lager	0,7 x 1,8	0,03	Kompakt mörkt organisk lerig silt. Avsatt lager. Ligger på 1401 och fortsätter åt söder.	Eriksgatan
1403		4	Nedgrävning	2,2 x 4,9	2,5	Stor grop fylld med stora rundade naturstenar samt fin sand, grus, och rasering. Förefaller recent, tillkommit i samband med bygget av garaget till Pausgallerian. Troligen återfylld av dumpmassor från bygget.	Eriksgatan
1404		2	Utfyllnadslager	0,9 x 3,0	0,5	Utfyllnadslager/dynglager. Lerig silt med mycket organiskt material och träflis.	Eriksgatan
1405	51	2	Syllar	0,6 x 2,8	0,15	Bjälklager/syllar till hus. Byggnaden ligger i N-S riktning. Träet mycket förmultnat. Direkt söder om byggnaden fanns ett mycket kompakt avsatt lager och under grundläggning i form av en tjock risbädd.	Eriksgatan
1406	51	2	Tramphorisont	0,6 x 3,3	0,1	Kompakt avsatt (trampat) lager med lerig silt, organiskt material, träspån och dynga. Träflis/huggspån ligger jämnt och plant.	Eriksgatan
1407	51	2	Utjämningslager	1,9 x 6,5	0,3	Utfyllnadslager under hus består av organiskt material, lerig silt och mycket trä. I botten en tjock risbädd. Förekommer i hela schaktets bredd. Utfyllnadslager och grundläggning.	Eriksgatan
1408		4	Utfyllnadslager	2,4 x 4,1	0,6	Mörkbrun sandig silt uppblandat med småsten och lite tegelkross. Framkom på ca +4,1 m.ö.h. under bärlager till befintlig gata. Lagret är störd av dag- och spillvattenledningar. Lagret fortsätter i norr utanför schaktbegränsningen. Fynd av fajans, yngre rödgods, kritpipsskafv och djurben. Del av utfyllnadslager/bärlager till äldre gata (1600/1700-tal).	Eriksgatan
1409		2	Avfallslager	0,9 x 4,9	0,35	Kompakt org. träflislager varvat med linser av dynga och rikligt med djurben. Framkom på ca +3,6–3,5 m.ö.h. samt vilade på blålera. Sannolikt samma som 1407. Lagret är störd av befintliga ledningar samt iaktogs även i östra schaktväggen öster om befintlig dagvattenledning. Medeltida utfyllnadslager.	Eriksgatan
1415		2	Knuttimrade stockar	0,2 x 1,0	0,4	Träkonstruktion som påträffades i den östra slänten av schaktet på eriksgatan. Två skift av stockar, ca 0,2 m i diam. Huggna i änden. I vinkel en mindre plankor ca 0,1 m bred och 0,02 m tjock, ca 1 m lång. Under fanns ett trampat lager (1416). Timrad byggnad.	Eriksgatan

Kontexter, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Minsta storlek (m)	Tjocklek/höjd/djup (m)	Beskrivning	Läge
1416		2	Tramphorisont	0,8 x 3,3	0,05	Ljus gråbrun sandig, lerig silt med organiskt material. Mycket kompakt och "blank", troligen en trampad yta.	Eriksgatan
1417		2	Avsatt lager	0,4 x 1,5	0,2	Lager med huggspån och träflis samt humus. Överlagrar 1416 och 1415.	Eriksgatan
1418		4	Utfyllnadslager	0,7 x 2,5	0,4	Utfyllnadslager under gatans bärlager. Omrörda massor med tegelkross och äldre gatsten.	Eriksgatan
1419		2	Utfyllnadslager	0,7 x 2,6	1,4	Äldre utfyllnadslager under 1416. Innehåller mycket organiskt material och läderspill. Linser av sand, silt och ljus lera.	Eriksgatan
1420	52	1	Svämlager	0,9 x 3,6	0,45	Kompakt lerig, sandig silt, fint material högt och grövre sand och grus mot botten. Inte lika organiskt (träflis, läderspill, dynga etc) som längre upp på Eriksgatan. Innehåller ben, småsten, tegelkross (svallade småbitar) och en del mycket förmultnat trä längst i botten. Vattenavsatt lager i strandkanten.	Eriksgatan
1421		4	Utfyllnadslager	1,9 x 3,4	0,3	Utfyllnad, omrört. Innehåller rasering. Sand, grus och tegelkross uppblandat med kultutlager. Fortsätter söderut. Återfyllnad i äldre rörschakt.	Eriksgatan
1422	52	1	Bottensediment	1,0 x 32,5	1,5	Mycket fint material, sandig, lerig silt med humus. Kompakt. Sluttar nedåt mot söder. Känns och ser ut som bottensediment. Fortsätter söderut. Vattenavsatt lager i strandkanten/bottensediment. Finare än 1420, innehåller inte lika mycket sand och småsten.	Eriksgatan

BILAGA 2

FYND

Fynd

Fynd-nr*	Grupp	Skede	Objekt	Sub-klass	Material	Del	Datering	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
1000:6659:1			Gryta		Keramik	Buk	1660–1700	4,8	1	Yngre rödgods.	
1001:10083:1			Kanna		Keramik	Buk	1250–1350	12,8	3	Äldre rödgods.	
1001:10083:2			Kruka		Keramik	Botten/buk	1650–1750	34,5	1	Yngre rödgods.	
1001:10093:1			Spik		Järn			17,0	1		X
1004:342:1		3	Kanna		Keramik	Buk	1250–1350	2,0	1	Äldre rödgods, Aardenburg/Brügge.	
1004:342:2		3	Skål		Keramik	Mynning	1690–1740	5,0	1	Yngre rödgods.	
1027:559:1		2	Bearbetat ben		Ben	Fragment		1,8	1	Kamfragment?	
1027:560:1		2	Bottenskölla		Slagg	Slagg		500	1		X
1027:583:1		2	Kanna		Keramik	Buk	1270–1350	9,3	1	Äldre rödgods.	
1027:583:2		2	Bägare/krus		Keramik	Mynning	1350–1400	8,8	1	Stengods, Niedersachsen.	
1027:583:3		2	Krus		Keramik	Buk	1230–1330	5,7	1	Protostengods.	
1027:660:1		2	Sko		Läder	Sula		130		Lädersula.	X
1029:10092:1		2	Nyckel		Järn	Hel		81,4	1	Ca 10 cm lång. Konserverad.	
1029:10092:2		2	Nål		Ben	Hel		2,7	1	Bennål tillverkad av vadben från svin.	
1029:10092:3		2	Kam	5a:II	Ben/horn	Fragment	1150–1250	7,7	1	Sammansatt dubbelkam, utan dekor. Storlek 2,8 x 5,2 cm.	
1029:752:1		2	Kvarnsten	Vridkvarn	Sten	Fragment		6 000	1	Halvt kvarnstensfragment.	X
1029:752:2		2	Kvarnsten	Vridkvarn	Sten	Fragment		4 000	1	Fjärdedels kvarnstensfragment. Radie 250 mm.	X
1029:752:2		2	Kvarnsten	Vridkvarn	Sten	Fragment		2 000	1	Fjärdedels kvarnstensfragment. Radie 220 mm.	X
1029:766:1		2	Malsten		Sten	Fragment		4 000	1	Underliggare.	X
1032:10095:1		1	Koppartråd		Cu-leg	Fragment		18,4	1		X
1036:664:1		4	Fat		Keramik	Brätte/mynning	1690–1740	22,4	1	Yngre rödgods.	
1048:10082:1		4	Kakel		Kakel			19,9	1		
1054:10104:1	10	1	Bryne		Sten	Fragment		46,9	1	Fragment av bryne.	
1054:10107:1	10	1	Sländtrissa		Trä	Hel		280,0	1	Träskiva med hål i mitten, ca 3 cm i tjocklek och 10 cm i diam.	X
1058:10105:1		2	Stav till laggkärl		Trä	Fragment		160,8	1	Möjlig del av stav till laggkärl.	X
1058:1212:1		2	Föremål		Bly	Helt			1	Tillplattad ring med tre kors. Storlek ca 2 x 3 cm. Konserverad.	
1058:1212:2		2	Kam	4a:II	Ben/horn	Hel	1160–1400	27,5	1	Komplett sammansatt dubbelkam. Storlek 10,1 x 4,1 cm.	

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Fynd, forts.

Fynd-nr*	Grupp	Skede	Objekt	Sub- klass	Material	Del	Datering	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
1058:1213:1		2	Kanna		Keramik	Buk	1220–1280	21,0	1	Äldre rödgods, Aardenburg/Brügge.	
1061:10084:1	11	2	Kanna		Keramik	Buk	1250–1350	5,1	1	Äldre rödgods.	
1061:10084:2	11	2	Skål		Keramik	Buk/ mynning	1250–1350	19,2	1	Äldre rödgods, ovanlig.	
1079:10115:1	14	2	Löpare		Sten	Fragment		1 000	1		X
1079:10115:21	14	2	Under- liggare		Sten	Fragment		5 000	1		X
1082:10109:1	15	1	Krok		Trä	Hel		151,5	1	Snidad krok, med hål genom skaflet.	
1082:10109:2	15	1	Läder		Läder	Fragment			2		X
1088:5178:1	16	2	Bryne		Sten	Fragment		111,1	1	Avbrutet i bågge ändar. Skåra för nålslipning.	
1088:5187:1	16	2	Krus		Keramik	Mynning/ hals	1230–1330	39,8	1	Protostengods.	
1095:5299:1	16	2	Kam	5a:III	Ben/horn	Fragment	1150–1250	16,6	1	Sammansatt dubbel- kam. Dekor av två parallella linjer på stödskenan. Platt rektangulärt tvärsnitt.	
1097:10101:1	16	2	Laggkärl		Trä	Fragment, stav		72,9	1	Del av lagg till mindre kärl.	X
1097:5214:1	16	2	Svepask		Trä	Lock		276,8	1	Halvt lock till svepask. 44 cm i diam, 2 cm i tjocklek.	X
1097:5214:2	16	2	Kärl		Trä	Lock		150,8	1	Halvt lock/botten till laggkärl. 20 cm i diam, 1 cm tjock.	X
1100:6559:1		2	Krus		Keramik	Buk/ mynning	1330–1400	4,5	2	Nästanstengods.	
1102:10112:1	17	2	Träföremål		Trä	Fragment		180,5	6	Fragmenterade mindre träföremål.	X
1102:10112:2	17	2	Läder		Läder	Fragment		240			X
1112:10099:1	19	2	Spik		Järn	Fragment		13,3	1	Svårt korroderat jämföremål, spik?	X
1112:5809:1	19	2	Kanna		Keramik	Buk	1270–1350	5,2	1	Äldre rödgods.	
1118:10108:1	29	1	Bear- betat trä		Trä	Fragment		12,3	1	Snidad träkil. Avbruten ände.	X
1128:6013:1		2	Kanna		Keramik	Buk	1270–1350	8,4	1	Äldre rödgods.	
1128:6013:2		2	Obestämd		Keramik	Buk	1200–1300	13,3	1	Oxiderat lergods.	
1130:6054:1	20	2	Kanna		Keramik	Buk/skuldra	1250–1350	32,9	1	Äldre rödgods.	
1130:6054:2	20	2	Kanna		Keramik	Buk	1230–1350	11,3	1	Äldre rödgods, troligen Belgien.	
1133:10094:1		2	Blad till skära/kniv		Järn	Blad		134,8	1	Möjligen blad till skära eller kniv.	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Fynd, forts.

Fynd-nr*	Grupp	Skede	Objekt	Sub-klass	Material	Del	Datering	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
1133:10094:2		2	Laggkärl		Trä	Lock/botten		1461,5	1	Lock/botten. 23 cm i diam, 1,5 cm i tjocklek.	X
1135:6063:1		2	Kanna		Keramik	Buk	1270–1350	4,0	1	Äldre rödgods.	
1138:10077:1		2	Bearbetat ben		Ben			131,6	1	Bearbetat mellanhandsben från nöt.	
1138:10086:1		2	Kruka		Keramik	Buk	1230–1350	18,8	1	Yngre svartgods.	
1139:10106:1	21	1	Kil		Trä			176,8	1	Mindre träföremål med huggen spets i ena änden. Avbruten. Kil?	X
1153:6578:1		2	Knivslida		Läder	Del			1	Knivslida med järnskoning "half chape" i två delar. Konserverad.	
1153:6578:2		2	Sko		Läder	Sula		30	1	Lädersula.	X
1154:10087:1	16	2	Kanna		Keramik	Buk	1230–1350	11,4	1	Äldre rödgods, Aardenburg/Brügge.	
1159:10088:1		1	Kruka		Keramik	Buk	1100–1250	18,9	3	Protostengods, Paffrath.	
1159:10111:1		1	Sländtrissa		Trä	Hel		356,7	1	11,5 cm i diam, 3 cm i tjocklek. Hål i mitten välvd på ena sidan och platt på andra.	X
1164:6441:1	22	2	Kärl		Trä	Botten			1	Rund träskiva.	X
1164:6441:2	22	2	Stav		Trä	Fragment, stav		20	1	Svagt böjd, snidad spets i ena änden. Ca 30 cm lång. Avbruten.	X
1164:6441:3	22	2	Läderspill		Läder	Fragment		80		Hantverksspill och delar av ovanläder.	X
1164:6442:1	22	2	Kruka		Keramik	Buk	1230–1350	9,2	1	Yngre svartgods.	
1164:6442:2	22	2	Dryckesskål		Keramik	Botten	1370–1450	58,6	1	Stengods, Siegburg.	
1167:2517:1	22	2	Kam	4a	Ben/horn	Fragment	1160–1400	3,7	1	Sammansatt dubbelkam. Rak ändskiva utan ornering. Bronsnitar. 4 cm hög.	
1167:2517:2	22	2	Kam	5a	Ben/horn	Fragment	1150–1250	2,7	1	Sammansatt dubbelkam. Ändskiva utan ornering. 4 cm hög.	
1167:6517:1	22	2	Läst		Trä	Hel		130,8	1	Läst med fyrkantig häl. Längd ca 20 cm. Konserverad.	
1167:6517:2	22	2	Doppsko		Järn			14,2	1	Korroderad. Konserverad.	
1167:6517:3	22	2	Kniv		Järn	Fragment		23,5	1	Del av knivblad.	X
1167:6517:4	22	2	Läst		Trä	Fragment		490,0	1	Läst i två delar. Vuxenstorlek. Tillverkad i trä av sämre kvalitet. Dåligt bevarad.	X
1167:6517:5	22	2	Boskapsutrustning		Trä	Del			1	Möjlig del av seldon.	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Fynd, forts.

Fynd-nr*	Grupp	Skede	Objekt	Sub-klass	Material	Del	Datering	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
1167:6517:6	22	2	Tunnband		Trä	Fragment		21,4	1	Tunnband, snidad spets. Ca 2 cm bred, 30 cm lång. Lätt böjd. Rester av slana som bundit samman hela tunnbandet.	X
1167:6517:7	22	2	Plugg		Trä	Hel		24,1	1	Snidad. Ca 10 cm lång, 1,5 cm i diam.	X
1167:6517:8	22	2	Stövelskaft		Läder					Fotdel avskuren. Konserverad.	
1167:6517:9	22	2	Läder		Läder	Fragment		21			X
1167:6517:10	22	2	Läder		Läder	Fragment		269	2		X
1169:10110:1	22	2	Svepask		Trä	Lock/botten		95,7	1		X
1169:2521:1	22	2	Kam		Ben/horn	Hel	1140–1400	25,3	1	Långtandad kam. Storlek 15,6 x 3 cm.	
1178:10085:1	24	2	Kruka		Keramik	Mynning/skuldra	1670–1730	29,8	1	Yngre rödgods.	
1178:10098:1	24	2	Verktyg		Trä	Hel		30	1	Handag till verktyg, åttkantig form.	X
1178:6576:1	24	2	Kanna		Keramik	Buk	1250–1350	5,7	1	Äldre rödgods.	
1178:6576:2	24	2	Kruka		Keramik	Buk	1230–1280	2,3	1	Protostengods, Paffrathliknande.	
1178:6576:3	24	2	Kruka		Keramik	Buk	1230–1350	10,4	1	Yngre svartgods.	
1178:6576:4	24	2	Krus		Keramik	Buk	1230–1300	6,4	1	Protostengods.	
1178:6576:5	24	2	Krus		Keramik	Buk	1230–1330	80,4	1	Protostengods.	
1187:10114:1		2	Kam		Ben/horn	Fragment		2,1	1	Sammansatt dubbelkam. Endast tand-skiva, 4,2 cm.	
1188:10116:1	26	1	Textil		Textil	Fragment		5,11	1	Ylle, vävt i 2/2 kypert.	X
1188:10116:2	26	1	Textil		Textil	Fragment		3,6	1	Ylle, filtat.	X
1188:6790:1	26	1	Bearbetat trä		Trä	Fragment		2,4	1	Bearbetad pinne. Täljd spets i ena änden.	X
1190:6791:1	26	1	Bearbetat ben		Ben	Fragment		6,5	2	Hantverksavfall.	
1190:6794:1	26	1	Krok		Trä	Hel		127,0	1	Snidad krok. 18 cm lång, 2 cm i tjocklek.	X
1194:10089:1	26	1	Kruka		Keramik	Buk	1100–1250	2,7	1	Protostengods, Paffrath.	
1194:10102:1	26	1	Bryne		Sten	Fragment		29,2	1	Avbrutet bryne med skåra för nålslipning.	
1194:6854:1	26	1	Sko		Läder	Sula, fragment		126,4		Mycket stor sko.	X
1205:6969:1		2	Dryckesskål		Keramik	Mynning	1370–1450	52,1	1	Stengods, Siegburg	
1205:7108:1		2	Kanna		Keramik	Buk	1250–1350	11,3	1	Äldre rödgods.	
1206:7106:1	26	1	Skaft		Trä	Hel		15	1	Handag till mindre verktyg.	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Fynd, forts.

Fynd-nr*	Grupp	Skede	Objekt	Sub- klass	Material	Del	Datering	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
1206:7107:1	26	1	Kruka		Keramik	Buk	1250–1350	12,1	1	Yngre svartgods.	
1214:7221:1	26	1	Kvarnsten	Vrid- kvarn	Sten	Fragment		5 000	1	Halvt kvarnstens- fragment.	X
1228:10096:1		2	Båtnit		Järn	Hel		26,2	1		X
1232:7610:1	31	1+2	Kanna		Keramik	Buk/botten	1240–1300	120,0	1	Protostengods.	
1257:10100:1	32	2	Spik		Järn	Hel		26,8	1	Mycket korroderad.	X
1257:5439:1	32	2	Kanna		Keramik	Buk	1230–1320	11,5	1	Äldre rödgods.	
1257:5439:2	32	2	Kanna		Keramik	Buk	1250–1350	6,9	1	Äldre rödgods.	
1262:10091:1		3	Krus		Keramik	Buk	1400–1500	8,3	1	Stengods, glaserat. Troligen Siegburg men kan inte utesluta Saintonge.	
1264:5546:1		3	Krus		Keramik	Buk	1270–1330	3,3	1	Protostengods, Niedersachsen?	
1267:10097:1	34	2	Glas		Glas	Fot, fragment		7,4	1		X
1277:5814:1	33	3	Krus		Keramik	Buk/botten	1330–1400	30,9	1	Nästanstengods.	
1285:6007:1	34	2	Krus		Keramik	Buk	1250–1350	4,3	1	Protostengods.	
1285:6007:2	34	2	Obestämd keramik		Keramik	Buk	1250–1350	1,9	1	Äldre rödgods, obestämd.	
1286:6006:1	34	2	Kanna		Keramik	Buk	1270–1350	4,6	1	Äldre rödgods.	
1286:6011:1	34	2	Knapp		Cu-leg	Fragment		6,1	1	Mycket fragmentariskt litet runt föremål. Knapp?	X
1288:6116:1	34	2	Läder		Läder	Fragment		21,3			X
1295:6269:1	36	2	Läder		Läder	Fragment		9,3	1		X
1300:6590:1		2	Flinta		Flinta			65,8	1		X
1306:8079:1	34	2	Kanna		Keramik	Buk	1270–1350	20,0	1	Äldre rödgods.	
1306:8079:2	34	2	Kanna		Keramik	Buk	1250–1350	0,9	1	Äldre rödgods, kan inte utesluta att det är yngre rödgods men troligen inte.	
1308:8065:1	34	2	Obestämt		Cu-leg	Fragment		9,8	1	Tunn fragmentarisk kopparplåt.	X
1310:6620:1	34	2	Läder		Läder	Fragment		20			X
1313:6614:1	39	2	Näver		Trä	Fragment		1,8	1	Litet paket av näver.	X
1313:6618:1	39	2	Läderspill		Läder	Fragment		200		Spill.	X
1313:8147:1	39	2	Beslag		Järn	Fragment		57,8	1		X
1313:8147:2	39	2	Ölhane		Cu-leg	Hel		66,5	1	Konserverad.	
1314:8175:1	39	2	Krus		Keramik	Botten/buk	1300–1350	106,4	1	Nästanstengods.	
1316:6623:1	39	2	Kärl		Trä	Hel		879,0	1	28 cm i diam. Ca 2 cm i tjocklek. Spik- hål längs kanten. Lock och botten.	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Fynd, forts.

Fynd-nr*	Grupp	Skede	Objekt	Sub-klass	Material	Del	Datering	Vikt (g)	Antal	Beskrivning	Gallrat (X)
1316:8176:1	39	2	Kanna		Keramik	Buk/ handtag	1270–1350	23,6	1	Äldre rödgods.	
1316:8176:2	39	2	Kanna		Keramik	Buk	1270–1350	1,8	1	Äldre rödgods.	
1316:8176:3	39	2	Krus		Keramik	Buk/hank	1230–1330	31,8	1	Protostengods.	
1316:8179:1	39	2	Kam	8a	Ben/horn	Fragment	1200–1250	28,3	1	Sammansatt dubbelkam, storlek 13 x 4 cm.	
1328:10090:1	41	2	Kanna		Keramik	Botten/buk	1270–1350	108,0	1	Äldre rödgods, troligen Danmark.	
1328:6834:1	41	2	Sko		Läder	Sula		64,4		Lädersula.	X
1331:6822:1	41	2	Krus		Keramik	Mynning	1300–1350	41,1	1	Nästanstengods.	
1337:6869:1	41	2	Kanna		Keramik	Buk	1230–1320	6,2	1	Äldre rödgods, Aardenburg/Brügge.	
1343:6727:1	39	2	Plugg		Trä	Fragment		20	1	Snidad träföremål, möjligen en plugg.	
1346:6727:1	43	2	Träplugg		Trä	Hel		29,9	1	Snidad träplugg, ca 2 cm i diam, 7 cm lång.	X
1397:8614:1	49	2	Gryta		Keramik	Fot	Odaterad	21,1	1	Yngre rödgods.	
1404:8143:1		2	Kruka		Keramik	Buk	1230–1280	3,4	1	Protostengods, Paffrathliknande	
1408:8191:1		4	Kruka		Keramik	Botten/buk	Odaterad	6,2	1	Yngre rödgods.	
1408:8191:2		4	Gryta		Keramik	Buk	1660–1720	9,6	1	Yngre rödgods.	
1408:8191:3		4	Kruka		Keramik	Mynning	1660–1700	4,3	1	Yngre rödgods.	
1408:8191:4		4	Gryta		Keramik	Rörskafthandtag	Odaterad	30,9	1	Yngre rödgods.	
1408:8191:5		4	Fat		Keramik	Brätte/mynning	1650–1690	44,5	1	Yngre rödgods.	
1408:8191:6		4	Fajans		Keramik	Buk	1650–1700	4,2	1	Nederländerna.	
1420:10002:1	52	1	Keramik		Keramik	Fragment		84	9	Yngre rödgods.	X
1420:10003:1	52	1	Spik		Järn	Hel, fragment		31,8	6		X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

BILAGA 3

OSTEOLOGISK ANALYS

TOVE BJÖRK
ARKEOLOGIKONSULT

Inledning

Under 2019 och 2020 genomfördes en schaktningsövervakning längs Torsgatan – Eriksgatan i centrala Enköping från vilket djurbensmaterial som här genomgått osteologisk analys. Sammanlagd vikt för benmaterialet från Torsgatan och Eriksgatan i centrala Enköping uppgår till drygt 42 kg (1 307 fragment). Benmaterialet som avsatts under en period om cirka 550 år är fördelat över tre skeden. Identifierade arter utgörs av nötkreatur, får/get, svin, häst, hund, katt, älg, råtta, hare, fisk och fågel.

Skede	Period	Antal år	Benmängd (g)
Skede 1	Tidig medeltid – 1250	200	6 046,1
Skede 2	1250–1400-tal	150	35 802,6
Skede 3	1400–1600-tal	200	91,3

Figur 1. Sammanfattning av mängden ben från de olika skedena. Inga ben framkom i skede 4.

Material och metod

Benmaterialet utgörs av huvudsakligen obrända ben. Enstaka brända finns emellertid också, vilka genomgått en högre grad av förbränning. Benmaterialet kommer från alla typer av kontexter som avsatta lager (golv, tramphorisonter) och konstruktioner, men även utfyllnadsmassor och utjämningslager. Materialet kan således avspegla aktiviteter från utanför Torggatan och Eriksgatan.

Analysen omfattade registrering av art, benslag, antal fragment, vikt, anatomisk fördelning, åldersbedömning, könsbedömning, registrering av slaktspår (hugg och snitt), sjukliga förändringar och skador. Därtill har förekomsten av hantverkspill noterats.

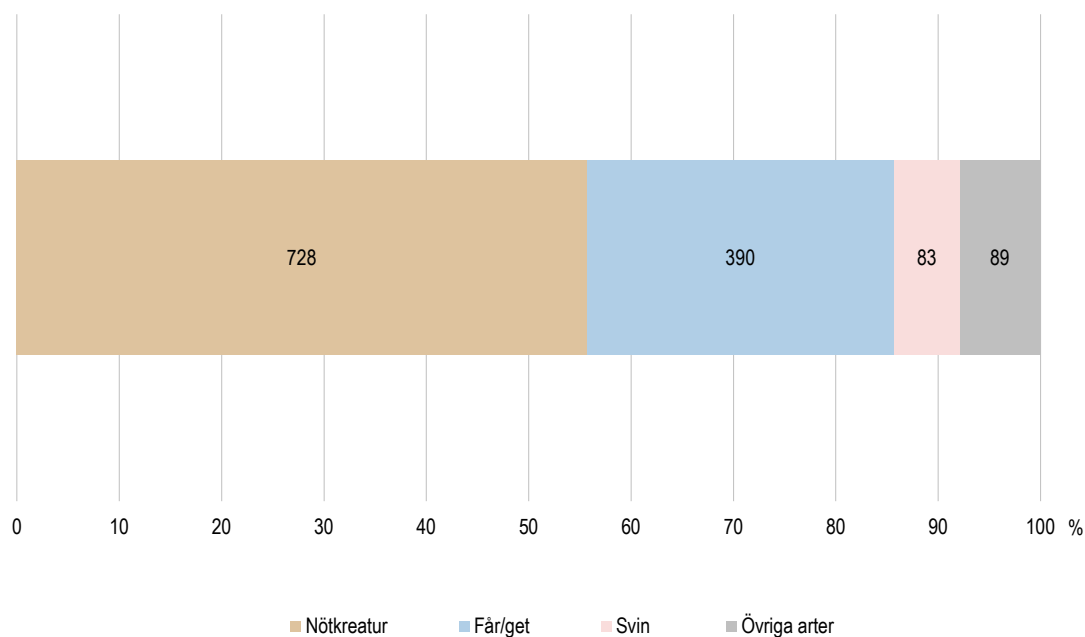
Benmaterialet har klassificerats efter sju kroppsregioner, K1–K7 efter Sigvallius (1988). Klassificeringen innebär att skelettets köttfattiga delar utgörs av region 1 och 7. De köttrika delarna av region 2–6 (figur 2). Fördelningen köttrika respektive köttfattiga delar hos djur är emellertid inte lika stor. Efter beräkningar utgör de köttrika regionerna, cirka 40 % av en djurkropp, vilket betyder att när den procentuella andelen köttrika delar överstigen 40 % så dominerar de köttrika delarna.

Med hjälp av att granska fördelningen anatomiska regioner av olika djurarters kroppar är det möjligt att göra tolkningar om människorna i en stad varit i beroendeform av omlandet gällande införsel av vissa djurarter, eller råvaruämnen från djur. Vidare är det utifrån uppdelningen av anatomiska regioner möjligt att göra tolkningar om eventuell beroendeställning från stadens sida förändras över tid.

Vid bedömning av slaktålder av benslagens utveckling och epifyssammanväxning har data efter Silver (1969) använts. För bedömning av slaktålder har även tandframbrott och tandslitage studerats (Habermehl 1975, Grant 1982).

Region	Anatomisk region	Benslag
K1	Kranium	Samtliga kraniedelar, underkäke, lösa tänder, första och andra halskota
K2	Bål	Kotor (utom 1:a och 2:a halskota, bröstben och revben)
K3	Främre extremitet, övre	Skulderblad, överarmsben
K4	Främre extremitet, undre	Strålben, armbågsben
K5	Bakre extremitet, övre	Bäckenben, korsben, lårben
K6	Bakre extremitet, undre	Skenben, vadben, knäskål
K7	Fötter, händer, svans	Alla ben i händer och fötter, sesamben och svanskotor

Figur 2. Kroppsregion 1–7 (K1–K7) efter Sigvallius (1988).

Figur 3. Tamboskap, nötkreatur, får/get och svin, är i majoritet vid Torggatan och Eriksgatan. Bland övriga arter finns katt, hund, hare, gnagare, fågel, fisk, vilt och enstaka ben från häst.

Syfte och frågeställningar

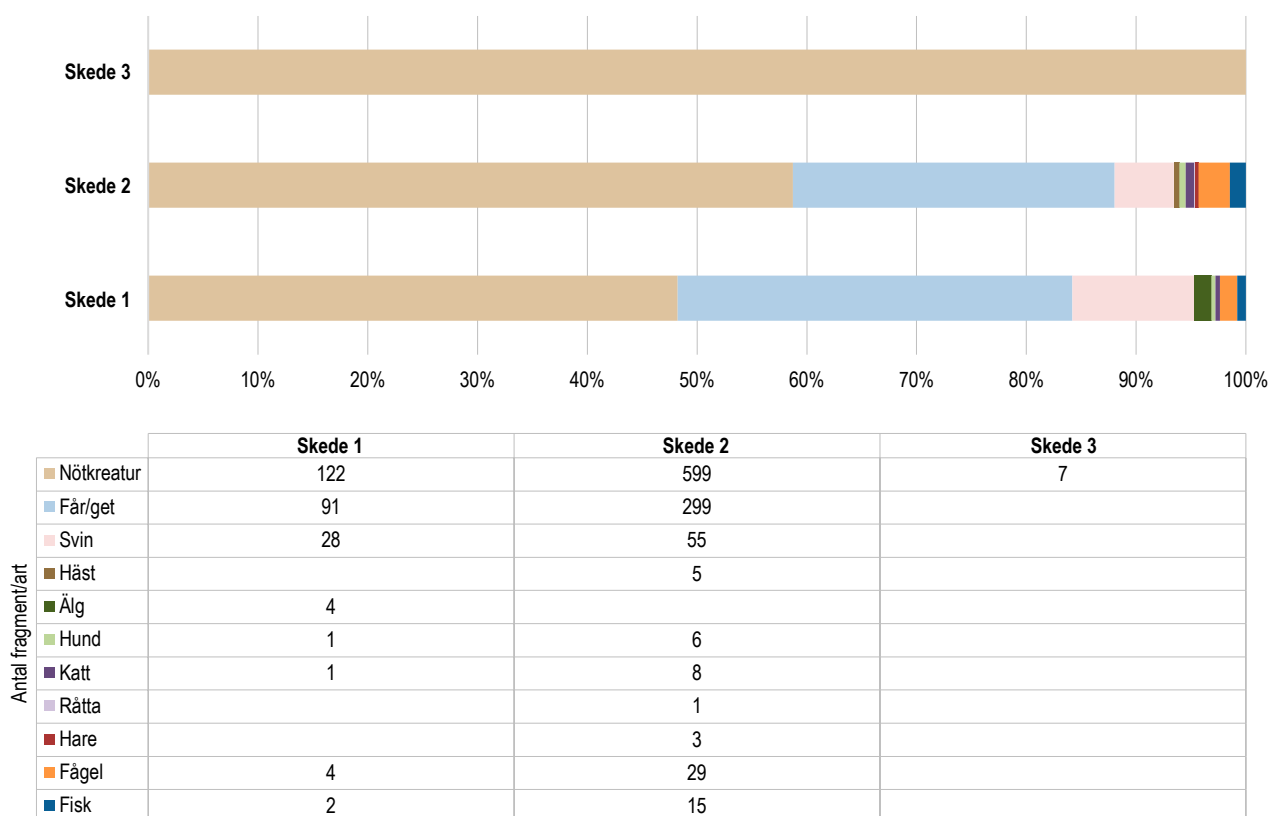
Under 2013 och 2014 genomförde Arkeologikon-sult två undersökningar av kvarteret Fältskären i centrala Enköping. Från den osteologiska analysen kunde man se att mängderna mat respektive slakt-avfall inte stod i paritet med varandra. Mängden matavfall var stor, men slaktavfallet var också stort. Tolkningen blev att färdigstuckade produkter fors-lats till kvarteret från någon annanstans. Ett möj-ligt beroendeförhållande mellan stad och landsbygd förefaller under stadens äldsta skede 1050–1100 ha förelegat (Lagerstedt 2019).

Den osteologiska analysen syfte har varit att se om det finns likheter eller skillnader i benmaterialen mellan de två platserna.

- Kan man se som om fördelningen mat/-slakt-avfall är densamma som setts i kvarteret Fält-skären?
- Är utslaktningsmönstren liknande och kan man se om det skett någon utveckling över tid?

Resultat

Materialet domineras huvudsakligen av de domes-ticerade djurarterna nötkreatur, får/get och svin som tillsammans utgör cirka 92 % (figur 3). Vidare kan bland tamdjuren ses hund, katt och häst. Vilt-materialet är påvert och består av enstaka horn från älg och ben från hare, men även ben från råtta har framkommit. Mängden ben fördelar sig olika under

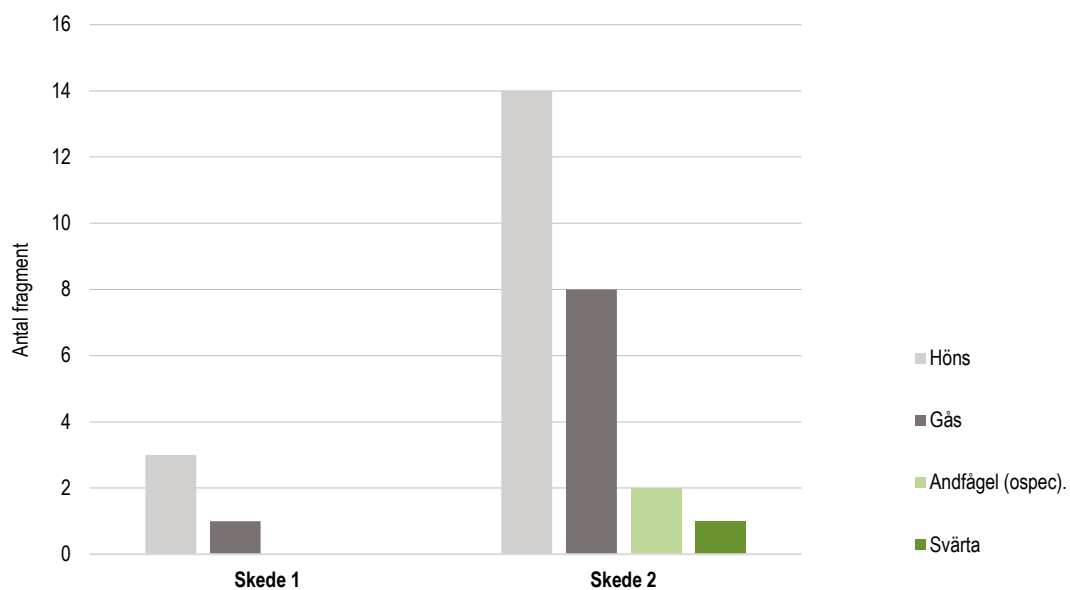
Figur 4. Samtliga identifierade djurarter från Torggatan och Eriksgatan per skede.

de tre skedena. Generellt kommer flest ben under skede 2 och färre under skede 1. Från skede 3 har endast ben från nötkreatur konstaterats (figur 4), vilket medfört att skedet lämnats utanför vid de utvärderingar som gjorts.

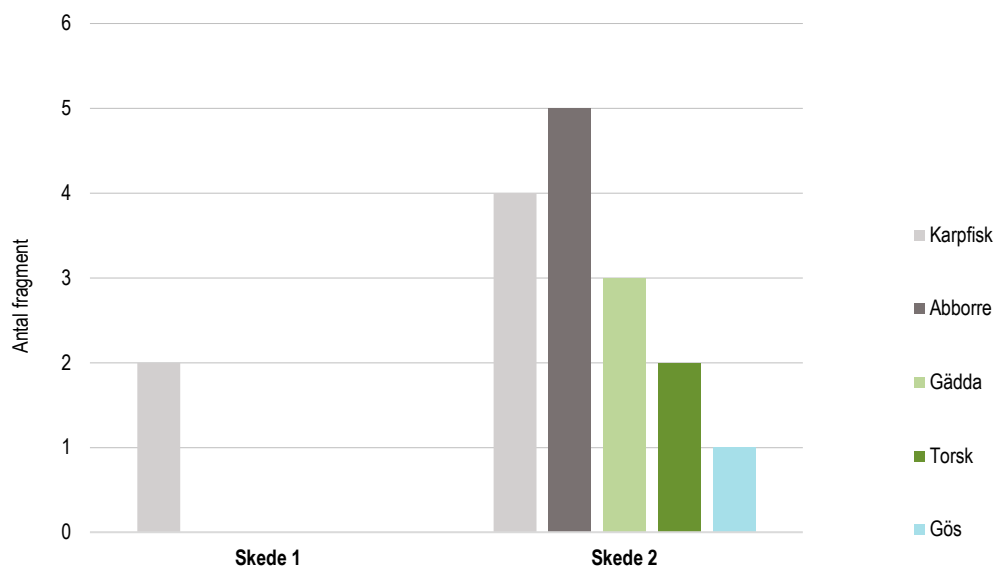
Varken fågel eller fiskbestånden är från Torggatan och Eriksgatan särskilt stora eller varierade. Fågelbenen utgör cirka 2 % och fisken av 1,5 % av benmaterialet. Under skede 1 har endast hönsfågel och gås setts i materialet (figur 5), troligtvis tamhöns och gäss.

Under skede 2 har beståndet utökats med lite sjöfågel som svärta och andfågel (ospecificerad). Emellertid är inslaget av tamfågel fortsatt störst under skede 2.

Under skede 1 har karpfisk identifierats i en kontext utmed Torggatan (figur 6). I kvarteret Fältskären har från stadens äldsta skede utöver karp också strömming konstaterats. Under skede 2 har fiskbeståndet utökats något med gädda, torsk och gös. Med stadens strandnära läge vid Mälaren fångades troligtvis det mesta av fisken här.

Figur 5. Fågelbeståndet vid Torggatan och Eriksgatan under skede 1 och 2.

Figur 6. Fiskbeståndet vid Torggatan och Eriksgatan under skede 1 och 2.

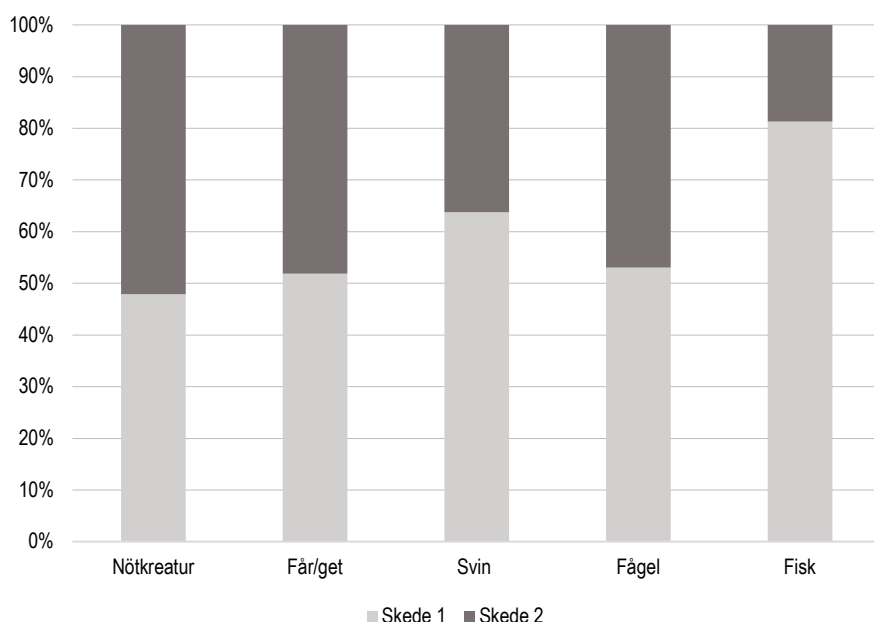
Djurhållning och kosthåll

För tamboskapen dominerar de kötrrika delarna (matavfall) under skede 1 samtidigt som mängden slaktavfall är stort. Överskottet matavfall antyder att staden var i beroendeställning av kött från omlandet som hade möjlighet hålla en mer storskalig djurhållning till skillnad från staden där utrymmet för djurhållning var mer begränsad. Svin och får/get kreaturen var mer praktiska att hålla närmare gården då de inte kräver samma typ av utrymmen. På gårdarna ansamlades dessutom hushållssopor som åts upp av svinet som i sin tur omvandlades till kött. Under skede 2 sker en förändring i köttkonsumtionen. Fördelningen mat och slaktavfall för svinet har ändrats och mängden slaktavfall har ökat (figur 7). En liknande förändring har observerats i kvarteret Fältskären under huvudskede 4 (1250–1350), vilket troligtvis speglar stadsgårdarna med sammanbyggda fähus för mindre djur som får/get och svin som började byggas redan under stadens äldsta skede omkring 1060 (Lagerstedt 2019). Minskningen matavfall från svinet kan också signalera att uppfödning av svin lett till ett överskott av kött och att man kunde under skede 2 kunde börja sälja svinkött eller började svinkött eller byta det mot andra varor.

Att mängden ben från svin är mindre vid Torggatan och Eriksgatan, liksom den är i kvarteret Fältskären i jämförelse med övrig tamboskap är ett resultat på att svinet inte bidrar med mycket annat än kött. Under skede 2 sker en minskning i beroendeställning till omlandet beträffande råvaror från de mindre kreaturen då gårdarna administrerade egen uppfödning som gav kött, mjölk och ull.

För de betydligt mindre arterna, fågel och fisk är fördelningen mellan de båda arterna under båda skedena väldigt ojämn. Fåglarna utgörs av främst matavfall under båda skedena, vilket visar på att de rensades innan avsalu. Från skede 1 utgörs fisken av främst matavfall, men under skede 2 av mest fiskrens. Den ojämn fördelningen mat respektive slaktavfall kan bero på att sällning av kontexter med innehåll av de allra minsta djurbensfragmenten inte utförts.

Det sparsamma inslaget av vilt antyder att viltjakt inte förekom i någon större bemärkelse. Hornfragment från älg har rester efter hantverk. Råvaruämnen från vilt är forslade till lokalen från någon annanstans. Ett strålben från hare med snittspår är troligtvis spår efter när man velat tillvarata pälsen.

Figur 7. Matavfallets fördelning per art och skede.

Utslaktningmönster

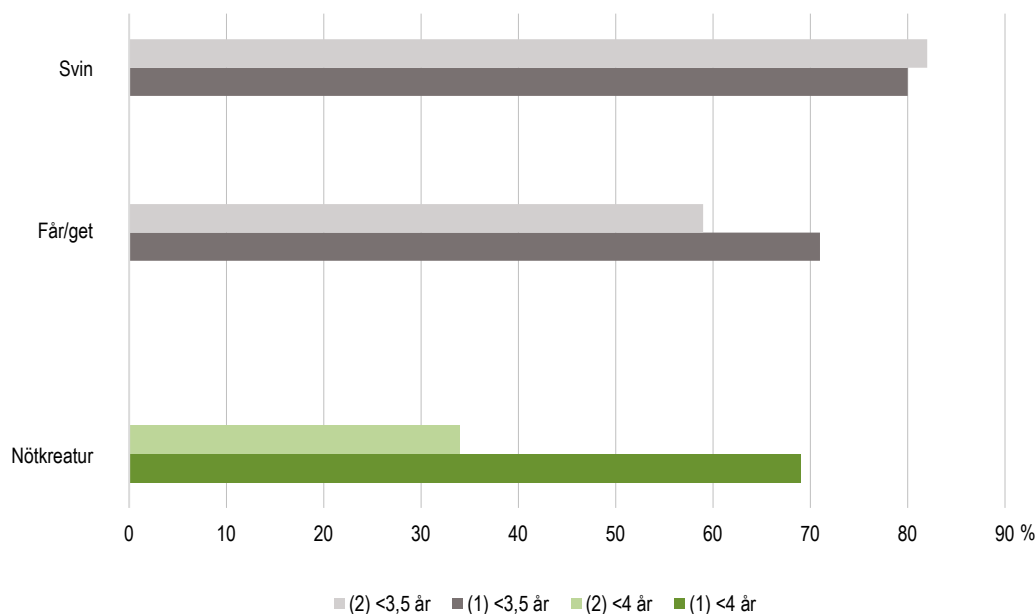
Nötkreaturen är vårt största boskapsdjur som kräver mest foder, vilket betyder stora investeringar innan avkastning kan ges i form av kött. Om nötboskapen ingår som avelsdjur kommer avkastning fortare i form av fler kreatur, men även som mjölk. Förutom kött bidrar nötkreaturen även med mjölk och råvaruämnen som skinn, senor och ben. Normalt betraktas nötkreatur bli fullvuxna vid omkring 4 års ålder, får/get och tamsvin vid omkring 3,5 års ålder. Under medeltiden betraktades nötkreatur som färdigväxt efter 2,5–4 års ålder och ansågs därmed inte längre lönsamma att hållas kvar (Myrdal 1987).

Under äldsta skedet slaktades 69 % av nötkreaturen vid Torggatan och Eriksgatan innan 4 års ålder, vilket antyder att köttproduktionen var grundläggande (figur 8). Under skede 2 har mängden nötkreatur som togs bort innan 4 års ålder minskat till cirka 34 %. Intresset av att hålla flera djur vid liv längre förefaller ha ökat, möjligen beroende på förståelsen av hur viktig aveln var, något som setts bland nötkreaturen från kvarteret Fältskären mellan 1250–1350 (Lagerstedt 2019).

För de mindre djuren, får/get och svin har efterfrågan på kött styrts tiden för slaktning för majoriteten av djuren. Under skede 1 slaktades 71 % av får/get kreaturen innan 3,5 års ålder, vilket indikerar att de huvudsakligen hölls för köttproduktion. Enstaka djur tilläts bli äldre och hölls för avel och för ullproduktion. Under skede 2 har andelen slaktade får/getter minskat till cirka 59 %. Huvudfokus låg fortfarande på köttproduktion.

För skede 1 och 2 vid Torggatan och Eriksgatan ser fördelningen slaktfärdiga svin likartad ut med 80 % respektive 82 % som slaktades innan de uppnått full slaktvikt. Huvudfokus ligger under båda skedena på köttproduktion.

Spår efter slakt (hugg och snittspår) har påträffats på cirka 25 % i benmaterialet på ben från nötkreatur, får/get, svin, häst och hare. Benen från häst är få och har endast påträffats under skede 2. Två mellanfotsben från avsatta lager uppvisar spår efter hugg och är rester efter hantverk. Eftersom hästen inte var avsedd för konsumtion utan nyttjades som arbetsredskap till att dra och bära tungt hölls de vid liv länge till dess de tockades som uttjänta och därefter slaktades.

Figur 8. Slaktåldrarnas utveckling under skede 1 och 2. Siffran 1 och 2 inom parentes anger respektive skede.

Hantverkspill

Sammantaget uppvisar tio kontexter (1027, 1032, 1190, 1260, 1261, 1267, 1348, 1366, 1368 och 1404) längs Torggatan och Eriksgatan i centrala Enköping innehåll av hantverkspill (figur 9). Det bearbetade benmaterial utgörs av främst mellanhandsben, mellanfotsben och enstaka strålben från huvudsakligen nötkreatur, häst och får/get, men även fragment av horn från älg. Mängden hantverkspill motsvarar 1,5 % av det totala benmaterialet. Sju kontexter med innehåll av spill påträffades längs Torggatan där kontexter med spill från enbart skede 1 kunde konstateras. Bearbetade hornfragment från älg fanns endast i skede 1. Flest kontexter med hantverkspill är tillkomna under skede 2.

Summering och återkoppling till frågor

Majoriteten av djurbensmaterialet utgörs av tamboskap, cirka 92 % av alla identifierade fragment. Fältskären uppvisar en liknande artfördelning. Förekomsten av fågel och fisk är liten. Emellertid går det att se ett ökat intresse för tamfågel, sjöfågel och fler fiskarter under stadens yngre skede, vilket går emot hur det ser ut i kvarteret Fältskären under stadens yngre skede där intresset för sjöfågel minskat.

Fördelningen mat och slaktavfall mellan benmaterial från Torsgatan-Eriksgatan och kvarteret Fältskären ser ungefär likadant ut. Matavfallet är större än slaktavfallet för nötkreatur som dessutom ökar under skede 2. Ett ökat behov från staden av kött från nötkreatur gör sig gällande. För får/get är fördelningen ungefär densamma under båda skedena. Under skede 2 ökar mängderna slaktavfall för

svinet, vilket möjligen beror på att uppfödningen gått bra och möjliggör avsalu av svinkött från unga svin som under båda skedena slaktas innan de uppnått full slaktvikt. Övrig tamboskap tillåts bli äldre under skede 2.

Referenser

GRANT 1982. The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates. I: Ageing and sexing animal bones from archaeological sites. Eds. B. Wilson, C. Grigson & S. Payne, BAR British series 109, Oxford.

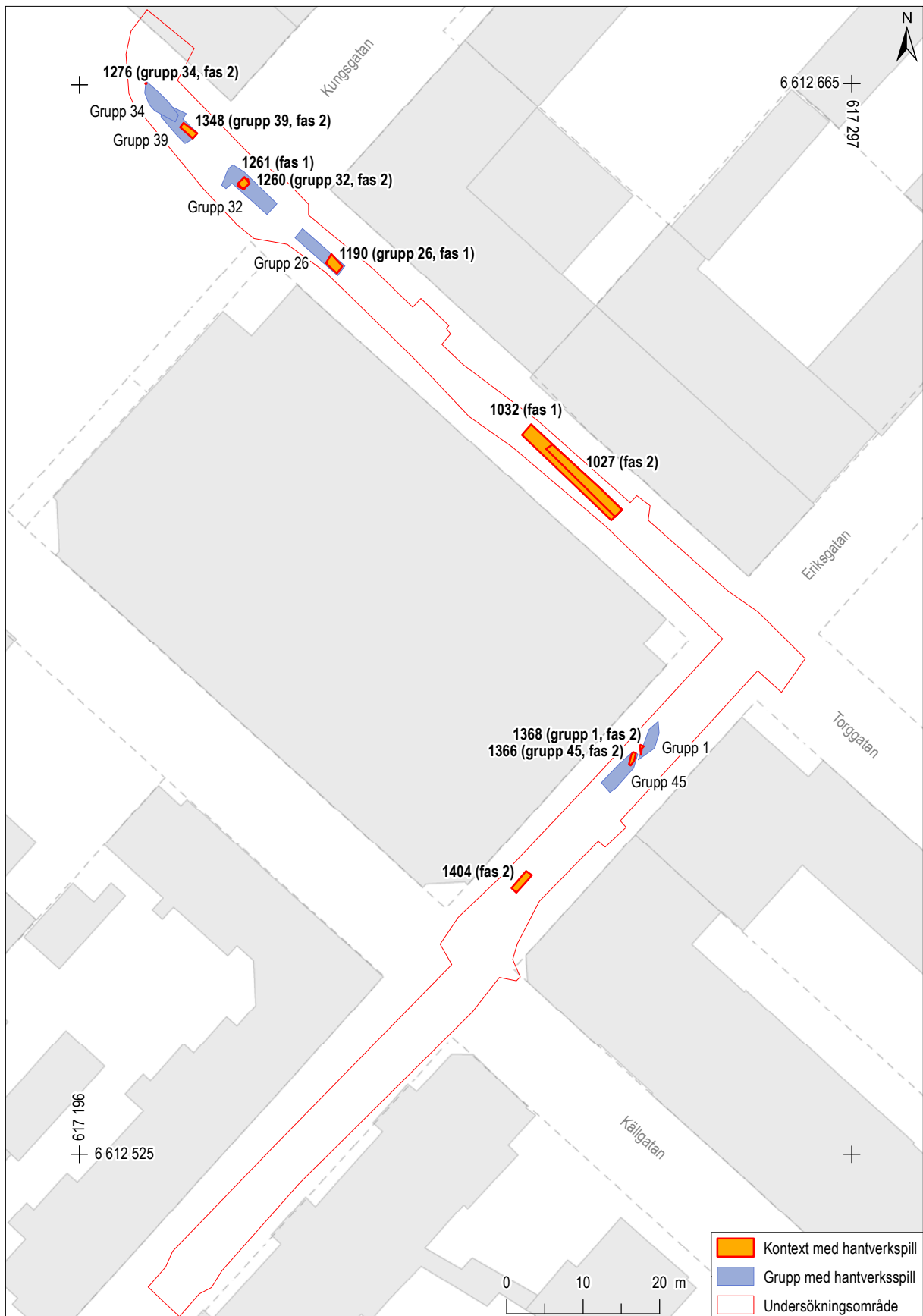
HABERMEHL, K-H. 1975. *Die Altersbestimmung bei Haus-und Labortieren*. 2 Auflage. Verlag Paul Parey. Berlin und Hamburg.

LAGERSTEDT, A. 2019. *En stad växer fram. Människor och bebyggelse i kvarteret Fältskären, Enköping 1050–1350. Arkeologisk undersökning, RAÄ 26:1–2, Centrum 22:3–12, Enköpings socken och kommun, Uppsala län*. Rapport från Arkeologikonsult 2019:2673.

MYRDAL J. 1987. Boskapens ålder och kön enligt medeltida skriftliga källor. *META* 1987:3.

SIGVALLIUS, B. 1988. Husdjur från förhistoriska platser – en utvärdering av osteologiska undersökningar. I: *Gotländskt arkiv*.

SILVER, I, A. 1969. The ageing of domesticated animals. I: *Science in Archaeology*. BAR British Series 109. Oxford.

Figur 9. Kontexter som innehöll hantverksspill. Mot bakgrund av Fastighetskartan (urval linjer och bebyggelse), skala 1:750.

Benlista

Tillägg med förklaring

Fyndnumret består här av två delar (X:X), varav det första är numret på den kontext som benen tillhör. Det andra numret är det löpnummer som benen tilldelas vid inmätningen i fält. Dessa två bildar tillsammans benens unika fyndnummer.

Vikten anger den sammanlagda vikten för varje enskild art och individ per fyndnummer.

Ofus./fus. betyder *ofusionerad* respektive *fusionerad*.

Benlistan är sorterad utefter vilken grupp kontexten tillhör, och därefter på kontextnummer. Efter dessa följer kontexter som ej ingår i en grupp, även dessa sorterade utefter kontextnummer.

Siffrorna som anger anatomisk region har följande betydelse (efter Sigvallius 1988):

- 1 = Kraniedelar, underkäke, lösa tänder, första och andra halskota.
- 2 = Övriga kotor, bröstben, revben.
- 3 = Skulderblad, överarmsben.
- 4 = Strålben, armbågsben.
- 5 = Bäckben, korsben, lårben.
- 6 = Skenben, vadbensknäskål.
- 7 = Alla ben i händer och fötter, sesamben, svanskotor.

Referenser

SIGVALLIUS B., 1988. Husdjur från förhistoriska platser. En utvärdering av osteologiska undersökningar. I: *Gotländskt arkiv*.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1368-8064	1	2	Får/get	Underkåke			1		1	44,8	
1368-8064	1	2	Får/get	2:a halskota			1	<5 år	1		Ofus.
1368-8064	1	2	Får/get	Mellanfotsben			7	<20-28 mån	1		Ofus.
1368-8064	1	2	Får/get	Överkåke			1		1	64,4	
1368-8064	1	2	Får/get	Skulderblad			4		1		
1368-8064	1	2	Häst	Underkåke	Med tänder		1	>20 år	2	1232	Galvayne's skåra, framfånder triangulär form.
1368-8064	1	2	Häst	Mellanfotsben	Hel	Huggspår	7	>16-20 mån	1		Fus. Hantverkspilli.
1368-8064	1	2	Nötkreatur	Underkåke	Med tänder		1	4-8 år	1	343,5	(K+k+j) = 44 p.
1368-8064	1	2	Nötkreatur	Underkåke			1		1		
1368-8064	1	2	Nötkreatur	Pannben		Huggspår	1		2		
1368-8064	1	2	Nötkreatur	Kranium			1		1		
1368-8064	1	2	Nötkreatur	Ländkota			2	>5 år	1		Fus.
1368-8064	1	2	Nötkreatur	Skulderblad			4		1		
1368-8064	1	2	Nötkreatur	Skulderblad			4		1	93	
1369-8067	1	2	Abborre	Gällock			1		1	0,5	
1369-8067	1	2	Får/get	Pannben			1		1	58,9	
1369-8067	1	2	Får/get	Revben			2		3		
1369-8067	1	2	Får/get	Överarmsben			3	>10 mån	1		Fus.
1369-8067	1	2	Får/get	Lårben			5	<2,5-3 år	1		Ofus.
1369-8067	1	2	Får/get	Rörben					1		
1369-8067	1	2	Hare	Överarmsben			3	Vuxen	1	5,3	Fus.
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Hornkåke			1		10	1684,8	
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Pannben	Med hornkåke		1		4		
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Pannben		Huggspår	1		1		
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Kranium			1		1		
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		7		
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Ambågsben	Diafys + proximal		4	<3,5-4 år	1		Ofus.
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Ambågsben	Diafys	Huggspår	4		1		
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4	>1-1,5 år	1		Fus. Märkspåttad.
1369-8067	1	2	Nötkreatur	Stråben	Distal		4	<3,5-4 år	1		Ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1369:8067	1	2	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5		1		
1369:8067	1	2	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys		6	< 2–2,5 år	1		Ofus.
1369:8067	1	2	Nötkreatur	Språngben			7		1		
1369:8067	1	2	Svin	Överkäke	Med tänder		1		1	45,3	
1369:8067	1	2	Svin	Bäckenben			5		1		
1052:10051	9	2	Får/get	Revben			2		1	24,8	
1052:10051	9	2	Får/get	Armbågsben			4		1		
1052:10051	9	2	Får/get	Bäckenben			5		1		
1052:10051	9	2	Får/get	Mellanhandsben			7	<18–24 mån	1		Ofus.
1052:10051	9	2	Gåsfågel	Strålben			4		1	2,8	
1052:10051	9	2	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder		1	4–8 år	1	452,7	(M++g) = 43 p. Condyl uppvisar porositet, vassa kanter.
1052:10051	9	2	Nötkreatur	Kranium			1		1		
1052:10051	9	2	Nötkreatur	Revben			2		2		
1052:10051	9	2	Nötkreatur	Skenben	Diafys		6		1		
1054:10052	10	1	Fågel ospec.	Överarmsben	Diafys		3		1	0,5	
1054:10052	10	1	Får/get	Underkäke			1	Ca 1,5 år	1	93,6	M3 pågående frambrott.
1054:10052	10	1	Får/get	Pannben			1		1		
1054:10052	10	1	Får/get	Strålben			4	>3 år	1		Fus.
1054:10052	10	1	Får/get	Skulderblad			4		1		
1054:10052	10	1	Får/get	Revben			2		1		
1054:10052	10	1	Får/get	Hornkvikke			1		1	40,7	
1054:10052	10	1	Nötkreatur	Underkäke	Med M3		1		1	618	
1054:10052	10	1	Nötkreatur	Armbågsben/strålben	Distal + diafys		4	>3,5–4 år	2		Fus.
1054:10052	10	1	Nötkreatur	Lårben	Distal + diafys	Huggspår	5	>3,5–4 år	1		Fus. Gnagspår från gnagare.
1054:10052	10	1	Svin	Hörntand			1	Vuxen	1	15,2	Morfologi. Galt.
1054:10052	10	1	Svärta	Bröstben			5		1	0,9	
1059:10071	10	1	Nötkreatur	Kranium	Pannben	Huggspår vid horn	1		1	523,2	
1059:10071	10	1	Nötkreatur	Kranium	Pannben	Huggspår	1		1		
1059:10071	10	1	Nötkreatur	Horn	Del		1		1		Diam 65 mm omfång 17,5 cm.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1059:10113	10	1	Katt	Överarmsben			3	Vuxen	1	3,5	Fus.
1059:10113	10	1	Nötkreatur	Överkäke	Med tänder		1		1	598	
1059:10113	10	1	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		1		
1059:10113	10	1	Nötkreatur	Överarmsben	Distal + distalfys	Huggspår	3	>12-18 mån	1		Fus.
1059:10113	10	1	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5		2		
1059:10113	10	1	Nötkreatur	Skenben	Distal + proximal		5	>3,5-4 år	1		Fus.
1059:10113	10	1	Svin	Underkäke	Med tänder		1		1	36,6	
1059:10113	10	1	Svin	Hömtand			1		1		Morfologi. Galt.
1069:1188	13	2	Får/get	Pannben			1		1	65,7	
1069:1188	13	2	Får/get	Mellanhandsben			7		1		
1069:1188	13	2	Får/get	Bäckenben			5		1		
1069:1188	13	2	Får/get	Skenben			6		1		
1069:1188	13	2	Gästfågel	Bröstben			2		1	3,7	
1069:1188	13	2	Nötkreatur	Underkäke			1		1	260,7	
1069:1188	13	2	Nötkreatur	Skulderblad		Huggspår	4		1		
1069:1188	13	2	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2		1		
1069:1188	13	2	Nötkreatur	Överarmsben	Distal + distalfys	Huggspår	3	>12-18 mån	1		Fus.
1069:1188	13	2	Svin	Underkäke	Med tänder		1	Ca 1 år	1	78,2	M2 pågående frambrott.
1069:1188	13	2	Svin	Nackben			1		3		
1095:10081	16	2	Får/get	Kranium			1		1		
1095:10081	16	2	Får/get	Revben			2		3	220	
1095:10081	16	2	Får/get	Underkäke			1	1,5 år	1		M2 nästan uppe.
1095:10081	16	2	Får/get	Underkäke			1	1,5 år	1		M1 på väg att bryta upp genom ben.
1095:10081	16	2	Får/get	Hyloideum			1		1		
1095:10081	16	2	Får/get	Horn			1		1		
1095:10081	16	2	Hönsfågel	Lårben	Hel		5		1	3,5	
1095:10081	16	2	Hönsfågel	Överarmsben	Skaff		3		1		
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Underkäke	Ramus	Huggspår	1		1	405	
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Mellanfotsben	Halv skaff	Huggspår	7		1		Mårgspaltad.
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Skulderblad		Huggspår	3		1		
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Bröstkota	Kropp	Huggspår	2		1		

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår/snitt	2		2		
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Hälben	Hel		7		1		
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Tc	Hel		7		1		
1095:10081	16	2	Nötkreatur	Lårben	Diaphys + distal	Huggspår	5	<3,5 år	1		Distal ofus.
1095:10081	16	2	Stort dägg- djur	Rörben					1	13,8	
1095:10081	16	2	Svin	Kranium	Temp. front, par	Huggspår	1		1	129,7	
1095:10081	16	2	Svin	Överarmsben	Prox		3	<3,5 år	1		Proximal ofus.
1095:10081	16	2	Svin	Överarmsben	Skaft		3		1		
1095:10081	16	2	Svin	Hälben	Del		7	<2 år	1		Tuber ofus.
1097:10072	16	2	Däggdjur ospec.						1	3,1	
1097:10072	16	2	Får/get	Skenben			6		1	51,1	
1097:10072	16	2	Får/get	Lårben			5		1		
1097:10072	16	2	Får/get	Revben			2		3		
1097:10072	16	2	Får/get	Skulderblad			3		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	1:a halskota	Pannben		1		1	850,4	
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Kranium			1		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Horn	Hel		1		1		Diam. 44mm omfång 12 cm.
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Horn	Frag		1		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Underkäke	Corpus		1		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Underkäke	Ramus		1		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Underkäke	P2-M1		1	>0,5 år	1		M1 = i.
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Bröstkota	Utskott		2		2		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Ländkota		Huggspår	2		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Ländkota	Utskott		2		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		3		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Tå/fingerben 2	Hel		7		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Ct	Hel		7		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Skaft	Huggspår	7		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Överarmsben	Skaft		3	<1,5år	1		Distal ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Överarmsben	Skaft				1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Överarmsben	Skaft+distal	Huggspår	3		1		
1097:10072	16	2	Nötkreatur	Lårben	Proximal		5		1		Eburnation caput.
1101:10074	17	2	Får/get	Överarmsben			3		1	42,8	
1101:10074	17	2	Får/get	Halskota			2		1		
1101:10074	17	2	Får/get	Kindland			1		1		
1101:10074	17	2	Nötkreatur	Horn	Hel		1		1	170,8	Diam 48 mm, 13,3 cm.
1101:10074	17	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		2		
1101:10074	17	2	Nötkreatur	Tå/fingerben 1	Hel		7		1		Kraftig.
1101:10074	17	2	Nötkreatur	Bröstkota	Kropp		2	<5 år	1		Epi ofus.
1101:10074	17	2	Nötkreatur	Bäckenben	Pubis		5		1		
1101:10074	17	2	Svin	Skulderblad	Nästian hel		3		1	42,2	
1101:10074	17	2	Torsk	Kota	Hela		2		1	8,1	
1102:10054	17	2	Abborre	Opercle			1		1	0,5	
1102:10054	17	2	Abborre	Kota			2		2		
1102:10054	17	2	Däggdjur ospec.							4,6	
1102:10054	17	2	Får/get	Underkäke			1	Ca 1,5 år	1	300,5	M3 pågående frambrott.
1102:10054	17	2	Får/get	Underkäke			1	Ca 1,5 år	1		M3 pågående frambrott.
1102:10054	17	2	Får/get	Underkäke			1	<1,5 år	1		M3 ej frambruten.
1102:10054	17	2	Får/get	Överkäke			1		1		
1102:10054	17	2	Får/get	Överkäke			1		1		
1102:10054	17	2	Får/get	Pannben			1		1		
1102:10054	17	2	Får/get	Lårben			5	>3-3,5 år	1		Fus.
1102:10054	17	2	Får/get	Lårben		Huggspår	5	Ca 2,5-3 år	1		Pågående fus.
1102:10054	17	2	Får/get	Hornkvicke			1		1	22,8	
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Pannben			1		1	668,4	
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		7		
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Halskota			2	<5 år	1		Ofus.
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Bröstkota			2	<5 år	4		Ofus.
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Överarmsben	Proxima + distals	Snittspår	3	Ca 3,5-4 år	1		Pågående fus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Överarmsben	Distal + diafys	Huggspår, snittspår	3	>1-1,5 år	1		Fus. Märgspaltad.
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Armbågsben	Distal + diafys	Huggspår	4	<3,5-4 år	1		Ofus.
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Armbågsben	Diafys	Huggspår	4		2		
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4		1		
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Stråben	Hel	Huggspår	4	<3,5-4 år	1		Ofus. Märgspaltad.
1102:10054	17	2	Nötkreatur	Skenben	Diafys	Huggspår	6		1		
1102:10054	17	2	Svin	Underkåke		Huggspår	1	Vuxen	1	97,5	Storlek ind. vuxen.
1102:10054	17	2	Svin	Tänder			1		6		
1102:10054	17	2	Svin	Tinningben	Bulla tympanica		1		1		
1102:10054	17	2	Svin	Skenben	Distal + diafys	Huggspår	6	<2 år	1		Ofus.
1130:6055	20	2	Nötkreatur	Revben		Snittspår	2		2	90,3	
1130:6055	20	2	Nötkreatur	Tungen			1		1		
1130:6055	20	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4		1		
1134:10059	20	2	Fisk ospec.						2	0,4	
1134:10059	20	2	Nötkreatur	Tand			1		1	5	
1164:6444	22	2	Däggdjur ospec.							0,7	
1164:6444	22	2	Fårget	Skulderblad			4		1	56,8	
1164:6444	22	2	Fårget	Bäckenben			5		2		
1164:6444	22	2	Fårget	Skenben			6		1		
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Hornkvice			1		1	456,6	
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Revben			2		2		
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Bröstkota			2		1		
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Ländkota			2		1		
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4	>1-1,5 år	1		Fus.
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Mellanfotsben	Diafys + proximal	Huggspår	7		1		
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Lårben	Diafys	Huggspår	5		1		
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Lårben	Del av prox. led	Huggspår	5		1		
1164:6444	22	2	Nötkreatur	Skenben	Diafys	Huggspår	6		1		
1164:6444	22	2	Svin	Bäckenben		Huggspår	5		1	14,6	
1167:10061	22	2	Abborre	Kranium			1		1	0,2	

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1167:10061	22	2	Får/get	Kranium			1		1	532,8	
1167:10061	22	2	Får/get	Tungben			1	Lamm	1		Storlek ind. lamm.
1167:10061	22	2	Får/get	Halskota			2	<5 år	1		Ofus.
1167:10061	22	2	Får/get	Armbågsben			4	>2,5 år	1		Fus.
1167:10061	22	2	Får/get	Stråben			4		1		
1167:10061	22	2	Får/get	Mellamhandsben			7	> 8–24 mån	1		Fus.
1167:10061	22	2	Får/get	Mellamhandsben			7	>18–24 mån	1		Fus.
1167:10061	22	2	Får/get	Mellamhandsben			7	<18–24 mån	1		Ofus.
1167:10061	22	2	Får/get	Handrotsben			7		1		
1167:10061	22	2	Får/get	Skenben			6	>1,5–2 år	1		Fus.
1167:10061	22	2	Får/get	Rörben			1		1		
1167:10061	22	2	Får/get	Underkåke		Huggspår	2		2		
1167:10061	22	2	Får/get	Revben			7	>1,5–2 år	3		Fus.
1167:10061	22	2	Får/get	Mellamhandsben			7	>1,5–2 år	1		Fus.
1167:10061	22	2	Får/get	Mellamhandsben			7	<1,5–2 år	2		Ofus.
1167:10061	22	2	Får/get	Mellamfotsben			7	>20–28 mån	4		Fus.
1167:10061	22	2	Får/get	Mellamfotsben			7	<20–28 mån	3		Ofus.
1167:10061	22	2	Får/get	Skenben			6		3		En diafys har bennpålagring, sklerotisk.
1167:10061	22	2	Får/get	Skenben			6	<1,5–2 år	3		Ofus.
1167:10061	22	2	Får/get	Skenben			6	>1,5–2 år	1		Fus.
1167:10061	22	2	Gös	Kranium			1		1	0,5	
1167:10061	22	2	Katt	Underkåke			1		1	2,8	
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Pannben	Med hornkvice		2		5	1369,7	
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Nackben			1		1		
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		12		
1167:10061	22	2	Nötkreatur	1:a halskota		Huggspår, snittspår	1		1		
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2	<5 år	1		Ofus.
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Stråben	Del av prox led	Huggspår	4		1		Mårgspaltad.
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Armbågsben	Del av prox led	Huggspår	4		1		
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Armbågsben/stråben	Distal + diafys	Huggspår	4	Ca 3,5–4 år	1		Pågående fus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Hel	Huggspår	7	>2-2,5 år	1		Fus.
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5		2		
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Lårben	Diafys		5		2		
1167:10061	22	2	Nötkreatur	Mellanfotsben	Hel	Huggspår	7	< 2,5-3 år	1		Ofus. Märgspaltad.
1167:10061	22	2	Svin	Överkäke	Med tänder		1		1	34,6	
1178:6577	24	2	Får/GET	Överkäke			1		1	96,8	
1178:6577	24	2	Får/GET	Underkäke			1		1		
1178:6577	24	2	Får/GET	Tand			1		1		
1178:6577	24	2	Får/GET	Revben		Huggspår	2		1		
1178:6577	24	2	Får/GET	Skulderblad			4		1		
1178:6577	24	2	Får/GET	Bröstkota			2		1		
1178:6577	24	2	Får/GET	Överarmsben			3		1		
1178:6577	24	2	Får/GET	Stråben			4		1		
1178:6577	24	2	Får/GET	Hornkvice			1		1	72,2	
1178:6577	24	2	Gädda	Käke			1		1	7,8	
1178:6577	24	2	Nötkreatur	2.a halskota		Huggspår	1		1	250	
1178:6577	24	2	Nötkreatur	Halskota	Epifys		2	<5 år	1		Ofus.
1178:6577	24	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		2		
1178:6577	24	2	Nötkreatur	Ländkota			2	<5 år	1		Ofus.
1178:6577	24	2	Nötkreatur	Ambågsben	Diafys	Huggspår	4		1		
1178:6577	24	2	Nötkreatur	Bäckenben		Snittspår	5		1		
1178:6577	24	2	Nötkreatur	Språngben			7		1		
1178:6577	24	2	Nötkreatur	Rörben	Diafys		1		1		
1178:6577	24	2	Svin	Kranium			1		1	1,8	
1188:10063	26	1	Nötkreatur	Pannben	Med hornkvice	Huggspår	1		1	381	
1188:10063	26	1	Nötkreatur	Pannben	Med hornkvice		1		1		
1188:6790	26	1	Får/GET	Underkäke			1	Ca 1,5 år	1	107	M3 under frambytning.
1188:6790	26	1	Får/GET	Underkäke			1	<3 mån	1		P4 frambruten, M1 ännu inte kommit upp.
1188:6790	26	1	Får/GET	Underkäke			1	1-1,5 år	1		M2 frambruten, inte M3.
1188:6790	26	1	Får/GET	Underkäke			1	Ca 9 mån	1		M2 under frambytning.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1188.6790	26	1	Får/get	Överkäke			1		1		
1188.6790	26	1	Får/get	Pannben			1		1		
1188.6790	26	1	Får/get	Revben			2		2		
1188.6790	26	1	Får/get	Skulderblad			4		2		
1188.6790	26	1	Får/get	Bröstkota			2		1		
1188.6790	26	1	Får/get	Överarmsben			3		1		
1188.6790	26	1	Får/get	Bäckenben			5		1		
1188.6790	26	1	Får/get	Mellanfotsben			7	>20-28 mån	1		Fus.
1188.6790	26	1	Hönsfågel	Skulderblad			4		1	0,7	
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Underkäke		Huggspår	1		1		
1188.6790	26	1	Nötkreatur	1:a halskota		Huggspår	1	Ca 6 mån	1	90,2	Pågående fus.
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		10		
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Skulderblad			4		2		
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2	>5 år	1		Fus.
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Stråben		Huggspår	4	>1-1,5 år	2		Fus.
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Mellanfotsben		Huggspår	7		1		Märgspallad.
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5		1		
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Skenben		Huggspår	6	Ca 3,5 år	1		Pågående fus.
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Skenben			6		1		
1188.6790	26	1	Nötkreatur	Tå/fingerben 1		Hel	7	>1,5 år	3		Fus.
1188.6790	26	1	Svin	Armbågsben		Diafys	4		1	23,8	
1188.6790	26	1	Svin	Skenben		Proximal	6	<3,5 år	1		Ofus.
1190.6796	26	1	Däggdjur ospec.	Rörben		Huggspår: Sågspår			2	6,7	Hantverkspill.
1190.6796	26	1	Får/get	Överkäke			1	Lamm	3	197,2	P4 pågående frambrott.
1190.6796	26	1	Får/get	Underkäke			1		1		
1190.6796	26	1	Får/get	Tand			1		1		
1190.6796	26	1	Får/get	Pannben			1		2		
1190.6796	26	1	Får/get	Revben			2		4		
1190.6796	26	1	Får/get	Skulderblad		Huggspår	4		1		
1190.6796	26	1	Får/get	Halskota		Huggspår	2	>5 år	3		Fus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1190:6796	26	1	Får/get	Armbågsben			4	>2,5 år	1		Fus.
1190:6796	26	1	Får/get	Mellanhandsben			7		1		
1190:6796	26	1	Får/get	Överarmsben			3	>10 mån	1		Fus.
1190:6796	26	1	Får/get	Röriben			1		2		
1190:6796	26	1	Karpfisk	Kranium			1		2	0,8	
1190:6796	26	1	Nötkreatur	Tand			1		1	257	
1190:6796	26	1	Nötkreatur	Överkäke			1		1		
1190:6796	26	1	Nötkreatur	Underkäke			1		1		
1190:6796	26	1	Nötkreatur	1.a halskota			1		1		
1190:6796	26	1	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2	<5 år	1		Ofus.
1190:6796	26	1	Nötkreatur	Revben			2		2		
1190:6796	26	1	Nötkreatur	Skulderblad		Huggspår	4		2		
1190:6796	26	1	Nötkreatur	Stråben	Distal + diafys		4	<3,5-4 år	1		Ofus.
1190:6796	26	1	Svin	Tand			1		1	21,6	
1190:6796	26	1	Svin	Underkäke			1		1		
1190:6796	26	1	Svin	Revben			2		1		
1190:6796	26	1	Ålg	Horn		Sägspår	1		2	17,3	Hantverkspill.
1194:10064	26	1	Får/get	Revben			2		2	65,8	
1194:10064	26	1	Får/get	Bröstkota			2	<5 år	2		Ofus.
1194:10064	26	1	Får/get	Mellanhandsben			7	<18-24 mån	1		Ofus.
1194:10064	26	1	Får/get	Mellanfotsben		Huggspår	7		1		
1194:10064	26	1	Får/get	Bäckenben			5		1		
1194:10064	26	1	Får/get	Lårben			5	<3-3,5 år	1		Ofus.
1194:10064	26	1	Får/get	Skenben			6	<1,5-2 år	1		Ofus.
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Pannben			1		1	177	
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Överarmsben	Diafys		3	Kalv	1		Stonlek ind. kalv.
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Överarmsben	Diafys + proximal		3	<3,5-4 år	1		Ofus.
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Bröstkota	Spinosa		2		1		
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Bröstkota	Epifys		2	<5 år	1		Ofus.
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Skenben	Diafys + proximal		6	Ca 3,5-4 år	1		Pågående fus.
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Tårfingerben 1			7		1		

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1194:10064	26	1	Nötkreatur	Bröstkota	Spinosa		2		1		Välföbränd. Vit färg.
1194:10064	26	1	Svin	Underkäke	Med tänderhel		1	>5 år	1	250	(N+m+f) = 46 p.
1194:10064	26	1	Svin	Skulderblad			4		2		
1194:10064	26	1	Svin	Skenben	Diafys + proximal		6	<3,5 år	1		Ofus.
1206:7103	26	1	Får/get	Underkäke			1	Ca 9 mån	2	82,3	M2 pågående frambrott
1206:7103	26	1	Får/get	Underkäke			1		2		
1206:7103	26	1	Får/get	Bäckenben			5		1		
1206:7103	26	1	Nötkreatur	Halskota			2	<5 år	1	204	Ofus.
1206:7103	26	1	Nötkreatur	Skulderblad	Huggspår		4		2		
1206:7103	26	1	Nötkreatur	Mellanfotsben	Distal + diafys		7	>2,5-3 år	1		Fus.
1206:7103	26	1	Nötkreatur	Tårfingerben 3			7		1		
1206:7103	26	1	Nötkreatur	Rörben	Diafys				1		
1206:7103	26	1	Svin	Hörntand			1		1	23,5	Morfologi. Galt.
1206:7103	26	1	Svin	Lårben	Distal + diafys		5	<3,5 år	1		Ofus.
1207:7104	26	1	Får/get	Underkäke			1	Ca 1,5 år	2	206	M3 pågående frambrott.
1207:7104	26	1	Får/get	Tand			1		1		
1207:7104	26	1	Får/get	Revben			2		1		
1207:7104	26	1	Får/get	Överarmsben			3	Ca 10 mån	1		Pågående fus.
1207:7104	26	1	Får/get	Skenben			6	<1,5-2 år	1		Ofus.
1207:7104	26	1	Får/get	Skenben			6	>1,5-2 år	2		Fus.
1207:7104	26	1	Får/get	Rörben					4		
1207:7104	26	1	Gäsfågel	Skulderblad			4		1	2,8	
1207:7104	26	1	Hund	Underkäke	Med tänder		1		1	12,1	
1207:7104	26	1	Hönsfågel	Stråben			4		1	1	
1207:7104	26	1	Hönsfågel	Gaffelben			2		1		
1207:7104	26	1	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder		1	4-8 år	1	650	M1-M3 frambrottna, men M1 saknas.
1207:7104	26	1	Nötkreatur	Hornkvice	Huggspår		1		4		
1207:7104	26	1	Nötkreatur	Kranium			1		1		
1207:7104	26	1	Nötkreatur	Skulderblad			4		1		
1207:7104	26	1	Nötkreatur	Revben			2		1		Läkt fraktur.
1207:7104	26	1	Nötkreatur	Bröstkota			2	<5 år	3		Ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1207:7104	26	1	Nötkreatur	Skenben	Diafys + proximal	Huggspår	5	>3,5-4 år	1		Fus. Märtspaltad.
1207:7104	26	1	Svin	Skulderblad			4		1	22	
1207:7104	26	1	Svin	Stråben	Diafys + proximal		4	<1 år	1		Ofus.
1207:7104	26	1	Svin	Mellanhandsben	Diafys		7		1		
1207:7104	26	1	Svin	Smalben	Diafys		6		1		
1210:10079	26	1	Däggdjur ospec.						4	19,5	
1210:10079	26	1	Får/get	Kranium			1		2	137,5	
1210:10079	26	1	Får/get	Överkäke			3	>1 år	1		Medel slitage.
1210:10079	26	1	Får/get	Revben			2		2		
1210:10079	26	1	Får/get	Bröstkota			2	<4-5 år	2		Corpus ofus.
1210:10079	26	1	Får/get	Skulderblad			7		2		
1210:10079	26	1	Får/get	Mellanhandsben			7		1		
1210:10079	26	1	Får/get	Stråben			4		1		
1210:10079	26	1	Får/get	Skenben			6		1		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Överkäke	Med M1-M3		1	2,5-4 år	1	597,1	Medel slitage.
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Kranium			1		7		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Underkäke	Ramus		1		1		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Underkäke	Ramus med caput mand		1		1		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Tåfingerben 1	Hel	Flera snitt proximalt	7		2		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Revben	Hel	Huggspår och snitt	2		2		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Bröstkota	Hel		2	<5 år	1		Corpus ofus.
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Bröstkota	Utskott		2		1		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2		1		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Bäckenben	Ilium	Huggspår	5		1		
1210:10079	26	1	Nötkreatur	Stråben	Distal		4	<3,5 år	2		Epi ofus.
1210:10079	26	1	Svin	Kranium	Tinningben		1		2	28	
1210:10079	26	1	Svin	Hörntand	Hel		1		1		Sugga.
1212:7211	26	1	Får/get	Underkäke			1	Ca 3 mån	1	83,4	M1 under frambyrning.
1212:7211	26	1	Får/get	Revben			2		1		

Benlista, forts.

Fyndnr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1212:7211	26	1	Får/get	Lårben			5	<2,5-3 år	1		Ofus.
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Pannben	Med hornkvikke		1		2	531	
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Hornkvikke			1		1		
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Pannben			1		1		
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Nackben			1		1		
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		6		
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2		1		
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2		2		
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Överarmsben	Hel	Huggspår	3	Ca 3,5-4 år	1		Pågående fus. Märgspaltad.
1212:7211	26	1	Nötkreatur	Lårben	Proximal		5	Ca 3,5 år	1		Ofus.
1117:10056	29	1	Får/get	Överkäke			1		1	17,2	
1117:10056	29	1	Nötkreatur	Mellanhandsben	Distal + diafys		7	>2-2,5 år	1	64,9	Fus.
1258:5457	32	2	Daggdjur ospec.							4	
1258:5457	32	2	Får/get	Underkäke			1	Ca 9 mån	1	90	M2 har påbörjat frambrytning.
1258:5457	32	2	Får/get	Strålsen			4		2		
1258:5457	32	2	Får/get	Skenben			6	<3-3,5 år	1		Ofus.
1258:5457	32	2	Får/get	Skenben			6	>1,5-2 år	1		Fus.
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder		1	4-8 år	1	747,7	(K+j+g) = 41 p.
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Överkäke	Med tänder		1		1		
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Underkäke			1		4		
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Revben			2		3		
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2		1		
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Bröstkota			2		1		
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Strålsen	Diafys + proximal		4		1		
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys		6	>2-2,5 år	1		Fus.
1258:5457	32	2	Nötkreatur	Fototsben			7		1		
1258:5457	32	2	Råtta	Skenben, smalben			6		1	0,2	
1260:5426	32	2	Fisk ospec.						1	0,01	
1260:5426	32	2	Får/get	Mellanfotsben			7	>20-28 mån	1	13,3	Fus.
1260:5426	32	2	Nötkreatur	Kranium		Huggspår	1		2	160,9	

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1260:5426	32	2	Nötkreatur	Revben			2		2		
1260:5426	32	2	Nötkreatur	Stråben	Hel	Huggspår	4	<1-1,5 år	1		Ofus.
1260:5426	32	2	Nötkreatur	Mellanfötsben	Diáfys + proximal	Huggspår, sågspår	7		1		Hantverkspill.
1267:10068	34	2	Får/get	Bäckenben			5		1	15,5	
1267:10068	34	2	Får/get	Språngben			7		1		
1267:10068	34	2	Nötkreatur	Revben		Sågspår	2		1	9	Hantverkspill.
1267:10068	34	2	Svin	Lårben	Hel		5	<3,5 år	1	28	Ofus.
1285:6004	34	2	Däggdjur ospec.						5	6,6	
1285:6004	34	2	Får/get	Mellanfötsben			7		1	23,8	
1285:6004	34	2	Mellanstort dägg.	Skenben	Skaff		6		1	7,5	
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Horn	Del		1		1	860,5	Diam. 40 mm omfång 1,2 cm.
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Kranium			1		1		Nu i 12 fragm.
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Överkåke	Med P3-P4		1	>2,5 år	1		Knapp slitage.
1285:6004	34	2	Nötkreatur	1.a halskota	Epifys + transv.		1		1		
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Ländkota			2		2		
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		3		
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Lårben	Skaff		5	<3,5 år	1		Distal epi ofus.
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Stråben + armbågs- ben	Proximal	Huggspår	4		1		
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Bäckenben	Ilium		5		2		
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Underkåke	Ramus	Huggspår	1		1		
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Underkåke	Pd4-M1		1	0,5 år	1		M1 slitage b.
1285:6004	34	2	Nötkreatur	Tårfingerben 2	Hel		7		1		
1286:6005	34	2	Däggdjur ospec.							4,5	
1286:6005	34	2	Däggdjur ospec.							1,5	Medelhög förbränning. Gråblå med vita inslag.
1286:6005	34	2	Fisk ospec.						1	0,02	
1286:6005	34	2	Får/get	Underkåke			1	Ca 1 år	1	97,6	M3 ej frambruten.
1286:6005	34	2	Får/get	Revben			2		5		

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1286:6005	34	2	Får/get	Nackben			1		1		
1286:6005	34	2	Får/get	Hjässben			1		1		
1286:6005	34	2	Får/get	Skulderblad			4		1		
1286:6005	34	2	Får/get	Mellanhandsben			7	Lamm	1		Storlek ind. lamm.
1286:6005	34	2	Får/get	Mellanfotsben			7		1		
1286:6005	34	2	Hund	Underkäke			1		1	10,3	
1286:6005	34	2	Hönsfågel	Tarso metatarsus			7		1	5,6	Morfologi. Tupp.
1286:6005	34	2	Hönsfågel	Revben			2		1		
1286:6005	34	2	Hönsfågel	Stråben			4		1		
1286:6005	34	2	Katt	Överarmsben			3		1	3,5	
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Underkäke			1		3	964,2	
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		11		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Skulderblad		Huggspår	4		4		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2	> 5 år	1		Fus.
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Bröstkota			2	<5 år	1		Ofus.
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Ländkota	Spinosa		2		1		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys		4		1		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Bäckenben			5		1		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Lårben	Diafys	Huggspår	5		1		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Skenben	Diafys		6		1		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys		6	>2-2,5 år	2		Fus.
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Hälben			7		1		
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Tåfingerben 1			7		1		Väl förbränd. Vit fårg.
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Hel		7	Kalv	1		Pågående fus. Storlek ind. kalv.
1286:6005	34	2	Nötkreatur	Rörben					4		
1288:6117	34	2	Får/get	Revben		Huggspår	2		3	73,6	
1288:6117	34	2	Får/get	Kranium			1		1		
1288:6117	34	2	Får/get	Mellanhandsben			7	>2,5-3 år	3		Fus.
1288:6117	34	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		3	210	
1288:6117	34	2	Nötkreatur	Lårben	Diafys + proximal	Huggspår	5	<3,5 år	1		Ofus.
1288:6117	34	2	Nötkreatur	Skenben	Diafys + proximal	Huggspår	6	>3,5-4 år	1		Fus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1307:6628	34	2	Får/get	Underkäke			1	Ca 3 mån	1	91,7	M1 under pågående frambrott.
1307:6628	34	2	Får/get	Underkäke			1		1		
1307:6628	34	2	Får/get	Revben			2		2		
1307:6628	34	2	Får/get	Mellanhandsben			7	<1,5-2 år	1		Ofus.
1307:6628	34	2	Får/get	Mellanhandsben			7		2		
1307:6628	34	2	Får/get	Mellanfotsben			7		1		
1307:6628	34	2	Får/get	Bäckenben		Huggspår	5		1		
1307:6628	34	2	Får/get	Skenben			6	>1,5-2 år	1		Fus.
1307:6628	34	2	Får/get	Skenben			6		1		
1307:6628	34	2	Hare	Överarmsben	Diafys + distal		3	Vuxen	1	3,8	Fus.
1307:6628	34	2	Karpfisk	Kota			2		1	1,6	
1307:6628	34	2	Karpfisk	Kranium			1		1		
1307:6628	34	2	Karpfisk	Revben			2		2		
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		1	410	
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Överarmsben	Diafys + proximal	Huggspår	3	>3,5-4 år	1		Fus.
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Armbågsben	Diafys		4		1		
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4	<1-1,5 år	1		Ofus.
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4	>1-1,5 år	1		Fus.
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Distal		7	<2-2,5 år	1		Ofus.
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Mellanhandfotsben	Diafys		7		1		
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5		1		
1307:6628	34	2	Nötkreatur	Hälben		Huggspår	7	<3-3,5 år	1		Ofus.
1307:6628	34	2	Svin	Mellanhandsben	Diafys + proximal		7		1	2,6	
1310:6619	34	2	Fågel ospec.	Revben			2		1	0,5	
1310:6619	34	2	Mellanstort dägg.	Revben		Huggspår	2		2	12,5	
1310:6619	34	2	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2	Ca 5 år	2	150	Pågående fus.
1310:6619	34	2	Nötkreatur	Armbågsben	Diafys		4		1		
1310:6620	34	2	Nötkreatur	Bröstkota	Epi-fys		2	<5 år	1	2,7	Ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1294:10066	36	2	Däggdjur ospec.							2,7	
1294:10066	36	2	Får/get	Revben			2		2	38,7	
1294:10066	36	2	Får/get	Armbågsben/strålsen			4	>3 år	1		Fus.
1294:10066	36	2	Får/get	Armbågsben			4		1		
1294:10066	36	2	Gåsfågel	Överarmsben	Diafys		3		1	5,6	
1294:10066	36	2	Mellanstort dägg.	Revben			2		1	5,2	
1294:10066	36	2	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder	Huggspår, snittspår	1	24-30 mån	1	547,2	M3 pågående tandframbrott.
1294:10066	36	2	Nötkreatur	Pannben			1		1		
1294:10066	36	2	Nötkreatur	Kranium			1		1		
1294:10066	36	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		3		
1294:10066	36	2	Nötkreatur	Rörben					2		
1295:6266	36	2	Får/get	Mellanfotsben			7		1	13,4	
1295:6266	36	2	Nötkreatur	Ländkota	Kropp		2	<5 år	1	271,4	Corpus ofus.
1295:6266	36	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		1		
1295:6266	36	2	Nötkreatur	Tårfingerben 1	Hel		7		1		
1295:6266	36	2	Nötkreatur	Mellanfotsben	Skaft		7	<2,5 år	1		Dist epi ofus.
1295:6269	36	2	Däggdjur ospec.							3,8	
1295:6269	36	2	Får/get	Revben			2		4	36,3	
1295:6269	36	2	Får/get	Skulderblad			4		1		
1295:6269	36	2	Får/get	Tand			1		1		
1295:6269	36	2	Får/get	Skenben			6	>1,5-2 år	1		Fus.
1295:6269	36	2	Hönsfågel	Korpen			4		1	3,8	
1295:6269	36	2	Hönsfågel	Nyckelben			4		1		
1295:6269	36	2	Hönsfågel	Mellanhandsben			7		1		
1295:6269	36	2	Hönsfågel	Lårben			5		1		
1295:6269	36	2	Nötkreatur	Revben			2		1	129,4	
1295:6269	36	2	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2	Ca 5 år	2		Pågående fus.
1295:6269	36	2	Nötkreatur	Ländkota			2		1		
1295:6269	36	2	Nötkreatur	Tårfingerben 1		Huggspår	7		2		

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1295:6269	36	2	Nötkreatur	Armbågsben	Distal + diafys		4	<3,5-4 år	1		Ofus.
1295:6269	36	2	Nötkreatur	Handrotsben			7		1		
1295:6269	36	2	Svin	Smalben	Diafys		6		1	4	
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Hornkvicke			1		1	350	
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		2		
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Mellanhandsben	Hel		7	>2-2,5 år	1		Fus.
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys		6	>2-2,5 år	1		Fus.
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Språngben			7		1		
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Rörben	Diafys				1		
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Hornkvicke			1		1		
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Kranium			1		1		
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Revben			2		3		
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Mellanhandsben	Hel		7	>2-2,5 år	1		Fus.
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys		6	>2-2,5 år	1		Fus.
1274:5676	38	1	Nötkreatur	Språngben			7		1		
1274:5676	38	1	Svin	Revben			2		1	3,7	
1313:6614	39	2	Däggdjur ospec.							0,9	
1313:6614	39	2	Får/get	Pannben			1		1	71,8	
1313:6614	39	2	Får/get	Underkäke			1		1		
1313:6614	39	2	Får/get	Bröstkota		Huggspår	2		1		
1313:6614	39	2	Får/get	Armbågsben			4		1		
1313:6614	39	2	Får/get	Skenben		Huggspår	6		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Överkäke	Med tänder		1		1	1473,8	
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Tand			1		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Hornkvicke			1		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Pannben			1		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2	<5 år	3		Ofus.
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Ländkota		Huggspår	2	>5 år	1		Fus.
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		3		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Överarmsben	Diafys + proximal		3	3,5-4 år	1		Fus. Märspaltad.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Strålsen	Diáfys	Huggspår	4		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Hel		7	<2-2,5 år	1		Ofus.
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Lårben	Distal + diáfys	Huggspår	5	>3,5-4 år	3		Fus.
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Lårben	Diáfys		5		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Skenben	Diáfys + proximal	Huggspår	6	>2-2,5 år	1		Fus. Märgspaltad.
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Skenben	Diáfys	Huggspår	6		1		
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Hälben			7	<3-3,5 år	1		Ofus.
1313:6614	39	2	Nötkreatur	Tårfingerben 1			7		1		
1313:6614	39	2	Svin	Överkäke			1		1	2,7	
1316:8177	39	2	Däggdjur ospec.						4	1,1	Bränt.
1348:6992	39	2	Häst	Mellanhandsben	Diáfys+ distal	Huggspår	7	>15-18 mån	1	58,7	Fus. Hantverkspill.
1348:6992	39	2	Nötkreatur	Underkäke	Med tand		1	>24-30 mån	1	452,7	M3 frambruten.
1348:6992	39	2	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2	<5 år	1		Ofus.
1348:6992	39	2	Nötkreatur	Armbågsben	Diáfys + proximal		4	>3,5-4 år	1		Fus.
1348:6992	39	2	Nötkreatur	Bäckenben			5		1		
1348:6992	39	2	Nötkreatur	Lårben	Diáfys	Huggspår	5		1		
1348:6992	39	2	Svin	Skulderblad			4		1	20,8	
1328:6833	41	2	Får/get	Överarmsben			3	>10 mån	1	17,3	Fus.
1328:6833	41	2	Katt	Överarmsben	Hel		3	Kattunge	1	8,6	Ofus.
1328:6833	41	2	Katt	Armbågsben	Hel		4	Kattunge	1		Ofus.
1328:6833	41	2	Katt	Strålsen	Hel		4	Kattunge	1		Ofus.
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Underkäke		Huggspår, snittspår	1		1	491,5	
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2		1		
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Strålsen	Diáfys + proximal	Huggspår	4		1		
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Tårfingerben 1			7		1		Märgspaltad.
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Rörben	Diáfys				1		
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Armbågsben	Diáfys + proximal	Huggspår	4	>3,5-4 år	1		Fus.
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Handroisben			7		2		
1328:6833	41	2	Nötkreatur	Överarmsben	Distal + diáfys	Huggspår	3	>1-1,5 år	1		Fus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1328-6833	41	2	Nötkreatur	Lårben	Diafys + proximal		5	>3,5 år	1		Fus. Märgspaltad.
1328-6833	41	2	Nötkreatur	Hälben			7	>3-3,5 år	1		Fus.
1328-6833	41	2	Svin	Bröstkota			2	<3-6 mån	1	10,8	Ofus.
1334-6832	41	2	Mellanstort dägg.	Revben	Diafys	Huggspår	2		2	5,4	
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder		1	4-8 år	1	838,7	(K+j+g) 41 p.
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Underkäke		Huggspår	1		2		
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Skulderblad			4		1		
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4		1		
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Lårben	Hel	Huggspår	5	<3,5 år	1		Ofus. Märgspaltad.
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Mellanfotsben	Hel		7	<2,5-3 år	1		Fus.
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Tå/fingerben 3			7		1		
1334-6832	41	2	Nötkreatur	Rörben	Diafys		1		1	30	
1337-6871	41	2	Får/get	Underkäke			2		1		
1337-6871	41	2	Får/get	Revben			2		1		
1337-6871	41	2	Får/get	Stråben			4		1		
1337-6871	41	2	Får/get	Överarmsben		Huggspår	3	>10 mån	1		Fus.
1337-6871	41	2	Får/get	Överarmsben			3		1		
1337-6871	41	2	Nötkreatur	Pannben			1		2	187,2	
1337-6871	41	2	Nötkreatur	Tand			1		1		
1337-6871	41	2	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		2		
1337-6871	41	2	Nötkreatur	Armbågsben	Diafys		4		1		
1362-8053	45	2	Får/get	Överarmsben			3		1	84	
1362-8053	45	2	Får/get	Mellanhandsben			7	<1,5-2 år	1		Ofus.
1362-8053	45	2	Får/get	Mellanfotsben			7	>20-28 mån	1		Fus.
1362-8053	45	2	Får/get	Bäckenben			5	Ca 3,5 år	1		Pågående fus.
1362-8053	45	2	Får/get	Lårben			5	<2,5-3 år	1		Ofus.
1362-8053	45	2	Får/get	Skenben			6		1		
1362-8053	45	2	Får/get	Tå/fingerben 1			7		1		
1362-8053	45	2	Nötkreatur	Underkäke			1		2	600,7	
1362-8053	45	2	Nötkreatur	Revben			2		1		

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1362:8053	45	2	Nötkreatur	Tinningben			1		1		
1362:8053	45	2	Nötkreatur	Bröstkota	Spinosa		2		1		
1362:8053	45	2	Nötkreatur	Korsben		Huggspår	5		3		
1362:8053	45	2	Nötkreatur	Strålsen	Distal		4	<3,5-4 år	1		Ofus.
1362:8053	45	2	Nötkreatur	Skenben	Diafys	Huggspår	6		1		
1362:8053	45	2	Nötkreatur	Handrotsben			7		1		
1366:8080	45	2	Däggdjur ospec.							8,1	
1366:8080	45	2	Däggdjur ospec.							3,3	Väl förbränd. Vitt färg.
1366:8080	45	2	Fisk ospec.						1	0,01	
1366:8080	45	2	Får/get	Underkäke			1		1	59,8	
1366:8080	45	2	Får/get	Skulderblad			4		1		
1366:8080	45	2	Får/get	Skenben			5	>1,5-2 år	1		Fus.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Överkäke	Med tänder		1		1	980	
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder		1	4-8 år	1		(K+k+g) = 42 p.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Underkäke			1		4		
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Överarmsben	Distal + diafys	Huggspår	3	>12-18 mån	1		Fus.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Revben			2		4		
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Bröstkota			2	>5 år	1		Fus.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Ländkota			2	<5 år	1		Ofus.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Mellanfofsben	Proximal	Huggspår	7		1		Hantverkspill.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Lårben	Distal + diafys	Huggspår	5	<3,5-4 år	1		Ofus.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys	Huggspår	6	>2-2,5 år	1		Fus.
1366:8080	45	2	Nötkreatur	Språngben			7		1		
1366:8080	45	2	Svin	Överkäke	Med tänder		1		1	52,5	
1366:8080	45	2	Svin	Överarmsben	Distal + diafys	Huggspår	3	Ca 1 år	1		Pågående fus.
1366:8080	45	2	Svin	Rörben					1		
1376:10070	45	2	Däggdjur ospec.				2		1	0,9	
1376:10070	45	2	Får/get	Revben			2		1	3	
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Underkäke			1		1		

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1376:10070	45	2	Nötkreatur	1:a halskota		Huggspår	1		1		
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	2	<5 år	2		Ofus.
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Ländkota		Huggspår	2		2		
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Skulderblad			4		1		
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Revben			2		1		
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Bäckenben			5		1		Actabulum eburnation.
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Lårben	Diayfs + proximal	Huggspår	5	>3,5 år	1		Fus.
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Tårfingerben 1			7		3		
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Tårfingerben 2			7		1		
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Handrotsben			7		1		
1376:10070	45	2	Nötkreatur	Tarsi metatarsi			6		1	2,5	
1377:10070	45	2	Nötkreatur	Tand			1		1	3,5	
1374:8174	46	3	Nötkreatur	Underkäke			1		3	82,5	Eroderad.
1374:8174	46	3	Nötkreatur	Kota			2	>5 år	1		Fus. Eroderad.
1420:10001	52	1	Däggdjur ospec.							33	
1420:10001	52	1	Däggdjur ospec.							11	
1420:10001	52	1	Fisk ospec.						1	0,1	
1420:10001	52	1	Fågel ospec.	Rörben	Diayfs				1	1,9	
1420:10001	52	1	Får/get	Tand			1		5	272,3	
1420:10001	52	1	Får/get	Överkäke			1		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Underkäke			1		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Revben			2		11		
1420:10001	52	1	Får/get	Mellanhandsben			7	<18-24 mån	1		Ofus.
1420:10001	52	1	Får/get	Mellanhandsben			7		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Mellanhandfotsben			7		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Skulderblad			4		4		
1420:10001	52	1	Får/get	2:A halskota		Huggspår	1		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Bröstkota			2		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Ländkota			2	<3-6 mån	1		Ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1420:10001	52	1	Får/get	Armbågsben			4		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Lårben			5	<3-3,5 år	1		Ofus.
1420:10001	52	1	Får/get	Lårben			5		5		
1420:10001	52	1	Får/get	Skenben			6	>1,5-2 år	2		Fus.
1420:10001	52	1	Får/get	Skenben			6		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Mellanfotsben			7		3		
1420:10001	52	1	Får/get	Hälben			7		2		
1420:10001	52	1	Får/get	Språngben			7		1		
1420:10001	52	1	Får/get	Rörben					7		
1420:10001	52	1	Får/get	Hornkvice			1		2	2,7	
1420:10001	52	1	Gåsfågel	Korpen			4		1	1,2	
1420:10001	52	1	Gädda	Kranium			1		2	0,5	
1420:10001	52	1	Hönsfågel	Korpen			4		2	2,8	
1420:10001	52	1	Hönsfågel	Skulderblad			4		1		
1420:10001	52	1	Hönsfågel	Mellanfotsben			7		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Kranium			1		3	826	
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Tand			1		7		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Underkäke			1		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Revben		Huggspår	2		13		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Bröstkota		Huggspår	2		6		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Homkvice			1		7		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Tungen			1		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	1:a halskota		Huggspår	1		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Halskota		Huggspår	1		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Skulderblad		Huggspår	4		3		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Ländkota			2		2		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Stråben	Distal		4	<3,5-4 år	1		Ofus.
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Stråben	Dialfys		4		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Armbågsben	Dialfys		4		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Lårben	Distal	Huggspår, snittspår	5	<3,5-4 år	2		Ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Tårfingerben 1			7		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Tårfingerben 2			7		3		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Tårfingerben 3			7		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Språngben			7		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Rörben			7		3		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Mellanfötsben	Nr 5		7		1		
1420:10001	52	1	Nötkreatur	Svanskota			7		1		
1420:10001	52	1	Snäcka						3	0,3	
1420:10001	52	1	Svin	Tand			1		1	40,2	
1420:10001	52	1	Svin	Mellanhandsben	Diafys + proximal		7	<2 år	2		Ofus.
1420:10001	52	1	Svin	Skenben	Diafys		6		1		
1420:10001	52	1	Torsk	Kranium			1		1	0,3	
1422:10034	52	1	Däggdjur ospec.							16,3	
1422:10034	52	1	Fisk ospec.	Kranium					2	0,01	
1422:10034	52	1	Fågel ospec.	Rörben	Diafys				1	0,1	
1422:10034	52	1	Får/get	Skulderblad			4		1	16,4	
1422:10034	52	1	Får/get	Revben			2		1		
1422:10034	52	1	Får/get	Tårfingerben 1			7	<13-16 mån	1		Ofus.
1422:10034	52	1	Får/get	Rörben					1		
1422:10034	52	1	Nötkreatur	Pannben			1		1	192,8	
1422:10034	52	1	Nötkreatur	Revben			2		5		
1422:10034	52	1	Nötkreatur	Bröstkota	Spinosa		2		1		
1422:10034	52	1	Nötkreatur	Kota		Huggspår	2		1		
1422:10034	52	1	Nötkreatur	Stråben	Diafys + proximal	Huggspår	4		1		
1422:10034	52	1	Nötkreatur	Bäckenben			5		1		
1422:10034	52	1	Svin	Underkäke	Med tänder		1		1	62,6	
1422:10034	52	1	Svin	Armbågsben	Hel		4	<3-3,5 år	1		Ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1027:559	2	Får/get	Underkäke				1		1	28,3	M3 frambruten, men saknas.
1027:559	2	Får/get	Hornvicka			Huggspår	1		1	42,8	Hantverkspill.
1027:559	2	Nötkreatur	Revben			Huggspår	2		2	310,6	Hantverkspill.
1027:559	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Distal + diafys		Huggspår, sågspår	7	>2-2,5 år	3		Fus. Hantverkspill.
1027:559	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Distal + diafys		Huggspår, sågspår	7	<2-2,5 år	1		Ofus. Hantverkspill.
1027:559	2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Diafys + proximal		Huggspår, sågspår	7		1		Hantverkspill.
1027:559	2	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Diafys		Huggspår, sågspår	7		4		Hantverkspill. Kluvna.
1027:559	2	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys		Sågspår	6	>2-2,5 år	1		Fus. Kluven.
1027:559	2	Svin	Underkäke	Med tänder			1	Minst 1,5- 2 år	1	141	M3 frambruten, men saknas.
1027:559	2	Svin	Underkäke	Med tänder			1	2-5 år	1		(L+e+a) 32 p.
1027:584	2	Nötkreatur	Revben			Huggspår	2		1	121,6	Hantverkspill.
1027:584	2	Nötkreatur	Mellanfotsben	Distal + diafys		Sågspår	7		2		Hantverkspill.
1027:584	2	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	Diafys		Sågspår	7		2		Hantverkspill.
1029:5020	2	Däggdjur ospec.	Rörben						3	10,4	
1029:5020	2	Får/get	Underkäke				1	>1,15 år	1	132,5	M+f+d. 11+9 = 20.
1029:5020	2	Får/get	Underkäke				1	1 år	1		H+d, M2 ej frambruten.
1029:5020	2	Får/get	1:a halskota				1		1		
1029:5020	2	Får/get	Bäckenben				5		1		
1029:5020	2	Får/get	Skenben				6		1		
1029:5020	2	Får/get	Skenben				6		1		
1029:5020	2	Gasfågel	Armbågsben				4		1	5,6	
1029:5020	2	Gasfågel	Bröstkota				2		1		
1029:5020	2	Hund	1:a halskota				1		1	30,2	
1029:5020	2	Hund	Nackben				1		1		
1029:5020	2	Hund	Mellanhand/ mellanfotsben				7		3		
1029:5020	2	Katt	Underkäke	Hel med kindtänder			1		1	3,6	
1029:5020	2	Nötkreatur	Ländkota	Kropp		Huggspår	2	<5 år	1	416,2	Corpus ofus.
1029:5020	2	Nötkreatur	Revben			Huggspår	2		6		
1029:5020	2	Nötkreatur	2:A halskota				1	<4 år	2		Corpus ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1029:5020	2	Nötkreatur	Korsben		Huggspår	5	1				
1029:5020	2	Nötkreatur	Lårben	Distal	Huggspår	5	1				
1029:5020	2	Nötkreatur	Horn	Hel		1	1				
1029:5020	2	Svin	Hälben	Del		7	<3 mån	1	23,4		Kulting, ej fus.
1029:5020	2	Svin	Halskota			2	<3 mån	1			Kulting, ej fus.
1029:5020	2	Svin	Revben			2	<3 mån	1			Kulting, ej fus.
1029:5020	2	Svin	Underkäke	Ramus		1	1	1			
1032:10050	1	Får/get	Underkäke			1	>1 år	1	49,5		M2 frambruten, men inte M3.
1032:10050	1	Får/get	Överkäke			1	1	1			
1032:10050	1	Nötkreatur	Hornkvicke			1	1	4	836,8		
1032:10050	1	Nötkreatur	Pannben	Med hornkvicke		1	1	2			
1032:10050	1	Nötkreatur	Nackben		Huggspår	1	1	1			
1032:10050	1	Nötkreatur	1:a halskota			1	1	1			
1032:10050	1	Nötkreatur	Mellanhandsben		Huggspår	7	1	1			Hantverkspill.
1032:10050	1	Nötkreatur	Svanskota			7	1	1			
1032:10050	1	Svin	Bröstkota			2	<3-6 mån	1	10,3		Ofus.
1032:10050	1	Svin	Smalben			6	1	1			
1058:10053	2	Nötkreatur	Revben			2	2	2	843,1		
1058:10053	2	Nötkreatur	Överarmsben	Hel	Huggspår	3	>3,5-4 år	1			Fus.
1058:10053	2	Nötkreatur	Bäckenben		Huggspår	5	3	3			
1058:10053	2	Nötkreatur	Lårben	Distal + diafys	Huggspår	5	<3,5-4 år	1			Ofus.
1100:10073	2	Får/get	Ländkota			2	<4-5år	1	77,3		Corpus ofus.
1100:10073	2	Får/get	Strålben			4	1	1			
1100:10073	2	Får/get	Mellanfotsben			7	1	1			
1100:10073	2	Får/get	Strålben			4	<3 mån	1			Storlek ind. lamm.
1100:10073	2	Får/get	Mellanhandsben			7	1,5-2 år	1			Distal ofus. Medial ledyta med benförändring och benpålagring.
1100:10073	2	Får/get	Mellanhandsben			7	1,5-2 år	1			Distal ofus.
1100:10073	2	Nötkreatur	Kranium	Temp + front		1	1	1	1543,6		
1100:10073	2	Nötkreatur	Kranium	Temp + occ		1	1	1			
1100:10073	2	Nötkreatur	1:a halskota			1	1	1			

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1100:10073		2	Nötkreatur	Överkäke	P2-M1		1	>0,5 år	1		Kraftigt slitage.
1100:10073		2	Nötkreatur	Underkäke		Huggspår framför M3	1		1		
1100:10073		2	Nötkreatur	Underkäke		Huggspår bakom M3	1		1		
1100:10073		2	Nötkreatur	Underkäke	P2,M1, M3	Huggspår bakom M3	1	>2,5 år	1		Medel slitage.
1100:10073		2	Nötkreatur	Underkäke	P2-M3	Huggspår bakom M3	1	2,5-4 år	1		H+h+g = 38 p.
1100:10073		2	Nötkreatur	Stråben	Dist + halv skaft	Huggspår	4	3,5 år	1		Nästan fus dist.
1100:10073		2	Nötkreatur	Armbågsben	Prox		4		2		
1100:10073		2	Nötkreatur	Skenben	Prox	Huggspår	6		1		
1100:10073		2	Nötkreatur	Bröstkota	Utskott		2		1		
1100:10073		2	Nötkreatur	Ländkota	Transv.		2		1		
1100:10073		2	Nötkreatur	Mellanhandsben	Hel		7		1		Ledmus med ledyta, 1 cm. Gl:18,6 cm, bp 53 mm, bd 55 mm.
1100:10073		2	Nötkreatur	Tårfingerben 1			7		1		
1100:10073		2	Nötkreatur	Lårben	Distal	Huggspår	5		1		
1100:10073		2	Stort däggdjur	Platt ben					1	5,3	
1114:10055		2	Däggdjur ospec.							0,1	Bränt, medelhög förbränning. Gråblå med vita inslag.
1114:10055		2	Nötkreatur	Framtand			1		1	1,7	
1115:10075		2	Får/get	Skenben			5		1	49	
1115:10075		2	Nötkreatur	Hälben	Hel		7		1	141,5	
1115:10075		2	Nötkreatur	Horn	Del		1		1		Diam. 55 mm, omfång 15,2 cm.
1128:10057		2	Får/get	Revben		Huggspår	2		2	74,6	
1128:10057		2	Får/get	Skulderblad			4		1		
1128:10057		2	Får/get	Mellanhandsben			7	>1,5-2 år	1		Fus.
1128:10057		2	Får/get	Bäckenben		Huggspår	5		1		
1128:10057		2	Får/get	Skenben			6		1		
1128:10057		2	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder		1	Ca 24-30 mån	1	1071,3	M3 pågående tandframbrott.
1128:10057		2	Nötkreatur	Överkäke	Med tänder		1		1		
1128:10057		2	Nötkreatur	Pannben			1		1		
1128:10057		2	Nötkreatur	Skulderblad			4		1		

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1128:10057	2	Nötkreatur	Halskota				2	Ca 5 år	1		Pågående fus.
1128:10057	2	Nötkreatur	Ländkota			Huggspår	2	>5 år	1		Fus.
1128:10057	2	Nötkreatur	Överarmsben	Diafys		Huggspår	3		1		Märgspallad.
1128:10057	2	Nötkreatur	Bäckenben			Huggspår	5		1		
1128:10057	2	Nötkreatur	Mellanfofsben	Diafys		Huggspår	7		1		Märgspallad.
1128:10057	2	Svin	Underkäke	Med tänder			1	7-13 mån	1	53,2	M2 pågående tandframbrutt.
1128:10076	2	Får/get	Revben				2		1	60,7	
1128:10076	2	Får/get	Underkäke				1	4-8 år	1		K+h+h = 42.
1128:10076	2	Får/get	Underkäke				1	3 mån	1		M1 på väg att bryta upp genom ben.
1128:10076	2	Nötkreatur	1:a halskota				1		1	127,1	
1128:10076	2	Nötkreatur	Skulderblad				3		2		
1128:10076	2	Nötkreatur	Kranium	Pannben			1		1		
1133:10058	2	Får/get	Underkäke				1	<1,5 år	1	88,4	M2 frambruten, men inte M3.
1133:10058	2	Får/get	Skulderblad				4		1		
1133:10058	2	Får/get	Bröstkota				2	Lamm	1		Storlek ind. lamm.
1133:10058	2	Får/get	Stråben				4	<3 år	1		Ofus.
1133:10058	2	Får/get	Armbågsben				4		1		
1133:10058	2	Gäsfågel	Skulderblad				4		1	2,6	
1133:10058	2	Gäsfågel	Revben				2		1		
1133:10058	2	Hare	Stråben			Snittspår	4		1	2,9	
1133:10058	2	Nötkreatur	Pannben	Med hornkvicke		Huggspår	1		1	900	
1133:10058	2	Nötkreatur	Pannben	Med hornkvicke			1		1		
1133:10058	2	Nötkreatur	Nackben				1		3		
1133:10058	2	Nötkreatur	Revben	Diafys		Huggspår	2		5		
1133:10058	2	Nötkreatur	Skulderblad			Huggspår	4		1		
1133:10058	2	Nötkreatur	Halskota			Huggspår	2	<5 år	3		Ofus.
1133:10058	2	Nötkreatur	Ländkota			Huggspår	2	<5 år	1		Ofus.
1133:10058	2	Nötkreatur	Bröstkota				2		1		
1133:10058	2	Nötkreatur	Skenben	Distal + diafys		Huggspår	6	>2-2,5 år	1		Fus.
1133:10058	2	Svin	Underkäke	Med tänder			1	Ca 1 år	1	31	P4 frambruten, men inte M2.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1138:10077	2	2	Andfågel ospec.	Armbågsben	Distal		4		1	3,3	
1138:10077	2	2	Andfågel ospec.	Korpen			3		1		
1138:10077	2	2	Får/get	Kranium			2		1	278,9	
1138:10077	2	2	Får/get	Kranium			1		1		
1138:10077	2	2	Får/get	Revben			2		1		
1138:10077	2	2	Får/get	Skenben			6		1		
1138:10077	2	2	Får/get	Mellanfötsben			7		1		
1138:10077	2	2	Får/get	Bäckenben			5		1		
1138:10077	2	2	Får/get	Underkäke			1	1 år	1		K+h+d. 13+11 = 24.
1138:10077	2	2	Får/get	Horn			1		1		
1138:10077	2	2	Katt	Lårben	Skaft		5		1	3	Ofus.
1138:10077	2	2	Mindre daggdjur	Revben			2		1	2,1	Spädgris?
1138:10077	2	2	Nötkreatur	1.a halskota			1		1	408,8	
1138:10077	2	2	Nötkreatur	Kranium	Frontale		1		1		
1138:10077	2	2	Nötkreatur	Revben		Snitt/huggspår	2		1		
1138:10077	2	2	Nötkreatur	Horn	Hel		1		1		Bas 48 mm, omfång 14,3 cm.
1138:10077	2	2	Nötkreatur	Lårben	Skaft		5		1		
1138:10077	2	2	Nötkreatur	Överarmsben	Proximal skaft		3	<3,5 år	1		Epi ofus.
1138:10077	2	2	Svin	Underkäke	M1-M3		1	4-8 år	1	92,5	K++ d = 39.
1138:10077	2	2	Svin	Underkäke	Pd4-M1		1	0,5 år	1		M1 siltage b.
1145:10060	1	1	Katt	Underkäke	Med tänder		1		1	3,3	
1159:10078	1	1	Får/get	Revben			2		5	52,1	
1159:10078	1	1	Får/get	Skulderblad			3		1		
1159:10078	1	1	Får/get	Stråben			4		1		
1159:10078	1	1	Får/get	Underkäke			1	9 mån	1		Pd4-k, M1 = i, M2 = d.
1159:10078	1	1	Mellanfort dagg.	Skenben	Skaft		6		1	6,8	
1159:10078	1	1	Nötkreatur	Ländkota	Kropp	Huggspår kotkropp	2	<5 år	1	237,4	Corpus ofus.
1159:10078	1	1	Nötkreatur	2.A halskota	Hel		1	<4 år	1		Corpus ofus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1159:10078	1	Nötkreatur	Revben				4		2		
1159:10078	1	Nötkreatur	Stråben	Skaft			4		1		
1159:10078	1	Nötkreatur	Horn	Hel			1		1	Diam 38 mm.	
1159:10078	1	Nötkreatur	Armbågsben	Proximal skaft			4	<2,5 år	1		Prox epi ej fus.
1159:10078	1	Stort dägg- djur	Långa röriben						2	96,8	
1159:10078	1	Stort dägg- djur	Kranium				1		2		
1159:10078	1	Svin	Överarmsben	Proximal			3		1	105,2	
1159:10078	1	Svin	Överarmsben	Distal			3	>1 år	1		Fus distal.
1159:10078	1	Svin	Stråben	Skaft			4		1		
1159:10078	1	Svin	Mellanhandsben	Skaft			7	<2år	1		Distal ofus.
1159:10078	1	Svin	Överkäke	P3-M2			1	9-12 mån	1		M3 endast krona bildad, C krona bildad.
1187:10080	2	Får/get	Mellanfoisben				7		1		
1187:10080	2	Får/get	Skulderblad				3		1		
1187:10080	2	Får/get	Horn				1		1	66,4	
1187:10080	2	Nötkreatur	Överarmsben	Proximal	Huggspår		3		1	175,6	
1187:10080	2	Nötkreatur	Bäckenben	Ilium			5		1		
1187:10080	2	Svin	Bäckenben	Ilium	Huggspår		5		1	49,3	
1187:10080	2	Svin	Bäckenben	Acet + ilium	Huggspår		5		1		
1205:7109	2	Får/get	Underkäke				1	Ca 1 år	1	65,7	M2 är frambruten, men inte M3.
1205:7109	2	Får/get	Skulderblad				4		1		
1205:7109	2	Får/get	Bröstkota				2		1		
1205:7109	2	Får/get	Mellanfoisben				7	<20-28 mån	1		Ofus.
1205:7109	2	Får/get	Rörben						1		
1205:7109	2	Nötkreatur	Underkäke	Med tänder, hel			1	>8 år	2	804,4	(M+++) = 47 p.
1205:7109	2	Nötkreatur	Hornkvice				1		1		
1205:7109	2	Nötkreatur	Revben				2		1		
1205:7109	2	Nötkreatur	Tår/fingerben 1				7		1		
1228:10065	2	Får/get	Överkäke				1		1	108,35	
1228:10065	2	Får/get	Underkäke				1	Ca 3 mån	1		M1 pågående frambrytning.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1228:10065	2	Får/get		Skulderblad			4		1		Storlek ind. Handjur. Bock/begge.
1228:10065	2	Häst		Skulderblad			4	>3 år	1	269,2	Fus.
1228:10065	2	Hönsfågel		Bäckenben			5		1	1,7	
1228:10065	2	Nötkreatur		Underkåke	Med tänder		1	4-8 år	1	1 253,2	(L+k+h) = 44 p.
1228:10065	2	Nötkreatur		Hornkvice			1		1		
1228:10065	2	Nötkreatur		Skulderblad			4		1		
1228:10065	2	Nötkreatur		Halskota		Huggspår	2	<5 år	1		Ofus.
1228:10065	2	Nötkreatur		Kota			2	<5 år	1		Ofus.
1228:10065	2	Nötkreatur		Armbågsben/strålsen	Distal + diafys		4	>3,5-4 år	1		Fus.
1228:10065	2	Nötkreatur		Överarmsben	Distal + diafys	Huggspår	3	>1-1,5 år	1		Fus.
1228:10065	2	Nötkreatur		Mellanfotsben		Huggspår	7		1		Kraftig benpålagring på diafys, sklerotisk.
1228:10065	2	Nötkreatur		Skenben	Diafys + proximal		6	Ca 2-2,5 år	1		Pågående fus.
1228:10065	2	Nötkreatur		Språngben			7		1		
1228:10065	2	Nötkreatur		Hälben			7	<3-3,5 år	1		Ofus.
1261:5454	1	Får/get		Skulderblad			4		2	18,4	
1261:5454	1	Får/get		Revben			2		3		
1261:5454	1	Nötkreatur		Underkåke			1		1	112	
1261:5454	1	Nötkreatur		Revben		Huggspår	2		3		Läkt fraktur på ett revben.
1261:5454	1	Nötkreatur		Bröstkota		Huggspår	2	> 5 år	1		Fus.
1261:5454	1	Nötkreatur		Bröstkota	Spinosa	Huggspår	2		1		
1261:5454	1	Svin		Revben			2	Kulting	2	9,1	Storlek ind. kulting.
1261:5454	1	Svin		Strålsen	Diafys		4	Kulting	1		Storlek ind. kulting.
1261:5454	1	Ålg		Horn		Huggspår, sågspår	1		2	230	Hantverkspill.
1281:10069	3	Däggdjur ospec.					7	<8-10 mån	1	3,3	Ofus. Väi förbränd. Vit färg.
1281:10069	3	Nötkreatur		Revben			2		2	5,5	Väi förbränd. Vit färg.
1281:10069	3	Nötkreatur		Sesamben			6		1		Väi förbränd. Vit färg.
1312:6621	2	Får/get		Skenben			6		1	4,3	
1312:6621	2	Nötkreatur		Revben		Huggspår	2		1	216	
1312:6621	2	Nötkreatur		Skenben	Diafys	Huggspår	5		1		
1312:6621	2	Nötkreatur		Hälben			7	>3-3,5 år	1		Fus.

Benlista, forts.

Fynd-nr	Grupp	Skede	Art	Benslag	Bendel	Huggspår/ snitt/såg	Anatomisk region	Ålder	Antal	Vikt (g)	Övrigt
1312:6621	2	Nötkreatur		Handrotsben			7		1		
1371:8081	2	Får/get		Kranium		Huggspår	1		1	119,3	
1371:8081	2	Får/get		Bäckenben			5		1		
1371:8081	2	Får/get		Skenben			6	>1,5-2 år	1		Fus.
1371:8081	2	Får/get		Hornkvicke		Huggspår	1		1	43,5	
1371:8081	2	Nötkreatur		Hornkvicke			1		1	483,3	
1371:8081	2	Nötkreatur		Hornkvicke			1		1		
1371:8081	2	Nötkreatur		Hornkvicke			1		1		
1371:8081	2	Nötkreatur		Revben	Diafys	Huggspår	2		2		
1371:8081	2	Nötkreatur		Skenben	Distal + diafys		6	>2-2,5 år	1		Fus.
1371:8081	2	Nötkreatur		Skenben	Hel		6	<2-2,5 år	1		Ofus.
1404:8142	2	Får/get		Pannben			1		1	113,9	
1404:8142	2	Får/get		Kranium			1		1		
1404:8142	2	Får/get		Skulderblad			4		1		
1404:8142	2	Får/get		Revben			2		2		
1404:8142	2	Får/get		Ländkota			2	<5 år	2		Ofus.
1404:8142	2	Får/get		Stråben			4	<3 år	1		Ofus.
1404:8142	2	Får/get		Mellanfotsben			7	>20-28 mån	1		Fus.
1404:8142	2	Får/get		Skenben			6	<1,5-2 år	1		Ofus.
1404:8142	2	Får/get		Skenben			6		2		
1404:8142	2	Nötkreatur		Underkäke			1		1	31,8	
1404:8142	2	Nötkreatur		Revben			2		3		
1404:8142	2	Nötkreatur		Halskota		Huggspår	2	<5 år	1		Ofus.
1404:8142	2	Nötkreatur		Ländkota			2	>5 år	2		Fus.
1404:8142	2	Nötkreatur		Bröstkota		Huggspår	2		1		
1404:8142	2	Nötkreatur		Bäckenben		Huggspår	5		1		
1404:8142	2	Nötkreatur		Tårfingerben 1		Huggspår	7		1		
1404:8142	2	Nötkreatur		Mellanfotsben	Diafys + proximal	Sågspår	7		1		Hantverkspill.
1404:8142	2	Nötkreatur		Stråben	Diafys	Sågspår	4		1		Hantverkspill.
1404:8142	2	Nötkreatur		Rörben	Diafys	Sågspår	4		1		Hantverkspill.
1404:8142	2	Svin		Armbågsben	Diafys		4		1	13,2	
1419:10067	2	Nötkreatur		Mellanfotsben	Diafys + proximal	Huggspår	7		1	56,2	Märgspallad.

BILAGA 4

BESTÄMNING AV KAMMAR

MICHEL CARLSSON
ARKEOLOGIKONSULT

Resultat

Vid undersökningen tillvaratogs åtta kammar i varierat skick, från i stort sett kompletta till enstaka fragment. Av dessa var sju sammansatta enkelkammar och en kam utgjordes av en så kallad långtandskam. Av de sammansatta dubbelkammarna förekom två av typ 4, tre av typ 5 och en kam var av typ 8 enligt den typologi som utformades av Broberg och Hasselmo på 1980-talet (Broberg & Hasselmo 1981). Den datering av kammarna som presenteras baseras på tidigare dateringar av respektive kamtyp och är inte baserad på kontexten de påträffades i.

Sammansatta dubbelkammar, typ 4

Sammansatta dubbelkammar av typ 4 kännetecknas av att de har raka ändskivor. Inte sällan kallas de för standardkammar då de oftast är enkelt utförda och tillverkades under en lång tidsperiod, från 1100-talets andra hälft in i 1400-talet (jmf Broberg & Hasselmo 1981:127). Kamtypen kan delas in i två huvudsakliga undertyper, typ 4a och 4b, vilket motsvarar kammar med enkla respektive dubbla stödskenor (Nordström 1996:24).

Figur 1. Ändskiva utan ornering till en kam (F1167:2517:1) av typ 4a. Skala 1:1.

F1167:2517:1 (grupp 22, fas 2)

Typ: 4a

Datering: cirka 1160–1400-talet

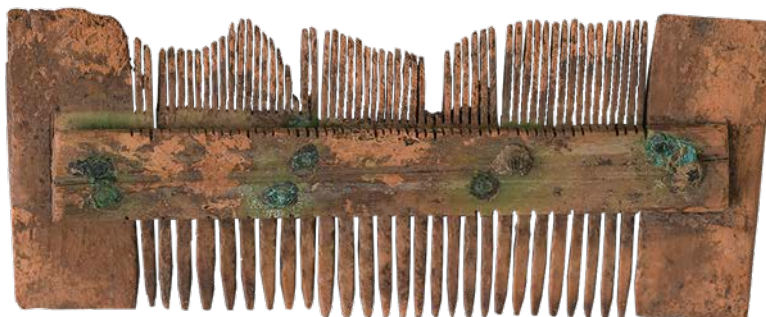
Fyndet utgörs endast av en ändskiva utan ornering till en kam av typ 4a (figur 1). På ändskivan finns ett par snett placerade nitar av brons. Ändskivan är 4 centimeter hög vilket även bör motsvara kammens ursprungliga höjd.

F1058:1212:2 (fas 2)

Typ: 4a:II

Datering: cirka 1160–1400-talet

Fyndet utgörs av en komplett 10,1 centimeter lång och 4,1 centimeter hög kam utan ornering med undantag av en parallellt löpande horisontell linje på stödskenan vilket placerar den i Nordströms undertyp 4a:II (Nordström 1996:24; figur 2). Kammen har varit sammanfogad av parvis snett placerade nitar av brons.

Figur 2. Kompletta kam (F1058:1212:2) av typ 4a:II. Skala 1:1.

Sammansatta dubbelkammar, typ 5

Kamtypen definieras av att den har dubbelbågiga, närmast fiskstjärtsliknande, ändskivor (Broberg & Hasselmo 1981:73, figur 47). Nordström har i sin tur delat in typen i tre undertyper (5a:I–III) utifrån stödskenornas utformning (Nordström 1996:24). Kamtyp 5 utgör den äldsta typen av sammansatta enkelkammar och förekommer i Nyköping i lager daterade till 1140–1225 (Nordström 2016:155).

F1167:2517:2 (grupp 22, fas 2)

Typ 5a

Datering: cirka 1150–1250

Kammen (figur 3) påträffades i samma kontext som en kam av typ 4a (F1167:2517:1) och utgörs precis som denna endast av en ändskiva utan ornering. Ändskivan är 4 centimeter hög vilket även bör motsvara kammens ursprungliga höjd.

F1029:10092:3 (fas 2)

Typ: 5a:II

Datering: cirka 1150–1250

Kammen är cirka 2,8 centimeter hög och den bevarade delen är 5,2 centimeter lång (figur 4). Kammen har ingen dekor utöver en parallellt löpande horisontell linje på stödskenan vilket motsvarar Nordströms undertyp 5a:II (Nordström 1996:24). Stödskenorna har ett platt rektangulärt tvärsnitt och är sammansatt med parvis snett placerade nitar av brons. De yttre tänderna på kammens grovtandade sida har vid något tillfälle sågats av, förmodligen efter en skada. Vanligen består sammansatta dubbelkammar av ett antal tandskivor och separata ändskivor som inte har någon tandning. I detta fall utgör ändskivan en del av den yttersta tandskivan där de yttersta tänderna inte sågats ner hela vägen till stödskenorna, vilket annars var brukligt. Vid de arkeologiska undersökningarna i kvarteret Fältskären 2013–2014 påträffades elva kammar med likadana ändskivor, samtliga var oornerade och av typerna 5a och 6a (Carlsson 2019:335). Det här utförandet av ändskivorna kan härledas till de sammansatta enkelkammarna med rötter i vikingatid. Broberg och Hasselmo noterade detta i sin analys av kammar från sju medeltida städer och antyder att dessa kammar skulle kunna representera en äldre grupp av sammansatta dubbelkammar (Broberg & Hasselmo 1981:122).

F1095:5299:1 (grupp 16, fas 2)

Typ: 5a:III

Datering: cirka 1150–1250

Kammen är fragmenterad i nio delar (figur 5). Någon ursprunglig längd kan inte estimeras men den har varit 3,8 centimeter hög och sammansatt med parvis snett placerade nitar av brons. Kammen har ingen dekor utöver två parallellt löpande horisontella linjer på stödskenan vilket motsvarar Nordströms undertyp 5a:III (Nordström 1996:24). Stödskenorna har ett platt rektangulärt tvärsnitt. Vid undersökningarna i kvarteret Fältskären påträffades tre kammar av typen 5a:III (Carlsson 2019:335).

Sammansatta dubbelkammar, typ 8

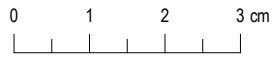
Kamtypen definieras av dess profilerade ändplattor. Inte sällan är de rikt ornerade och har ibland därför kallats för praktkammar (Broberg & Hasselmo 1981). Med utgångspunkt från antalet stödskenor, dekor och form har Nordström delat in typen i fem undertyper (8a:I–III, 8b:I–II) (Nordström 1996:24).

F1316:8179:1 (grupp 39, fas 2)

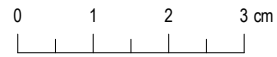
Typ: 8a

Datering: cirka 1200–1250

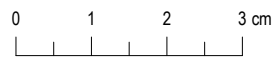
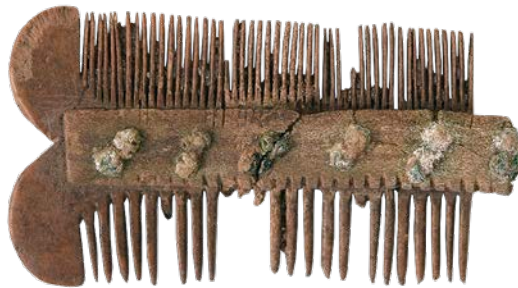
Kammen utgörs av en 13 centimeter lång och cirka 4 centimeter hög kam (figur 6). Den är sammanfogad av 14 parvis placerade nitar av brons. Stödskenan har ingen dekor förutom en sågad längsgående horisontell linje och har ett platt rektangulärt tvärsnitt. Ändplattornas yttre delar har en rundad profil mot mitten av kammen där det finns två mindre triangulära utskott med genomborrade hål. De yttre delarna av ändplattorna är ornerade med varsin koncentrisk punktcirkeldekor. Kammen kan föras till Nordströms undertyp 8a, det vill säga att den endast har en stödskena. Vid de arkeologiska undersökningarna i kvarteret Fältskären 2013–2014 påträffades nio kammar av typ 8. Ingen av dem var av samma utförande som denna kam och de påträffades i kontexter som inte kunde dateras närmare än till cirka 1160–1400 (Carlsson 2019:337). En mycket nära parallell finns däremot i en kam som hittades i kvarteret Åkroken i Nyköping. Kammens ändplattor har en likadan profilering och även samma typ av koncentrisk punktcirkeldekor som kammen från Enköping. Kammen är daterad till 1200–1225/1230 (Nordström 2016:156, figur 173).

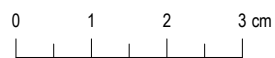
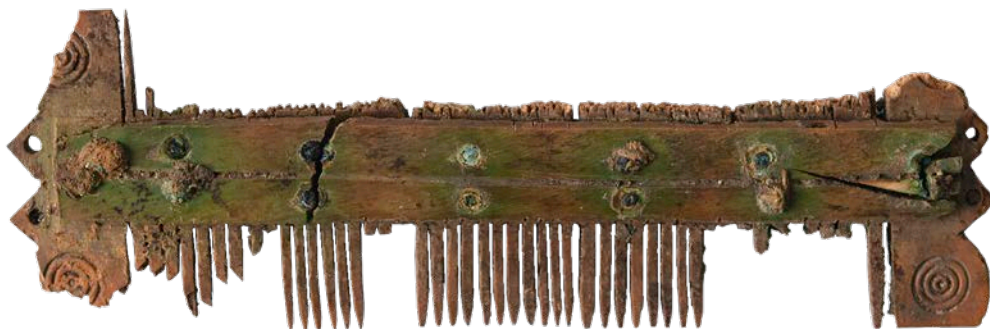
Figur 3. Ändskiva till en kam (F1167:2517:2) av typ 5a. Skala 1:1.

Figur 4. Del av en kam (F1029:10092:3) av typ 5a:II. Skala 1:1.

Figur 5. Kam i nio delar (F1095:5299:1) av typ 5a:III. Skala 1:1.

Figur 6. Kam av (F1316:8179:1) typ 8a. Skala 1:1.

Figur 7. Långtandskam (F1169:2521:1) med kryssornering på framsidan. Skala 1:1.

Långtandskammar

Långtandskammar är en typ av kammar vars funktion länge diskuterats. Det finns mycket som tyder på att de egentligen inte använts som kammar utan snarare som redskap vid linberedning och textilhanting (Persson 1995:44f). Oftast har de en ornering som består av ett antal parallella linjer i greppdelens övre och nedre del, mellan dessa förekommer ibland en kryssornering.

F1169:2521:1 (grupp 22, fas 2)

Datering: cirka 1140–1400

Den påträffade kammen är 15,6 centimeter lång och 3 centimeter som bredast (figur 7). På framsidan finns en kryssornering som består av tre parallella linjer. Vid de arkeologiska undersökningarna i kvarteret Fältskären 2013–2014 påträffades två långtandskammar varav en kunde föras till huvudskede 3 som daterades till cirka 1250–1350 (Carlsson 2019:337).

Övriga kamfynd

F1187:10114:1 (fas 2)

Typ: Sammansatt dubbelkam

Fyndet består endast av en tandskiva till en sammansatt dubbelkam (figur 8). Höjden är 4,2 centimeter vilket motsvarar den ursprungliga kammens höjd. Kammen har haft en enkel stödskena som hållits på plats med nitar av brons.

Referenser

BROBERG, B. & HASSELMO, M. 1981. *Keramik, kammar och skor från 7 medeltida städer: fyndstudie*. Medeltidsstaden 30. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Rapport.

Figur 8. Tandskiva till sammansatt dubbelkam (F1187:10114:1). Skala 1:1.

CARLSSON, M. 2019. Kammarna från kvarteret Fältskären 2013–2014 (bilaga 4). I: *En stad växer fram – människor och bebyggelse i kvarteret Fältskären, Enköping 1050–1350* (RED Lagerstedt, A.). *Arkeologisk undersökning, RAÄ 26:1–2, Centrum 22:3–12, Enköpings socken och kommun, Uppsala län*. Rapport från Arkeologikonsult 2019:2673.

NORDSTRÖM, A. 1996. *Kammar från Uppsala ca 1150–1700. Om kamdateringar och kammar som kulturhistoriskt källmaterial*. C-uppsats i medeltidsarkeologi. Arkeologiska institutionen, Lunds universitet.

NORDSTRÖM, A. 2016. Ben- och hornföremål. I: *Båthus, stadsgårdar och stadsliv i Nyköping, 650–1700* (RED Nordström, A. & Lindeblad, K.). Södermanland, Nyköpings stad och kommun, kvarteret Åkroken 3 och 4, Nyköping 231:1. Rapport 2017: 77. Arkeologisk undersökning. Arkeologerna Statens historiska museer.

PERSSON, J. 1976. Kammar. I: *Uppgrävt förflutet för PK-banken i Lund*. (RED Mårtensson, A. W.). *Archeologica Lundensia VII*.

BILAGA 5

SAMTLIGA DATERINGAR

Samtliga dateringar

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Datering dendro-kronologi	Datering läderfynd	Datering kammar	Datering av keramik	¹⁴ C-datering	Beskrivning
1000			Bärlager				1660–1700		Keramik: yngre rödgods.
1001			Bärlager				1250–1350 1650–1750		Keramik: äldre och yngre rödgods.
1004		3	Utfyllnadslager				1250–1350 1690–1740		Keramik: äldre och yngre rödgods.
1027		2	Utfyllnadslager		1075–1200 (ev. 1330–1500)		1230–1330 1270–1350 1350–1400		Keramik: protostengods, stengods och äldre rödgods. Skor.
1029		2	Utfyllnadslager			1150–1250			
1036		4	Utfyllnadslager				1690–1740		Keramik: yngre rödgods.
1042	8	3	Stolpe	1409/10					
1058		2	Utjämningslager			1160–1400	1200–1250 1220–1280 1250–1350		Keramik: äldre rödgods.
1061	11	2	Påförd lera				1250–1350		Keramik: äldre rödgods.
1088	16	2	Raseringslager				1230–1330		Keramik: protostengods.
1095	16	2	Golvlager			1150–1250			
1101	17	2	Tramphorisont				1330–1400		Keramik: nästanstengods.
1106	17	2	Lergolv					1280–1410	Trä från golv.
1112	19	2	Tramphorisont				1270–1350		Keramik: äldre rödgods.
1128		2	Utjämningslager				1270–1350		Keramik: äldre rödgods.
1130	20	2	Timrad konstruktion				1230–1350		Keramik: äldre rödgods.
1135		2	Tramphorisont				1270–1350		Keramik: äldre rödgods.
1138		2	Tramphorisont				1230–1350		Keramik: yngre svartgods.
1153		2	Utjämningslager		1200–1330				Knivslida.
1154	16	2	Underliggare				1230–1350		Keramik: äldre rödgods.
1159		1	Utfyllnadslager				1100–1250		Keramik: protostengods.
1164	22	2	Flätverksbinge		1200–1300, 1250–1330		1230–1350 1370–1450 1250–1330 1200–1400		Keramik: stengods och yngre svartgods.
1167	22	2	Avsatt lager		Ca 1300	1150–1250, 1160–1400			
1169	22	2	Avsatt lager			1140–1400			Kam (långtand).
1170	22	2	Stolpe	1150–1200					
1173	22	2	Syllar/ underliggare	1186–1191					
1178	24	2	Avsatt lager				1230–1280 1230–1300 1230–1330 1230–1350 1670–1730		Keramik: protostengods.
1185	24	2	Knuttimrade stockar	1243/44					Dendro: ej säker
1186	24	2	Stockar	1243/44					
1194	26	1	Avsatt lager		1075–1150		1100–1250		Keramik: protostengods

Samtliga dateringar, forts.

Kontext	Grupp	Skede	Objekt	Datering dendro-kronologi	Datering läderfynd	Datering kammar	Datering av keramik	¹⁴ C-datering	Beskrivning
1203	27	2	Syll	1273–1293, 1287–1297					
1205		2	Utjämningslager				1250–1350 1370–1450		Keramik: stengods och äldre rödgods.
1206	26	1	Golvlager				1250–1350		Keramik: yngre svartgods.
1208	26	1	Trägol	1205/06					Dendro: ej säker.
1215	26	1	Stockar	1158/1159, 1165–1178					
1232	31	1 + 2	Flätverkskonstruktion				1240–1300		Keramik: protostengods.
1234	31	1 + 2	Kavelbro	1204–1209					
1257	32	2	Brandlager				1230–1320 1250–1350		Keramik: äldre rödgods.
1262		3	Utfyllnadslager				1400–1500		Keramik: stengods.
1264		3	Utfyllnadslager				1270–1330		Keramik: protostengods.
1277	33	3	Brandlager				1330–1400		Keramik: nästanstengods.
1285	34	2	Tramplager				1250–1350		Keramik: protostengods och äldre rödgods.
1286	34	2	Tramplager				1270–1350		Keramik: äldre rödgods.
1288	34	2	Plankor och stockar	1253					Dendro: ej säker (efter 1253).
1306	34	2	Brandlager				1250–1350 1270–1350		Keramik: äldre rödgods.
1314	39	2	Träkonstruktion				1300–1350		Keramik: nästanstengods.
1316	39	2	Stockar/ grundläggning	1226–1231, 1142–1171		1200–1250	1230–1330 1270–1350 1270–1350		Keramik: protostengods och äldre rödgods. Dendro.
1328	41	2	Stolphål				1270–1350		Keramik: äldre rödgods.
1331	41	2	Golvlager				1300–1350		Keramik: nästanstengods.
1337	41	2	Avsatt lager				1230–1320		Keramik: äldre rödgods.
1404		2	Utfyllnadslager				1230–1280		Keramik: protostengods.
1408		4	Utfyllnadslager				1650–1700 1650–1690 1660–1700 1660–1720		Keramik: yngre rödgods och fajans.

BILAGA 6

¹⁴C-ANALYS

INTERNATIONAL CHEMICAL ANALYSIS INC.
MIAMI, USA

¹⁴C-analys

Resultat (december 2021)

Kontexter:

- 1082 (nedgrävd tunna) i grupp 15, fas 2
- 1106 (lergolv) i grupp 17, fas 2

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
14C-6056	1082:1297	Hair	AAA	Not reported	Not reported
14C-6057	1106:5323	Wood	AAA	630 +/- 40 BP	Cal 1280 - 1410 AD

- Calibrated ages are attained using INTCAL20.
- Unless otherwise stated, 2 sigma calibration (95% probability) is used.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for fractionation using the delta C13.

BILAGA 7

DENDROKRONOLOGISK ANALYS

ANTON HANSSON OCH HANS LINDERSON
NATIONELLA LABORORIET FÖR VEDANATOMI
OCH DENDROKRONOLOGI, LUNDS UNIVERSITET
RAPPORT NR 2021:8

Datering sammanfattning

Dendro-nr	Kontext: prov-nr	Grupp	Skede	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E (Efter) V (vinterhalvåret)	Kommentarer (mer vågad datering inom parantes)
57689	1022:515	4	2	Gran	61	W?	Ej datering		
57690	1042:751	8	3	Tall	45	Sp 33, W	1409	V 1409/10	
57691	1110:5809	19	2	Gran	20	Nära W	Ej datering		
57692	1110:5810	19	2	Gran	35	Nära W	Ej datering		
57693	1162:6437	22	2	Gran	27	W	Ej datering		
57694	1163:6440	22	2	Tall	38	Sp 29, W	Ej datering		
57695	1165:6439	22	2	Gran	37	W	Ej datering		
57696	1170:6516	22	2	Ek	144	Ej Sp, ej W	1140	E 1150	(1150–1200)
57697	1171:6531	22	2	Gran	40	Ej W	Ej datering		
57698	1173:6528	22	2	Ek	65	Sp 15, nära W	1186	1186–1191	
57699	1185:6680	24	2	Gran	32; 3	W	Ej säker		(V 1243/44)
57700	1186:6689	24	2	Tall	44	Sp 36, W	1243	V 1243/44	
57701	1189:6701	26	1	Tall	31	W	Ej datering		
57702	1189:6702	26	1	Gran	27	W	Ej datering		
57703	1203:6939	27	2	Tall	51	Sp 30, ej W	1263	1273–1293	
57704	1203:6920	27	2	Tall	49	Sp 33, nära W	1287	1287–1297	
57705	1208:6972	26	1	Gran	25	W	Ej datering		
57706	1208:6973	26	1	Gran	40	W?	Ej säker		(E 1205), (V 1205/06)
57707	1209:7111	26	1	Tall	25	W	Ej datering		
57708	1215:7210	26	1	Ek	113	Sp 14, W	1158	V 1158/59	
57709	1215:6209	26	1	Ek	169	Sp 11, ej W	1165	1165–1178	
57710	1234:7704	31	1+2	Ek	252	Sp 36, nära W	1204	1204–1209	
57711	1288:6009	34	2	Gran	51	Ej W	Ej säker		(E 1253)
57712	1316:6622	39	2	Tall	75	Sp 47, nära W	1226	1226–1231	
57713	1316:6623	39	2	Tall	74	Sp 46, ej W	Ej säker		(1142–1171)

Resultat

Av de 25 inkomna proverna har endast tio gått att med säkerhet datera och ytterligare fyra prover har daterats med lägre säkerhet. Orsaken till detta är att tall- och granproverna i de flesta fall innehåller väldigt få årsringar (mindre än 40), vilket avsevärt försämrar dateringsmöjligheten. Dessutom är gran från medeltiden ovanligt och det finns därför inte mycket referensmaterial att tillgå.

Kontext 1042 (grupp 8, fas 3)

Ett prov, 57690, dateras till vinterhalvåret 1409/10.

Kontext 1162, 1163, 1165 och 1170 (grupp 22, fas 2)

Endast ett av fyra prov dateras. Provet, 57696, som dateras är av ek och avverkades efter 1150. Provet saknar splint, men provets kurvatur indikerar på att splintveden ligger nära den ytterst uppmätta årsringen. Därför uppskattas det att provet troligen avverkats någon gång åren 1150–1200.

Kontext 1171 och 1173 (grupp 22, fas 2)

Ett av två prov från kontextgruppen dateras. Provet, 57698, av ek är avverkat 1186–1191. Således kan prov 57696 och 57698 vara avverkade samtidigt.

Kontext 1185 och 1186 (grupp 24, fas 2)

Ett prov, 57700, dateras till vinterhalvåret 1243/44 och ett prov, 57699, dateras med lägre säkerhet till samma vinterhalvår. Om den osäkra dateringen är korrekt kan virket till båda prov avverkats vid ett gemensamt tillfälle.

Kontext 1203 (grupp 27, fas 2)

Båda prov, 57703–57704, dateras till 1273–1293 respektive 1287–1297. Om ett gemensamt fällningsår antas så har avverkningen skett någon gång åren 1287–1293.

Kontext 1208 och 1209 (grupp 26, fas 1)

Ett prov, 57706, har med lägre säkerhet daterats till efter 1205. Provet har en osäker vankantsuppgift. Skulle det vara vankant på provet så blir dateringen i så fall vinterhalvåret 1205/06.

Kontext 1215 (grupp 26, fas 1)

Prov 57708 dateras till vinterhalvåret 1158/59 medan prov 57709 dateras till 1165–1178. Således kan de båda proven inte vara avverkade vid ett gemensamt tillfälle.

Kontext 1234 (grupp 31, fas 1 och 2)

Prov 57710 dateras till 1204–1209.

Kontext 1288 (grupp 34, fas 2)

Ett prov av gran, 57711, har med lägre säkerhet daterats till efter 1253.

Kontext 1316 (grupp 39, fas 2)

Prov 57712 dateras till 1226–1231 medan prov 57713 dateras med lägre säkerhet till 1142–1171. Skulle den osäkra dateringen vara korrekt skiljer det ungefär 75 år mellan de olika proven i samma kontext.

Kontextgrupp 4 och 19 har ej gått att datera. För kontexter inom kontextgrupp 19, 22 och 26 har det ej gått att styrka att proverna har samma fällningsår inom sin egen kontextgrupp trots att vankant i de flesta fall är bevarad. Det tyder på att proverna inom den egna kontextgruppen är avverkade vid olika tillfällen.

Virket, både av tall och ek är hämtat inom landskapet och korrelerar väl med virke från de närliggande grävningarna från kvarteret Fältskären och kvarteret Traktören.

Beskrivning av tabellen

Dendronummer är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

Antal år, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med *+n*. I samma kolumn förekommer någon gång noteringen *ew* eller *lw* dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

Splint, vankant, bark indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). *Nära vankant* uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken

har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika träslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (*ej sp*) anges en så kallad *efterdatering* (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges *sp=0* menas splinten observeras utanför ytterst/ynigsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

Datering av yttersta årsring i provet är alltid års-exakt vid en datering. Om provet inte kan kors-dateras med en daterad dendrokronologisk serie

anges *ej datering*. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda träslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

Beräknat fällningsår här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Fel-marginalen som anges täcker mer än 95 % av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

BILAGA 8

KERAMIKANALYS

MATHIAS BÄCK
ARKEOLOGERNA

Inledning

Då materialet härrör från schaktningsövervakning i två gator i Enköping är den kontextuella kopplingen till strukturer tolkningsmässigt begränsad. Keramikanalysen fokuserar därför på identifiering och datering av materialet i syfte att presentera övergripande kronologiska ramar för de undersökta kontexterna. Analysen utgörs av statistisk sammanställning av godstypernas relativa fördelning, formtypernas representativitet samt en bedömning av det kronologiska omfånget i respektive kontext.

Sammanfattning

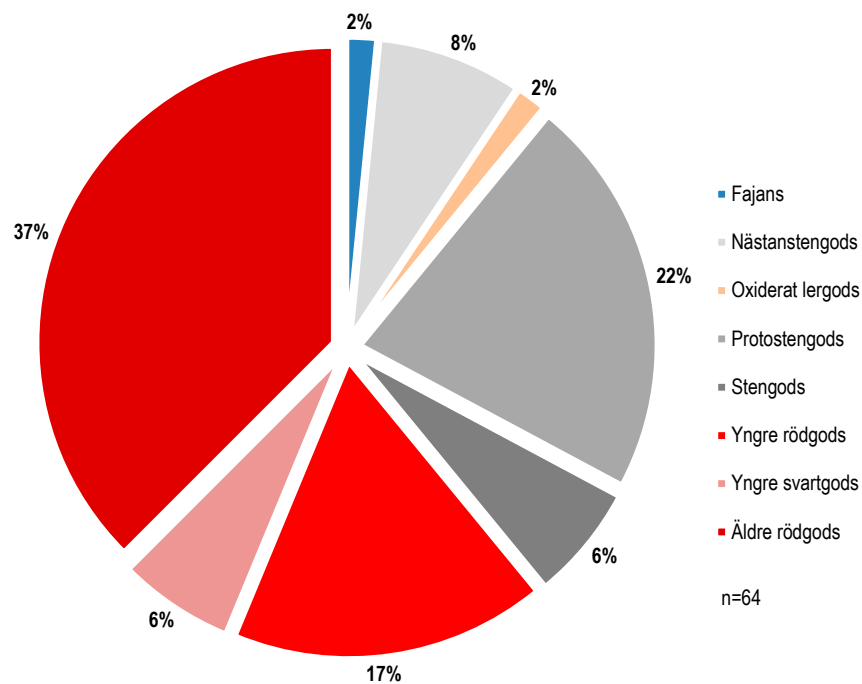
Keramikmaterialet från schaktningsövervakningarna i Torggatan och Eriksgatan i Enköping har en kronologisk spännvidd från 1100-tal till 1700-tal. Detta är inte förvånande då ledningsschakt skär rakt igenom kulturlagren inom en begränsad yta. Gods- och formtyperna är desamma som i större mängder nyligen framkommit vid undersökningar i kvarteren Fältskären och Traktören i Enköping. De undersökta vägsträckningarna återfinns i delar av staden som är belägna mellan dessa större undersökningar.

Keramiken

Trots materialets begränsade omfattning (64 skärvor) har ändå åtta huvudsakliga godstyper kunnat identifieras. Tillverkningsplatserna för keramiken inom grupperna är dock fler än så. Detta spektrum av godstyper uppvisar den sedvanliga bilden i Mälardalen och visar mer än något annat den kulturella dynamiken i de tidig- och högmedeltida städerna.

Som framgår av diagrammet (figur 1) representerar stengodsset mer än en tredjedel (36 %) av det samlade materialet och det medeltida rödgodsset motsvarar en liknande andel (37 %). Övrig medeltida keramik utgör tillsammans 8 %. Resterande del (19 %) består av tidigmoderna godstyper. Med tanke på undersökningens karaktär och det begränsade materialet är det svårt att dra säkra slutsatser om representativiteten i materialet, men relationen mellan äldre rödgods och protostengods/nästanstengods visar en tämligen normal fördelning vad gäller godstyperna i ett mälardalssammanhang.

Merparten av stengodsset utgörs av s.k. protostengods och nästanstengods, vilket innebär att det är gods i olika stadier av ofullständig sintring av

Figur 1. Godstypernas relativa fördelning räknat i antal skärvor per godstyp.

Figur 2. Exempel på protostengods och nästanstengods från undersökningen. Ovan till vänster F1088:5187, ovan till höger F1232:7610:1, nedan till vänster F1331:6822:1, nedan till höger F1314:8175:1. Dessa kärl representerar väl hur denna, mycket konforma, produktion ser ut vart man än finner den i landet. Det rör sig om mer eller mindre höga, smala krus eller kannor tillverkade antingen i Rhenlandet eller i Nordtyskland. Foto: Mathias Bäck.

Figur 3. Till vänster två exempel på protostengods av så kallade paffratstyp, med skivigt vitt gods och metallglänsande yta. Längst till vänster F1194:10089:1 och höger om denna F1404:8143:1. Längst till höger yngre svartgods (F1178:6576:3) sannolikt införd till Enköping från Nederländerna eller Danmark. Foto: Mathias Bäck, Arkeologerna.

lermatrisen (figur 2 och 3). Detta beror på att man inte lyckats uppnå tillräckligt hög värme vid bränningen av keramiken. Dessa gods tillverkades både i Rhenlandet och Nordtyskland och är ofta svåra att proveniensbestämma. (Det stengods som kommit till Sverige under medeltiden är i huvudsak tillverkat i dessa områden, det fanns dock även andra stengodsproducerande regioner). Några skärvar/kärl från undersökningen utgörs dock av ett närmast vitt, skivigt gods med metallglänsande yta, som kan föras till en rhenländsk produktionsort. Troligen är de tillverkade någonstans i költrakten, där det finns tidig vikingatida produktion av stengodsliknande gods. Det rör sig om så kallade paffrathgods. Produktionen av liknande keramik går ner i vikingatid men är framför allt en tidigmedeltida produkt. Andra typer av yngre svartgods (som även finns representerade i detta material) kan härröra från Friesland eller Danmark. Dessa typer utgörs av enkla kokkärl, föregång-

are till järngrytorna under senare tid. Formtypen lever i Danmark vidare som så kallade ”jydepottor” långt fram i tiden.

Tre av de fyra kärl med genomsintrat stengods härrör från Rhenlandet och närmare bestämt från den stora produktionen i Siegburg (figur 4), även det i költrakten. Ett av kärnen (F1262:10091:1) har en heltäckande gulaktig glasyr vilket är ovanligt. Det finns glaserad keramik bland siegburgprodukterna, men liknande keramik tillverkades även i Saintonge i västra Frankrike (väst om Lyon). Import av fransk keramik till Mälardalen är mycket ovanligt under medeltiden. Det mesta av engelska och franska produkter i nuvarande Sverige finner man i städer som Lund och Lödöse. Det är därför högst sannolikt att även det här beskrivna kärlet härrör från Rhenlandet även om en fransk proveniens inte helt kan uteslutas.

Figur 4. Genomsintrat stengods från Siegburg i form av senmedeltida dryckesskålar. Ovan F1164:6442:2 och nedan F1205:6969:1. Foto: Mathias Bäck, Arkeologerna.

De två övriga siegburgkärnen utgörs av låga dryckesskålar på fot, som är karakteristiska för det senmedeltida hushållets borddukning. Från undersökningen i kvarteret Traktören i Enköping finns en ovanligt stor mängd (ett 40-tal) sådana dryckesskålar (Bäck & Westberg, manuskript). En särskild studie kommer att göras på detta material, men det är inte orimligt att tänka sig att de hänger samman med personlig utrustning för befäl på de koggar som anlöpte Enköping under 1300- och 1400-tal. En anledning till att de är relativt ovanliga i urbana miljöer i Mälardalen är att det finns få större undersökningar som berör senmedeltida lämningar, vilket i sig är en bevarandefråga.

Vad gäller det äldre rödgodset (figur 5), vilket är en utpräglad högmedeltida produkt, finns kärl sannolikt tillverkade både i Danmark och Belgien. Minst en handfull kannor (det rör sig till helt övervägande del om kannor) torde med säkerhet kunna föras till produktionen i Aardenburg och Brügge. Det gäller främst de högdekorerade kärnen med engobe och grön glasyr (Bäck & Roslund 2017). Dessa kärl är att betrakta som lyxprodukter. Kannor av äldre rödgodset utgör annars en påfallande stor andel av keramiken från de större stadsarkeologiska undersökningarna som genomförts i Mälardalsområdet under de senaste 10–15 åren.

Figur 5. Exempel på variationen inom den stora gruppen äldre rödgodset. De översta kärnen hör till de högdekorerade kannorna från Belgien (Aardenburg/Brügge). Ovan till vänster F1154:10087:1 och till höger F1337:6869:1. Nederst en kanna (F1328:10090:1) med en helt annan dekorstil, med pålagda ryggar och engobe. Notera de mycket kraftiga fingeravtrycken som format kärlets fot. Denna kanna skulle mycket väl kunna vara tillverkad i något av de danska landskapen. Foto: Mathias Bäck, Arkeologerna.

Den tidigmoderna keramiken representeras i huvudsak av yngre rödgods (figur 6). Endast en skärva fajans finns i materialet. Denna är av nederländskt ursprung och torde kunna dateras till 1600-talets andra hälft. Det yngre rödgodset har en kronologisk tyngdpunkt i 1600-talets andra hälft och tidigt 1700-tal.

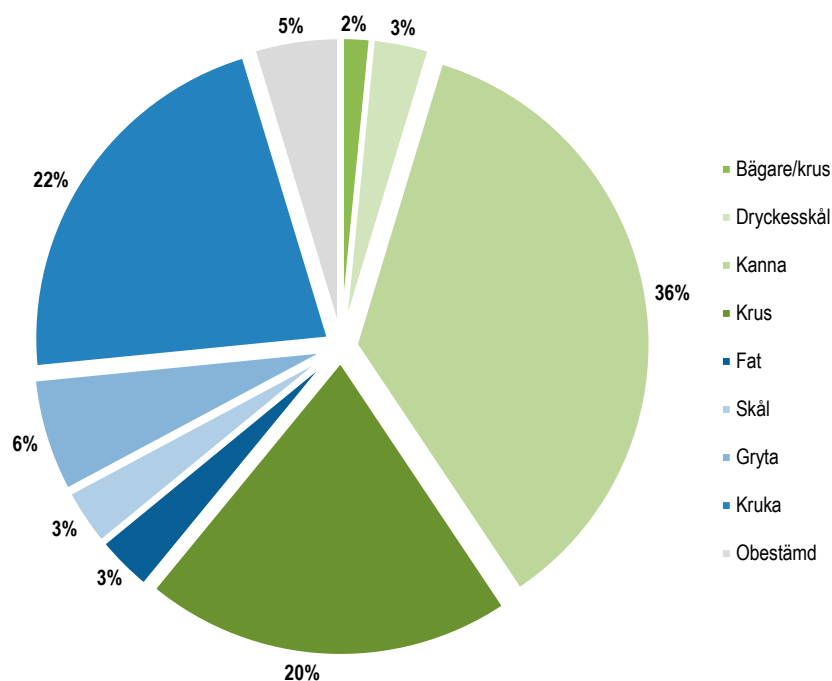
Figur 6. Fat av yngre rödgods (F1408:8191:5) från schakten i Eriksgatan. Kärlet kan dateras till senare delen av 1600-talet. Foto: Mathias Bäck, Arkeologerna.

Formtyper

Materialet är för litet och kontextuellt disparat för att någon djupare analys av vad formtyperna i samlingen representerar. Några iakttagelser kan ändå kommenteras.

Som framgår av diagrammet i figur 7 utgör dryckesrelaterade kärl över 60 % av materialet. Detta består till sin helhet av stengods och kannor av äldre rödgods. Ungefär en tredjedel (34 %) av materialet utgörs (i huvudsak) av kokkärl och förvaringskärl. Den statistiska presentationen kan inte användas för att tolka en enskild period då det omfattar både medeltida och tidigmoderna hushållskärl. Merparten av krukorna är till exempel medeltida och representerar i det sammanhanget kokkärl, medan de skulle definieras som förvaringskärl om de hade tidigmodern datering.

Vi kan dock konstatera att materialet från Torggatan/Eriksgatan reflekterar en normal bild av de kärl som förekommer under respektive period. De importerade dryckeskärlen under medeltid visar

Figur 7. Formtypernas relativa fördelning räknat i antal skärvor per kärilty. Gröna nyanser motsvarar dryckeskärl och blå nyanser serverings-, förvarings- och kokkärl.

egentligen mest avsaknaden av inhemsk keramikproduktion under medeltid och reflekterar en urban livsstil under denna period.

Kronologi

En viktig uppgift i denna analys är att datera det keramiska materialet. I samband med registrering- en anges en schablondatering för respektive godstyp. Detta innebär att det är en generell ramdatering för godstyperna som presenteras. I vissa fall är dateringarna relativt snäva baserade på kunskap om godstypens förekomst i Mälardalsområdet. I andra fall är en bredare tidsram angiven. Det kan bero på att godstypen använts under mycket lång tid och det krävs därför andra typer av dateringar (dendrokronologi, andra fyndtyper med mera) i kombination med stratigrafisk analys, för att kunna snäva in dateringen. Dateringarna av kontexterna omfattar således en kombination av produktionstid och konsumtion av de olika godstyperna. Dateringsramarna tillåter, trots angivna källkritiska aspekter, att kontexterna kan sorteras in i övergripande perioder. I tabellen (figur 8) har de olika kontexterna sorterats utifrån keramikdateringarna.

Ett fåtal kontexter innefattar keramik med dateringar från olika perioder, vilket visar att lagret är omdeponerat, alternativt att det finns kontaminering av yngre material. Det finns överhängande risk att yngre material rasar från schaktväggarna vid schaktningsövervakning av detta slag. De kontexter som innefattar keramik där keramikdateringarna indikerar anomalier är; 1001, 1004 och 1178.

Som framgår av tabellen dominerar materialet helt av lämningar som kan dateras till högmedeltid. Spännvidden i de enskilda dateringar innebär att delar av de kontexter som återfinns i kategorin senmedeltid lika väl kan dateras till högmedeltid. Det samma gäller de få kontexter som innefattar keramik med tidigmedeltida datering. Dessa har dateringsramar som betyder att de skulle kunna föras till den högmedeltida perioden. Att senmedeltiden är relativt dåligt representerad är i första hand kopplat

Tidig-modern	Sen-medeltid	Hög-medeltid	Tidig medeltid
1000	1027	1001	1128
1001	1100	1004	1159
1004	1164	1027	1194
1036	1205	1058	-
1178	1262	1061	-
1397	1277	1088	-
1408	-	1112	-
-	-	1128	-
-	-	1130	-
-	-	1135	-
-	-	1138	-
-	-	1154	-
-	-	1164	-
-	-	1178	-
-	-	1205	-
-	-	1206	-
-	-	1232	-
-	-	1257	-
-	-	1264	-
-	-	1285	-
-	-	1286	-
-	-	1306	-
-	-	1314	-
-	-	1316	-
-	-	1328	-
-	-	1331	-
-	-	1337	-
-	-	1404	-

Figur 8. Tabell som visar periodiserad datering av keramiken i respektive kontext.

till en antikvarisk problematik. Det handlar om att senmedeltida kulturlager i många städer schaktats bort i samband med markarbeten under tidigmodern tid och senare.

Det framgår tydligt utifrån keramikdateringarna att lagerkontexterna i Eriksgatan i princip i sin helhet omfattar tidigmoderna lämningar medan de i Torggatan i huvudsak berör högmedeltida lämningar.

Referenser

BÄCK, M. 2016. Keramikmaterialet. I; Nordström, A. & Lindeblad, K. (RED) *Båthus, stadsgårdar och stadsliv i Nyköping 650–1700. Arkeologisk undersökning. Södermanland, Nyköpings stad och kommun, kvarteret Åkroken 3 och 4, Nyköping 231:1*. Statens historiska museer, Arkeologerna. Rapport 2016:77.

BÄCK, M. & ROSLUND, M. 2017. Kökets och bordets kärl i medeltidens Nyköping internationellt varu-
ytbyte och östsvensk urbanisering. I: Carelli, P. (RED) *Den nya köpingen. Perspektiv på Nyköpings äldsta historia*. Stockholm.

BÄCK, M. & WESTBERG, T. Manuskript. Keramiken från kvarteret Traktören, Enköping. I; Bäck, M. (RED) *Västan och östan om "Slipgatan" – kvarteret Traktören i Enköping 1099–1799. Arkeologisk undersökning. Uppsala län, Uppland, Enköpings kommun, Enköpings socken, Centrum 13:5, 13:6, Enköping RAÅ 26:1*. Arkeologerna, Statens Historiska museer. Rapport.

BILAGA 9

LÄDERANALYS

HENRIK SUMMANEN OCH SOFIA BERG
HISTORISKA SKOR

Inledning

Under 2021 har vi fått i uppdrag av Arkeologikonsult att dokumentera och bedöma läderfynd från Enköping. Det handlar om 34 avgränsbara fynd, varav 30 har dokumenterats, de resterande fyra bedömdes vara i så dåligt skick att dokumentation inte var möjligt. De är dock beskrivna i fyndlistan.

Den sammantagna bedömningen är att de dokumenterade fynden är lite ovanliga jämfört med det läder man normalt sett hittar i medeltida stadsmiljö, och flera fynd antyder att delar av materialet är lämningar från en medeltida skomakare eller skoflickare (skoreparatör). I fynden fanns också två medeltida träläster, som tidigare har dokumenterats och dessa inkluderas därför i dokumentationsmaterialet.

Dokumentation

Registreringen har utförts med existerande fyndnummer, som är kopplat till text på påsen, referens till dokumentationsark, kommentar kring fyndet, typ av fynd, tjocklek i mm, samt generell datering i de fall där detta är möjligt att ange.

Dokumentationen är utförd på A3-ark med arknumrering. Enskilda fyndnummer är utskrivet i anslutning till fynddokumentationen, tillsammans med tjocklek och eventuella kommentarer. Vissa kontexter har innehållit material som inte varit av värde för dokumentation. Dessa finns bara med i fyndlistan med beskrivning.

Tecken för dokumentation är i enlighet med Goubitz (2001). Totalt omfattar dokumentationen åtta ark, vilka har scannats och namngivits enligt arknummer (1–8), och bifogats (figur 1–8).

Analys och bedömning

I det material som fanns till hands vid analys har inte fynddateringar från keramik och kammar funnits tillgängliga. Materialet har sin tonvikt på 1200-talets andra hälft och 1300-talets början. Merparten av materialet är kasserade eller fragmenterade skor, både sulor och ovanläder. Allt material bedöms

häröra från vändsydda medeltida skor (eller eventuellt annat medeltida läderhantverk). I många fall har inte datering närmare än så kunnat göras, varför detta fält i listan har varit tomt.

Sju fynd är tillräckligt bevarade för att en datering kan utföras med hjälp av Volkens modellbeskrivningar och andra typologiska beskrivningar.

F1027:660:1 är ett ovanläder som ser ut att ha bearbetats för vidare öppning med längsgående snitt. Det tvärgående och hopsydda snittet vid istället antyder äldre modeller (cirka 1075–1200) men det längsgående snittet senare tid (cirka 1330–1500). Det är dock möjligt att någon för ökad komfort har slitsat upp och förstärkt en sko på ett icke-modernt sätt.

F1164:6441:3a är en slejf till en slejfsko av modeller som normalt sett dateras till 1200- eller 1300-talen. I samma kontext ligger F1164:6441:3b som är ovanläder till en remsko med stor öppning som kan modellbestämmas till en Schleswig, enligt Volkens modeller. Modellen har normaldatering till cirka 1250–1330.

F1194:6854:1b är en starkt fragmenterad sko som dock har en bedömningsbar tillskärning, enligt principen Z (Volken 2014). Resterna av vissa sömmar pekar på att detta är en sko av antingen modellen St. Gallen eller Seasalter, en ankelhög känga med enkel remförslutning och en inpassad extra bit vid istället. De dateras till cirka 1075–1150.

F1167:6517:8 är ett skaft till en stövel av Volkens modell Gamlebyn, med datering cirka 1200–1275 (eventuellt senare). I samma kontext ligger två andra hopvikta läderbitar och en fragmenterad läderhud, också den hopvikt. Intrycket är att detta är material som sparats av en skomakare för senare användning. Ett stövelskaft rymmer utan vidare ett helt par vuxenskor. Lädret i stövelskaftet är fortfarande mjukt, slätt och jämt och ger intrycket av att vara mycket välgarvat. Det är inte alls spaltat. Förutom från Gamlebyn i Norge så har stövlar av samma modell påträffats bland annat i Stockholm (kv Tritonia, ej publicerat) och ett par närmast identiska stövlar har påträffats vid en mossbegraving i Peiting (Coatsworth och Owen-Crocker 2017:376ff), daterad till 1300–1366 eller 1366–1438.

Stöveln från Torggatan saknar en skarvad bit i överkant och en skarv i nederkant. Den har en förhöjd framkant som är något förskjuten mot lateralsidan. Stöveln har rekonstruerats och passar då en person med storlek cirka 42. I medeltida bildmaterial ser det ut som att stövlar av den här typen förekommer under hela medeltiden, och verkar ofta vara kännetecken för personer på resa – till exempel pilgrimer. En trolig kombinerad datering för just denna modell från Torggatan är runt år 1300.

F1153:6578:1a och F1153:6578:1b är knivslidor av modellen *half-chape with slits and laced handle section* (Volken et Goubitz 2020:142), det vill säga halvskodd slida med slitsar och remmar runt handtaget. Inledningsvis tolkades fyndet som två separata knivslidor, men senare blev det tydligt att det snarare rörde sig om två delar av en och samma knivslida (Summanen muntligen).

Modellen är baserad på principen att ett närmast rektangulärt ganska tunt läderstycke viks dubbelt jäms med långsidan, och omsluts nertill av en metalldel som nitas fast. Metalldelen skyddar lädret från eggen. Ovandelen av slidan förses med en stor mängd snitt genom vilka läderremmar dras, och remmarna används för upphängning. Knivens tyngd kommer nu att låsa remmarna runt handtaget. När användaren vill ta upp sin kniv knuffar hen ner det snittförsedda lädret som omsluter handtaget, varpå det är möjligt att greppa och ta ut kniven.

Modellen är i princip alltid i avsaknad av sömmar, men har ibland broderier. Ofta har det överblivande lädret runt metalldelarna slitsats i små remsor eller andra dekorativa mönster (vilket även verkar vara fallet gällande dessa två knivslidor).

Modellen sätts i samband med Hansan, och dateras till mellan 1100-tal och tidigt 1300-tal. Just dessa är av en typ som har senare datering, cirka 1200–1330.

Den ena av Torggatans knivslidor saknar metalldelarna, och den andra har kvar metalldelar i järn, som är kraftigt korroderade. Lädret förefaller ha knuffats upp längs med järndelarna och rostat fast i fel läge. Det är något udda att två så lika knivslidor påträffas tillsammans, varav den ena är icke-komplett. Man kan tänka sig att det handlar om att en kund vill byta ut läderdelarna, men i övrigt vill ha samma funktion, eller att båda har tillhört en person som tillverkar denna typ av knivslidor.

Tillägg: sannolikt är detta inte två olika knivslidor, utan två delar av en och samma knivslida.

Referenser

COATSWORTH, O-C. 2017. *Clothing the past: surviving garments from early medieval to early modern Western Europe*. Leiden, Boston, Brill.

GOUBITZ, O. 2001. *Stepping Through Time: Archaeological Footwear from Prehistoric Times until 1800*. Zwolle.

VOLKEN, M. 2014. *Archaeological Footwear*. Zwolle.

VOLKEN, M. GOUBITZ, O. 2020. *Covering the blade*. Zwolle.

Analyserat läder

Fynd-nr*	Gammalt fynd-nr på ritning	Ark	Beskrivning	Bedömning	Datering
1027:660:1	-	1	Ovanläder, 2,2 mm	Bearbetat ovanläder, bakdel/kompletterande bit saknas. Sprund vid insteg är omsytt från tvärgående (Volken Jt-skärning) till längsgående (Volken Js-skärning).	1330–1500 (Volken Js-skärning)
1102:10112:2a	1102:1	1	Läderspill från tunna. Spaltad sula 0,5 mm	Mittendelen av en medeltida sula.	-
1102:10112:2b	1102:2	1	Läderspill från tunna. Spaltad sula 0,5 mm	Framdelen av en medeltida sula.	-
1102:10112:2c	1102:3	1	Läderspill från tunna. Del av ovanläder 1,3 mm	Ev kompletterande bit.	-
1102:10112:2d	1102:4	1	Läderspill från tunna. Spaltad sula, 1,1 mm	Hel medeltida sula, hål framdel och häl.	-
1102:10112:2e	1102:5	1	Läderspill från tunna. 0,4 mm	Del av ovanläder, sulsöm synlig.	-
1153:6578:1a	1153:6578	2	Knivslida	Knivslida av typ "half-chape with slits and laced handle section", metalldel saknas.	ca 1200–1330
1153:6578:1b	1153:6578	2	Knivslida	Knivslida av typ "half-chape with slits and laced handle section", med metalldel i järn ihopnitad.	ca 1200–1330
1153:6578:2	1153:6578	3	Spaltad sula, 2,1 mm	Bakdelen av medeltida sula.	-
1167:6517:9a	1167:6517 (1)	3	Ovanläder, 2,0 mm	Troligen en kompletterande bit. Stygn från förstärkning/rem. Sulsöm saknas.	-
1167:6517:9b	1167:6517 (2)	3	Ovanläder, 1,5 mm	Troligen en kompletterande bit. Sulsöm saknas.	-
1164:6441:3a	1164:6441:1	3	Ovanläder, 1,4 mm	Slejf till slejfsko.	ca 1200–1400
1164:6441:3b	1164:6441:2	3	Ovanläder, 2,2 mm	Remsko, stor öppning. Volken modell: Schleswig.	ca 1250–1330
1164:6441:3c	1164:6441:3	3	Spill 1,7mm	Inga sömmar, men avskurna kanter.	-
1164:6441:3d	1164:6441:4	3	Ovanläder, del av, 1,5 mm	Sulsöm samt skomakarsöm.	-
1164:6441:3e	1164:6441:5	3	Ovanläder, del av, 1,7 mm	Tådel, sulsöm.	-
1164:6441:3f	1164:6441:6	3	Bes, 1,3 mm	Bes.	-
1164:6441:3g	1164:6441:7	3	Ovanläder, 1,4 mm	Häldel av ovanläder, stygn från hälkappa, sulsöm.	-
1164:6441:3h	1164:6441:8	3	Del av sula, 2,4 mm	Tåparti, sula, spaltad.	-
1164:6441:3i	1164:6441:9	3	Spaltad sula, 0,7 mm	Medeltida sula.	-
1082:10109:2a	1082:1	4	Sula, lagad, 1,3 mm	Medeltida sula, ursprungssula. Lagningslapp är applicerad på insidan av skon och fastlaskad med läderrem.	-
1082:10109:2b	1082:1	4	Sula, lagningslapp, 2,3 mm	Medeltida lagning för sula, applicerad på insidan av skon och fastlaskad med läderrem.	-
1194:6854:1a	1194:6854:1	4	Sula, framdel saknas, 3,6 mm	Sula till mycket stor sko (storlek 48–50, alternativt sula till snödamask.	-
1194:6854:1b	1194:6854:2	5	Ovanläder 1,6 mm	Mycket trasigt, del av känga, två hål till remsko synliga. Modellen ev Volken: St Gallen eller Seasalter. Z-tillskärning. Generell datering för remhål och modell 1050–1330 ca.	1075–1150
1194:6854:1c	1194:6854:3	5	Del av sula 2,3 mm	Troligen lagad sula.	-
1194:6854:1d	1194:6854:4	5	Rem, 1,6 mm	Rem till sko, troligen.	-
1328:6834:1a	1328:6834:1	5	Sula, 1,1 mm	Framdel medeltida sula, spaltad.	-
1328:6834:1b	1328:6834:2	5	Ovanläder, 1,6 mm	Del av ovanläder, sulsöm.	-
1328:6834:1c	1328:6834:3	5	Spill, 2,1 mm	Spill utan sömmar.	-

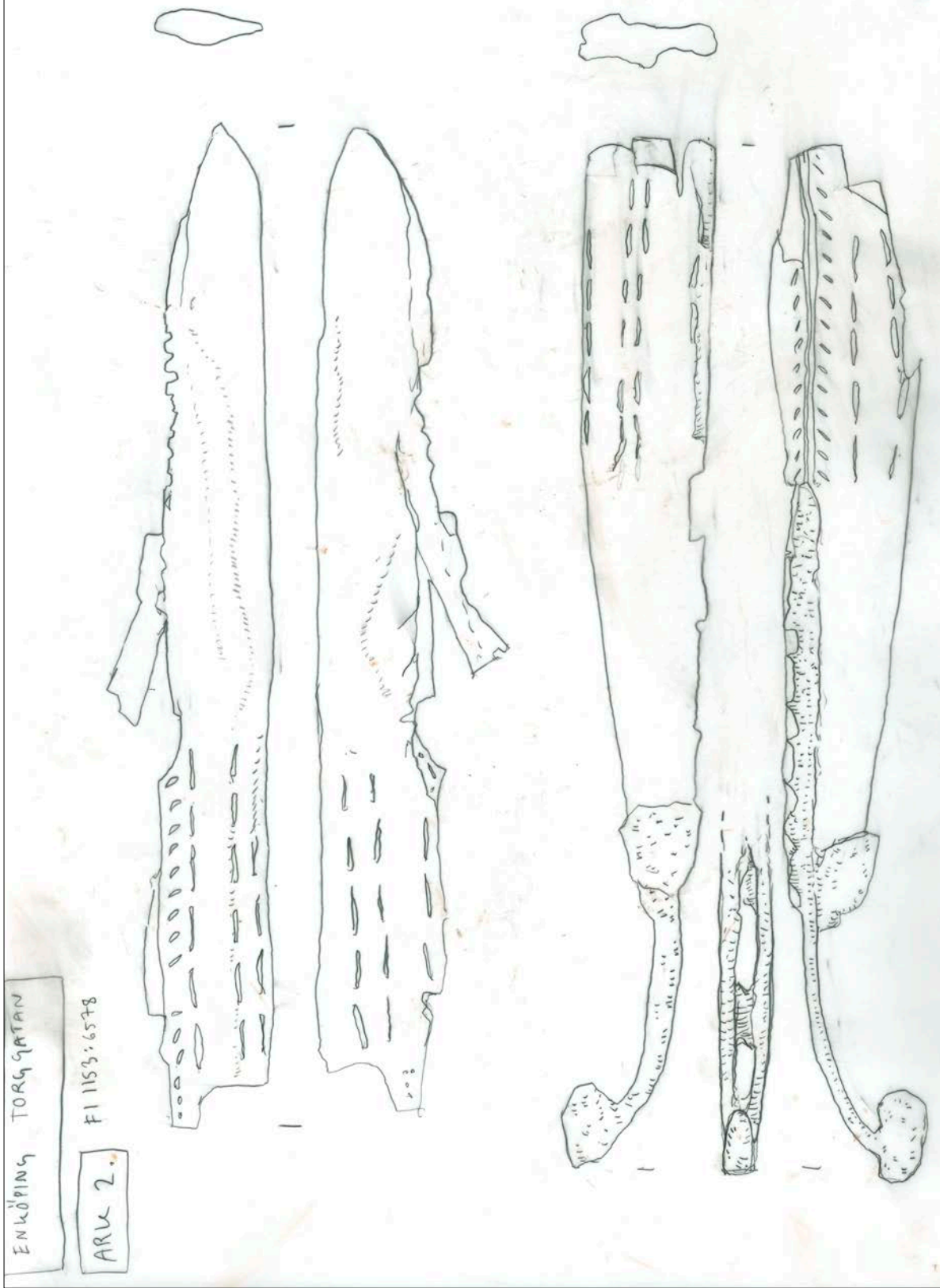
*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Analyserat läder, forts.

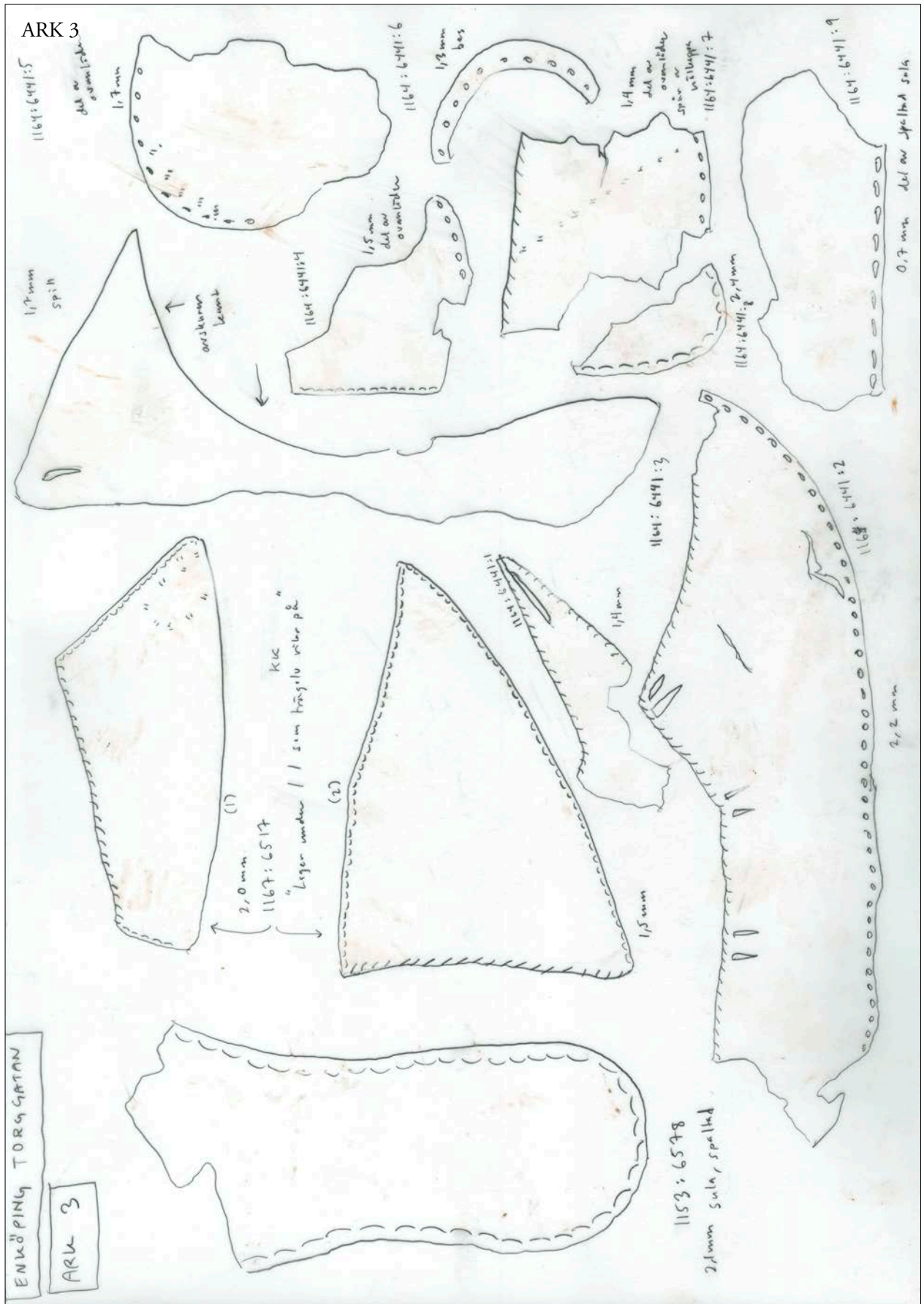
Fynd-nr*	Gammalt fynd-nr på ritning	Ark	Beskrivning	Bedömning	Datering
1167:6517:8	-	6	Skaft till stövel, 2,0 mm	Välbevarat skaft till stövel, DD-tillskärning Volken: Gamleby. Dokumentation i två A3-ark som sammanfogats.	ca 1200–1300
1167:6517:1	-	7	Läst, trä	Mycket välbevarad läst. Två häldel vilket antyder att den använts med isticksdel. Lästen är nästan oanvänd, endast ett fåtal spikhål. Barnstorlek.	-
1167:6517:4	-	8	Läst, trä	Fragmenterad läst.	-
1167:6517:10	-	Ej dok	Ihopvikt läderhud	Samma vikning som stövelskaftet ungefär men mycket sprödare. Gick inte att dokumentera. Det var ca 1,4 mm tjockt.	-
1313:6618:1	-	Ej dok	Ihopvikt läderhud	Ca 2 mm, ej dokumenterad.	-
1310:6620:1	-	Ej dok	Två mindre spillbitar	Från ganska tjock (2–3 mm) hud, ej dokumenterad.	-
1288:6116:1	-	Ej dok	Del av en sula	Utskuren med vissa sömhål kvar ej dokumenterad.	-

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

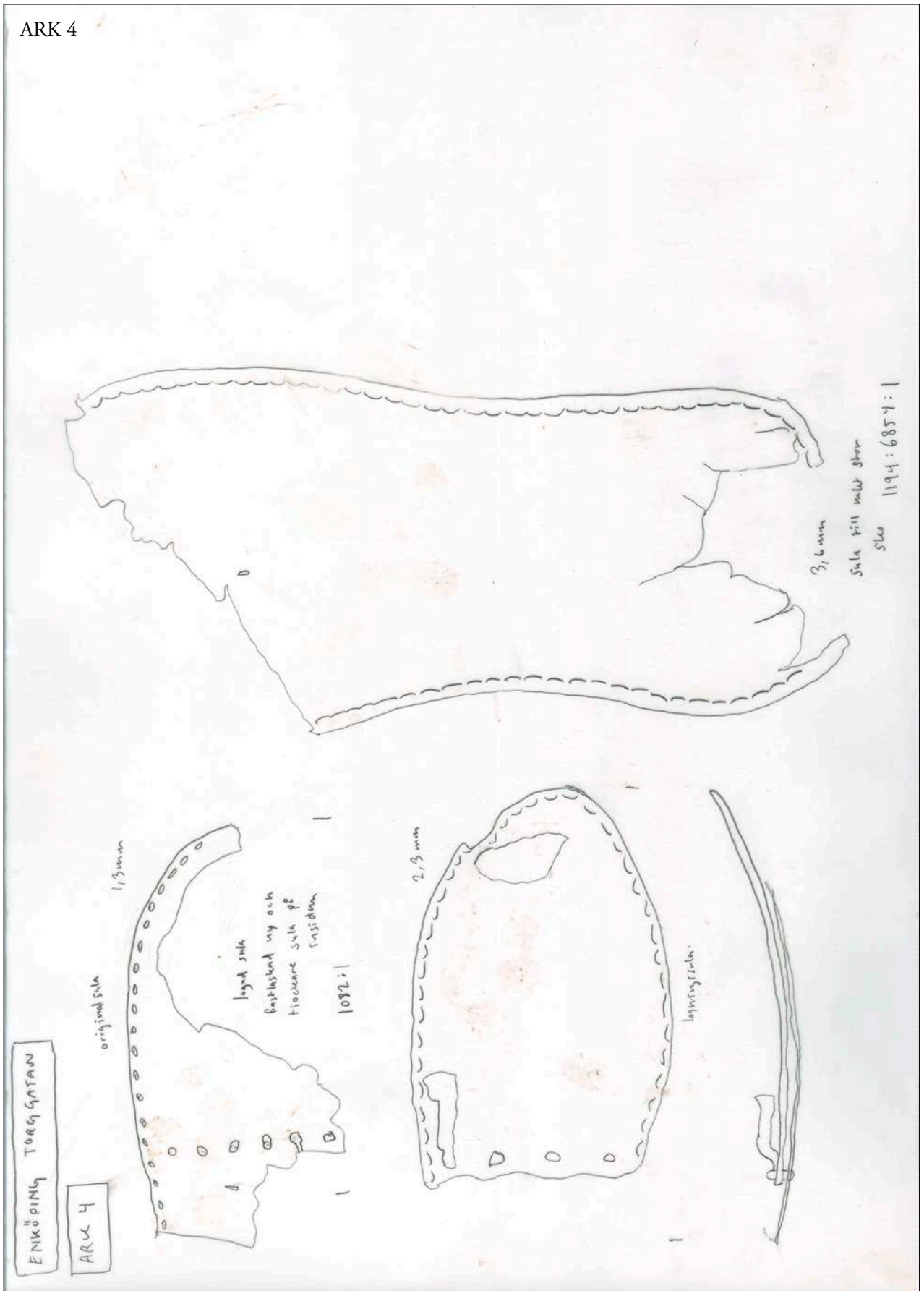
ARK 2

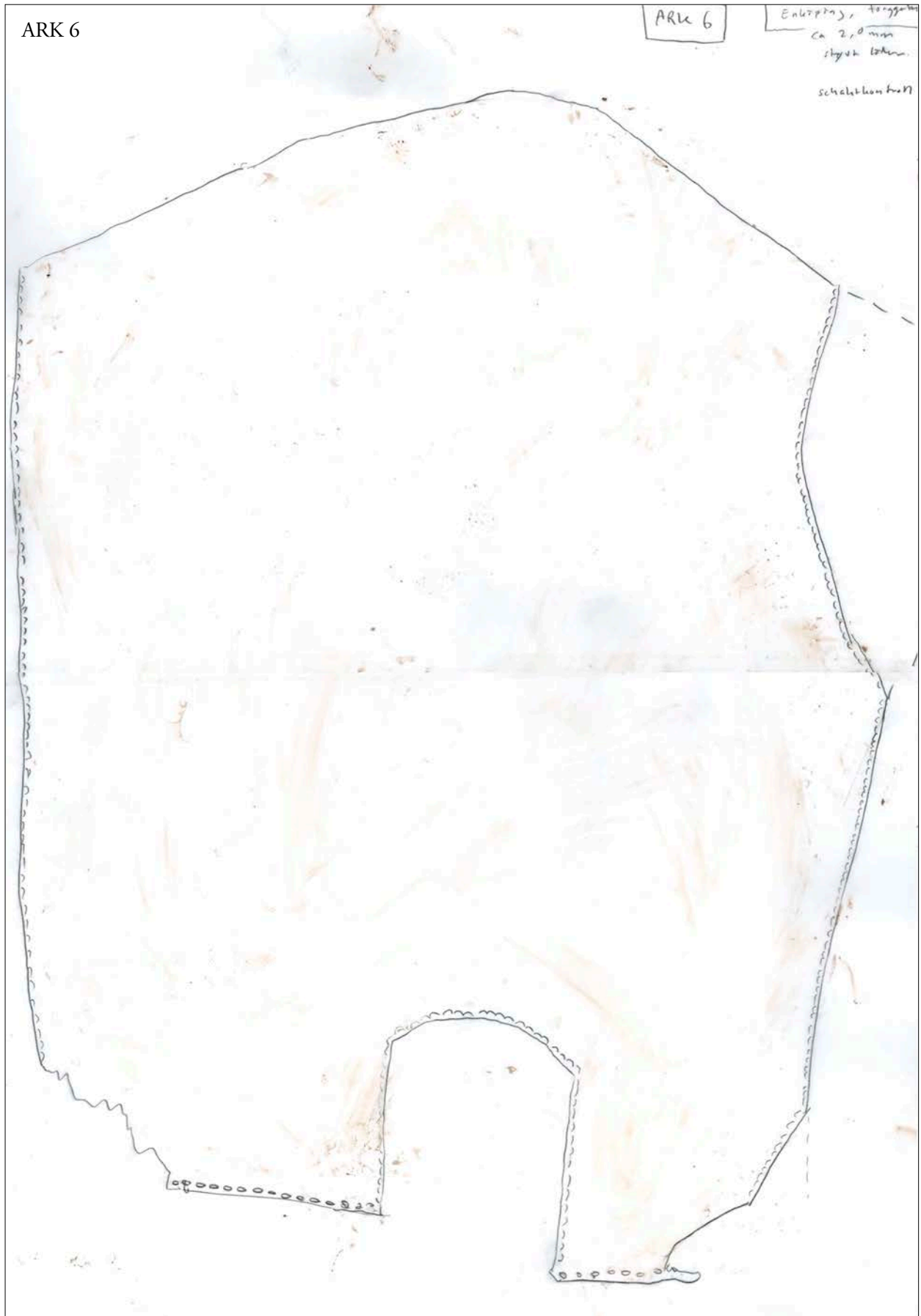
Figur 2. Ark 2. Tecken för dokumentation är i enlighet med Goubitz (2001).

Figur 3. Ark 3. Tecken för dokumentation är i enlighet med Goubitz (2001).

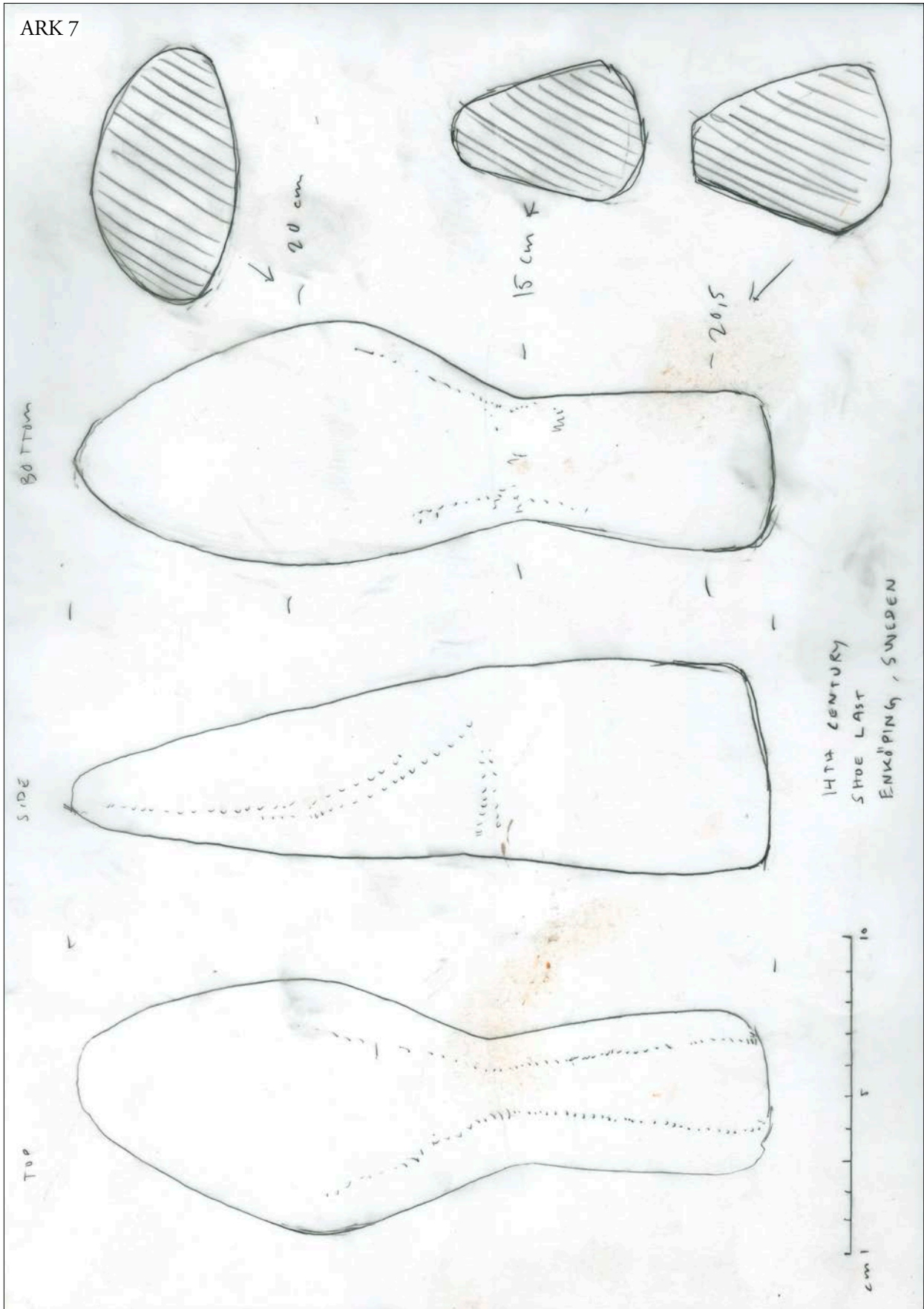

Figur 4. Ark 4. Tecken för dokumentation är i enlighet med Goubitz (2001).

Figur 6. Ark 6. Tecken för dokumentation är i enlighet med Goubitz (2001).

ARK 7

Figur 7. Ark 7. Tecken för dokumentation är i enlighet med Goubitz (2001).

ARK 8

ENKÖPING, TORNGATAN

ARK 8

LÄST, vilket medbruten

Figur 8. Ark 8. Tecken för dokumentation är i enlighet med Goubitz (2001).

BILAGA 10

TEXTILANALYS

AMICA SUNDSTRÖM OCH MARIA NEIJMAN
HISTORICAL TEXTILES

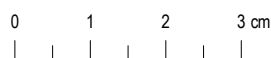
Resultat

F1188:110116:1–2 består av två olika textilrester. Det ena är lösa djurfibrer, troligen fårull (figur 1). Och det andra är ett vävt tyg i 2/2 kypert i en mellankvalitet (figur 2). Varptråden är mycket hårt spunnen medan inslaget är något lösare och fluffigare. Detta är mycket likt andra samtida fynd från Enköping och andra svenska medeltida städer. Kvalitén är bruklig som ett beklädnadstyg som exempelvis plagg som kjortlar, hosor, struthättor eller lättare överplagg. Många av medeltidens tyger är precis som denna, tätare i varpen än i inslaget. Samt att tråden mellan de två olika trådsystemen skiljer sig åt ger detta ett tyg med större skillnader mellan varp och inslag än vad moderna ylletyger uppvisar.

Ett tyg vävt i 2/2 kypert är liksidigt och ser då likadant ut på båda sidorna. Vävbindningen finns från

början av järnåldern och har använts under hela tiden fram tills idag och den används även fortfarande i många tyger idag. En stor fördel med just denna vävteknik är att tyger vävda i 2/2 kypert är en aning mer elastiska än tyger vävda i exempelvis tuskaft. Bland annat så är det en mycket vanlig vävteknik i just tyg till hosor. Klipper man ut mösterbitarna på skrå så kan man få mycket snäva, och för tiden mycket moderiktiga, hosor.

Den dominerande vävtekniken under medeltiden är 2/1 kypert. Den tekniken ger till skillnad från 2/2 kypert ett oliksidigt tyg. Ofta har man utnyttjat detta och kombinerat detta med medvetna val av trådar i varp och inslag och kunnat skapa sig en vattenavvisande utsida och en mjuk och värmande insida. 2/1 kypert är också stretchig men inte fullt lika flexibel som 2/2 kypert.

Figur 1. Textilfragment av ylle (F1188:10116:2) som hittades i grupp 26 i fas 1. Skala 1:1.

Figur 2. Textilfragment av ylle (F1188:10116:1) som hittades i grupp 26 i fas 1. Skala 1:1.

Analyserad textil

Fynd-nr*	F1188:10116:1	F1188:10116:2
Objekt	Yllefragment, vävt tyg och lös ull.	Yllefragment, vävt tyg och lös ull.
Grupp, skede	Grupp 26, skede 1	Grupp 26, skede 1
Objekt/föremål	Yllefragment, vävt tyg och lös ull.	Yllefragment, vävt tyg och lös ull.
Teknik	Vävt tyg: 2/2 kypert.	Lös ull: filtat, oavsiklig.
Material	Ull.	Ull.
Färg	Mörkt brun, jordfägad. Varpen mörkare än inslaget.	Mörkt brun.
Storlek	11 x 5 cm	5 x 5 cm
Tråddiam	0,5–1 mm i varptråden, 1,5–2 mm i inslagstråden.	-
Trådtäthet	12 x 6 tr/cm	-
Spinnriktning	Z/S	-
Beskrivning av tråd	Varpen hårt spunnen i Z, inslaget ljusare i nyans och lösare spunnen i S.	-
Sömmar	Inga sömmar.	-
Konstruktionsbeskrivning	Tyg vävt i 2/2 kypert. Tät varp och glesare inslag. Doftar tjära.	Lös ull som filtats oavsiktligt.
Kommentar	Trolig slutanvändning för detta tyg har varit som tjärsvabb.	Doftar av tjära.

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

BILAGA 11

KONSERVERING

MAX JAHREHORN

OXIDER

RAPPORT-ID K20-300 OCH K21-378

Konserveringsrapport K20-300

Ort/Anläggning: 3233 Enköping

Fynd nr: F1167:6517:1

Kontaktperson: Elin Evertsson, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2020-06-04

Datum ut: 2021-05-28

Föremål: Skoläst

Material: Trä

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 482,11g **Vikt ut:** 130,78g

Foto: Ja

Behandling:

Lästen är välbevarad och ytorna innehåller mindre föroreningar. Ett par mindre skador finns på ytorna och på hälsens undersida finns några tunt skurna linjer, troligen ett resultat efter läderbearbetning.

Lästen före konservering.

Skolästen urlakas först med flera vattenbyten och där efter rengöring under mikroskop med pensel och dentalinstrument, samt duschspruta. En del hårt sittande föroreningar avlägsnas. Föremålet placeras ytterligare i kranvatten för fortsatt rengöring, med några byten. Föremålet behandlas med PEG 400 12% under minst 5 månader och fryses sedan ner till -30°C , med följande frystorkning under vakuum.

Konserveringsrapport K20-300, forts.

Skolästen efter konservering.

Konserveringsrapport K21-378

Inledning

Materialet kommer från undersökningarna vid Torggatan, Enköping.

Föremålen består av läder, järn, cu-legering samt bly.

Sammanlagt består fynden av 6 fyndposter.

Oxider har fått uppdraget att utföra konserveringsarbetet. Följande rapport avser arbetets utförande.

Mål

- Dokumentation av de olika föremålen
- Konservering av materialet
- Dokumentation av uppdraget

Syfte

Det övergripande syftet med konserveringsarbetet är att säkra materialet från fortsatt nedbrytning och öka läsbarheten. Föroreningar avlägsnas tills nivån för ursprunglig yta nås.

Metod

Varje föremål bedöms individuellt med fokus på läsbarhet och korrosionsgrad. För att säkerställa informationen innan konservering fotograferas materialet. Konserveringsmetoden väljs efter objektens status samt efter de föroreningar som vidhäftar dess ytor. Metoden skall vara skonsam mot föremålen.

Föremålsstatus

Föroreningarna och korrosionsprodukterna varierar i materialet, allt från tunt sittande jord till extremt hårda produkter.

Konservering

Konserveringsmetoden valdes efter varje enskilt föremål, efter dess specifika status och nedbrytningsgrad.

Målet med konserveringen var att avlägsna föroreningar på ett sådant sätt att nivån nåddes till ursprunglig yta om möjligt. Arbetet fram dit var att tillföra så lite kemikalier som möjligt, i kombination med mekanisk rengöring.

Konsveringsrapport K21-378, forts.

Ort/Anläggning: Torggatan, Enköping

Fynd nr: 1029:10092:1

Kons nr:

Kontaktperson: Elin Evertsson, Arkeologikonsult

Datum in: 2021-11-18

Datum ut: 2022-05-28

Föremål: Nyckel

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 69,23g **Vikt ut:** 52,49g

Foto: Ja

Behandling:

Nyckelns ytor täcka av korrosionsprodukter samt kruster av olika storlekar. En möjlig detalj från ett ax skyntas.

Nyckeln före konservering.

Nyckeln bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blästrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blästras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Konsveringsrapport K21-378, forts.

Nyckeln efter konservering.

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Ort/Anläggning: Torggatan, Enköping

Fynd nr: 1058:1212:1

Kons nr:

Kontaktperson: Elin Evertsson, Arkeologikonsult

Datum in: 2021-11-18

Datum ut: 2022-05-28

Föremål: Pilgrimsmärke

Material: Bly

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 13,41g **Vikt ut:** 13,04g

Foto: Ja

Behandling:

Föremålets ytor täcks av tunnare föroreningar och materialet uppvisar en del mindre sprickbildningar.

Föremålet innan konservering.

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Mekanisk rengöring under mikroskop med trästicka och pensel. Då föremålets yttre form delvis existerar i oxid skiktet skulle ett avlägsnande av detta medföra informationsförlust. En kortare behandling med 5% NaOH med följande urlakning. Föremålet placerades i en lösning med H₂SO₄, (15 droppar/L), pH blir ≈ 2,5 i 40 min samt fortsatt urlakning med kranvatten. Dehydrering i 95%-ig etanol samt kontrollerad torkning. Ett tunt lager med MCW användes som ytskydd.

Föremålet efter konservering.

Reflektion: Under arbetet med föremålet så gick tankarna till en slags försegling, som en plombering av en flaska.

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Ort/Anläggning: Torggatan, Enköping

Fynd nr: 1153:6578:1

Kons nr:

Kontaktperson: Elin Evertsson, Arkeologikonsult

Datum in: 2021-11-18

Datum ut: 2022-05-28

Föremål: Knivslida med järnskening

Material: Läder, järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 77g **Vikt ut:** 41g

Foto: Ja

Behandling:

Föremålet består av två delar, varav en har en fastkorroderad skoning av järn. Delarna är lätt förorenade, något kraftigare i mellanskiktet då de vikt ut. Lädret är nedbrutet och på vissa ställen fragmentariskt och ömtåligt. Delen med järnskoningen saknar en mindre bit på sitt skaft och sitter hårt fast i lädrets utstickande flikar, områden penetrerade av järnsalter.

Delarna före behandling.

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Då materialen har olika konserveringsmetoder och en separation bedöms inte vara möjlig, utan kraftiga skador, lämnas skoningen in situ. Detta alternativ är inte att prioritera då lädret kommer att behandlas med polyetylenglykol.

Ytterligare rengöring med duschspruta innan delarna behandlas med PEG 400 20% under minst 2½ månad och fryses sedan ner till -30°C, med följande frystorkning under vakuum. Efter frystorkningen så blåstrades järnet försiktigt med glaspärlor samt behandlades i möjligaste mån med Dinol 25.

Knivsidan efter konservering.

Hanteras varsamt

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Ort/Anläggning: Torggatan, Enköping

Fynd nr: 1167:6517:2

Kontaktperson: Elin Evertsson, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2021-11-18

Datum ut: 2022-05-28

Föremål: Doppsko

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 11,71g **Vikt ut:** 7,11g

Foto: Ja

Behandling:

Doppskons ytor är lätt förorenad, dock finns spridda krustor av olika storlekar. Ett av de längre benen har lossnat vid den övre öppningen.

Doppskon före konservering.

Föremålet bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Detaljen urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas.

För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en

Konserveringsrapport K21-378, forts.

ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Under arbetet släppte även det andra benet, enligt markering på föregående sida. Benet fästes med Paraloid® B72 1:1 i aceton.

Doppskon efter behandling.

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Ort/Anläggning: Torggatan, Enköping

Fynd nr: 1167:6517:8

Kons nr:

Kontaktperson: Elin Evertsson, Arkeologikonsult

Datum in: 2021-11-18

Datum ut: 2022-05-28

Föremål: Stövelskaft

Material: Läder

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 302g **Vikt ut:** 121g

Foto: Ja

Behandling:

Stycket är ihop vikt i sin transportpåse. Föremålet är stabilt och relativt mjukt, ytorna har en mindre mängd tunna föroreningar, ytornas veck är skarpa.

Skaftet före konservering.

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Skaflet rengörs med en mjuk pensel och duschspruta samt placeras för fortsatt urlakning i kranvatten med flera vattenbyten. Ytterligare rengöring med duschspruta innan lädret behandlas med PEG 400 20% under minst 2,5 månader och fryses sedan ner till -30°C , med följande frystorkning under vakuum.

Stövelskaflet efter konservering.

Konsveringsrapport K21-378, forts.

Ort/Anläggning: Torggatan, Enköping

Fynd nr: 1313:8147:2

Kons nr:

Kontaktperson: Elin Evertsson, Arkeologikonsult

Datum in: 2021-11-18

Datum ut: 2022-05-28

Föremål: Ölhan

Material: Cu-legering

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 65,72g **Vikt ut:** 53,92g

Foto: Ja

Behandling:

Ölhanen är i det närmaste helt innesluten i krustliknande föroreningar, med inslag av mindre gruskorn. På ett par ställen exponeras underliggande skikt bestående av olika kopparsalter som är något voluminösa. Inslag av koppar(II)klorid noteras.

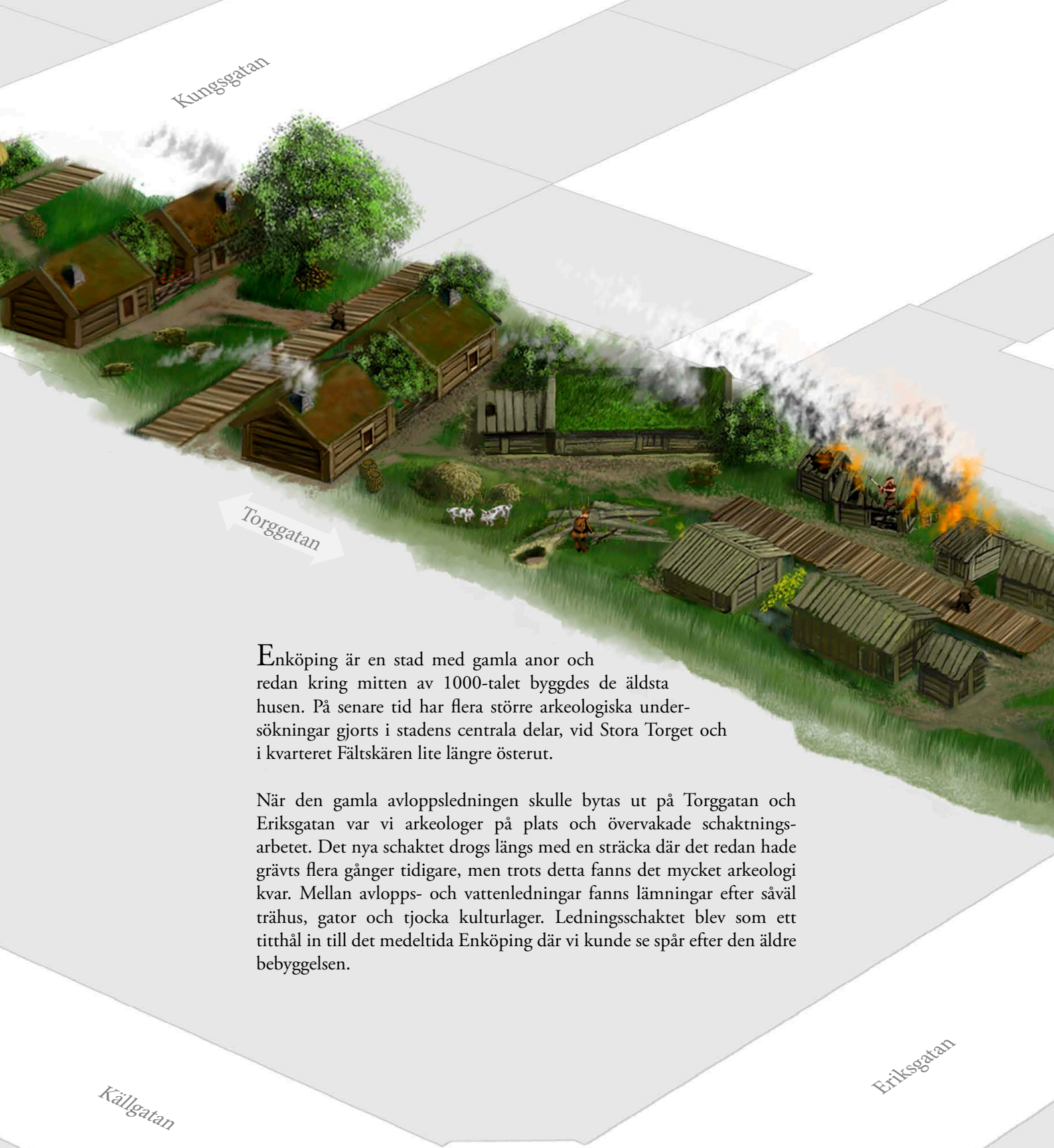
Ölhanen före konservering.

Konserveringsrapport K21-378, forts.

Föremålet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Krustorna är mycket kraftiga och hårda på en del ställen under arbetet då krustorna frigörs finns ett hålutrymme, liksom att krustan släppt från underliggande metall. Lika vanligt är dock att de vidhäftar hårt. Det kraftiga korrosionsförloppet påminner om brandskadat material, men avsaknaden av större mängder kol indikerar på en negativ miljö, som förvaringsplats i marken. Då kranen saknar ursprunglig yta och efter det mekaniska arbetet, då flera hårt sittande krustbildningar fortfarande sitter kvar, mikroblästras dessa med glaspärlor under mikroskop. För att nå något djupare så rengörs ytorna kort med EDTA-diNa 0,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Ölhanen efter konservering.

Enköping är en stad med gamla anor och redan kring mitten av 1000-talet byggdes de äldsta husen. På senare tid har flera större arkeologiska undersökningar gjorts i stadens centrala delar, vid Stora Torget och i kvarteret Fältskären lite längre österut.

När den gamla avloppsledningen skulle bytas ut på Torggatan och Eriksgatan var vi arkeologer på plats och övervakade schaktningsarbetet. Det nya schaktet drogs längs med en sträcka där det redan hade grävts flera gånger tidigare, men trots detta fanns det mycket arkeologi kvar. Mellan avlopps- och vattenledningar fanns lämningar efter såväl trähus, gator och tjocka kulturlager. Ledningsschaktet blev som ett tithål in till det medeltida Enköping där vi kunde se spår efter den äldre bebyggelsen.

Karins väg 5 Tel 08-590 840 41
194 61 Upplands Väsby www.arkeologikonsult.se

ISBN: 978-91-987746-5-8